

શ્રી વિજયદાનસૂત્રીચર જૈન ગ્રંથમાળા (ગ્રંથાક ૪૩)

ૐ મહં

ચિન્તનાચાર્ય વિગચિત

પંચસૂત્ર

અર્થાત

ઉચ્ચ પ્રકારના પંથે

વિહરવાનુ ઊચુ માર્ગદર્શન

(અનેકવિધ યાતના, બધનો અને અવનતિથી છૂટવા,
સરળ માધનાથી પ્રાગલી ક્રમશઃ આગધવા યોગ્ય ઉચ્ચ
માધનાને આવેળનો અપૂર્વ ગ્રન્થ)

સમર્થશાસ્ત્રપ્રણેતા આચાર્યપુરન્દર શ્રીહરિભદ્રસૂત્રીશ્વરજી
મહારાજના વિવેચનને અનુમારે

પુનર્જીવિતીઆ સિદ્ધાન્તમાર્ત—

સિદ્ધાન્તમહોદય આચાર્યજીન શ્રી વિજયરેમસૂત્રીશ્વરજીના ગિય
મુનિ શ્રી ભાનુવિજયજી મહારાજ

પ્રમત—

શ્રી વિજયદાનસૂત્રીશ્વરજી જૈન ગ્રંથમાળા

ગોપીપુરા-મુરેત.

સ્વ સિદ્ધિમાત નીનદાસ સખવી એ મણીએન મણીમાત કરમચંદ
સ્વ અપામેન જેસમમાર્ધ અવેગ્યદના સ્મરણાર્થે નકેન રે

श्री विजयदानसूरीश्वरजैन ग्रन्थमाला (ग्रन्थांक ४३)

ॐ नमः

चिन्तनायार्थ विग्नित

पंचसूत्र

अर्थात्

उभय प्रकाराना पंचे

विद्वद्वाचु उच्यु भार्गवर्गन

(अनेकविध धातना, अर्धना अने मवनतिथी छूटवा,
सग्न माधनाधी प्राग्जी कुमश्च आर्गधवा योग्य उच्य
साधनाने आलोचनो अपूर्व ग्रन्थ)

अभयगात्रप्रणेता आचार्यपुण्डर श्रीहरिभद्रसूरीचण्ड
महाराजना विवेचनने अनुसारे

शुभरात्रीमा विवेचनार्ता—

सिद्धान्तभट्टोक्ति आचार्यदेव श्री विजयदेवसूरीचण्डना गिष्य
भुनि श्री आनुविजयच महाराज

प्रभसः -

श्री विजयदानसूरीश्वरजैन ग्रन्थमाला

गोपीपुन-सुरत

(स्व. रसिकधाम नवीन।स सधवी स्व मधुमेन मधुसाध करमय
स्व. यपात्रेन न्येसगमार्थ अवेरयदना समग्र्युर्थे नमः)

પુંઠા પરના ચિત્રનો પરિચય

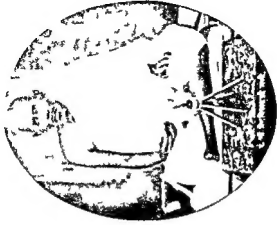
ચિત્રમા નીચેના વાગ્ જ્યોત્સમા જમણી તરફથી અનુક્રમે નરક-તિર્યચ-મનુષ્ય-દેવગતિના દુ જોનું દર્શ્ય છે નરકમા જીવનુ માથુ હેઠલ છે, જીવ અગ્નિમા જગાય છે, ભાવે ભોકાય છે તિર્યચ ગતિમા મીતમ ઠી કે બાળતા તાપમા ભરેલા ગાડાના બાર ખેચે છે, પાછી વારવાર અણીયારી ખીલી લોટાય છે, મઝી મરઘા, બકગ વગેરે થઈ કમાઈના હાથે કપાવુ, છુદાવુ પડે છે મનુષ્યપણે મ્નેહીઓના વિચે ગમા છાતીપીટ દોડકળ, અકાળે જાતે મરવુ પડે નોકરીમા શેઠની લાતો પલુ ખાવી પડે ઇત્યાદિ દુ જો છે દેવગતિમા ઇન્દ્રની નેરા-આસા ઉડાવવી પડે સ્વારીમા ગળે ઢોલ પી/તા ચાલવુ પડે સભાસ્થાનનુ જાડું કાઢવુ પડે, ઈર્ષા, પ્રિયવિચેગ, મૃત્યુભન વગેરે દુ જો છે અ બધા દુ બધી છૂટવા માટે, ઉચ્ચ પ્રકાશના પચે જવુ પડે તેમા થહેલે પગ થીયેથી શી ગી માધના કરવી તે સાધનાનો ક્રમ જેવો શ્રી મર્વંશ પ્રભુએ ઉપદેશ્યો તેવો શાસ્ત્રકાર મહર્ષિ જનતાને ઉપરના પાચમા જ્યોત્સમા ઉપદેશે છે એ માબળી પ્રાથમિક સાધના ઠની ઉપરની પ્રવન્યાની સાધનાએ પરિચરનાર સાધુનુ ઉપર દર્શ્ય છે સાધનાના અતે દૂગરૂપે જે સિદ્ધ અવસ્થાનો ઉચ્ચ પ્રકાશ પામે છે, તેનુ દર્શ્ય ઠેઠ ઉચે છે

પ્રકાશનમા સહાયકો —

શા હેમચંદ્રાઈ ઝવેરી	રૂા ૩૦૦)
ગા પુગાન સા કોમરી	" ૧૦૦)
શા ગિતનાનભાઈ દેસાઈ	, ૧૦૦)
વે રાજ વિનો ભાડ	" ૧૦૦)

શ્રીમદ્ વિજયદાનમૂર્તીધરજી મહારાજ

શ્રીમદ્ વિજયમેમૂર્તીધરજી મહારાજ

અધ્યાજ્ઞલિ—

વર્તમાન યુગે મર્તાપિકસંખ્યાક સુવિહિત શ્રમણ
માર્થાધિપતિ, અહિસા—સયમ—તપોનિધિ,
અનેકવિદ ઉચ્ચતર વિદ્વત્ ગિર્યરત્નોત્પાદક,
પુણ્યનામધેય, શ્રીમદકૌશલ્યાનાર, ત્યાગ-
વિગમ પ્રવચનગગાદિગુણુખ્યાતિવિગિષ્ઠ,
વાત્મત્યવાગિધિ, મિદ્ધાન્તમહોદધિ
પરમારાધ્યપાદ આચાર્યદેવ

શ્રી વિજયપ્રેમસૂરીશ્વરજી મહારાજના

પાવન પાદાગવિન્દે

પ્રચ્યુત પ્રસન્ન પ્રમગનતુ સમહુમાન સમર્પણ

પાના ૧ થી ૨૩૨ મગ્નવી સુ ગુણવર્મા હપાના અને પાના નંબર
૨૩૩ થી ૨૮૧ સુધી અને ૨૯ આતના પાના આપાનેગીયા શ્રી પ્રેમ,
૩૮ સાદહીવાના મુદ્દહીદ મ નાનુગી ભાગમ સુ તમા હપ્યા

પ્રકાશકીય કિંચિત્

વિ મ ૨૦૦ ના મુળ લાલબાગ ચાતુર્માસ અનસરે મુનિ શ્રી માનુવિજયજી મહારાજે સાધુ તથા શ્રાવકોને આપેલ શ્રી પંચસૂત્રની વાચનાના પ્રવગને પામી શ્રુતશ્રમભોગ નક શ્રી બ્રહ્માર્ષી ચીમનવાલ ઝવેરીએ કરી લીધેલ નોધના હિનાએ પંચસૂત્રના આ નિવેચન-અથનુ નિર્માણ થયું, તથા પ્રસ્તુત પ્રકાશનમા પૂરે જણાવેલ લાઇઓના મુદ્રિત દ્રવ્યે વેગ આપ્યો.

વર્તમાનકાલીન લયકર રિતાઓ અને અદિવદ્ય કર્મબંધની ધીખતી મશિને ઠાગવા માટે, અનેક પ્રકારના હુ ખો ગુલામી અને અનનતિથી છૂટી મહામુખ, સ્વન ના અને ઉન્નતિ પામવા જરૂરી એવી તદ્દન સરળ માધનાથી માઠી ઉત્કૃષ્ટ સાધના દર્શાવનાર આ પુસ્તક કેવું વિશ્વગત છે, એ અન્યના સદ્દૃઢ અભ્યાસથી સમજાશે નવનવા આ યાત્રિક વિકાસ અને આત્મ મુખશાતિના અર્થિએ અથના પદોપનુ પુન પુન પરિશીતન કરવું જરૂરી છે.

આવા અન્વરતનો વર્તમાનકાળે પ્રગટે થવા અતિ જરૂરી છતાં પ્રકાશન ખર્ચની સગવડના અભાવે નથી થઈ શકતું, એ ઉદાર દિલવાળાઓ ધ્યાનમા લેશે.

કેટલાક વર્ષો પહેલાં પ્રો. ઉપાધ્યેએ પંચસૂત્ર પર હરેલ ઇમેન્સ ટિપ્પણ અને અનુવાદમા શ્રી દીનકાર મહર્ષિને કેવો અન્યાય કર્યો છે, અને પોતે કેટલી બધી ભૂનો કરી છે, તેના પર આ માધેના અન્વ-પરિચયમા સારો પ્રકાશ પાડ્યો છે.

પ્રકાશનમા રહી ગયેલ અશુદ્ધિ બદલ દિલગીર છીએ અશુદ્ધિપત્રમાથી તે સુધારી પછી અન્વ વાચવા વિનંતિ છે.

લિ

આસ્તર હીરાવાવ ગ્લેસગ્લોઝ

વ્યવસ્થાપક, શ્રી દા સુ જન અન્વમાળા-મુરન

ગ્રન્થ-પરિચય

પરમ પુણ્યપિથિ શ્રી રામગગ મર્વન પ માતમા મે વદાવેરી નિર્મળ
મા તી ભાગીરીના અખડ ઓતથી આર્યદેશ આગે પણ મૌગનરતો
છે અતરની તુલાના તપિતે નિભામ્મિ-વરના દાદને અને કર્મ
વેપના મગને મિટાવી સ્વભમણના થાક દતારી મોક્ષપરંતના અનત
શુભાના પામને આતમમેરે પમ્વનારી એ ભાગી થીથી દારીને - એ ક પ
વક્ષા અર્ધથી અર્ધમા ભાગી મ્વા ન હોય.

આ રીત મની રાલીને ચિ મ્વારી રૂપમા શુધી નેનાર અનેમને
નૈનશામ્મરતો છે શ્રી પચમ્મર એ રીમીનુ એમ મત્ત રાત્ર છે મ્મી
પ ને પડેના કન્ય એ સમાર અટીમી ગઝગતા રગ્ગતા મદા મુની
બતે માનવનામા આજી પડી એ કર્મનો સર્વનારા નીપમરી,
માનવતા અને દિવતાને વગવી પરમાત્મતામા મ્મલતા કેરી રીતે બને
મે માટેની કમિ સાધનાનુ વર્ણન આ પચમ્મરમા કરામા આનુ
છે અર્ધ સૂત્ર એટને એક પ્રમ્મ, એમ અધિમર એ મ મીર અી
વિશાન અર્થનુ મલેપમા મ્મન મે છે એ માટે મ્મન મ્મેનાય છે

આ શામ્મના ગ્વિરતાનુ નામ તથા દ્વિતિયામ મ્મન નથી પરંતુ
શામ્મની ભાષા આગમમ્મર જેરી મ્મ શ્રી અને ભાનરાહી નેમને એ
કોઈ બહુ પ્રાચીન અને પૂર્વેનુ જ્ઞાન ધમવતા મદર્ષિની નેય એમ સમ્મ
છે એ કાગ સમ્મત મુગ્મી પૂર્વેનો હોઈ શ્રી તત્ત્વાર્થ મદાશામ્મની
પૂર્વે એ રચાયુ હોય એ મ્મના એમ છે અનુનુ દ દાન્ત વગેરે
એમથી તત્ત્વાર્થમરે રીધા સમ્મ છે

શ્રી પચમુત્ર ઉપર દ્રુક વિવેચન લખનાર મ રિને કાણ નથી જોળખતુ ? ચિનોડના રાણાના સમર્થ વિદ્વાન પુરોહિત વ્યાસપણામાથી જૈન માધુરીશા પામી જૈન સાસનના મહાપ્રજાવક જૈનાચાર્ય પટે પહોચી જનાર ૧૪૪૪ અતોડ સાએના પ્રજોતા જગવત શ્રી હરિભસ્મરીશ્વરજી મહા ૧૮ આ પચમુત્ર ઉપર વિવેચન અને એ મ યની મત્તાન ઉપરો ગિતા અને મ બીરતા સુચવે છે આ વિવેચનના આધારેજ ગુજરાતી ભાષામા અરિ વિવચન પ્રસામા આવ્યુ છે

અન્યતુ નામ નીકામરના અનુસારે પચમુત્રક અને ઉપાં શ્રી યોગિજીવજી મહા ૧૭ની ધર્મપરીક્ષાના હિમાને પચમુત્રી એવુ નામ મળે છે હતા આવુ બ્યવ રે પચમુત્ર એવુ નામ રાખ્યુ છે

આ પચમુત્રમા વિવિધ અર્થિઓને ગ્રાણ મત્તાન નિધાન પડેના છે આમા નિર્મલ મહાનન અને ઉચ્ચ આધ્યાત્મિક તત્ત્વચિંતન કેળવવાની પ્રેરણા અને પ્રકારો છે મોહ અપમાનના અધેત્વ મિટાવવા નિવ અજન છે, દુષ્કાન અને ચિન્તાની લાહ જરાગાઓ સમાવનારા શીતલ શુભ ધ્યાનના મિચન છે માનમિક ઉદ્દેશ અને વિશ્વત્તાની નાગચૂડામાથી છાકાવનાર મ ત્રો છે દીનતા શૂનતાઈ દુષ્કો ક નિન્ના દહો દુર કરવાના સચોટ ઔરધો છે ઉચ્ચ યશસ્વી કાન દાવાની ચાવીઓ છે આપતિમાં આશ્રામન માથે માલિક સંદેશ્વતા કેળવવાના બોધપાઠ છે દ્રુકમા મહાગુનામો અને મહાવાસના મેરૂનીએ અતરઆતમા દમાઈ રહેન બાન્ય સમૃદ્ધિ અને વૈજરને પૂર્ણ પ્રકાશિત કરવાનુ અમેાધ માર્ગદર્શન એ પચમુત્ર એ કાવા સૂત્રપરે અત્ત ઉપકાર આપણા પર કયો છે સમ્પદ સંન-તાનચારિકા ખપીને, ત્યાગ તપ અને નિગમ-નિરતિના અર્થિને ઉચ્ચ ભાવના-ધ્યાન અને આત્મરમણતાના આકાશરીને આ સારથ વિતા ચાની રોકે એમ નથી તેથી આ મ યના પપેપદનુ વારવાર અધ્યયન મનન નિશ્ચાસન કરવુ જોઈએ

અરિ નીચે મૂળ અન્યનો અતિ દૂળ રૂપરેખા દોરી છે ૫૮૭

અ યનુ મહત્વ તો રિવેચનમાં ખૂબ હતા વિચારપૂર્વક યોજેલા વચ
નેને પુન પુન અથવાથીજ સમજાવે

અ ધરસ્તુ—પચ્ચત્તરના પાચ પ્રશ્નભૂમિ ક્રમસઃ—પાપપ્રતિધાતપૂર્વક
શુભીગ્નધાન સાધુધર્મની પિઆરના પ્રવ્રજના-મદલુની નિધિ, પ્રત
જ્ઞાનુ પાલન, અને પ્રવ્રજ્યાનુ રૂળ મોક્ષ એ પાચ મુખ્ય વિરોધ છે

પાહેલા સૂત્રમાં—શ્રી પીતરાગ મર્વણ પ્રભુને નમઃગા કરી મુનમર
પગમાત્માનું કહેતુ કહેવા તર્કિક છુદ સસાર અને મર્મ સ યોગની અનાદિતા
મુનરી સસાગના ઉચ્છેદ મટે જગરી મુદ્ધ ધર્મની પ્રાપ્ત જે માટે પાપ
પ્રતિધાત, એ માટે અન્યત્વાનો પરિપાક, અને એ પરિપાખના નિત્ય ત્રિભવ
મેવવા યોગ્ય ત્રણ સાધન—શ્રીઅગિદત-મિદ્ધ-સાધુ-ધર્મનું તરણ કુદૃતની
મ ઈ અને મુદૃતની આસેનના એ પહેલા સુત્રમાં પ્રધાન રિત્ય તર્કિક અર્થો
છે અર્થે આરના શરણુનો રવીમર એમની તે ને વિરોધતાઓ મચોદ
રીતે સદ્ધર્મને કરવો કુદૃતો જે શ્રી અગિદતથી માડી જક પ યો પર્વત
પ્રત્યેના અને જ મ-જ-માનતરના દોષ, તેને ત્રિરિધે નિદો, ગર્ભ, વોમિગની,
તેનો મિદ્ધાકુદૃત દર્ષ, કયાણમિત દેવાધિદેવ અને સદ્ગુની દિતશિક્ષા
ઈન્દ્રી, પ્રાર્થનાપૂર્વક એમની આના મેવા લમિ અને નિષ્કલક
આજ્ઞાપાલનની યોમ્યતા માગવાનું રજવે છે મુદૃતની અનુમોદનામાં શ્રી
અગિદત પ્રભુની મર્વો-અ કાર્મવાલીથી માડી માગાનુભાગીની મોક્ષ
માર્ગને સાધવાની કરણીને અનુમોદનાનું કહે છે આ અનુમો ના પશુ ઉચ્ચ
આચરણમાં પરિણમે એ માટે અચિત્ત શક્તિને ધગતા એવા શ્રી
અરિકતાદિની આગળ પોતાની અજ્ઞાનવસતા અને મોહમૂતાનો ખ્યાન
કરી, અદિતલાગપૂર્વક દિતની આગધના પ્રાર્થવાનું કહે છે આ રીતે
સુત્રને ભણનાર અને ચિતવનારના અશુભ કર્મના અનુમધ ક્ષય પામે
છે, જેથી પાપપ્રતિધાત થાય છે તેમજ દુષ્ઠ કર્મના અનુમધ જ-મે છે,
જેથી શુભીગ્નધાન થાય છે એમ કની પરમશુર પરમાત્મા આદિને નમો

છવે સુર બોધ પામી મુખી થાવ એની ઉચ્ચ મની ભાવના ભાવના સાથે પહેલું સન સમાપ્ત થઈ છે

બીજા સુનમા સાધુધર્મની તાત્પર્ય પતિભાવના (યોગતા પ્રગવવા) માટે ધર્મગુણોની તાર- સુ રતા આથેજ જોખમ પડી વર્ણવી અનુચી દિઆત્યાગ મૃતાત્યાગ અ તાત્પર્યત્યાગ મૃતુનત્યાગ અને પતિમહાપરિ મણ-એ પાત્ર અપ્રવતના ગુણો સ્વીકારીને પાળનાનુ, અને જિના- જ્ઞાને પરત ન થયાનુ કહ્યું છે એની આથે ગુણસ્થાથે અનાદિમગત મુર્ખોના પોતક અને મનરર્થક અધર્મભિનોને લગનાનુ તથા ધર્મ લગુતામગી ધર્મથી લોખન હિમગાવનાત અને મોષિ દુર્નિભ પ્રનારા લો-વિરુદ્ધ કાયોતો ત્યાગ કરવાનુ ફરમાવે છે પડી ત્યાગી-વનની પ્રગવાગિયે દરિદ્રો જેમ શ્રીમતને સેવે તેમ કન્યાભિનોને સંતુમાન સેવનાનુ તથા દિવ્ય બાદુ મેરમર સમારભો તથા, રીકત ધર્મગુણોને ઉચિત મુદ્ગથ આચારો અને મન વચન કાપાના શુદ્ધ નિર્મળ યોગોને પાળનાનુ, તથા પગપીડા દીનતા, હર્ષ - (અન પાપરિચાર-વાલી વર્તાવ વગેરે) નુનિત મહુતિ મુનીદેનાનુ કહ્યું છે ત્યાગ્યામ । અનુસારે ન-ભેગ-સમર કરી પાળના ને સતાધ્યા નિના અનુકંપા આથે ગુણ પમાડી ૧ પથી નિમજતા પેળી, પોતાની જાતની અને ધર્મજ્ઞાનની મતત મુર્તિ-સાવનાની પાળનાનુ અને મા આ મો કાગ છે ? આને ઉચિત રા છે ? વિરોધ ભાવકર છે મરણ દુર્નિનાર છે, ધર્મજ્ઞ ઔદર છે વગેરે ચિનવવા પ ધર્મજ્ઞગાનિ કરનાનુ સૂચવે છે અને અતે ધર્મને અને પચપત્રમેળિને નમઝકાર પ્રણિવાન સાથે ધર્મમનો થ જાવદિ ન વેગવિ ગાની વૃદ્ધિ વગરે પ્રનાનુ નિર્દોષ છે આ રીતે આત્મા મસાગત્યાગ કરી ચારિત્ર લેવા લેખ્ય થાય છે

ત્રીજા સુનમા પ્રવલ્લા લેવા માટે સસા હોગતા પહેલા કરવાની વિવિ બનાવે છે તેમ પહેલું એ પ્ર જોખને પતિતાપ ઉપજાવવો નહિ અણજુએ । માત્રાજિજાને-ધર્મથી પ જવ પણ એકીનો દીર્ઘ મોગ મનુની ઉદામતા મનવ જ ની , તાલના પ્રાજ્ઞ ભવેલી દેખ

રતા અને મોહમવના આજ ભવ ગે તપ-નવન, ગાન-મુખની અને
 વર-ગણવાળા ઝાઝમમાન આવે તારુ વમ-વવમર ફુર્લે । તર્વા
 ગી જન્મ-મત્યુ આની ગે ૧૭ ઉપાધિ નહિ તારે મમાર ઉપાધિમવ ।
 ત્યાં મમગતની છુટનના શુભે ને મર્ની સાથે ધર્મ સાધવે
 મર્ની નજ શુભે ને કૃતજ્ઞતા અને કમ્પા અવર એમની દ્રવ્યચિતા
 યાશ્વિન કરી અનુજ્ઞા મેળવી પ્રવલ્લભ-ધર્મ ગ્રીમરવે અનુજ્ઞા ન
 મરે તે અતગી માયા વિનાને રદી બદા થી સુક્તિ-પ્રયોગ કરી
 અનુજ્ઞા મેળવરી એમ પણ ન મરે તે અસ્થાન વાન-આંશવાર્ધ-
 ગાનના ન્યાયે ગેમને મૂખેને આત્મા જવુ જેમ અગ્નીમા મેળવી
 મના માતાપિતાના ઓંચ માટે અને પોતાની આશુવિમ માટે એમની
 મનિ-જા જતા જુવ હેવટે તને જા તેમ જાદરીમા મિથ્યાત્વ
 મથી પીડાતાન મૂખેને અવગને માટે મન્વક્ટર-આંશવાદિ લેવા જા
 એમ જોવામા તત્ત્વજ્ઞાનના હાવાથી એ રસુત લાગ નથી ત્યારે ન
 એ વામા ઉત્ત અગ નજાવના હાવાથી એ વસુત ત્યા ૫ એટલે કે
 માતપિતાને ભવમા તરંગાગ્રપ છે પ્રવલ્લભ લે છે તે દેવગુરુની
 મહિત કરી શુભ શુભે અતે શુભ જાને, તર્ ૧ વોકધમે ત
 સોકેત્ત મર્ ૭ના પી પ્રવ ત્યા લે છે આ બહુ કહી મ । અન્
 ર્કાગી જિનાગાવિ ધનાને વિધી ત્રીજુ સૂન મમાત કહે છે

યોના સુનમા પ્રવ ત્યા ગી ગીને પાગરી તે ગતાવવા આરિત્ર
 ગવાની સમ્યગ્નિવિમો તત્ત તા મનામત્વથી તા વિષયમ-અગાન-
 અમનો ત્યાગ મમભાવ સમાધિ પ્રમમસુખ ગુરુકુનરામ ગુપ્તેના
 ય મળધને એમ્ રિતમાર્ગ મમશ્ચ ગાખરા સથે વિનય અને તત્ત
 રિતા તથા શુદ્ધતા ગુણો-તત્ત્વજ્ઞાત-ધ્યેયનક્ષ-નિરાશસમાર-
 મોહાર્થિતા-વિધિપ તા વિગે માચરી મૂનું મનન અધ્યયન કમ્પાનુ
 રમાવે છે અર્થિ આથી- વિપરીત મીતે જાણનાર માર્ગસીપીને
 પિપત્તી ગે અગની અનાધિ રિતા અને માચરિશના રયે અવગા વિધ્યવી
 માર્ગગામીનુ સુજ્ઞ અધ્યયન ગતાને કે એ પછી મયોગ્યકાર્તા

આથે ઉદ્ધરથ માત્રના ચારિત્રમાગની રક્ષક પ્રત્યનમાતાને પાગવાનું
કરમારી એમ મતાવે છે કે જે ચારિત્ર આશ્વાસ દ્વીપ છે અને જ્ઞાન એ
પ્રમાણ દ્વીપ છે એને અંધર કાદિમાથી નિઃક કાદિમા લાવના ઉદ્ધર
કરવો એ માટે સજ્જમ-ઉત્સુકતા ટાળી અસમ્પત્યોગી મની સવમ તપ-
પરીસહોત્તમાર્ગિ સર્વ રાગી જ્ઞાનચિન્તિતાન કટાણ્ય વિના આદરવી જેમ
કાઈ વેનાથી મટાળેનો મદાગોગી મુવેચની ઔપધ-ક્રિયા ને ત્યાં એ-
જાચાર મૂકી સાદુ હનકુ વશ લે છે વેના સમતી જરાથી વધુ ઉપા
હિત થઈ જાયની જા કાંવા નસ રિધાવરી વગેરે કડમ ક્રિયા હર્ષથી
પ્રાપ્ત છે તેના રીતે કર્મ-આધિની જન્માદિ વેનાથી ત્રામેનો સુખ પામે
સવમ તપના ઔપધને અપ્રમત આચાર અને અસાર તથા શુદ્ધ આહાર
સાથે સેવતો આર્તધ્યાનની પણ પીડાઓ સમતી જરાથી નહુ ઉપારી
બની ધાર પરિસહ-ઉપસર્જને શુભ અધ્યવસાયની અને તેને સેવાની
દૃઢિ સાથે વેડે આ બધુ આ રતો એ ગુરુને તો બાહુ માને કેમકે
શુભ મનુમાનનિનાની ધર્મક્રિયા કુનદાના ઉપવાસ વ્રત છે ગુરુ-મન
માનમાજ પરમાત્માનુ બહુમાન છે એથીજ મોક્ષ છે આ રીતે બાર
માસમા તો કેમકે અનુત્તરવામી દેવના ચિત્તના પ્રશમ મુખને લધી
જળ્ય લોભજ્ઞાને તણ, સગવડના અનુકૂળ પૂરે વહેવાતુ ઊડી એ
આગળ ધસતો ચરમ ભવને સાધે છે આજ જ્ઞાનદશા છે આજ
નિઃલક સુક્રિયા છે એમ ઉત્તરોત્તર વધી, હવે પરમાર્થ લાધતો
અવનાય રાગાદિ તજ્જરી સવેમાર્ગિ સધાવરા અચિન્ત્ય ચિંતામણિ જેવો
બને છે કેટલાક ભવાની સાધનાથી એ ચરમ ભવે સર્વ મર્મ અને
સર્વ દુખને અત કરી સાધતમાજ માટે સિદ્ધ શુદ્ધ મુક્ત બને છે

પાવમા મૂત્રમા પ્રવળ્યા-પાલનનુ અતિમ પ્રવાન દેસ જે મોક્ષ
તેનુ વર્ણન કરતાં કહે છે કે સિદ્ધ થયેલા તે પરમ શુદ્ધ સ્વરૂપી અગ્રી,
આત્મા અનંતજ્ઞાન સાથે અક્ષય સુખમા ઝીને છે એ સુખ સર્વ
શત્રુ અને રોગના ક્ષયથી અને સર્વ વ્યગ્રની પ્રાપ્તિ તથા સર્વ દુઃખાની
પૂર્તિથી થતા સુખ કે તા અનંતગુણ છે કેમકે દુખના મૂળ કારણ

જે નમાદિ ભાવશત્રુ અને કર્મવ્યાધિ તેના નાશથી તથા પ મ લબ્ધિઓ અને નિઃપૃહતાની સિદ્ધિથી એ ઉત્પન્ન થયું છે તેથી દુઃખનું નામ નહિ, અને સુખ અને ત અનુષ્ઠાન એવા અમારોગિક અને રવાધીન સુખને સયોગજન્ય એવા અપેક્ષાધીન સુખને અભ્યાસી શુ સમજી શકે? જન્મરોગીને આરોગ્યના સુખનો રો અનુભવ? આવી સિદ્ધિ પામવાનું અનાદિકાળથી ચાતુ છે બન્યુંજો ને પામી શકે તેમાર જીવાની જુદી જુદી તથાસાન્યતાને લઈને બિન કિત કાળ વીરે નિમિતાનુમારે મોક્ષ થાય છે એમત નહિ પણ અનેત મતેજ એ બંધમેસતુ છે બન્યુંજોને અનાદિકાળથી કર્મનો સયોગ છતાં મુનિષ્ઠ માદીના ન્યાયે પ્રયત્નથી કર્મવિરોધ થાય છે સંસાર અનાદિ નહિ પણ દિદ્ધાથી સર થયો કર્મ કરિત છે મોક્ષ એટલે આત્માનો સર્વથા નાશ આત્મા એમતે સ્થિત છે -એમ મતો ખોટા છે સર્વ કર્મક્ષયે સિદ્ધ થઈને જ અપૂરણમતિએ એકજ સમયમા સોમન્તે પહોંચી ત્યાં યિર રહે છે જ્યોતિમા જ્યોતિ સમાય તેમ અ પી હોવાથી એ સ્થાને અનંત મિદ્ધો અમાન છે સિદ્ધ થવાનું સતત ચાતુ છતાં કાળના સમરોની જેમ સમારમાથી બન્યુંજો કદી ખૂટે એમ નથી બન્યુંજ અનાદિ છતાં નાશ પામે છે તેથી એ અવગાવ વ્યવહાર મતે મણાય નિમર મતે નહિ છતાં વ્યવહાર પણ મોક્ષ પ્રદાતિનું પ્રધાન અંગ છે

આ શ્રી મંવશત્રુનુની નિમેદિ શુદ્ધ આજ્ઞાને યોગ્ય અપુનર્નંધ મુદ્ધિ રૂપે છે માટે એ આજ્ઞા બીજાને નહિ આપવી -વનેરે વિરિધ મંબીર તાત્વિક પદાર્થો કદી પચ્યુન અન્ય પૂર્ણ કરવામા આવે છે

પૂર્વે કથા મુજબ આ અતિક્રિમતી અન્ય ઉપર મદામુદુ વિવેચન કરી પૂ ની હારભાનુરિણ મહારાજેય જે અપ્રતીમ ઉપકાર કર્યો છે તે જીવને લાગીથી અને મજુને અગ્રથી જનકારી દે છે મૂત્ર તરીકે પ્રસિદ્ધિ પામેલી નીમકારની કરમમાથી મૂળના સમ્પે સન્ના રહસ્યમય મંબીર ભાવ હેતુપરસ્પર જે પ્રગટ થયા છે, એ નીમ વિના રી રીતે સમંજત ફ આ મહાપુરુષની પ્રૌઢ રિત્તા શ્રી સર્વજની આજ્ઞામા જોત

પ્રેતતા મળી યોગિષ્ઠિચિત્તન મૌનિષ્ઠિયાશ્રુતિઓ રંગેરે મળી મરોપા થાય તો
 ૫૦૦૦ મહારાજ જેના અમર્થ નિવૃત્તિના પશુ મૃતક ડોનારી છે "

* કહેતા ખેલ થાય છે, કે આના અમરભરી અને મરનાતી
 વિસ્તારી અપન મર્દિના રિચેચનમાં મિષ્ટ બુદ્ધિ બનાવવાનું તથા વધુ કીક
 અર્થ બતાવના એમના કેના અર્થને અગીક ઠરાવવાનું અને પોતાના પ્રભા
 મમા મનામધ બુદ્ધો કરવાનું એક આધુનિક પ્રેક્ષક ઉપાધેઓ (રામ
 રામ મનામધ ૧૬૫૫) સાદમ મુનું છે પ્રમથવશાત્ એમના ઉમેડ
 દિવસ-અનુવા ને જોતા આ એમનો અન્યાર લગભગ પ્રાતમા આ રો
 છે તેથી એના પર દ્રઢી સમીક્ષા અર્થિ કરવામાં આવે છે

(૧) અમર શબ્દ જે જેમ મૃત અર્થ શબ્દનું તદ્દન પ છે
 તેમ સં અમર શબ્દનું તત્સમરૂપ છે ગીમમરે ત્રી અમર તત્સમ
 એક વધુ વિવેચના શિશ્વને બતાવના માટે આ તત્સમ શબ્દ લીધો છે
 અર્થિ પ્રેક્ષક તદ્દભવનો આમલે ગમી તત્સમને બુદ્ધ કહેવાનું અનાન
 સાદમ મરી ઉપર પોતાની જ તત્સમની અનાનતા મૂકે છે

(૨) તત્સમ પુણ વિરામ સાદમુખિ અર્થિ વિષાક શબ્દની મે
 તત્સમી ગીમએ કરેલ અર્થ અમોગ્ય માની પાપમની મે અર્થ = વા
 જતા મે મે ની જવા કે જન શનમા બનપિજાતિનો પગપા,
 કાળનો પગપા, બનપરનો પરિપા રોરે હિ નેજો ખૂમ આવે છે,
 અને વિષાક એ પરિપાક છે બનપર એ મેજીમીજ લેવાથી મેનો
 વિષાક થવો આશ્ચર્ય છે તેની તત્સમો અર્થ જ મળવો એવો થાય
 છે મીનુ પાપકમનો વિષાક તો પાપમના મિથિમા પાકવા ઉપર
 નિર્ભર છે તથા પાપમ અનેક છે તેથી તે લેવા હોત તો તત્સમ
 મેનુ એકવચન પ નહિ મૃત પ્રાં પોતે જ પહેલા પાવમન નિજ
 મામેનો અર્થ કરતા પાપકમો એવું બુદ્ધિવચન લીધું છે તો પગી
 તેના સર્વનામ તરીકે તત્સમ એવું મે વચન પ કમ નેવાય "

(૩) જૈન ધર્મમાં અતિપ્રસિદ્ધ મિચ્છામિ દુક્કહ નો અર્થ મિચ્છામે દુષ્ટતમ્ - મારું દુઃકૃત્ય મિથ્યા થાઓ એવો અર્થ છે ન ઉચિત ■ કેમકે એથી દુઃકૃત્ય પર મારો દોષ પડે એવો અર્થ આવે નહીં. એ દુઃકૃત્યનાં ૬ દુઃખ છુ એ વેસિરાણુ છુ એ મુચ્ચરણુ છુ આ માટે જે આવશ્યકતા મળે છે, તેનું નિર્ધારણ પ્રત્યેક અંશર નહ પ્રતિપાલન કરે છે, કે મિ મુદ્ધતા માટે છે 'જ્ઞ' જા ન માટે છે, વગેરે જે આ તાત્પર્ય મળી જાયો ઉવેખી, ઉપનમ્થી 'મા દુચ્છામિ દુક્કહ' ના ગણ છે જેને જૈન પ્રજ્ઞાનિમનો પણ દેખે નહીં. રજા એનો અર્થ તો માન એવો કે યાવ કે દુ વર્તમાનમાં દુઃકૃત્ય હજી નથી, નહિ કે 'માર્ગ પૂર્વનું' કે ત્ય પાપપાપ-પ્રારમ્ભિતથી મિથ્યા થાઓ. વળી હિંદુઓ મુક્તિની સામે એ વેસિરાણુ એ મળી ગયા કે મુક્તિને નવા હિંદુવાના છે તેથી એની દગેગમાં 'દુઃકૃત્ય' નવા નથી હિંદુઓ એવો અર્થ થાત પણ નથી જનમગના કૃત્યોનું શુદ્ધિ આદિ તો અતીતના અનુમધ તો નાના છે.

(૪) યુનિવર્સિટી માન્ય પ્રોફેસર પ્રાકૃત અણુસિદ્ધિ રાખેને મ. બનુ જ્ઞાસ્તિ એ અનુદિષ્ટિ વચ્ચેના પોતાના પરીણામ એનાં અમનનું નુખ્યા કે અનુદિષ્ટિનું પ્રાકૃત રૂપ નો અણુસિદ્ધિ થાય.

(૫) 'કલ્પગણે વિન વિસે'નો નો અર્થ સનાતના પ્રો મે સમ જનુ જન્યા કે પાપના અનુમધ દુરમન જેવા નહિ પણ એ જેવા કે કેમકે દુરમનને કલ્પકર્મ કરેના મળતા રજીસ્ટર કે એવું માટે અત અણુકલે ન મળેના અણુકલમે કરેના મળેના અર્થ તો ખીજા અર્થ મળે પણ કાર્ય પાણુમ એવો થાય પણ સાબ નહિ જીનુ દુરમન જેવા અણુકલમા અનુમધો ખીજો અર્થ નહ જાણુ નહી કે જેની 'સુરપાપનેય' મહાવાની જગ્યા છે અર્થગીતે અપમનીનો અર્થ દુર મળુ એવા થાય જે જેને જાણુ લાગુ થાય. તેમજ અણુકલમા એ પણ એવેનું મત થાય, કેમકે મત્રાથી કે પાત્રી નાખ્યા પછી પછી ને મેગપ થનુ નહી નવું મેગથી અર્થ પછી પછી એ પુરુષ

થતો નથી એવું નો એકના આ આક્ષર પ્રોસર કહી શકે એ માં તેવું કહી શકાય.

(૬) સુત્ર ગ્રીક્ષના ટિપ્પણમાં-ગીકાક કે તીર્થના સ્થૂળને મને સ્થૂર શબ્દ ને પ્રોસરે તરન લુ । અર્થવાગો છે એમ અધર આમય કયો વચ્ચુ એ બોગ્યે આપે છે વળી ર લગુ ઐકર પણ મમુા ૭

(૭) તિગિ-જા સત્ય'નો નવો અર્થ ચિકિત્સાસસ એટલે વાનખપત્ર શસ્ત્ર મરી વિજ્ઞાન પ્રવર્ધન કરવામાં પ્રો નોટુ જેવું ચુપ્પા કે આ વિશેષણ આપાનું છે આગા એટલે જિન આમમ એને શસ્ત્ર નહિ પણ શાસ્ત્ર કહેવું ઉચિત છે, જેમાં કર્મ-આધિની ચિકિત્સા ઉપદેશ છે

(૮) અનુષ્ટુપાવરની આગળ સન્દ ઉમેરવાનું સૂચવતાં પ્રો એ ન મમ ના કે સોમનિ દને જે તરે કે તે વતમાનમાં અનુક્રપાનાગો બનીને નહિ કિન્તુ અદિસાઈ મનો લીલા હોઈને અનુક્રપાવાગો પૂર્વે બની ચુકે છે તેથી સન્દ તો વતમાનમજ સૂચવે છે તે પછી મન લીધેના જ્ઞાનમજમાં અનુક્રપા કયાકે માટે પ્રોનો સન્દનો અધ્યાહાર ખોટો છે

(૯) 'નાનિયદ્'માં ના અને નિયદ્ એમ ૫૦-૭૦ સમજ પ્રોસરે જન મુર્તા પહનાં સમજવું વટે કે આ સમર્પ સાત્તપિતા તો મધિ કરીને લખે ■ જેથી નમનિયદ્=નાનિયદ્ એવોજ ભાવ ■ નહિતર નિર્ધેધ માટે ઓછ ગ્યાને 'ના' ૫૦ ન લખનાર મધ્યમર અર્થિ કેમ લખે ?

(૧૦) સુત્ર ગ્રીક્ષના ટિપ્પણમાં- 'ઝયહિલુત્ત'માં ઉપધિ એટલે કે માયા લેરી છે ત્યાં ઉપાધિ એટલે કે આસારિક આસન્નિ એવો પ્રોનો નવો અર્થ થોઅ નથી કેમકે એમ ઓછ મુમુક્ષુ સાંસારિક આસક્તિવાગો બને તેથી મઈ મોહાવ માગાપ રજ્જ આપે એ ન મને એ તો નિમિત્ત-જ્યોતિત મ્યન વગેરે ઓછ ઉશુ કરે, અને તેથી પેના રજ્જ આપે તો આપે એવો સભવ છે વળી અર્થિ ઝવાહિ સન્દ પણ નથી, કિન્તુ ઝયહિ સન્દ ■

(૧૧) 'મગવ દરથ નાય મા 'નાયનો અર્થ' -નાય એવો ખોટો

અર્થ પ્રો કર્યો છે કેમકે અભ્યનન્તતન્યામ . અર્થજગતીય વાપ
વગેરે પ્રસિદ્ધ ન્યાયોર્મા ભગવાન દ્વં એવો ન્યાય નથી આવતો તેથી
નાયનો અર્થ માત્રાન્ત એજ જગતર છે એવો અર્થ નહને તો
આપુ માતાપિતૃને છે

(૧૨) 'કાલ્મસહાણિ માં પ્રો મન્યો અર્થ મત્યુ ત છે તે ખોટો
છે કેમકે અર્થ એ સૂચવત છે કે માતાપિતા હજી મળને સહે એવા
છે અથવા હવે એવા કે એનું મ્વદારથી લાગે છે તે દ મિયાન જો
ઓષધ માનીને આપુ તો એ જમી જવા સમ્ભવ છે તને મત્યુ સન્નિત
કે એવો અર્થ મગાથી તો હિન્ટુ એમ થાય, કે દવા લાવુ તો
મરી જવાના છે માટે એમને હોડીને ઔષધ લેવા જવામાય શી વિગેવતા
ગદી? ઔષધ લેવા જાય પણ એ હજી કાળ કાઢે તેમ ન હોય તો
મુ કમનુ કે તેની મયમદાણિ કશુ ઔષધ લાવી મચાવવાની ધમલ-
વાગાને એ વિચારવાનું કરાથી હોય કે મામાપ જતે તો મરવાના છે
ખીલુ સ્થિતો અર્થ 'સદિત' થ્યો તેજ ખોટો જે અર્થ માટે તો
સહકાલણિ એનું ૫ નાખ્યુ નેત નદિ કે કાલ્મસહાણિ નિશાગને
વિદ્યાર્થી પણ આટલું તો જાણતો હોય છે ત્યાં કેનાસીન નીટરેચ્ચના
આ વિદ્યાને કેમ વિચાર ન કરો? ઉપરાંત 'વયદારમો' ૫૦ પશુ ઉંધુ
નગાની એમ અર્થ કર્યો કે મરણુ તો બ્વદારથી છે, ૫૫ નિશ્ચરથી
નદિ એનો સાચો ભાવ એ છે કે બ્વદારની (સ્થિતિ જોતા નાગે છે
કે) એ કાવસહ છે, અર્થાત્ કેટલોક કાગ મટે તેમ વાગે છે કેમકે ટીમમાં
બખ્યુ છે કે તથાજીવનસમવાત્ નિશ્ચયતમ્તુ ના બ્વદારથી હવડુ સમ્ભવ
છે, ૫૬ નિશ્ચરથી ન કહી સકાય કે એનું આપુન્ય છેજ મલપ નો આપુ
અકાગને જાને મરણુ એવો હવો અર્થ પ્રોફેસરે નીધો, તેથી ૫૭ કેટનાય
નોજ ખોટો અર્થની કલ્પનામા હિતવુ પડ્યુ! અર્થ 'તથાજીવનસમ
વાત્નો અર્થ 'મ લ સ લાવે છે, પણ નિશ્ચરથી મરણ નથી સમ્ભવ,
એવો અર્થ તો પ્રો કરી શકે! ન્યાયવાર્તિકમાં 'વિચારાસત્ત્વ' શબ્દ
આવે છે આયુર્વેદ શાસ્ત્રમાં વનસ્પતિ માટે 'કાનસહ' અકાનસહ કહે છે

(૧૦) શુદ્ધ પાશ્વિકની વિચારણામાં ચતુર્થાની દે પના પછી અગ્રધાને છે પ્રમદે શુદ્ધ પાશ્વિકમાં શુદ્ધ પદ્ય એને શકનમત અર્થાત્ ક્રિયાનાદ (અગ્નિતત્ત્વનાદ) નેરાતો છે એટલે આત્મા-કર્મ-મોક્ષ વગેરેના અગ્નિ ત્વને યથાગ્નિયત માને તે ક્રિયાનાદી પદ્યપાશ્વિક ગ્રહાય અને તે ન માને તે નાગ્નિતત્ત્વનાદી અનિશ્ચવાદી વગેરે અક્રિયાનાદી તે કૃષ્ણપાશ્વિક ગ્રહાય આ જોન આભોની માન્યતા છે (ભુઓ શ્રી યશોવિ કૃત ધર્મપરીચા) આમાં કમચર તેજ વધરા ઘટવા એ ચતુર્થા શકનપદ્ય-કૃષ્ણપદ્ય જની કે નના સગત નથી નદિત કૃષ્ણજ સદા રાધાદે નાન થતો ગયો!

(૧૧) વિભાસા મા પ્રો નુ નવુ અન્તરથ્થ 'હિભાપા' એ અસગત દે 'દાર'ની બને પ્રાત્નમા ચાર આશ થાય પદ્ય 'દ્વિ'નો તો હું આશ થાર છે જેમ દ્વિવિધ'નું નિદિ ચાર પણ નિવિદ નદિ દ્વિગુ બનુ નિગુળ નદિ પદ્ય દ્વિગુળ થાય દ્વીપનુ સિવ નદિ પણ દીવ' થાર છે તેમ નદિ પણ દ્વિમાયા હેતુ હોત તો દુભામા પદ્ય નદિ ન વિભાસા વિભાસાનો અર્થ નો વિભાસજ થાય

(૧૨) સુપ્રતિપાદ્યના અર્થમાં પ્રો આમારિખા ૭ આનરપ લે છે તે ખોદ કે કેમકે સામારિખાનો સાગે અન્યાસ નો નન્યા લીલા પડી કે ને અર્થિ તો આવસ્થા તરીકે લો તાર પ્રવજ્જાધર્મ વ્દી ૧૨ના માટે સાગી ગીત નાજેન આધુને ૧ ધારણ એ જે અવસ્થા કર્ત નો તે લેવાના છે બીજા એ ૨ નો માટે તો 'સુઅજ્જલથ જેનુ મર્ત્ય મ્હત અર્થિ સુપ્રતિ કથુ છે તે પ્રો મ બુને છે?

(૧૩) સુવ નોથામા ઉપાર એ ઉરેર (કારી)નો સાધકજ દાવ છે દિતર અતિ પ્રસમ આવે એની સમજુનીના નીપણમા જ 'if anything, the only satisfactorily function for them' વોરે વખ્યુ એને આ ઉપાયને બ લે ગાગ નેત્રથી કાર્ય નીપજે તો ગાગ મર્મકા બુભાવોર નિરમ બાગે રંગે ૧ નુ તે સુવ ના આ ૧૩

માય તબન અમગન છ મયમ । જાતથી જો કાર્ય મીઝે એનું
 નથી કહેનું પણ એમ કહેનું છે કે આ ઉપારથી પણ મર્થ ન રીપરા
 જતા જો એ મધુ તરીકે મણાવ તો પછી જે વાદિત શીશ્વઓથી
 પ્રવૃત્ત મારું નથી સીતા એ પણ પ્રવૃત્ત પ્રત્યે મરણ તરીકે મણાવાનો
 પ્રસંગ કેમ ન ઉભો થાય ? આનું નામ અતિપ્રમગ આના ને પ્રો
 જેને ઉપાવ તરીકે ન ખદી શકાય એ પણ જન મર્થ સાથે તો જમે તે
 અન્ય પક્ષ કેમ કાર્ય ન માધે ? આ અતિપ્રમગ છે એનું અમગન
 જે કહે છે ને અપ્રસ-અતિપ્રસંગ (અ-વાપ્તિ-અતિવાપ્તિ)નું અજાન
 સચવે છે એથીજ તો છે કે મીઝની જવન-વિન્ડે અને નિવસત
 વગેરે કટરીઝ તાનિઝ વાતો ન અમગનથી એમણુ દીક્ષા ચર્ચો નથી

(૧૭) નિઅનઅનુદુષ્ટે મા પ્રો વધર વિઝ અર્થ તરીકે મદરી
 જોટન અમગન દુષ્ટથી નિગત એવા કનસ જતા જો જુ વા કે પ્રાકૃતમાં
 મુદનુ ાદ નિદ' થાય. આદિ તો અનુ રાન છે. તેમાં જે અ
 મયુક્ત છે, તે મયુક્ત અમ અને મયુક્ત કે તેની મી કાગ મદર્ષિગે
 કેમ નિગતામદ-દુષ્ટ (નિગત+આમદદુષ્ટ, નિગત+અમદદુષ્ટ)
 એનું અવત જુ માનુ છે

(૧૮) આરત રાન મોક્ષ અર્થમાં આનું અનિવરમા નથી રાપ
 'આ એમ કહી પ્રો શુ ક'વા માગે છે ? જૈન મુરોમાં આપન' રાન
 મોક્ષ અર્થમાં સારી મીતે રપગેવા છે, ને મુલપતિમિક છે

(૧૯) મનિરોમનો અર્થ કુપરો । મો તે મોગ નરી દુ
 દુતિરાગનો એ અર્થ થાત અર્થ તો અનધિમાગ મર્થ મોગ

(૨૦) અથલુકિ મા નો પ્રો ખૂમચ ચુકળ કેમ ખરી મીને આ
 વિજાના અનારાધનાનુ પ્રકરણ એ સમજી રાખા નથી આ પ્રકરણની
 મમજ રદન સાથે આ વિરેચન ગ્રથમાં વિસ્તારથી આપવામાં આવી
 છે એ પરથી અમગને કે સવન મે વિભાગ કરે કે, એક માર્ગો નથી
 અને બીજો માર્ગમાંથી એમાં મા' મામીને પણ અપના (વિગધના)

ન જ સખે મેમ નદિ સજે ખરી મહે એ અગ્રથ છે પત્ર
એની અપ ના અનર્થેનું નદિ પત્ર અર્થેનું કષ્ટોત્તરું દાવ છે મેમ
એણે માર્ગ તરફ ચોક્કસ પ્રવાહ આપતું છે દરે અર્થ ના અર્થ
હેતુ મા અર્થો અર્થ સમગ્રી સમગ્ર એવો છે જે કો કદપુ બધે
એક દુ ૧૧ મેમ માર્ગ નથીને પણ એવો મુજબ એ પ્રોત્સાહન તરફ
તો ૧૧૫ ૧૧ ૧૧૧ પ્રો મૂલ સુદર્ભનું ન એમા મ મનામિત્ત વિરાદના
અમુલ્યમુદા એ અમને ઉપદેશ છે ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧
અર્થેનું ૧૧૧ મે કેવું અજ્ઞાનતામયું ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧
માર્ગગામીની વિગતના તો (૧૧ માર્ગ જેવી) અર્થનુબા નથી અતર્થ
૧૧૧ અર્થ(૧૧૧ મોક્ષ)નો હેતુ અને ૧૧૧ પ્રોત્તે આ નદિ સમગ્રાણુ
કારણ એ છે કે અર્થ 'મમગામિણો વસા વિરાદના ઉદ્ધવ ૧
ઓ ન મનસ્વમુદા' એ એક વિધિ ૧૧૧ છે તથા માર્ગદેશ' ૧૧૧ બીજું
વિધિ ૧૧૧ છે એ ઉદ્દેશ-વિધિ સમગ્રાણુ નથી તેથી દિપ્તમા વસા
વિરાદના માથી 'મવિરાદના' એવું બોલુ ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧

(૨૧) વળી મમ્મરેસજાએ અખતિનિવમો ૧૧૧ પ્રો બોલુ સમાવ
છે અનભિનિવેશનો પ્રો સમજે છે ને 'સસાગ પ્રત્ય અનામકિ એવો
અર્થ નથી પરંતુ ઉપદેશ માર્ગ પ્રત્યે અનામક એવો અર્થ છે આ
ન સમગ્રાણી અર્થિ વાક્ય તોટી પ્રતિષ્ઠિ અને કિયારબને જુદા
પાડી ત્યા પલ અમગત અર્થ કરો. પ્રો એ ખ્યાલ નથી થયા કે પૂર્વ
માગદર્શક સૂત્ર સાંભળી જેમ ઉ-માર્ગો તે પ્રત્યે થતા દુ ખ, અનર્થ
અને અસ્વીકાર થતા છે તેમ અર્થિયા અપાપ(કિયાર - મ)નામા
માર્ગગામીને અનામક, સ્વીકાર કે કિયાપ્રારણ બેવા ૧૧૧ ત્યારે
અપાપરહિત માર્ગગામી તો શૂરે કલ્યા મુજબનું પૂર્વ નર્તન લેવ-એમ
કહેતું છે આ ત્રણ સિદ્ધાંતના અજ્ઞાનને લીધે અપ વનો અર્થ વિચર
સેવાની પણ જાન પ્રો કર્યા વિના રજા નથી જેથી તો બીજા અને
ચોક્કસ સિદ્ધાંતના તદ્દન અસમર્થિ થા. દુકમા આ પ્રત્યેને પણ પ્રો

મમજી શ્યામી છતાં પણ રમજેલા ગીમકાં મદર્શિ કરના વધુ
વિદ્વતા દેખાડવાનો દાખ્યામ્ય પ્રવાસ કર્યો છે

(૨૨) પગેલાનો અર્થ ક્રમત મળવા માટે સિદ્ધાંતનું જ્ઞાન એવો
પ્રેા કરો તે એટલો છે કેમકે એનું જ્ઞાન તો અભાવને પણ હોય છે, પરંતુ
નેતે મપરિમા શ્રી માની મપરિમા એટલે સિદ્ધાંતનું શ્રદ્ધાલુપ્ત જ્ઞાન
એટલે કે પાતનના ધરે માટેનું જ્ઞાન તે સમ્યક્દર્શિ સંપન્ને હોય છે

(૨૩) અર્થ-ગિય મે જ્ઞાનના દીપ-દીપના પ્રસંગમાં ગીમમાં
કમવત્રાઘો નાક્ષેપણેષિસિદ્ધયે સમસ્યપામત્વાત્ જે વખતે તેનો અર્થ
નષ્ટ છે કે દીપ-દીપ બંનેમાં જે પડેલો અસ્થિર પ્રકાર તે અમેષેણ
અર્થાત્ વિદ્ય બિના (તુ તત્) છટ મોક્ષની સિદ્ધિ માટે નથી મનતો,
કેમકે વિનાશી છે અર્થ પ્રેા હિમવત્રાઘોડનામેષેણ એમ વચમાં અત્રદ્
અપીને આનામેષેણ' પૃ. મમજી અર્થની વિમાસણમાં અને જમમાં પ્યા

(૨૪) 'વચને-મવત્ર પદમાં, 'પ માત્ર મતિ અર્થમાં હોવાથી
અ. શરવાર્થાડકમકપિયમુજે હે બ્યા સુત્રના અનુસારે સ્ત્ર પ્રત્યય
માંમાં આવવાની, કર્તા જતકૃત છે પણ પ્રેા આના અજ્ઞાનથી કર્મણિ
જૂક સમજી પ્રવર્તનું પ્રવર્તન કરવા લીખવે છે ।

(૨૫) 'તત્તત્તત્તત્તત્તત્ત'માં પ્રેા તત્-તત્તને ધ્યાને તત્તત્તની
બનામણ કરવા જતા જુના અને વિગ્દ હેતુ ઉમેા કર્યો કેમકે આ
પૃ. તો પૂર્વે જતાવન ગીજ અપૂર્ણ ક્રિયાઓની અમપૂર્ણતામાં હેતુદર્શક છે
જ્યારે તત્તત્તત્તત્તત્ત અ. એ તો ઉત્ક્ર અસપૂર્ણતાને વિગ્દ પડે ત્યાર
ગીમકાં સખ્યા મુજા 'તત્-તત્ત' એટલે કે ભોમક્રિયાના શુદ્ધ આન
દદાવી એ પતુ જે સકલેશાદિગ્ન્ય ખડન એ ક્રિયાની અસપૂર્ણતામાં
હેતુ નથી રોકે છે આ ન મમજીવાથી પ્રોક્ત મૂળ અન્યમાં પણ હેતુ
દર્શક આ પદને પૂર્વથી છુટુ પાડી નવા ફરમામાં મૂકવાની જરૂર કરી ।
તેમજ પૂર્વોક્ત અમપૂર્ણતાના હેતુને તદ્દન વીમરી જવાની જૂમ કરી

(૨) આખર કર્મનું પ્રતિ-પુનરુત્થાનનું જોડું છે. કર્મ-આત્મ
 મન સાથે નિષ્ઠ મેષ છે એવું નિષ્ણાન મો મે જોને છે કે જે વચ્ચે
 મદનિ અતર છે સાખો પુરતો કુચ્ચનિષ્ઠ અમદ અમુખા, અગાન
 અમુખી માને છે, જોનો આત્મા પરિભામી, બદ્ધમુક્ત, અનતનાની
 અનત મુખી માને છે આખો પ્રતિને જગતનું ઉપાન કદ છે
 પ્રતિનો પરિભામ એજ પચાન અને છતિનો વોરે જગત' એમ એ પ્રતિ
 છે ત્યા જોનો જગતની વિવિધ રચનાઓમાં કર્મને માત્ર નિમિત્ત માત્ર
 માત્ર, તકી જગતનું કનેવર નો જુલુલુ થોનું બનેલું કહે છે
 આખો જ પ્રતિના પચિભામમાં સાન હ-જ, અનેર ધર્મો માને છે
 ત્યા જોનો જ કર્મના અસાધ્યો નથી માનતા આખો સરા કુખ
 મમ્મ પુરતેવ મોક્ષપુત્રાર્થ જ રી માને છે જોનો બદ્ધ આત્માને
 એ જ રી મુખતને નદિ એમ કહે છે કેવા મદાન તમાવત!

(૩) દિક્ષાના પ્રમળના મુખને પ્રી ગુ અને પુમવગનના માન
 એને અષ્ટ ન અમશ મકે એ તો કીં પશુ રીકામાર મદર્ષિત
 પોતાની સમજણ માટે મદ્ય ન મી શાંતનું, અથાત ન મમ- તમ
 માનું કહે, મે અનાન જન્મુ બાપને અગાન કહે એના જેવું છે
 મીમાકારે મી મરસ અષ્ટતા કરી છે એ આખો વિવેચન અન્ધ
 હમા જુઓ

(૪) 'ન તદુચ્છેદેનુત્પાદ નો અર્થ' અષ્ટ છે અસા ન
 છે એનો નર્વથા ઉચ્છે જા થઈ મકે તો તન્ન અસત્ સસાર
 ઉત્પત્તિ ન થઈ શકે એવું નર્વ અથાત થઈ શકે ને મતો અર્થ
 વિનાશ થઈ શકે તો અમળની ઉત્પત્તિ એ ન થાય આ અર્થ એ
 ન સમજ શકા તેથી એમણે 'ન તદુચ્છેદેનુત્પાદ' એમ મો
 પત્તે મો અો સમજના વિનાશથી મોમ ઉત્પન્ન નર્વ થઈ શકે
 એનો અર્થ કોનો એ દતા કરણ અોષ!

(૫) 'ન સનાદિમાન મય્મ' હિતિ ચેત્' એમ નગ ક
 થા કુ એવું મદ્દા પ્રોની મ્વાય મદા મે નો છે કે

મગમાયો સિદ્ધિ'થી માડીને પ્રભોત્તમેજ શ' થાય છે જુઓ આ વિવેચન મન્ય ત્યા માન અર્થે હિતિ ચેત્ શુ મમનુ '.

(૩૦) પ્રો નિતમાગેડ-૧૫ કૃનો નિયોગેન' ક્ષયાદિ ખામ ન્પટ દના મોખ મ્થો ન નમશ્ચ શમ્વાથી ચર્ચાતુ ડોડી રે હે મે એમને માટે 'ગોભાજ્યુ' બન્યુ છે એવુ ને સર્વત્ર ક્યુ' હાત તો વધુ ગોભાજ્યુ' થાત

(૩૧) 'સમયા બ્રથ જ્ઞાતમ્ અર્થિ ક-પોની અનત મંપ્યા મમન' ના મળે મળના આડમે અન ને હેના મમનો (અનિમાત્મ્ય સુદ્ધમ ૧૧)ને દટાન્ત તરીકે તીધા હ પ્રો આ જિનામમ-પ્રમિદ્ધ વાત પબ્દ ન મમત્વા તેથી મીગ કરતાં આગ અર્થ' ગતાવરા સમવાજ પ૦ દંપી શામ્લ થકી એવો એર્થ કરના મના પબ્દ તેથી તે જ્ઞાતમ્ એટલ, દ'ટાન્ત તે મ્થુ, એ મ્થુવુ રહી મનુ મે ન મમ ત્યા ચાતમ્ એટલે જાણેતુ છે મે અર્થ' પબ્દ સગત નથી કેમકે મમસાત્મી પૂર્વે' હિતિ ૫ નથી

(૩૨) અનન્ય કૃના મોખ કદી ન જનાવાગા ભન્યમા 'ગો તફાત' એના મમાજાન માટે મન્યમા મામગુ કાઠ અને પની રટેતુ કુદ મોખ કાઠ એને દટાન્ત તરીકે તીધા છે પબ્દ પ્રો એ ન મમજાથી સમાધાન તરીકે ત્યાં સખે છે ૦ ધગા મોગર કાપે પ્રાંતમા નન્યા વિનાના હે છે !

(૩૩) અતે જિનાસા એને આપવી એના પ્રમમમા પ્રો ને મ્હે કે કે અરોગ્યને દીક્ષા ન આપવામા એવુ દિત છે તે મ્થન તદ્દન અપૂર છે કેમકે અર્થિ તો દીક્ષાજ નહિ પગલુ કે હ પબ્દ જિનાસા અરોગ્યને ન આપવાનુ ક માન છે

(૩૪) ખીશ્ચ મજવાજ્ઞ ઝૂનો આ પ્રેકેસર પોતાના અમેશ્ચ ભાગતરમા કરે છે, તેનો સુદેજ નમુનો જુઓ -

(ક) સુત પડેવામાજ્ઞ ચાર તાત્ત્વિક ઝૂનો છે - મળાદિકમ્-સજોગ મા અનાદિ એવો સયોગ લેરાનો છે તારે પ્રાન્નનાદિ

મહે છે તે ખોટું જ જૈનમતે કાષ્ટ કર્મ અનાદિ ॥ જે જ નદિ પદ
આત્મામાં કર્મનો અર્થ અટકે એવામાંથી અર્થ અનાદિ ॥

(ખ) 'દુઃસ્વાનુભવી નો અર્થ દુઃખ તરફ દોરે છે' એવો જો
ખોટો છે કેમ એ અર્થ તો બીજાનું દુઃખ સ્વભાવમાં આવી જાય છે તેથી તો
વાત કઈ? સમો અર્થ દુઃખની પરખ (Scales) ચલાવે એ એવો જ

(ગ) તસ્મ ત્રિધાનમાદ્યાણિ'મા વિષાઃ તથાજ નિત્યાદિનો કલ્પો
છે પણ પ્રો પાપકર્મોના વિષાઃ લે જ ને ખોટું છે કેમકે પાપકર્મ
એની મિથિતા રૂપ યના મરત પાકે જ વળા અર્થે ચલાવે જ અનુ-
સરજીગમનાં આધનો એને પછી રહે નદિ તથા તસ્મ જો એ વ મા છે

(ઘ) સ્વલેસ એને સકનેસ એ નિનામ-પ્રમિદ મા છે
એનો અર્થ કલાવની તીવ્રતા થાય છે પ્રો તેથી દુઃખ એવા અર્થ મે
જો તે ખોટો છે કેમકે માન દુઃખમા જ નહિ પણ સુખમાંય ધર્મીયાર
જે ગુસ્સો અભિમાન માયા તૃષ્ણા વગેરેની તીવ્રતા સભવે છે તે
પણ સકનેસ છે

(ચ) બીજા ક્રમાંમાં 'અનુસરણુચસસમાર'થી અનુસર એટલે
સર્વ જ એવો પુણ્ય સભાર એટલે પુણ્યનો પ્રાગ્ભાવ જે નીર્ધાર
મામ મે તે બેવાનું જે તે શ્રી અસ્તિત્વ પ્રત્યક્ષ ખાસ વિશેષતા છે
તે ન સમજે એ સામાન્યથી અર્થ પુણ્યોના સમૂહ લે છે જો
આમાં પુણ્યનો અર્થ ગુણ કરો ને પણ ખોટો છે

(ઞ) ત્રીજા ક્રમાંમાં કેવલગાનનો અર્થ 'સર્વવિચરનુ ગાન અનુત
ગાન એવો થાય છે એની જગ્યાએ એ આમી વિનાનુ ગાન એવો
અર્થ મળે છે, તે અર્થ ખોટો છે

(ટ) બીજા કૃતકૃત્યમા કૃત્યો અથ પ્રો કર્તવ્ય કરે જે પણ તે
ખોટું છે કેમકે જે પુરી કરેલી હોય ત્યાં ખોટા પી અપૂર્ણ ગિમિતિને

પૂર્ણ કરવાનું મારું બધું સુધી ઉભું રહે છે ત્યાં સુધી મોક્ષ નથી માટે
મૃત્યુનો બચ દરેક માવ એવો લેવાનો છે કૃતકૃત્ય એટલે હવે જેને દાદગર
કેવાનું રહેતું નથી તે

(જ) મોઝા ફકરામાં આધુનિક પરાંપકાર નિરત કલ્પા એનો અર્થ
પ્રો બીજાને મદદ કરનારા એવું કહે છે, તેને બદલે ગ્રેડ ઉપકાર કર-
નારા (beneficent) કહેવા એકઠો સાધુઓ મૃદુમત્રને તો મદદ કરના ।
નરિ પણ ઉપકાર કરનારા કહેવાય છે

આ તો સામાન્ય જનોનું દિગ્દાન છે પણ આ ભાષાતરમાં આગળ ઉપર
તો ધણી અસાધ્ય બને છે ગભીર જૂનો છે જેને અર્થ સમાજવાનો અવકાશ
નથી પણ તે જો આ વિવેચન પ્રથમ પછી સમજી લખાશે વિદ્યુત-સામ્ય
શ્રી હરિભૂપરીશ્વરજી મહારાજના લેખમાં જૂનો કાઢવા જતા, કે એમના
કરતા સામે અર્થ બતાવવા જતા પ્રોફેસર પોતે કહેલી સખ્યાનધ
જૂનોનું અને ભાષાતર મ કહેવા એમનેક તાત્ત્વિક ખામીઓનું મુખ્ય
કારણ તો અમને ગુરુજનો અભાવ લાગે છે આ પચમૂત્રકમાં બતાવેલ
અવશ્ય કર્તાવ્ય ગુરુની નિમ્ના વિના કેવળ ભાષાશાસ્ત્રી કે ઇશ્વર ઉપ ના
પાના-પ્રત્યાવનાઓ હિચારી જરાથી ગભીર નિન્તામોના સાચા અર્થ
સમજાઈ જતી એ માનવુ મિથ્યા છે અપ્રમત છે ગીતાર્થ ગુરુઓના મારા
દર્શન વિના વાચ્યા કે કામ ઉપાન્યાસ પન્થિયામ ટનુ કદુ આવ્ય છે
તે ઉપર તાગનું છે જે મનેજના વિદ્યાર્થીઓ વાસ્તવ વિદ્યાન સાધુ
ઓના મસર્જમાં નથી આવતા તે આવા પ્રોફેસરોના લેખથી કેરી
વિના પામે એ પણ સમજતી એવું છે એવી વિદ્યા પગળી એ એમ-એ
પી એચ ડીના વૈભવી નિરોધ આપતાં પહેલાં અને એના પ્રુતકેને
પાડા પુગતે અનાનસ પૂર્વે મુનિવર્સિટિએ પુરતી તપાસ કરતી ઘટે
મનેદખનોએ પણ આ ઉપ થી સરવિદ્યા માટે ખૂબ આવધ રહેવું ઘટે

પ્રાંતે મોક્ષના આર્સવાળા આર્ચમાત્રને સ્વાખ્યાન માટે તથા બન્ય
તના પરિપાક માટે આ શ્રી પચમૂત્ર અતિ આવશ્યક છે આનો રોજ

ગ્રાધ્યાય કન્વો જોધજો જેની સાચો મોક્ષાધિકાર પ્રાપ્ત થાય આનો નિરૂપણો ધણા મૌનિઃ અને વ્યાપક છે જેમ દ્રવ્યાનુયોગમાં તત્વાર્થો, વિગમ, તેમ ચરણકગ્લાનુયોગના અર્થોમાં પચ્ચસ્ત્ર મૂન આધારગ્રંથનાં તરીકે લાગે છે પચ્ચસ્ત્રનો આધાર આગમો છે વિધિવાદનો આ સક્ષિપ્ત અગ્રહ અન્ય નિવિધ્યાસન માટે પણ પરમ ઉપકાર છે આનો વિવેચન અન્ય પણ ઘણા પદાર્થોને અન્ય સમ માં સમજાવે છે તેથી ખૂબ ખૂબ સ્થિરતા દૂરકે અત્યેક સમ, અત્યેક નામ અને અત્યેક પ્રકરણ પુનઃ પુનઃ મનનીય છે

ઠાપેલા અન્ય જોતાં પ્રેસરોનો અનેક યર્મ ગવા દેખાત ૬ તેમાંના મધ્યનુ શુદ્ધિ પત્રક મધ્ય ૭ તે પરથી માધી પછી અન્ય વાચવો

સાવબાગ, સુખષ્ટક }
વી સ ૨૦૦૭ }
મા સુદ ૩ }

શ્રી. કૃપાક્ષીરોત્પિ ગુરુદેવ
સિદ્ધાન્તમહો વિ ૫, આચાર્યદેવેશ
નિશ્ચયપ્રેમસૂરીચરણનો નિનેયાત્ર
શુનિ જ્ઞાનુનિશ્ચય

સમાપ્ત

વિષય	પાનુ	વિનય	પાત્ર
કલ્યાણ મિત્ર સેવો, અધ		નમઃપર, ધર્માભિલાષા-ચિત્ત	
રોગી-દર્દિ-ખીનેવાની જેમ	૧૦૭	કર્મોપગમ, સવેગ, વિશુદ્ધિ	૧૫૦
આત્માની ચાર ઉપાસના	૧૨૪	સૂત્ર ઝગુ, પ્રવચ્ચામહાણ વિધિ-	
શુદ્ધ અનુકૂળતાના મત્ર	૧૨૬	આધુર્ધર્મ માટે યત	૧૫૨
શુદ્ધ મનની ચાવી	૧૨૭	ધરને સત્તાપ એ વિધિ	૧૫૨
શુદ્ધ વચન-મનની ચાવી	૧૨૮	સમ્યક્ત્વ અને મહાસત્ત્વ	૧૫૪
પરિવાર પ્રત્યે અપીલા-		માળાપને પ્રતિબોધ	૧૫૪
શુભ દના-નિર્મળતા	૧૩૦	સમુદાય-કર્મે અવિચોગ	
મમતા મૂખ મસ્તજેવી છે	૧૩૨	ઉદામ મૃત્યુ દુનભ ભવ	૧૫૫
ત્વનાન ધમરથાન એજ સાર	૧૩૪	બીજાભવ દુખ-મોહ કુચેટાભર્ષા	૧૫૬
અન્યાય ધન. નડિયામિય	૧૩૫	માનવભવ જહાજ, સ નર	
અધિવૃદ્ધ આચાર એ		હાથ જ્ઞાનસુક્ષ્મની તપ પવન	૧૫૭
ભાવ મગગ શાથી ?	૧૩૭	આવી કાણ દુલભ	૧૫૮
ધર્મ-જગરિકો	૧૩૮	મોક્ષમા મેતુ સુખ ?	૧૫૮
'હો' મમ હાથ ?	૧૩૯	સમાર કેવો ?	૧૬૧
એને ચોખ્ય શુ? આવર્તદર્દિ ?	૧૪૦	મા-માપને વિનતિ	
ધમઅગ્નિ-આવના ઉપજી	૧૪૦	સર્વને શુભવી દીક્ષા	૧૬૨
સનાનાશ અને ઉત્તમ		ન જીએ તો દ્રવ્ય ઉપકાર	
ભાવન એનો કાળ	૧૪૦	ધન આપવામા પાપ નહિ ?	૧૬૩
અનૃષ્ટિ અને વેઠ	૧૪૧	રળ ન આપેતો માયા-પ્રયોગ	૧૬૪
દેવનો મનુષ્યનો, નિન અને કાળ	૧૪૨	માયા-અસત્યનો પ્રતાપો	૧૬૫
સયમશ યોદ્ધાર ગારવમાગ	૧૪૪	જ્ઞાન અપીધ દૃશાન્તા	૧૬૬
ચાગ ચકાળ ચોકડી	૧૪૬	શુભધર્મિક જીવ	૧૬૮
નિપયો અમાર, વિનાશી, ઘરુણ		સસારવન કિષ્ટ કમરેમ	
મૃત્યુ સવનાશક અચાન	૧૪૭	સન્યક્તવાદિ ઔરધ	૧૬૮
ધમ ઔરધ	૧૪૯	તત્ત્વભાવના અને અચાનભાવના	૧૭૨

વિષય	પાટ	વિષય	પાટ
સરો ઉપખરો જાનો	૧૭૧	અપરિગ્રા, પ્રયાગપરિગ્રા	૧૬૮
શો વીરવનુનો અનિમ્લ	૧૭૨	આચાર્યસદીપ, પ્રકાશસદીપ	૨૦૦
દેવ-મુદુ પાત, દન, સ્વપુવેદ્યદિ,		ધિર-અધિર દીપદીપ	૨૦૦
વિદ્યવત, ભૈક્તિકાથી		દીપ-નીતિ વિના ત્રાસ	૨૦૧
લોભાતર ધર્મે પ્રયાણ	૧૭૩	સ્થિરમાન ચારિત્રે જ્ઞાના	
જિનાયા ન વિગ્રહ	૧૭૪	અપૂર્વ નવ ઉપાય	૨૦૪
મુત્ર રમુ પ્રાનજ્યાપાવન,		૧ જ્ઞાનાપાલનનો સ્વભાવ ૨	
સુવિધિ વિમુદ્ધચરિત્ર		દેવો અને જડ પ્રાણિ પ્રત્યે મુત્ર	
અવિપર્યાસ	૧૭૬	૩ મુલ્ય, મુંહુની વિવેક ભરી	
મુદ તારણોધન	૧૭૭	બાવના ૪ બાણ સામર્થ્યે બાળ	
કાર્ય-ઉપાયનું વિગન	૧૭-	આનંદભાષી પ્રેરણા ૫. બાધક	
સમભારતી આતી	૧૮૧	સયોમભાષ અડગ અવસ્થા ૬	
સ્વ.મદ-અનંદ-મહાનું નામક	૧૮૨	વૈદ્ય-જ્ઞાના મૂર્ત્યુકિન ૭ અશુભ	
રતનું જોઈ	૧૮૪	મનોરૂપિને આત્મચીરની અસહાય	
પ્રશમમુખ અને શિક્ષા		૮ દિવ્યુખ-ઉપસર્ગ આદિમા	
ગુરુકૃપવાસ, ભક્તિ-સ્તિત		અડગતાના મનોરથ ૯ અપ્રમત	
તાવપક્ષ એક હિત	૧૮૫	સાધના અને સાધા દર્શન	
તત્ત્વજ્ઞ મટે અઠ જી	૧૮૮	ત્રિવિધ અસ જમ અનુભુક્તા ૨૦૮	
લક્ષ્ય લક્ષ નિરાલસ	૧૮૮	અસ સકલ યોગ	૨૧૧
અવિધિ અધ્યયનથી		છત્રોત્તર વિભાસ ૩મ ૧	૨૧૩
અનિયમ ઉ મહાદિ	૧૯૦	પાપોદ્ધ-આજ્ઞાના બાવ જોઈ	
ઉમા ઈ-અનારાધક	૧૯૨	તપ સયમ કષ્ટ સહન	૨૧૪
માર્ગગામી જીવિત	૧૯૩	શરીર રોગીનું દૃષ્ટાન	૨૧૫
મર્ચાને વિરોધ	૧૯૬	કમરોગની કરુ કચલી	૨૧૮
પ્રવચન માત્ર અસ્તિત્વ ૧૯૭-૮૮		કમ અને ઈચ્છાનું મુદ	
સમિતિ-ગુપ્તિની વીરતા	૧૯૮	કુળના ચર જાતર	૨૨૦

વિષય	પાનુ	વિષય ,	પાનુ
કર્મ કાપવાની ત્રણ જડીશુદ્ધી	૨૨૧	સગીન સાધના વધનો સવેગ	૨૩૮
રોગ શમ્યાનુ પ્રમાણુપત્ર	૨૨૨	સિદ્ધ-શુધ-મુક્ત પરિનિર્દેશ	૨૪૦
પરીમહામા આત્મનેજની ગદિ પડ		સૂત્ર પશુ મોક્ષ	
આત્મ સાધુની કથા	૨૨૩	સિદ્ધ આત્માનુ ૨૨૩૫	૨૪૨
દુર્ધ્યાનવાસનાદિ પીડા શાત,		શાન્તક્રિયા છતાં અક્રિયા	૨૪૩
આરિત્ર આરોગ્ય તત્ત્વસવેત્ત		સસારમા નવ નાલેશી	૨૪૩
ગિયરના પ્રશમ તેજ્જેલેશ્યાનો		એના મૃત્યુધટ મોક્ષમા નવનિધિ	૨૪૪
વિકાસ ભાવ વૈદ યુરુપર		દ્રવ્યાદિ સયોગ નિરપેક્ષ સુખ	૨૪૫
અતિસદ્ભાવ અને વ્યાભાવિક		સંયોગિક સુખના રસમાં	
નિરાશ સ પ્રતિપત્તિ	૨૨૫	મોહાવતા અને અનર્થ	૨૪૬
ગુરુના આદરમાજ જિનાદર		સિદ્ધોને આકરણસયોગ ?	૨૪૭
ગુરુવિમુખનુ આરિત્ર કુલદ્ય નારીના		સાપેક્ષ સુખમા કેવી ગુનામી	૨૪૮
તપ જેવું વિચમ્બ	૨૨૭	સિદ્ધના સુખ અનુભવથી સમગ્રમય	૨૫૦
ગુરુસયોગથીજ પરમ શુદ્ધ		આરા. સર્વશત્રુક્ષયાદિ દૃષ્ટાત	૨૫૧
(પ્રજ્ઞ)નો સયોગ	૨૨૮	આતરણતું અને રોગ	૨૫૨
શાંતિભરને ગુરુપ્રેમ અને		ધર્મની મોગણુ	૨૫૩
શુભો યનો ગુણાકાર	૨૨૯	મોક્ષસુખ-પતિસુખ-	
શાન્ત-ગુરુપા	૨૩૦	આરોગ્યસુખ	૨૫૫
તેજેદેવ્યાજ્ઞિક, શુન્સ સોકજથી		મોક્ષ વ્યકિતગત આદિ	
પ્રતિસોતમામી	૨૩૧	અનેકાતવાદ એજતત્ત્વવાદ	૨૫૬
યોગી ચરમ લન	૨૩૩	અનાદિ શુદ્ધ માને તે ખોટું	૨૫૮
સ પૂર્ણ સોગક્રિયામા અસ		અરૂપી પરમ ?	૨૫૯
સેરા, અને અનુમધની સુચરતા	૨૩૪	અનદને બધ નહિ	૨૬૦
જ્ઞાનની જવાબદારી	૨૩૫	અનાદિ ગતાં જ્ઞાન	૨૬૧
ભાવ સુપ્રવૃત્તિનું હાલ	૨૩૬	દિદેશથી પ્રારભ અદૃષ્ટ અને	
પરાધર્મ મ બીજા અકુસલિ		અદૃષ્ટ	૨૬૨
કર્તૃવીર્ય, સમતનત્તા	૨૩૮	દિદેશ-ભ-અવનો શે	૨૬૪

પાત્ર	લીટી	અંગુલ	શુદ્ધ
૮૩	૨૪	પુખ્તો	કાચ પુખ્તો
૮૨	૧૩	જૂદી,	શુદ્ધ
૮૦	૧	સત્ત્વહા	મવ્યહા
૮૫	૮	પક્ષાપાત	પક્ષાપાત
૮૧	૨૧	ફાદ	ફિલ્લ
૮૮	૧૩	આત્મા	આત્મા વિપર્યાસ તંત્ર વગુ
			સમ્પ્રદર્શન સાથે
૧૪૪	૮	ની થીખસુતે	તેથી સુખની
	૧૦	શાસ્ત્ર	સાર

— ॐ ह्रीं श्रीं अर्चं नमः —

॥ धीविजयदान-પ્રેમસૂરીશ્વરેभ्यो नमः ॥

પંચ સૂત્ર

એટલે કે

ઉચ્ચ પ્રકારના પંચે

(પૂર્વધર મહર્ષિ શ્રી ચિરતનાથાયે રચેલ શ્રી પંચસૂત્ર)

અને મમર્થ દીકાકાર શ્રીહુગ્લિદ્રમુરિજી મહારાજે

તેના પર કરેલ વિવેચનનો ભાવાર્થ)

(યોગક-મુનિમહારાજ શ્રીશાંતુવિજયજી)

અગ્રમ્ય અનંત કાળથી આ વિરાટે વિશ્વમા આત્મ
નિજનું અનંત જ્ઞાનમય અને અનંત સુખમય સ્વરૂપ શુભા
ભેદો છે, અને એથી અનાદિકાળથી વિકૃત અનેદોષો તે

અટવીએ અવિરત અટન કરવામા અટવાઈ ગયો છે આના કારણ, પૂર્વ પૂર્વ કાળની એની વિચર્યાન દશા છે, અહુ મમ ના નાના ન્યાનને આત્મા ભુલ્યો છે, અનાસકત અવસ્થાને બાહે આસકિતથી ઘેરાયો છે, જડની પ્રવૃત્તિથી અનત કાળ વીતવા છતાય ૐ વિગમ નથી પામ્યો અહ્હાહા ! અનત પ્રામર્થ્ય વાળો આત્મા સ્વમમૃદ્ધિ પુનર્હંતગત યવાની આડે ઉભેવા મોડું અને અજ્ઞાન જેવા કારમા શત્રુનેજ ન્યા કલ્યાણમિત્ર માની છોડવા તૈયાર ન હોય, અને જન્મે જન્મે એનેજ આક્રવાતુ તથા એના અતિ ઉડા અધકારમય ભૂગર્ભમા વિહરવાનું ચાતુ રાખે, ત્યા ઉચ્ચ પ્રકાશમય અનન્ત આનન્દના સ્વરૂપને કયાથી પામે !

અનાદિની આ અવગી ચાલે ચાવવાનું સર્વથા ત્યજાય તોજ સુકિતનુ પરમપદ સુપ્રાપ્ય છે, તોજ અનાદિની ઘેર તિમિરાચ્છાદિત (અધકારથી દવાયેલી) 'જન્મમરણની શુકા ઓગળી ઉચ્ચ પ્રકાશના અજર અમર એવા અપૂટ આનન્દ મય સ્વસ્થાને સ્થિતિ કરી શકાય એમ છે માર્ગ અધકારનો લેવો છે, અને અનવધિ (અમર્યાદ) મતત સુખની આશા રાખવી છે, એ હુળાહુળ ઝેર ખાઈને જીવવાની આશા રાખવા જેવું છે એથી તો દુખ, ત્રાસ, પરાધીનતા, અને લવે લવે પુરા હાલે લટકવા સિવાય બીજું શું દેખવા મળે ? એ તો તોજ મીટિ, કે જે આત્મા ઉચ્ચ પ્રકાશના પથે વળી જાય ઉચ્ચ પ્રકાશનો પથ અહિં શ્રી પચસૂત્રમા અનુપમ દર્શાવેલો છે, એના અનુસારે જે પોતાના જીવનને ઘડે છે, તે ઉચ્ચ પ્રકાશના પથે ચાલે છે, એમ કહી શકાય તેથી આ ભાવાર્થ-અથનુ નામ

‘ઉચ્ચ પ્રકાશના પથે’ ગળ્યું છે શ્રીપથસૂત્રના પદ પદના અર્થોનું શ્રવણ, ચિંતન અને આત્મ-પરિણમન કરતા એમ ભાને છે કે જાણે કોઈ લોકોત્તર પ્રકાશના તત્ત્વપથે આત્મા ક્રિય કરી રહ્યો હોય અજ્ઞાનના પથેથી પાછા વળી પ્રકાશના પથે વિચરવાનું સચોટ દિગ્દર્શન શ્રી પથ અમૂન કરાવે છે એટલે પ્રસ્તુત શ્રયનું અધ્યયન અને અભ્યાસ કરતા કરતા આ આમા પ્રકાશને અનુદૂલ નવનવી અવેગવિરાગની પરિણતિ કેટકેટલી જાગતી જાય છે અને દૃઢ થતી જાય છે, એ આથે સાથે, તપાસવું ધટે.

શ્રી પથસૂત્રની રચના કોઈ પ્રાચીન પૂર્વધર આચાર્ય ભગવતે કરી હોય એમ તેના શબ્દ-મંદર્ભ ઉપરથી મનઝલ્ય છે તેમા હેવા વિશિષ્ટ કોટિના ગભીર ભાવો નેધને ૧૪૪૪ શ્રયના પ્રણેતા મહાન શાસ્ત્રમાર સૂરિપુત્રનર શ્રી હરિભદ્રસૂરિજી મહારાજે આ શ્રય ઉપર શબ્દ-સંક્ષિપ્ત પણ અર્થ-ગભીર ટીકા લખી છે એમના પણ વચનો સૂત્રવચન જેવા હોઈને, તેના રહસ્યો ઉકેલવા રહે છે પ્રસ્તુત પ્રયત્ન એ માર્ગે એક અતિ લેશરૂપ છે આમા ટીકાશ્રયનું શબ્દશ ભાવાન્તર નથી પણ મૂળ અને ટીકા શ્રયને અનુસારે જે આવેખવામા આવશે, તે પરથી શ્રય લગાની શક્ય છે.

શ્રયનું નામ પથમૂત્ર એવા માટે છે કે આમા મુખ્ય પાંચ અધિકારને લગતા પાંચ સૂત્રો છે દરેક સૂત્ર અનેક વાક્યોનું બનેલું છે તે પાંચ સૂત્રોના નામ આ પ્રમાણે છે -

૧ પાપપ્રતિઘાત અને શુણ્ણીભધાન, ૨ સાધુધર્મ પરિભાવના, ૩ પ્રવ્રજ્યાશ્રહણ-વિધિ, ૪ પ્રવ્રજ્યા-પરિપાલન, ૫ પ્રવ્રજ્યાફલ

૧ પાચમામા પ્રવ્રજ્યા એટલે કે દીક્ષાના ફલ તરીકે અનંત અવ્યાગ્રાધ (બાધારહિત) જ્ઞાન-સુખાદિમય આત્માની સિદ્ધ અવસ્થા-મુક્તિના વર્ણવી છે ત્યાં મોક્ષની પ્રાપ્તિના સર્વ પ્રથમ કારણ તરીકે પહેલા સૂત્રમા પાપ પ્રતિઘાત અને શુણ્ણીનધાનનો અધિકાર છે અહિં પાપ એટલે અશુભ અનુબંધના આપવશૂત ગાઢ મિથ્યાત્વ, ભવરચિ વગેરે તેનો પ્રતિઘાત એટલે એરો ઘાત કે તેથી આત્મા ઉપરથી તેનો અધિકાર ઉઠી જાય, એટલે કે તે પાપ આત્માને હવે પકડી કે દોરી શકે નહિ, અને આત્માપર શુણ્ણીજનો અધિકાર આવે શુણ્ણીજ એટલે શુણ્ણો બીજ શુણ્ણો એટલે શ્રાવણ અને સાધુપણના શુણ્ણો, તેનું બીજ એ શુણ્ણીજ આત્મામા શુણ્ણીજનું આધાન એટલે શુણ્ણીજનું સર્વાંશે સ્થાપન

૨ સાધુધર્મની પરિભાવના એટલે ક્ષમા આદિ ૮૨ પ્રકારના પચ મહાવ્રતાદિમય ચારિત્રરૂપ સાધુ ધર્મની પૂર્વ ભૂમિકારૂપે યોગ્યતા કેળવી તે અહિં ભાવના શબ્દ-ઝંખના અર્થમા લેવો અને પરિભાવના એટલે ઝંખના શબ્દ ભાવનારૂપ નહિ, કિન્તુ ચોક્કસ પ્રાથમિક યોગ્ય પ્રયત્નવાળી અને આત્માના ચારિત્રના વીર્યોલાસને દિનપ્રતિદિન જગાડનારી તમના

૩ પ્રવ્રજ્યા શ્રદ્ધણુ વિધિ એટલે દીક્ષા લેતા પહેલાં સંસાર ત્યાગ કઈ રીતે કરવો તે વિધિ

૪-૫ ચોથા પાચમા સૂત્રનો અર્થ સ્પષ્ટ છે

પચસૂત્ર પર વિવેચનકાર આરીતે ટીકામન્ય શરૂ કરે છે —

પ્રણમ્ય પરમાત્માન, મહાવીર જિનેશ્વરમ્ ।

સત્પદ્મસૂત્રકવ્યાર્યા, સમાસેન વિધીયતે ॥

આ પ્રલોકથી શ્રી જિનેશ્વર ભગવાન મહાવીર દેવને
નમસ્કાર કરી મત્ એવા પચસૂત્રની વ્યાખ્યા દ્વકમા કરવાની
ભાષાકાર મહર્ષિ પ્રતિજ્ઞા કરે છે પરમાત્માને કરેલો નમસ્કાર
સુવર્ણસિદ્ધિ કરતાય મહાકિમતી છે એનાથી અચિત્ત સિદ્ધિઓ
પ્રાપ્ત થાય છે, અને ભયદર આપત્તિઓ ટળે છે

શ્રી પચસૂત્રક્રમ-એટલે પાંચ સૂત્રોનો મગ્ગ કરનાર
જાણે વિવેચનકાર મહર્ષિ શ્રી પચસૂત્રને ખાસ કરીને મત્પચ
સૂત્ર કહે છે મત્ એટલે મમીયીન, સત્ય અને સુદર નિશ્ચિ
પણે નિર્વિવાદ અને તત્ત્વોક્તિ સુખ સુધી લઈ જનાર છે માટે
સત્ય મનોરમ મુશકય આત્મપ્રયોગ વિધિને કહેનાર છે
માટે સુદર ઉત્તમ સાધનાની વિધિ પણ આત્માદકારી ને
જગતને રૂચે તેવી હોય તો આદરણીય અને છે એમ તો
જાણાય મોક્ષની વાત કરે છે, પરંતુ તે સર્વથા સત્ય નથી હોતી, સાથે
સાધનાની પ્રક્રિયા પણ સુદર નથી હોતી તેથી આત્માનો
આન્તરિક મોક્ષ નથી થતો અન્ય ઠેકાણે એવું સાબળવા મળે
કે કે કૌટુંબિક ઝગડામાં લડવા તૈયાર થયા છતાં, 'કુટુંબનો
પ્રહાર કરવા કરતા લીખ માગવી સારી' એમ સમજી વિરાગી
મનેલાને પણ યુદ્ધમાં જોડવામાં આવે છે એમ સમજાવીને કે
આત્મા મરતો નથી, કોઈ કોઈને મારતું નથી, તો હું મરૂ છું
એવું અભિમાન-એવો જ્ઞાન તુ કેમ રાખે છે? 'ઈત્યાદિ સમ
જાણ્યા પછી આર્યો વચ્ચે ખૂનખાર જગ, કેમકે મહાપુરુષોનો
પ્રાણ, ભયદર દ્વેષ અને દુર્ધર્મ, વિષય તૃષ્ણાની વૃદ્ધિ વગેરે
પરિણામ નીપજે છે શું આ સત્યની શોધ છે? આ વસ્તુ
કેવડેશનાર શાસ્ત્રને મોક્ષશાસ્ત્ર કહી શકાય? કયાયગ-

ભૂલા પડેલાને મારી નાખવામા મૈત્રી અને કડ્ડણ ભાવના કયા રહી ? મૈત્રી અને કડ્ડણ વિનાની મોક્ષમાધનાની પ્રક્રિયા સુદર ગણાય ? અને વીતરાગતાને અને મોક્ષને લાવી શકે ?

ત્યારે શ્રી પચસૂત્રમા દર્શાવેલ પ્રયોગવિધિના અમલકાર જુઓ. ભગવાન શ્રીકૃષ્ણભદ્રેવના અઠાણુ પુત્રે ભરત ચક્રિની અન્યાયી માગણી પર શુભે થઈ લડતા પહેલા ફરીયાદ લઈને ભગવત પાસે આવ્યા તે વખતે આ વીતરાગ જગતદયાળુ પરમાત્માએ એમને શુ ગીખવ્યું ?—‘જહારના દુરમનો જોવા દરતા અદરના દુરમનો જુઓ. કષાયોથી આ આત્મા અનતકાળથી સળગી રહ્યો છે, એ કષાયોનેજ છુટાવો. રાજ લક્ષ્મી અને માનપાનના પદ્મે પડી અમૃત આત્મધન ન શુભાવે. આ મહામૃતે માનવભવ વિષયધેલકામા બરબાદ કરી જાતને અને બીજાને અનત ભવસાગરમા છુડાડવા માટે નથી, પરંતુ આતરણ્યને છૂતી, પરના બધન તોડી પરમ સુખિના સામ્રાજ્ય લેવા માટે છે’—ઈત્યાદિ સમજાવી સંસારથી વિરક્ત અને સચમી સાધુ બનાવ્યા આ બનાવ સાબળી ભરતચક્રી પશ્ચાત્તાપ કરતા આવીને આમની ક્ષમા માગવા લાખ્યા અને રાજ્ય પાછું મહણ કરવા વિનંતી કરી પણ સંસારના દગાખેર સ્વરૂપને સમજેલા અઠાણુ સાધુઓને હવે કયા તૃષ્ણા હતી ? એમને તો સચમ પાળી ‘કર્મ’ બપાવી મોક્ષ સાધવો હતો, અને તે સાધ્યો.

પૂર્વના પ્રસંગમા વિરાગી થઈ લડવા ના પાડનારને પણ રાગદ્વેષી બનાવી લડતા કયા અહિંસકને ઘોર હિંસા આપી ને અહિં તો અઠાણુ પુત્રે ભગવાન પાસે લડાઈની (હિંસાની)

તેથીથી સલાહ લેવા આવ્યા હતા તથા ક્રોધ અને હુપદથી
ધમધમતા હતા, તેઓને પરમાત્માએ વિગતી અને મહા અહિ
યત્ર બનાવ્યા, મોક્ષની લગનીવાળા બનાવ્યા, મયમી, વીતરાગ
અને સર્વજ્ઞ બનાવ્યા ખૂનખાર લોહીની નદીઓ અટકાવી,
લોહીનું ટીપુ પણ ન પડ્યું દુરમન ભરતને પણ દુરમનાવટ
ભુલાવી અને ભરત પણ અતે ભોલે ગયા એજ ભોલ સાધનાની
પુણ વિધિ અને સત્ય પ્રતિપાદન

હવે પ્રશ્ન છે કે પાપે મૂત્રનો ઉપન્યાસ આમ કેમ ?
ઉપન્યાસ એટલે મમીપ એવો ન્યાસ, અમુક ક્રમવાળી રચના
અર્થાત્ પાપ સૂત્રોની રચના આ ક્રમથી કેમ કરી ?

ઉ-આ પાપસૂત્રોમા કહેવા પદાર્થો વસ્તુગત્યા (તત્વત)
એવીજ રીતે એટલે કે એજ ક્રમથી પ્રગટ થાય છે કારણકે
પાપનો પ્રતિઘાત ક્યાં વિના શુષ્કબીજધાન થતું નથી અને
શુષ્કબીજધાન થયા વિના વસ્તુન ધર્મશુભ ઉપરની શ્રદ્ધા-
અગ્નિષામનો અકુશ કુન્તો નથી અને તે ન થાય તો સાધુ
ધર્મની ખગ્નિભાવના અશક્ય છે અને માધુધર્મની પરિભાવના
ન કરવાને દીક્ષા લેવાની વિધિ આદરવાનો અધિકાર નથી
આમ દીક્ષા ન લીધી તો તેના પાલનનો પ્રયત્ન ક્યા રહ્યો ?
દીક્ષાનું પાલન ન કરે તેને દીક્ષાનું ક્ષમા મોક્ષ ક્યાથી મળે ?
મળેજ નહિ

અહિ પાપનો પ્રતિઘાત કરવાનો, ત્યા પાપ એટલે-
અશુભ-અશુભ કર્મની પરંપરાને લાવનારા, ઉભા કરનારા
આશ્રયો સમજવા આ આશ્રય ક્યા ? ગાઢ મિથ્યાત્વ, ભવ
રૂચિ, અતત્વનો આગ્રહ, અનતાનુભવીના રાગદ્વેષ, ભવાભિ

નદીપણું, ગાઢ-પુદ્ગલરમિકતા આ આશ્રવો અકુશલ-અશુભ કર્મોની પરપરા ચલાવે છે એક માણુન આરભનમારભની દ્રિયા ડરે છે, તેની સાથે આત્મામા તીવ્ર મિથ્યાત્વ ભરેલું છે, તેથી આરભથી જે કર્મ બધાશે ત્યા સાથે સાથે મિથ્યાત્વ ભળેલું હોવાથી બાપેલા કર્મના ઉદયે ફરી નવા કર્મ બધાશે અને કર્મની પરપરા ચાલશે, -આનુ નામ અનુબધી કર્મ ઢહેનાર એક નાગણુમાથી સો સર્પ અને તે હરેકમાથી પાંજા સો સર્પ, એટલે એ પરપરા ચાલુ થઈ કહેવાય કર્મ બધનું કારણ અવિરતિ, અને કર્મના અનુબધનું કારણ ગાઢ મિથ્યાત્વ અવિરતિ, કષાય અને યોગ (મન, વચન કે કાયાની ક્રિયાઓ)થી કર્મ બધાય પણ તે માથે જે ગાઢ મિથ્યાત્વ ભળેલું હોય તો બાપેલા કર્મને રસાળ બનાવી દે જે કર્મો ફરી નવા કર્મો ઉત્પન્ન કરે તે રસાળ કર્મ આ જે આશ્રવ તે પાપ તેનો પ્રતિઘાત ઘાત એટલે નાશ ને પ્રતિ ઘાત એવે એવો નાશ કે જ્યા તેનો ફરીથી ઉદય ન થાય

પાપનો પ્રતિઘાત ન થાય ત્યા મુઘી ગુણુખીજનુ આધાન થનુ નથી ગુણુ એવે ધર્મગુણ, વિરતિગુણ, ચારિત્રગુણ પાપના પ્રતિઘાત પછી ધર્મગુણના ખીજનુ આધાન કરવાનું છે, ઉપર્જનકરવાનું છે ધર્મગુણનું ખીજ શુ ? ધર્મગુણની સમ્યક્ શ્રદ્ધા, એટલે કે ધર્મગુણ પ્રાપ્તિની ઝખના, તથા ગુણ અનુ બધવાગા વિશિષ્ટ કર્મો ધર્મગુણ એજ ઉપાદેય છે, એજ એક કતવ્ય છે, એજ પરમમુખનુ નાધન છે, એજ એક પ્રાપ્તવ્ય છે, તેની પ્રાપ્તિથી બધુ પ્રાપ્ત છે, અને તે પ્રાપ્ત થયુ નથી તો ખીજ પ્રાપ્તિઓ નકામી છે ઢહો કે તેની (ધર્મગુણની)

અપ્રાપ્તિએ સઘળું અપ્રાપ્ય વા નહ છે શ્રદ્ધાઉપ જીજ્ઞાસુ
અભ્યક્તવ, મોક્ષરૂચિ, તત્ત્વના આગ્રહ, પરિણતિ જ્ઞાન છે અ
મધુ ક્યારે આવે ? પાપનો પ્રતિઘાત થાય પછીજ ભવરૂચિ
જાય તો મોક્ષરૂચી પ્રગટે, અતત્ત્વની રૂચિ જાય તો તત્ત્વન
રૂચિ જાગે, મમાન રમિકતા જાય તો મોક્ષની અભિવાધ
પ્રગટે, પ્રતિભામ નાન જાય તો પરિણતિ જ્ઞાન આવે
મિથ્યાત્વરૂપી પાપનો પ્રતિઘાત કરીને કરેલા શુભળીજાધાનેજ
જાને આ સૂત્રોનો પતાર નટલો મમજવો સહેલો છે તેવોજ
જાબીર છે અહિં શુભળીજ તરીકે શુભના અનુભવવાળા
વિશેષ કર્મ પછુ લીધા અશુભ કર્મના (પાપના) અનુભવ
કરાવે તેવા આશ્રવ (મિથ્યાત્વાદિ) ઉખેડીને અશુભનો અનુ
ભવ ઝેરકવા સાથે શુભ કર્મનો અનુભવ જગાડવો જોઈએ
અશુભ કર્મ એ હતી પાપની સામગ્રી, જેથી હતી ધર્મપ્રતિ
કુલતા, તે અટકાવીને શુભપ્રગતિ, અને ધર્મની અનુકુલતા
થાય તેવી સામગ્રી જોઈએ ધર્મની અનુકુળ સામગ્રી, કહી
માનવ દેહ, આર્યએન, પાચે ઇન્દ્રિયો અને મનની પરિણતિ,
શરીરે સ્વસ્થતા, શ્રી અરિહંત, દેવ, નિર્મલ્ય સુત્ર, સર્વજ્ઞ
વચન, ઇત્યાદિનો મયોગ એ અનુભવવાળો જોઈએ, જેથી-
ભવાન્તરે પછુ તેવીજ સામગ્રી ઉત્તરોત્તર વધુને વધુ નારી
મળતી રહે અને આવા પ્રકારનો શુભ અનુભવ વધુ રહે
અને ધર્મની અનુકુળતા મળતી રહે, દુઃખા અશુભ અનુભવના
આશ્રવ જે પાપ, તેનો મસુળગો નાશ કરી શુભ અનુભવ
વાળા કર્મરૂપી શુભળીજનું આધાન કંઈ જોઈએ જુલવાનુભવી
પુણ્ય તે શુભળીજ તેને ઉપાર્જવું આજ મુખ્ય તો વિશુદ્ધ
અધ્યવસાય, મોક્ષરૂચિ વગેરે શુભળી / સમર્થતા તે પાપને

કાપે, પુણ્ય વધારે અને પુણ્યની પરપરા ચલાવે માટે શુદ્ધ લક્ષ્ય રાખી આત્મામા મોક્ષરુચિ, તત્વઆગ્રહ, પશ્ચિત્તિ જ્ઞાન લાવવું જોઈએ, તોજ શુભળીજ આત્મામા વવાય એથી ચારિત્ર ધર્મના ગુણો માટે ધર્યા જાગે હૃદયમા એમ નચોટ ભાને કે આગ્નિગુણા એજ ન સારમા એક નાર છે એજ એક ઉપાદેય છે, એજ એક હક છે, એજ કર્તવ્ય છે, તેને પ્રાપ્ત કરવામા નરગુ પ્રાપ્ત કરાઈ જાય છે, માટે જોની પ્રત્યે તો આ માનવ જીવનના જન્ય ઉપેક્ષા ન થાય જો ઇંદને અને કર્તવ્યને ઉવેજે, તો બધું ઉવેજાઈ જાય, નહ થાય

ત્યારે શુભળીજધાનથી ધર્યા જાગે ત્યારે સાધુધર્મની નાથી-પરિભાવના થાય લાવના એટલે ઝખના, અને પરિભાવના એટલે પ્રાથમિક ચોડમ પ્રયત્ન માથે ચારિત્રના આત્મવીર્યને જગાડતી અને ચારિત્રની આત્મામા ચોખ્ખતા કેળવતી ઝખના અર્થાત્ આ સાધુધર્મ સમાજાદિ દશ પ્રકારે પચમહાનતાદિમય મયમ (ચરિત્ર) ધર્મ છે, તેની પરિભાવના એટલે સાધુધર્મ માટે આત્માને ચોખ્ખ બનાવવાની કેળવણી સાધુધર્મ માનુવી ચીજ નથી-મહાન વસ્તુ છે સાધુપણ લેવાને માટે આત્માને બહુજ ચોખ્ખ બનાવવો જોઈએ આ જીવે અને તકાગની અવગી વર્ધા બહુ આઠરી, પણ સાધુધર્મ શુ માગે છે તે એ ચયનિ વશ પડેલા જીવને સ્વપ્ને પણ ખ્યાલ આવ્યો નથી. આજે તો સાધુધર્મ આપણા આત્માને સ્વભાવમા હોય એવું લાગે છે ? સાધુધર્મમા તપ અને નયમ આવે છે શ્રાવક ધર્મમા દાન શીલ આવે છે ત્યારે જીવને પૂઝે કે તારો સ્વભાવ તપનો કે ખાવાનો ? પૈત્રા દેવાનો કે લેવાનો ? તારામા સહજલાવે

સયમની વૃત્તિ જાગે કે વિષય કપાયની ? મયમી એટલે તો ગમેતેવા રંગીઆમણા વિષયો આખા મામે આવે પણ મન વિષયમા ન ભળવા કે આવો સ્વભાવ હજી સ્વપ્ને પણ નથી અનુભવ્યો. જીવના-સ્વભાવમા વિષયની ઓતપ્રોતતા જાણે થઈ ગઈ છે આહાર સ્ટેજે યાદ આવે છે તપ નહિ પન્નિહિમા સ્ટેજે આબાદી ભાને નિષ્પરિગ્રહતામા નહિ ઇન્દ્રિયોના વિષયોનો ભોગવટો નિર્ભય જાગે, ત્યાગ નહિ, જીવને અતૃષ્ણા સાથે નહિ પણ તૃષ્ણા અને તાજાવે-ની સાથે એકરૂપતા જાણે સ્વભાવમા કા ન હોય ? સાધુધર્મમા આવા ઉલટા ભામ ન નભે એવા ઉલટા ભાસ ટાગવા આત્મામા કોઈ પ્રકારની ચો ૪ તૈયાર કન્વીજ પડે તે ક્યાં વિના સાધુધર્મની સ્પર્શના ન થાય પ્રતિપક્ષી જે ચીજો આત્મામા પેમી ગઈ છે તે કાયમ ન રહેવી જોઈએ આત્મ-સ્વભાવથી વિરુદ્ધ ચર્વાં અનતકાગ આદરી છે એ સહજ જેવી બની આત્મામા પેમી ગઈ છે તેને ઓછી કરવી જોઈએ ઓછી નહિ કરો તો જીવના હાવબેહાલ થશે તેને ઓછી કરી ઉચ્ચ સયમ અને તપો મય જીવન માટે ભૂમિખ તૈયાર કરો એ કેમ બને ? તોજ, કે જે જડને ભણાય અને ચેતનનેજ યાદ રખાય અર્થ-કામ વિનશાય અને ધર્મ-મોક્ષ સ્થગાય, વિષય કપાયનું નામ મુકાય અને ત્યાગ વૈનમ્ય અને ક્ષમાન્નિમ્ય જીવન બનાવાય પણ અફસોસ ! કે જે ચીજો જીવવાની છે તેનું વારવાર સ્મરણ નહોતે થઈ જાય ૩ અને જે યાદ કરવાનું તે યાદ આવતું નથી અને કદાચિત યાદ આવ્યું હોય તો જીવતા વાગ નથી લાગતી રત્નચિત્તામણિ જેવા માનવભવમા યાદ કરાવ લાયક શું ? અહિ ના, સયમ અને તપ, ત્યાગ, વૈરાગ્ય અ

ઉપશમ, પરિણતિ, વિનતિ અને અપ્રમાદ, દર્શન જ્ઞાન અને ચારિત્ર વગર ખ્યાલે પણ મ્હેને મ્હેને યાદ આવે, આજ મગજમાં રમ્યા કરે ભૂંચુ ભૂલાય નહિ, એ સ્થિતિ ઉભી કરવી જોઈએ એ માટે ભૂમિકારૂપે છેવટે આશિક તપ, આશિક-સયમ આશિક અહિંસા, અથો પદ્મ-વસ્ત્રાવમાચ્ચાની જવા જોઈએ એ પાતાની ચીજ લાગે અને તેના પ્રતિપક્ષી હિંસાદિ પાપ ન્યાનહો, આહારાદિ સજ્જાઓ, સસાના કથન કુંદુંબ વગેરે દુદયની પારકા લાગે, વેઠરૂપ લાગે, સુકશ્યાનકાગી બામે સ્વલાભમા પેસી ગયેલી અનાદિની અધળી ચર્ચા સહજ બાવે ઉછળી શકે નહિ તેણુ થવુ જોઈએ ઉઠે તો બળાતકારે ઉઠતી હોય એવી સ્થિતિ કરવી જોઈએ સયમ લીધો હશે ત્યાં ભૂખખી લાગશે પણ હવે આહાર અને રસનાની સજ્જા એટલી ઉત્કટ નહિ ઉઠે તપ અને સયમ તેને ધ્યાન તરફ લઈ જશે આહાર સજ્જા તરફ નહિ ઘસડતા સ્વરૂપ રમણતા તરફ ઘસડશે સાધુધર્મની પરિભાવના ન થાય ત્યાંસુધી સાધુધર્મ લેવો ઝારગત ન થાય તેથી સાધુધર્મ લેતા પહેલાં લેવાની જે પ્રાથમિક વિધિ તેના અધિકારની તજવીજ થવી જોઈએ વિધિપૂર્વક સાધુધર્મ લીધો નહિ હોય તો સાધુધર્મ પાળવા માટે શુ પ્રયત્ન કરશે ? જેને સાધુધર્મ લેવાનો છે તે પોતાના આગળ પાછળના સબધી જનોને સમજાવી દે, વિવિધ ઉપાયોથી પ્રતિજોધે, ન જુએ તો ચયાશક્તિ એમની આલ્લુવિકાની ચિંતા કરે, રજા માગે રજા ન મળે તો જ્ઞાન ઔપધ ન્યાયે ઘરનો ત્યાગ કરે આ વિધિ પછી પાલન માટે પ્રયાસ થવો ઘટે આત્મા અને પર્યાયની કોરી વાત કરે કાર્ય નહિ સરે, પણ તે પ્રમાણે પ્રવૃત્તિ જોઈશે સાધુપણનો સોલરાઈટ ફકત

મનુષ્યને છે અસખ્ય તિથિઓ અને સમયો અને
દેશવિરતી અત્યારે મોટાદ છે અને સમયો અને દેશો
લવમા પણ સમકીતી છે પણ વિવિધતા અને સુખાનંદ
પાલના મિવાય અતિમહાન મોક્ષને શાંતિ અને સુખ અને
પહેલા સાધુધર્મનું પાલન અને પૂર્વ શુદ્ધિ અને નિષ્કામ
આજ પ્રમાણે છે આ કમેજ ના પદો અને સમયો અને દેશો
છે દ્વાદશાગી પ્રવચનનો આ સુ છે અને સમયો અને દેશો
પદાર્થો કદા છે ભુતનો એ મહાનુભવ નું ને કે અધર્મ અને
આ પચસૂત્રમા છે જેણે પચમૂર જાણેલા અને સુખાનંદ
તેણે દ્વાદશાગીનું નવનીત પશિવનું એ દેશો અને સમયો
આત્મામા જે ઉતારવાનું છે તે રીતો અને સમયો અને દેશો
મળે છે આખી દ્વાદશાગી જેણે જે દેશો અને સમયો અને દેશો
જ્ઞાન અને બીજી ક્રિયા કેડ કરે અને સમયો અને દેશો
અથવા ક્રિયાની હશે તે પરમજ્ઞાન અને સમયો અને દેશો
સહિત ક્રિયાની અગર ક્રિયા અને સમયો અને દેશો
અથવા એકલી ક્રિયાની વાત અને સમયો અને દેશો
છે, ક્રિયા વિનાનું જ્ઞાન હું પશુ :

દ્વાદશાગીના પહેલા અવકારે મુખ્યપણે જ્ઞાન-
રની-ક્રિયાની વાત છે, પણ પશ્ચિમ અને મુખ્યપણે જ્ઞાન-
શાસ્ત્રના જ્ઞાન સાથે બારમા અને એક જ્ઞાન
એ જ્ઞાન શુદ્ધ ક્રિયાની સાથે અને સમયો અને દેશો
છે પરમજ્ઞાનની વિચારણા અને સમયો અને દેશો
આચારનું પાલન ચેતનનો અને સમયો અને દેશો
આત્માની મિથ્યા પ્રવૃત્તિ અને સમયો અને દેશો

ફરતુ અટકાવી મવળુ ફેરવે, આ જીવના અનાદિના 'લાવ, લાવ'ના સંસ્કારને અટકાવી સઘળા સંસ્કાર 'લે લે'ના ઉભા કરે 'આવ, આવ'ની વાત સુઝાવી 'જા, જા'ની, ભેળુ કરવાના સંસ્કાર જતા કરાવી, દોડવાના મસ્કાર સીંચે આ બધું સમ્યક્ ક્રિયા કરી શકે ક્રિયા અને જ્ઞાનની વાતજ દ્વાદશાગીમા, અહિં પણ તેજ વાત, તેથી દ્વાદશાગીનો આ સાર એકલા જ્ઞાનવાળાને તો વાત કાઢ અને ક્રિયા કાઢ તે ચાલે નહિ, ચોલે નહિ જ્ઞાનની વાત સાથે તેની અનુકૂળ ક્રિયા ભેદએ જ્ઞાન સાથે સમ્યક્ ક્રિયાના ખૂબ ભેરથી જ્યારે કુસંસ્કાર નહ યઇ જાય, મોહ સદતર નાખુદ યઇ જાય, ત્યારે અનંત જ્ઞાન પ્રગટ થાય, પછી શૈલેશી ક્રિયાદ્વારા મોક્ષ થાય, એટલે આત્માનુ શુદ્ધ જ્ઞાન મુખાદિ સ્વરૂપ પૂર્ણપણે પ્રગટ થયું, હવે ક્રિયાની જરૂર નહિ

પહેલા પાપનો પ્રતિધાત કયાં વિના ધર્મશુભ ળીજનું આરોપણ થતું નથી ક્રમને ઉવેળી ઉલટો સુલટો કેમ કરી નાખશે તો બધો પ્રયાસ અકૂળ જશે અને સંસારની રખડપટ્ટી ચાતુ રહેશે પરિમિત સંસારને બાંહે અપરિમિત સંસાર રહેશે અનાદિ એવા આ સંસારમા પાપનો નાશ કયાં વિના અને ધર્મશુભળીજનું આરોપણ કયાં વિના અનેકવાર આ જીવ સાધુ થયો, પણ પરિણામે જે મુક્તિ થવી ભેદએ તે યઇ નથી એ ભેદ શકીએ છીએ શાથી એમ બન્યું ? ક્રમવિના વાસ્તવિક પદાર્થની પ્રાપ્તિ થતી નથી ક્રમિક પ્રયાસ વિના સાધુધર્મ ગમે તે રીતે લીધો હોય તો તે શુભકારક નથી થતો, કેમકે એ ચારિત્ર શુભરૂપ નથી પણ શુભાભાસ છે

પ્રશ્ન-ચારિત્રનું ફળ શું ? સુખ ફળ આત્માની શુદ્ધિ,

અને ગૌણ દ્રવ્ય મુદેવપણુ, સુમનુષ્યપણુ પુણ્યાનુબધી પુણ્યાર્થ
વાળુ ઉચ્ચ ગૌત્રીય દેવત્વ-મનુષ્યત્વ

દેવપણુ અનેકવાર મળ્યુ શાસ્ત્રમા લખ્યુ છે દેવપણુ
અનતવાર મળ્યુ પણ એ પુણ્યાનુબધી નથી મળ્યુ, દેવપણુ
ચારિત્રના ગુણવિના અજ્ઞાન કદથી પણ મળે ગમે તે રીતે
ચારિત્ર હો અને અનતીવાર નવમા શ્રેયેયક સુધી ઉત્પન્ન થાય
એમા દ્રવ્ય ચારિત્ર વિના શ્રેયેયક તો ન જ મળે સાધુક્રિયા
વિના શ્રેયેયકમા ન જવાય છવે અનતી વાર ઉચી સાધુક્રિયા
પાળી પણ સુક્તિ ન મળી એ બતાવે ॥ કે વિધિપૂર્વક-ક્રમ
પૂર્વક સાધુક્રિયા લીધી નહિ, ક્રમ ન માચળ્યો, તદ્દંથી ઠરી
આત્મામા કાંઈ મહત્વનો પવટો કરવો જોઈએ એ વાત ન જાણી,
સહન કરેલુ કદ એળે ગયુ દેવલોક મળ્યો તેથી તો આત્માનો
અનાદિ જડ અવસ્થાવ ગાઢ બન્યો પણ તેમા ઉવટ પરિવર્તન
ન થયુ કેમકે સાધુ બન્યો, કદ સત્ય, છતા સ્થિતિ કગાળ
કેમકે સર્વ વિરતિ લીધી ખરી, મહામતની પ્રતિજ્ઞાઓ કરી
ખરી પણ ખાવાપીવામા, સુખમીલતામા, માનપાનમા કષાયોમા
મગ્નતા બન્યો, સજ્ઞાઓ છૂટી નહિ પણ સજ્ઞાઓથી છૂટાયો

પ્રોફેસરે નિવાર્ધાને ૨૫ વર્ષ લખાળ્યો મહાન અંચનું
દોહન કરી શિષ્યને તૈયાર કર્યો પણ છત્રીમમા વર્ષે પરીક્ષા
લીધી ત્યારે સામાન્ય ગણિતાના હિસાબમા ચૂકયો કરેલુ
અજ્ઞમ તેવીજ રીતે સાધુધર્મ લીધો પણ તેના દ્વગમા
અમાર મળે એ કરેલુ અજ્ઞમ થયો હિમાની ઘેલછા અસ
થમની અહર્નિશ કુટેવ, ખાવાપીવાની લાલસા, નિ

લપ્તા, કષાય અને પ્રમાદની પરવશતા આત્માને દયાઈ
 ડોટીમાં મૂકે અધુક્રિયા કરી પણ ફળ ન મળે તો સમજવું
 કે વિધિ અને ક્રમમાં ખામી છે ક્રમથી વિધિપૂર્વક મળે
 નમ્યદ્વ દષ્ટિ થય તો પણ તેની ભવન્ધિતિ અર્ધપુદ્ગલ પર
 વર્તની અદન્ત તે વિના તો ભાવિમાં પારવિનાનો સ સાર
 માટે નમ્યદ્વ વિનાની કોઈપણ કરણી અથવા સમ્યક્
 વિનાનું ચરિત્ર માગામી સમાર સ્થિતિની કોઈ કાળની ગેરે
 (પ્રમાણપત્ર) નથી આપતું ઠેમકે એ કિંના નિર્ભીજ
 વધ્યા છે બી નહિ હોય તો ફળ થવાની આશા નથી ફરે
 ક્રિયા અને ચારિત્રમાં બીજ એટલે તત્ત્વશ્રદ્ધા અને મોક્ષરૂ
 હોવીજ જોઈએ બીજવાળી ક્રિયા નિર્ભીજ ગણાય અને સખી
 ક્રિયાથી ફળની આસી ધાય નબીજ ક્રિયા આન્યા પછી હી
 નમાર ન હોય આત્માના પ્રદેશે પ્રદેશે (અણુએ આણુએ
 તત્ત્વની શ્રદ્ધા અને મોક્ષરૂથી હોય તો કોઈપણ ક્રિયા તે
 નમારમાં રણડાવનારી ન થાય એટલા માટે આ શાસ્ત્ર
 પદાર્થો પરમાર્થથી એજ ક્રમે આવિર્ભૂત, (પ્રગટ) થાય છે

અથ ચાતિગમ્મીરો ન મવામિનન્દિમિ ક્ષૌમ્યાપુપ્પાતાત્તમ
 વસુમપિ શક્યતે ।

આ પથસૂત્રમાં 'હેલા' ભાવ અતિગૂઢ અને ગંભીર
 માટેજ પહેલા પાપનો અપૂર્ણ સમૂળગો નાશ કરી નિર્ધર્મ
 બીજનું આધાન કરવાનું કહે છે ભાવાલિનદી છવ (સ
 રમિયો) પોતાની છુટ્તા, લોભ, રતિ વગેરે દુષણને
 આ પવિત્ર પદાર્થો મેળવવા માટે ચત્ત્ર નથી કરતો, આ
 આ પદાર્થોને સમજવા પણ શક્તિવાન નથી અને પદાર્થ

મમજવાની દરકાર સગળી પદા નથી બીજી નથી તો કૃણ કયા રહ્યું ? વાયડી લુખી વાતથી કૃણ નથી તત્ત્વ શ્રદ્ધાથી શ્રાવકના અણુમત, ગુણુમત અને શિક્ષામત લીધા, સાધુધર્મની પરિભાવના કરી એટલે મન મજબુત થાય ભાવના અને પ્રવૃત્તિ બન્ને હોય તોજ ભાવના ફલવતી થાય આ માર્ગ હિતકારી છે એવું ધારીને અપનાવે, સુદ્રતાદિ કાંઠે, પાપને પ્રતિધાત કરે, અને ગુણુબીજ રોપે

ભવાભિનદીના આઠ દુર્ગુણો છે ૧ સુદ્રો, ૨ લોભરતિ, ૩ દીનિ, ૪ મત્સરી, ૫ ભયવાન, ૬ શઠ ૭ અજ્ઞો ભવાભિનદી સ્થાત્, ૮ નિષ્ક્રિયાલભ ગત ॥ ૧ ॥

૧ લો દુર્ગુણ છીછરું તુચ્છ હૈયું હોય, ત્યા શ્રદ્ધાની તાત્ત્વિકતા ન રહે, અને તત્ત્વ ગળે ઉતરે નહિ, મમભય નહિ અને ટકે પણ નહિ તત્ત્વની વાતો ગળે ઉતરવી લેઈએ અને ટકવી લેઈએ તે ટકી ભય તો મતત વિચાર તાત્ત્વિકતાના રહે એ માટે સુદ્રતા ફર કરો ઉઠાર દિલે ચિતવે કે મારી અને મુક્તિ વચ્ચે અતર કેટલું ? માટે અને ભવને નિકટતા કેટલી ? તુચ્છ ભોગના બહુમાન ન કરાય જો તુચ્છ વસ્તુ બહુ લોભાવે છે, એની ન્યુનતામા બહુ બળાપો થાય છે, તો એ તુચ્છનું બહુમાન છે, તેથી હૃદય સુદ્ર રહે છે, ઉઠારને ઇન્દ્રિયોના વિષય ભોગવાય પણ એમા આખોય એઓતપ્રેત ન થાય રમ લે છે ખરો, ત્યાગ નથી કરી શકતો, પણ હૃદયમા ઉઠે ઉઠે એ ડંખે છે સુદ્રતા ગઈ એટલે જગતના જીવો ઉપર ભાવ દયાળુ અને કોઈની ભૂલ થઈ કોઈએ નુકશાન કર્યું, ત્યા એ વિચારે કે એય માગી જેમ મ મારી જીવ

કર્મ એને મતારે છે ત્યાં એના પન ગુન્નો શુ કરવો ? કેમ એના કર્મ ઘટે ? અને ક્યારે એ વધુ ઉચ્ચ અને ? એવી કડવા અને મૈત્રી હ વના આવે આ ભાવના વિના ધર્મ થઈ શકતો નથી મુદ્રા જીવને આ ભાવના હોય નહિ પછી ધર્મની શી વાત ? વાતનાતમા હુપદ આવે, હુ જ કાક છુ, બીજા તો ઠાઈ નહિ, એવો ગર્વ રહે પોનીસીથી, માયાથીજ બોલવા ચાલવાનુ ગમે-આ બધુ મુદ્રતાને લીધે છે, જ્યારે ઉદાર મનુષ્ય નિચારે છે કે આત્મહિતકારી મુદ્ર વાત કયા ? અને માફ વર્તમાન તુચ્છ જીવન કયા ? પ્રવોલનોના એ કુરચા ઉસાડે પણ પ્રવોલનો એની શુભ ભાવનાના કુરચા ન ઉડાવે એને ભાવના તો શીખવે છે કે નાશવત અને તુચ્છ એવા જડ પદાર્થની બહુ કિંમત શુ આકવી ? રમદાર લોજન કે હીરા માણેક વગેરે વસ્તુત શુ છે ? સ્વાદ કડ અંતમ ગ પડનો, પુદ્ગલના મ ગનો નહિ તુચ્છ એકેન્દ્રિયોના કલેવરોમાટે મુદ્રા શુ બનવુ ? એના રસમા ખુચી ન જવાય મુદ્રતા જીવને તત્ત્વ પ્રાપ્તિ માટે અયોગ્ય બનાવે, મુદ્રતા તત્ત્વની મસ્કરી કરાવે, મુદ્રતા અદ્યબુદ્ધિ એવા પોતાને મહાબુદ્ધિ મનાવે, પ્રજ્ઞતાનુ શુમાન વધારે

ખીજે દુશુર્ણ લોભ રતિ (લોભ રતિ) લોભ યાય, લાલ મળે અને એની ઉપર ખૂબ રાજ યાય લોભ ઉપર મહોર દાપ મારે 'લોભ સારો છે, કરવો જોઈએ, ન કરનારા અજ્ઞાન છે, એની છે, રાકય છે' એવુ માને ત્યાગની વાત આવે ત્યારે કહે કે બહુ ઝીણું શાસ્ત્ર, આમ તે હોય ? લોભ અને લાલ વિના ચાલે ? લગવાનની ભક્તિ કરે, શુદ્ધના ઉપદેશનુ શ્રવણ કરે, -આખમા આમુ લાવે, ગળગળાપણુ દેખાડે, પણ નો લોભ અને લાલનોજ પક્ષપાત રહે, એજ કન્યાલુકર

લાગે, એમાં જ શાળાથી લાગે, તો ત્રમારનો જ ન્મને? લોભે, જીવને અપાર પીડયો છે, અનતકાગ હેનન કર્યો છે, અસખ્ય સ્થાને કુટાબ્યો છે, જીવને નિજના અનત આનદથી દૂર ને દૂર રાખ્યો છે, હતા માત્ર જાતનીજ એક નટના અને આનદ!! તેનેજ ઉપાદેય માને લોભ ન કરે તેને ગમાર માને એ લોભરતિ છે ભવાભિન દિતા છે મુબૂમ ચક્રવર્તી, મમ્મણ શ્રેષ્ઠ જેવા અનતા પામરો લોભરતિથી માતમી નરક ગયા હાટેલા નિધાન ત્યાને ત્યા રહ્યા અને લોભરતિથી જીવો અનેક ભવોમાં ભમી કપાલ કુદાઈ, છેવટે એકેન્દ્રિય થયા એ ભણવા જતા મ સાન્નો રમ છે સ સા જીવર આસક્તિ છે તિન્મકા નથી, મજા માણે છે ગુણગાન લાભના ગાય છે-ભવાભિન દીની આ પ્રવૃત્તિ છે મોહના આવા મ્મુલ દોષો ન ટળે તો સૂક્ષ્મ દાગવાની વાત કયા નહીં?

જૈન મિહાત સૂક્ષ્મ છે, તેમાય કર્મના મિહાત બહુ જ સૂક્ષ્મ, ને તેમાય મોહનીય કર્મના પ્રકાર તેના ઉદયના રૂપકો, તેની આત્માપ અસર એ બહુ તત્ત્વજ્ઞાન ગજળ છે નિપુણ જુદિથી ગમ્ય છે એકેકના અનેક સ્વન અને સૂક્ષ્મ પ્રકારો છે શ્રાદ્ધપૂર્વી પણ ભગવાનના સમોમરણની નિદ્ધિ જેવા, અગર પડેલ કોઈ શકાતુ નિરાકરણ કરવા આહારક લબ્ધિથી એક હાથતુ શરીર બનાવે છે, આ શુભ ક્રિયા છે, પાપ ક્રિયા નથી હતા તેને પ્રમાદ અવસ્થા ગણી, એટલે તે અપ્રમત્તપણાથી નીચે ઉતારે, કેમકે આહારક શરીર નામકર્મની પુણ્ય પ્રવૃત્તિના ઉદયથી બને છે અને આહારકનો બંધ ભલે સાતમા અપ્રમત્ત ગુણસ્થાનકે છે, પણ ઉદય છઠ્ઠા પ્રમત્ત ગુણસ્થાનકે છે, ૧૦ એ નથી, પ્રમાદ અવસ્થામાં તે કર્મ સોગવવાનું એટલે કે તો તે શ્રાદ્ધપૂર્વી મહાજ્ઞાની મહર્ષે તત્ત્વ-રમણ

અપ્રમત્ત ગુણસ્થા દેહ તથા પણ આહ્વાન શરીર બનાવે, ત્યાં છેલ્લે આવે અહિં પિયારો કે ગુણસ્થાનકની અને તેને યોગ્ય આત્મપગિયામની ડેટલી સૂક્ષ્મતા વર્ણવી છે. જીવ પ્રમત્ત ગુણસ્થાન દેહ તથા અપ્રમત્ત ગુણસ્થાને ચઢે તેથીય આગળ અતિ વિશુદ્ધ લાવનાની શ્રેણીએ ચઢી આઠમે ગુણસ્થાનક માંડે ત્યાં સુધી પણ હામ્યદોષનો ઉદય માન્યો છે. શોધો કે આ ઉદયનું સ્વરૂપ કેવું કે સૂક્ષ્મ ! અને પણ સમૂહ દાળ્યા વિના કાઠ ન વળે એ ગુણસ્થાનકે ન જવાય તો વીતરાગ બનવાની વાત જ કયા ? જીવ અનાદિની તૃષ્ણા-સંજ્ઞાને અભ્યાસી છે એટલે લોભ થઈ જાય એ સહજ છે, પરંતુ એમાં શાખારી શી માનવી'તી ? લોભ તૃષ્ણા તો દીર્ઘ ભવ, વ્યાધિને લાવનાર ભયકર કુપચ્ચ છે જડ પદાર્થના લાભમાં લોભનો વિજય છે આવા ભયકર લોભ અને લાભના સંસ્કાર ન દોય, એમાં ખુમારી ન રોલે એથી ભવાભિ નહિતા પોષાય છે.

અહા ! કેવું કારમું અજ્ઞાન ! પરાધીન લાભ પર શાખારી ! આત્માને કાળા કરનાર લોભમાં ઉજમાળતા ! લાભ થવાનો આધાર પૂર્વના પુણ્યના ઉદય પર છે, પુણ્યની અનુકૂળતા હોય તો વગર ઇચ્છાએ, વગર મહેનતે, વગર જરૂરે લાભ થઈ જાય અનુકૂળતા ન હોય તો ગમે તેટલી મેળના, દોડધામ, અને ગરજ કરવા છતાં, ખુશામત કરવા છતાં, લાભ નહિ થવાનો લોભ ઝરનામાં ઉલટું પાપ આત્મામાં રેલાય છે જુગ જુના કાળથી પુઠે પડેલા કુસંસ્કાર દહ થાય છે સનાતન એવા પોતાનાજ આત્માની સમૃદ્ધિ હસ્તગત કરવાની ઉત્તમ તક ને આ

માનવભવમા છે, તેને શુભાવી દેવાય છે ઇન્દ્રિયોના ધાડેધાડા હૃદયમાં ઘુસે છે ચિંતાનો હુતાહન તળે છે, કારમા પાપ કરવામા આચડો નથી આવતો, ભાઈભાઈના પિતાપુત્રના જેવા પવિત્ર સંબંધો ગદા બનાવાય છે, મહાન ઝઘડા ખડા થાય છે હિંસા જૂઠું, અનીતિ, ગુસ્સો, પ્રપચ વગેરે અનેક દુર્ગુણો આત્મામા જીવત થાય છે આવા અનેક અનર્થોને લાવનાર લોભમા ખુમારી અને મમતા કરવી એ કેટલી ભેવકુદ્રી છે ! આની જ ભળમા જીવન પાણીના રેલાની જેમ ચાલુ ભય છે ત્યારે એ લોભ અને લાલ લવાતરે જીવને કયાય શરણ કે બચાવ નથી અપવાના એ નિશ્ચિત છે માટે જીવ ! લોભ લાલથી જરા પાછો વળ એ થઈ ભય ત્યાં એની કવિતા ન માં એને કર્તવ્ય ન માન મમજ કે એ આત્મશુદ્ધિના ચોર છે, ત્યાજ્ય છે એને સેવવામા પુરુષાર્થ પછ નહિ પણ કાયસ્તા છે દુન્યવી મહત્વાકાંક્ષા પર કર્તવ્યનો, શુદ્ધનો, દુઃશીઆરીનો, કે નિષ્પાપતાનો સિદ્ધો મારવો એ ભવાલિનદીનું બીજું લક્ષણ

ત્રીજો દુર્ગુણ દીનતા-વાતવાતમા ઓછુ આવે બધું સુદર અને સર્વાંગ સંપૂર્ણ ભેઈએ, જરાએ ઓછુ ન ચાલે સારૂ મળ્યું તો પણ દેવ રાદણા રાવાની હુમેશનો અસતોષ ગમે તેટલું મળે, ગમેતેટલું સચવાય, તોપણ ઓછું પડે કાર્ણ નથી મળ્યું એમ લાગ્યા કરે એમ તો જગતની કંઈ વાતમા ખામી અને અધુરતા નથી રહેવાની ? કોઈનીય બધી ખામી કદીય નથી ટળી ત્યાં જોટી જળના શી કરવી ! પરંતુ ભવાલિનદીને મળેલાના સતોષને બદલે ન મળ્યાનો ખટકો થાય, મળેલામા સત્તર ખામીઓ દેખે, શોક કરે અને ઝુરે ખામી ટાળી મનમાન્ય મેળવવા અધમ શુભામીઓ અને

એમા જાત જુલે, કૃત જુલે, સ્વમાન ચૂકે, પાપમા ફૂલે ને પાપ
 સમામા પરવશ બને સસાર પોતે સર્વાંગે દુખમય
 સર્વાંગે સુખમય નથી સર્વાંગે સુખ તો પોતાના આત્મ
 શુદ્ધ સ્વરૂપમા છે અને આહુ સુખ એવા આત્મસ્વરૂપની
 પાતાના છે તે સિવાય તો જડ પદાર્થોના સંયોગોમા સુખ
 ભાસ-સુખના પડછાયા છે, તે પણ મહા દુઃખની ફાજ લાવના
 ત્યા સુખની આશા શી ? જો આશા ખોટી છે, તો જડ સંયોગ
 મેળવ્યા પછી એણુ શુ લગાડવું ? સમાર સર્વજ્ઞને તો ન
 પડે એક અંગેય સંપૂર્ણ નથી, હતા મસાર-રસિકનો સ્વ
 વજ દીનતા કરવાનો સમારનો રસ જીવને મૂલ બનાવે છે એ
 લુપ્ત સ્વરૂપ સમજતો નથી, તેમજ આત્માનુય સ્વરૂપ સમજ
 નથી એ આત્માનુ અવિનાશી, અપરાધીન, એકાન સુખ સ્વરૂપ
 પુદ્ગલના સ્વરૂપમા શોધે છે એને જાન નથી કે પુદ્ગલ
 નાશવત છે, પરાધીન છે, અને પુદ્ગલના આશીને એ દુઃખ
 દેવાના સ્વભાવવાળા છે, ત્યા તે સુખ જડે ? અમૃતની શોધ
 સર્પના સુખમા કનય ? સાચા સુખી થવું હોય તો સસાર
 વિશ્વામી ન બને સસાર એટલેજ એણપ, ત્યા પૂર્ણતા
 હોય, તેથી થોડામા તૃપ્તિ કરે 'મારે શી ખામી છે' ? એમ
 જરાય દીન ન બને, થોડું મજબુ બાંધું માને, તોજ હજુ ક
 સુખની આશા રહે આ તોજ બને કે જો જીવ અર્થકામ
 સર્વસ્વ ન માને અર્થની પાછળ દોડધામ એટલે તો પાછ
 રહેલા આપણા માથાના પડછાયાને પડવાનો નિષ્ફળ પ્રયત્ન
 જેમ જેમ પાછળ લાગીએ તેમ તેમ એ આઘા લાગે એ
 બંલે આગળ દોડાય તો પડછાયો પુઠે લાગશે તેમ અર્થ
 પણ મોડું ફેરવાની જરૂર છે મોડું ફેરવાશે તો અર્થ પા

વાડે દોડ્યો તીર્થ કર ભગવતે મોહુ ફેરવ્યુ, તો ચાવતી વળતે
 પગ તળે મુવણના મુદર મુવાયમ કમગ કાચર થયા પછુ
 આપણે તો અર્થને માથા પર ચઢાવીને નાચવુ છે આત્માના
 ચેતન્યને પુદ્ગલની જડ વામનાએ ની નીચે કચડાઈ જવા દેવુ
 છે જ્ઞાન નથી કે આ રત્નાચિતામણિ જેવો માનવ ભવ તો
 જડવામનાએને કચડી ચેતન્યને ખૂબ ખૂબ વિક્રમાવવા માટે
 છે અર્થ કામની બહુ કિંમત કરવાથી ચેતન્ય ખુદ બનતુ
 ભવ છે અર્થ તો નામથી અર્થ છે પણ પરિણામે ભય કર
 બનર્થ નિષ્પત્તયે છે અર્થની વિચારણા ખરાબ, તેમા ગમે
 તેમજ મળે ઓછું પડે વાતવાતમા ધમક, ધમ્પ્યા, શોક, અરતિથી
 સૂણેસૂણે મનને કાચુ કરવાનું જરા ગયુ તો 'કેમ ગયુ' થાય કેવી
 મૂર્ખતા ! જેનો સ્વભાવ જવાનોજ છે તેને કાયમ કરી બેનવુ
 છે ! અને જે પ્રાપ્ત કરીએ તો પછી ભયજ નહિ એવા આત્માના
 ઉત્તમ ગુણોને પ્રગટ કરવાથી દૂર ગ્રહેવુ છે લોભરતિ અને
 લાભરતિ આત્માને કે ગાળ અને પામર બનાવી દે છે ! દીનતા
 નિત્ય હુ ખી ગમે છે એ ગાળવા શ્રી વીતરાગ પ્રભુ પામે ત્રણ
 પ્રાર્થના ૧ આજીવન હુ ખમ્ય, ગમેતેવી વિકટ પરિસ્થિતિમા
 પણ માનસિક હુ ખનો કાય, અર્થાત્ મનને ઓછુ ન લાગે, મન
 મસ્ત રહે, તૃપ્ત રહે ૨ અત લમયે શ્રમાધિ, અને ૩ ભવાતરે
 બોધિલાભ પહેલુ આખી જી દગી દગ્ધ્યાન, બીજુ મરણ સમયે,
 પ્રાયે ને ત્રીજુ મરણ બાદ ભવાન્તરમા ત્રોટી પાપ દળે, આત્મા
 રજવલ બને દૂઠમા, અહિ મુખશાંતિ ભેઈતી હોય, પરલોકમા
 મુખ ઉભું રાખવુ હોય, અને પરિણામે શાશ્વત મુખ પ્રગટ
 કરવુ હોય તો દીનતા છોડે

એમા બાત લૂને, દુઃખ ભૂવે, અમાન ચૂકે, પાપમા દૂષે ને પાપવી
 સ જ્ઞામા પરવશ બને સ તાર પોતે સર્વાંગે દુઃખમય છે
 સર્વાંગે સુખમા નથી સર્વાંગે સુખ તો પોતાના આત્માના
 શુદ્ધ સ્વરૂપમા છે અને આણુ સુખ એવા આત્મસ્વરૂપની રમ
 પાતામા છે તે સિવાય તો જડ પદાર્થોના સંયોગોમા સુખ
 ભાસ-સુખના પડછાયા છે, તે પણ મહા કંઠની ફોજ લાવનાર
 ત્યા સુખની આશા શી ? ને આશા ખોટી છે, તો જડ સંયોગ
 મેળ યા પછી આણુ તું લગાડવું ? મ માર સર્વસ્વ જે તો ના
 પછુ એક અંગેય સંપૂર્ણ નથી, છતાં સ માર-રસિકનો સ્વભ
 વજ દીનતા કરવાનો સ સારનો રસ લવને મૂઢ બનાવે છે એ પુ
 લનુય સ્વરૂપ સમજતો નથી, તેમજ આત્માનુય સ્વરૂપ સમજ
 નથી એ આત્માનુ અવિનાશી, અપરાધીન, એકાત સુખ સ્વરૂપ
 પુદ્ગલના સ્વરૂપમા થોધે છે એને જ્ઞાન નથી કે પુદ્ગલ
 નાશવત છે, પરાધીન છે, અને પુદ્ગલના આશીને એ દુ
 દેવાના સ્વભાવવાળા છે, ત્યા તે સુખ જડે ? અમૃતની થો
 સર્પના સુખમા કનય ? સાચા સુખી થવુ હોય તો મ સાર
 વિદ્યામી ન બને. સ સાર એટલેજ આછપ, ત્યા પૂર્ણતા
 હોય, તેથી થોડામા તૃપ્તિ કર 'મારે શી ખામી છે' ? એમ ક
 જરાય દીન ન બને, થોડુ મળ્યુ આજુ માને, તોજ હજુ ક
 સુખની આશા રહે આ તોજ બને કે ને લવ અર્થકામ
 સર્વસ્વ ન માને અર્થની પાછળ દોડધામ એટલે તો પા
 રહેતા આપણા માથાના પડછાયાને પકડવાનો નિષ્ફળ પ્રય
 ત્તેમ જેમ પાછળ લાગીએ તેમ તેમ જો આઘો લાગે એ
 બદલે આગળ દોડાય તો પડછાયો પુઠે લાગશે તેમ અર્થ
 પણ મોડું ફેરવવાની જરૂર છે મોડું ફેરવાશે તો અર્થ પ

વાટે દોડ્યો તીર્થ કર ભગવતે મોહુ દેખ્યું, તો આશ્વત્થી વચને
 પગ તળે મુવણના મુદર મુલાયમ કમળ હાજર થયા પપ્પ
 આપણે તો અર્થને માયા પર ચઢાવીને નાચવું છે અત્માના
 ચેતન્યને પુદ્ગલની જઠ વાસનાઓની નીચે કાઢી દેવા દેવ
 છે જ્ઞાન નથી કે આ રત્નાચિતામણિ જેવો મનર જવ તો
 જડવાસનાઓને કચડી ચેતન્યને ખૂબ ખૂબ વિકસાવવા માટે
 છે અર્થ કામની બહુ કિંમત કરવાથી ચેતન્ય ખુલ્લું બનવું
 જાય છે અર્થ તો નામથી અર્થ છે પણ પશ્ચિમે ભરફ
 બનઈ નિષ્કલે છે અર્થની વિચારણા ખામ, તેમ જમે
 તેટલું મળેઓહુ પટે વાતવાતમા ઘમડા, છોલા, ચોક, અસ્તિથી,
 કાલેકાલે મનને કાઠું કરવાનું જરા મનુ તો 'કેમ મનુ' થાય કેવી
 મૂર્ખતા ! જેનો સ્વભાવ જવાનોજ છે તેને કવચ કરી બેસવું
 છે ! અને જે પ્રાપ્ત કરીએ તો પડી ભવજનહિ એવા આત્માના
 ઉત્તમ શુભોને પ્રગટ કરવાથી દૂર દેવ છે દામ તિ અને
 લાભરતિ આત્માને કાળજ અને જામ જનની દે છે ! દીનતા
 નિત્ય હુ ખી રાખે છે એ દામવા શ્રી વીરજન પ્રભુ પાને ત્રણ
 પ્રાર્થના ૧ આજીવન દુઃખમુખ, રમેલી ગિફ પશ્ચિન્ધિતિમા
 પણ માનસિક હુ ખનો કાય, નર્મન મન એહુ ન લાગે, મન
 મસ્ત રહે, તૃપ્ત રહે. ૨ અવશ્યરે પ્રાર્થિ, અને ક ભવાતદે
 ભોધિવાભ પહેવુ આખી છાતી સમન, વીચુ મળુ મુમચે,
 તાયે ને ત્રીજુ મરણુ બાદ જન્મનામુ મુથી પાપ દમે, આત્મા
 ઉજ્જવલ બને. ૩ કમા, અદિ મુમશરિફે તીટાય, પરદેશ
 મુખ ઉમુ રાખવુ હોય, અનર્થવે શાશ્વત મુખ મુખ
 કરવુ હોય તો દીનતા છે.

ચોથો દુર્ગુણ માન્ય દુર્ગા, ક્રૂપ, ખાર, વેરઝેર, મોઢુ કગણુ થાય, અમહિષાક્રુતા, વિન્તકાઝ ખીજાનું નાક ન જોઈ શકે, મોશી ઉચ્ચ કલા રીત ગની, તેની નીચે અપ્રમત્ત મરાજ, તેની નીચે કમસર પ્રમત્ત, સવ વિન્તિધર, દેશવિન્તિધર, સમ્યકત્વી અને મો રૂચિનાગા મિથ્યાત્વી ત્યા સુધીની છવની દશા ગુણની છે તે નાન્ય ભવલિનરીની ન્વિતિ એ ગુણવિનાની દોષભરી દશા મા અયલાજો આ છેડે પાટલે હોય એ કોઈનું પણ સાક જોઈ ન શકે તને જોઈને બગાડો કરે, ખાર આવે, હાલકો પાટે તેની ખીરી નારી વાત પણ તોડી પાડે 'મને લાખ મળ્યા પણ એને મવા લાખ કેમ ? કા મારા વધે, કા એના બાય' આવી અધમ વૃત્તિ કરાવે, ત્યા આનંદ માનવાનું ખમીર કયાથી હોય ? પોતાનાથી વધારે ધનિક, વધારે આખરૂવાળો, અધિક શાની, અધિક તપસ્વી ઇત્યાદિ અધિકને જોઈને અદર બળે, અસહિષ્ણુ બની વિરૂપો ઘડે, મામાને ફજેત રહે હું ઉચો રહેવો જોઈએ ખીજા નીચા. આ અપરક્ષણ જ્ઞાયને તેજ રાખે, વિષયરૂચિ ઠક કરે, પાછા એ ઉપાદેય માને આ ભવવિરાગ અને મમ્યકત્વને ઠોરે રાખે, તત્ત્વ સાલણવા-સમજવા ને અપર્શવા ન હે.

પાચમો દુર્ગુણ ભય દીનતામા પોતાને ન મળ્યાનું દુખ છે મત્સરમા ખીજાને મળ્યાનું દુખ છે ને ભયમા પોતાને મળે તું ખોવાય તો ? એ વિતાનું દુખ છે ત્રણેય દુખ બુઢા એમ ભય વિલક્ષણ દુર્ગ્યાનનું પ્રણ બરણુ ભય ભયથી ભવ નીપજે- ભયથી ભવ વધે 'હાય, હાય, ચાલ્યું જશે નાશ પામશે, દુખ ધર્મશ તો' એજ હાયવેલ, વિષયજ્ઞાયની ઉપર અત્યંત અનહ આમકિત, જરાપણ જોછપ ન આવે, આપત્તિ ન આવે તેવ નતત ઇચ્છા કેમ બાણે સર્વ સર્પતિનો ઇન્તરદાર પોતે' લે.

પણ આપણને યોગ્ય નહિ ! કર્મના સંગ્રહ સિરિર કે
 વારવાર ભય નાખવા છતાં ક્યારે કર્મ છોડી બચવું શક્ય
 કરે, સુખ નષ્ટ કરે તેનો નિયમ નહિ તે કર્મના સંગ્રહ
 નું વળ્યું ? જવાનું તો ભય છે જ પણ નહીં કેરું કરી
 કરીને મમતા વધારી ચિંતામાં બળે, જાણીએ છીએ નહિ
 પરમાર્થ સૂત્રો નહિ, પોતાની મહિમના પ્રશંસા કરી
 થોડું શુભામ બનાવ્યું ભયભીતને જે કાંઈ કરે તે
 ખરે ભય, ખૂટી જવાનો ભય, છૂટી જવાનો ભય [
 જ્યે તો ? એ ભય, અરકાર કાયદા કરે તેને નહીં કેરું કરે
 ભય, સત્તા જવાનો ભય, નહિ કવર, નહીં કવર
 નહિ રહે, કાલુ નહિ માને, તેનો કાલુ નહીં ભય
 ઘોર પરપરા ભય જાણ પો, ચ વજાર દિન-રાત્રે
 ભયમાં ને ભયમાં સુખે ખાવ નહિ, ખાઈને પાત્રે ભય
 કરે નહિ, ખીજાને કરવા દે નહિ, ક્રોધે, વિક્રમે, મુદિ નહિ
 શુભની ધર્મની કદર નહિ, વામન ભય, મનનું
 જોથી ડરાવે, ઉપદેશ અવધાની કરે, ખૂબ ભય
 નાધનાથી વધિત રાખે કેવી કોઈ જો પાત્રે ભય
 દાનનું કહે તો ? તપનું કહે તો ? જો પાત્રે ભય
 નતાના મ ગથી દૂર રાખનાર ભયનાર ભયને હાથે
 કરી અકાંઠ બનાવે પોતાને હાથે ભયનાર ભયને હાથે
 મનીન કરે, ડરપોક બને, નવનાર ભયને હાથે
 મ જામા જ ભવન પુર, કેમકે ભયનાર ભયને હાથે
 સમાર જોઈએ એને ભય નહીં, ભયનાર ભયને હાથે
 છે ત્યાં ભય છે તૃષ્ણાથી જ તો ભયનાર ભયને હાથે
 બહાર નીકળે ત્યારે ભયનાર ભયને હાથે
 નહિ તેની ખબર

રહી સાજ સુધી યે પાછા જવય તેમ નથી, આખા દિવસ
આધિ, આખો દિવસ બય, નજર સામે એ ન સ્વયં કય
સાજ પડે અને યે જી ને તપાસુ દે બધું બરાબર છે
નહિ ' વાત વાતે બય બયનુ કારણ ન હોય છતાં પણ બય લ
કે હાય, હાય, બધુ જતું રહેશે તો ' બયને લીધે કઈક ન
ત્યાંની, પ્રમત્યાની, હિ માની, કષાયોની યોજનાઓ મનમા
જરૂર પડે એ પપ આચરવા ય ન પડે, છતાં બય એ પાપ
વિચારમા લાખ્યા વિના ન હો. એ વિચારમા રોદ્ર ધ્યાન
મ ભવે એમા નાચુધ્ય બધાય તો મરીને બય નરકે ત્ય
દુર્ગતિમા ભટકે, કેમકે પાપના અનુબધ લઈને અહિ થી જ
છે બયવાગને અસમાધિનો પાર નહિ માનવવાની તાવાવે
ખૂણ, ગતના સુતી વખત દરવાજે તો બધ હરવો નથી ર
ને ? બધુ બરાબર પેક કયું છે ? તતના જરાપણ અવાજ
એમ થશે કે એ ચોરનો અવાજ તો નથી ? કોઈએ લીજેરી ખો
જ્યા આસન્નિ વધાર ત્યા બયનો પર નહિ બયમા ધર્મકિ
ચુકાય તો પરવા નહિ પરમાત્માની પૂજા ભક્તિ સેવા ન
યતી ત્યા બય દેખાતો નથી મરણ દેખાતુ નથી માટે તે
બય નથી સાધના અટકી તો કઈ વાપી નહિ, કાલે કરશું
ઉતાવળ છે ? વખત કયા વહી ગયો છે ? ધર્મ આખો ખેડ
તો બય નહિ ન સારની સામગ્રીમા દાય ન પડવી જોઈ
ભવાલિનદીને સમાધિનો સ્વાદ નથી, સમાધિનુ ભાન
નથી સમાધિની કિમત નથી, એટલે દુન્યવી ભયોમા સમ
ગુમાવી રહ્યો છે, જમ્મમાધિનો એને બય કે દુ ખ નથી ભવા
નદીને બય ઘણા, આત્માને કલેશ પોવીશે કલાકે બય સમિ
' પરિણામને ' અતિ સકલિષ્ટ કયવે બય સ જા કાયા કુ દુ ખ,

દેવતા, વૈભવ ઘરખાર, માનમરતબો, આખર-સત્તા પુરવી છે ? કે ધર્મધન નહિ મળે તો ? મળેલું લૂટાઈ જશે તો ? એવો ભય છે ? કાયાના મોહમાં તપ ગુમાવીશ તો ? રમનાના દેસમાં ત્યાગ કરવાનું ચૂકીશ તો ? દાનમાં વિધન આવશે તો ? ધર્મ નથી સાધતો અને આયુષ્ય પૂર્ણ થશે તો ? અગર રોગ આવશે તો ? આ ભય નથી અનાદિની ભય સસા સામાયિક, પ્રતિકમળ, પ્રભુભક્તિ, દાન-શીલ-તપ-ભાવ, ક્ષમાદિ ગુણો, મત પચ્ચક્ષણ, કર્મકૃત્ય વગેરે ન સધાય ત્યા નહિ ! ઉત્તર એ બધું સાધવા બાંહે અને કાયા યોગળી, ભય, ધન, યોગ્ય થઈ ભય, દાઈમ જગડે, વેપારમાં વાધો આવે, બચકાર ઘવાય તો શું થાય ! એ ભય ખરો આહા ! છવની કેવી દુઃશા !

સાધુ પણ સાધવાની ભક્તિ ન રાખે તો ભય એમનેય છેડતો નથી, કેમકે ઇન્દ્રિયો ડાકુ છે મન ચાર છે 'કુવાસ' નાના થોડાક ધ હુમલા છે વિષયોનો દુરમન-વેરો છે વિષયની હાલનો, આગમનનો, એના સંપર્કનો ભય થવો ભેદેએ જેટલો ભય મોહની સામગ્રી લૂટાઈ જવામાં થાય છે તેટલો આત્મહિતની પ્રવૃત્તિ કે વિચારણા લૂટાઈ ભય તેમાં નથી, કેવી ખરમી દશા !! મુક્તિનું પહેલું પગથીયું મોક્ષરૂચિવાળી અવસ્થા કે જ્યાં સુધી આવા ભયથી ભવાભિનિહિતા છવતી રહે ત્યાં સુધી તે આવે નહિ સમ્યક્ત્વથી નીચી દશા અપુનર્બંધક અવસ્થા, તેથી નીચી મદ મિથ્યાત્વની, તેથી નીચે કનિષ્ઠ કોટિના ભરાભિનિહિની મોક્ષનો સમ્યક્ત્વમાં પશ્ચાત્ત એક બાપને જે દિકરા હોય, એક દર અઠવાડીયે વલણમાં ગુમાવી આવે, વેપાર ન કરવાનું કહેવા છતાં મોને નહિ, છતાં આખર એવી છે, કે તેને નાતભવમાં અલગ ન કરાય એટલે એને સાચવવો.

પડે પણ અણગમ્યાથી એ રીતે મમકિતી સંસારને માથવે
 બીજો દિકરો કમાઉ, જ્યા હાથ નાખે ત્યા કમાણી કંટે એવો છે,
 સાથે વિનયી, ભક્તિવત, નામ દીખાવે એવો છે આ દિકરાને
 બાપ સાથે છે પૂર્ણ રાગથી આવો રાગ સમ્યક્ત્વવતને મોક્ષપર
 તત્વ ઉપર જેવો પક્ષપાત, તેવો અતત્વ ઉપર અણગમો.
 સમકિતી સંસારને હરામખોર માને છે, પણ પેના ઉડાઉ દિક
 રાની માફક અણગ કરી શકતો નથી તત્વઉપર રૂચિ બીજા
 દીકરાની માફક કુલદીપક છે, તારણહાર છે અપુનર્બંધક આત્મા
 ને સર્વશકયિત તત્વનો પક્ષપત હજી નથી જાણ્યો, પણ એને
 વૈરાગ્ય છે તેથી મસાર ઉપર બહુમાન નથી એ ચે ધીમે ધીમે
 મસારથી છૂટશે મસારને શુદ્ધાની ગતી માને છે અને તેનાથી
 ચેતતો રહે છે તેને છેડીને ભાગવામાં હિત માને છે એ સમજે
 છે કે, અતે મધમાખીને જેમ પગ ઘસવા પડે છે, અને વાધરો
 બધું મધ લૂટી જાય છે, તેવીગીતે મૂર્ખા જીવે ઉભા કરેલ આખા
 સંસારને કાળકપી વાધરો લાઈ જશે, અને જીવ બેકાર હારી
 જશે માટે ચેતો, દષ્ટિ ફેરવો, સંસારને, જડને, કષાયોને મિત્ર ન
 માનો, ઉપકારી ન માનો નસાર એ મોહદુરભનનો કિશોર છે
 તેમાંથી છૂટો સયોગો તેમાંથી નીકળવા દીએ તો પણ તેને હુટારો
 શુદ્ધો માનો જૈનકુળનો એ પ્રભાવ છે, કે જન્મથી વૈરાગ્યના
 વાતાવરણ જેવા સાબળવા મળે, ગણગુણીમાં સંસારની અસ
 રતાના પાન મળે. માળાપ, કુટુંબીઓ, અને મોહીઓ મોહની
 શેષ અને વાણી એના દેખતા સાબળતા ન વિસ્તારવાની ખૂબ
 કાગળ રાખે આઠ વરસે સંસારનો પવન ન લાગ્યો હોય અને
 ચારિત્રલેતો કામ સાડ કરે આત્માને સારો ધર્મ શકાય વૈરાગ્યની
 અસર રાગથી આદ્ય લેપાએવા પ્રેર બહુ સારી ને ઉડી પડે

છટ્ટો દુર્ગુણ મારના-વાને વાતે મયા રાખે લુચ્ચાઈ,
 પ્રપચ, દગો, ફટકો, વિચારમઘાત કરે સ્વભાવથી હજી કપટ
 કરનારો, કેળવેલી શુઝાસુરી આદરનારો નિષ્પ્રયોજન નાની
 વાતમા, નકામી બાબતમા પણ 'માયા સીધી વાત કરે નહિ
 સરલતા નહિ કાંઈ લેવાદેવા નથી હતા સ્વભાવથીજ દગો, ભૂતકા
 ળનો અનતવારનો અભ્યાસ કારમી માયાનો માયાજ આવડે એના
 લોહીના 'પશ્ચાત્તુજ એવા કે એકલી માયાજ કર તેના ચોગે
 કર્મ પણ એવા બાધે આ બધા અનતકાગના અવળા વળ
 મીધા સવગા કરે નહિ, અવળા વીંચ્યા તેવા સવગા ઉકેલે
 નહિ, ઉધાઈ મૂકી મીધી દયા પકડે નહિ એ બધું બવા
 લિનદીપણમા સુલભ છે એનાવી બચવું હોય તો જતનમા
 કદાચ માયાના વિચાર બળે, પણ એમા પુરુષાર્થ ન લેગવાય, અર્થાત્
 માયાને અમલી ન બનાવાય, પણ તેને શુ ગળાવાય, જેથી એ દાર
 ગત ન થાય તો 'હજી બચાય હજી પ્રપચ દગાફટકા કરે રાખવા
 છે, જગતના લાભ કે જગતની વડાઈ લેવા માટે વાતવાતમા
 વક્તા વાપરવી છે, માયા આવરવી છે, ત્યાં મોક્ષની તમન્ના
 કયા ઉભી રહે ? માયાનું પાપ જગતમા બહુ સહેલું, એમા
 ઉધાડા પંડીએ છીએ એનું ન દેખાય, પાછું હોશિઆનમા ખપાય,
 અને માયાથી લાભ થતો દેખાય આ કાળજૂની એની ફટેવને
 ટાળવા દિવને શુદ્ધ બનાવવું પડે કદાચિત માયા કરવા મન
 ઉઠે, પણ હૃદય ના પાડે મન પાપનું પણ દિલ ધર્મનું
 'ધ્રુવ આત્માના શુષ્ક અધ્રુવ'જડખાતર મારે શુભાવવા નથી
 એ હૃદય પોકારે 'પછી મન કદાચ માયા કરાવી નય' પણ
 તે કેવી ? 'મોળી ભવાલિનદીને તો છૂટથી 'પ્રપચ, માયા,
 કપટ ભેદજે, 'જેરદાર ભેદજે, 'એમા એકનોમ નહિ માસુરી

તુચ્છ વાત હોય પણ માયા ન છેડે માન, આખરૂં, અપ
વખાણ, તૃણ જેટલી શાખારી મેળવવા માટે ય માયા કરતા
સંકોચ ન થાય ભવાભિનંદિતાનો મહાન દુર્ગુણ માયા
જેને સ સાર બહુ ગમે તે, માયા જે મ મારની માતા છે, તેને
કેમ ન સાચવે ? ખૂબી જુઓ, લોભની રતિને ભવાભિનંદીનું
અપલક્ષણ કહ્યું પણ લોભને નહિ જ્યારે શકતાની, રતિને
દુર્ગુણ કહેવાની જરૂર ન પડી, પણ શકતાનેજ દુર્ગુણ કહ્યો
એ સૂચવે છે કે ખાલી લોભ તેવા સ સારરસિક નહિ બનાવે, જેવી
શકતા સ સારરસિક બનાવશે

સાતમો દુર્ગુણ અજ્ઞતા-અજ્ઞાન અજ્ઞાનના બે લેહ
૧ મૂર્ખતા, અને ૨ મૂઢતા મૂર્ખતા છે એટલે ગતાગમ નથી
એકજ વાત છે 'હટો, લેણુ કરો, ઉડાઓ, એ માટે બધું
કરી છૂટો' ભલે લોક નિંદે કે હને, કે એ પીડાય સ સારમા દુર્ગ
તિઓમા ભારે ત્રામ્રથી હણુ પડે તેની ખબર નથી ચિંતા નથી
પરવા નથી આ મૂર્ખતા ખીણ મૂઢતા પડિતાઈ છે, ભણેલ છે
શાઓ ભણેલો છે પ્રોફેસર છે, ખીજાને ભણાવે છે, પણ તેની પડિતાઈ
મૂઢતાના ધરની, જે જ્ઞાન છે પણ વિવેક નથી ભર્યો છે પણ
હૃદય પરિણત નથી બન્યું આત્મા કેળવાયો નથી તો એકલી
બુદ્ધિ કેળવાઈ તેથી શું ? ભણતરમા એવો મુજાઓ કે તેની
બધી પ્રવૃત્તિ જડ પાછળની આત્માનુ જ્ઞાન નથી વિચાર,
ખોલી, આવરણ બધું જડ પાછળનું આત્માની વાતમા વિચાર
વાણી વર્તન નથી નરી મૂઢતા પરમાર્થ ખબર નથી વિદ્યાના
જ્ઞાન રહસ્યનું જ્ઞાન નથી, ઉચ્ચ દિવ્ય આદર્યો નથી પ્રશુતાથી
શી વાસ્તવિક વિશેષતા માનવત્વમા છે તે સમજતો
નથી સનાતન આત્માને જુલો ક્ષણિક પુદ્ગલ પાછળ રાતો

માતો રહે છે તત્વની રૂચિ તો શું પણ પણ કોઇ તત્વની વાત પણ યુક્તિ પૂર્વક બીજાને સંભળાવે અને બીજાને તે રૂચિ, તેય-આને ખટકે છે સ્વશ્વનમા રાતદિ અતત્વનુ પોષણ વર્ધન કરે જાય છે સંસારની ચિંતા સિવાય બીજુ મમજવા માગતો નથી ઇત્યાદિ સ્થિતિ મૂઢતા અને મૂર્ખતાની છે આ અજ્ઞતા એ ભય, શકતા, હુકતા, લોભરતિ, માત્સર્ય, વગેરે દુર્ગુણોને પોષી રહે છે શુભ ભવાભિનદી છે, એટલે આ અપ લક્ષણો છે, અને આ દોષોના ચોગે સંમારનો રસ એટલે કે ભવાભિનદિતા મજબુત બને છે કેઇક મોહના પાત્રો અને મ્વાર્થમા ઉપયોગી વસ્તિઓ પ્રત્યે વ્યુદ્ગ્રહ સાથે એવા પ્રેમ મા મૂઢ હોય કે તેના તત્તર દોષને ગણે નહિ કોઇ સમજાવે તો માનવા તૈયાર થાય નહિ ત્યારે કેટલાક કલામંદીઓ એવા કે પકડેલુ ખોટુ છતાં મૂકવા તૈયાર નહિ વગી કેટલાક મારાસા રમા ને કાર્યકાર્યમાં અજ્ઞાન એવા કે જ્ઞાનીની નિશ્ચા પણ ન મળે મૂઢતા ભય કર આમ પોતાને મમજહાર ગણે, પણ પાછા બીજા મૂઢ બનેલાની પાછળ પોતે મૂઢ બને ઉદ્યોગપતિઓ મૂઢ, તેની પાછળ દુનિયા મઠ શુ કરવુ તે સુઝતુ નથી બધા કરે છે માટે કરવુ આધળી દોટ, જાણે રહી ગયા મૂઢતા એટલે પ્રબલ મોહથી ઘેરાજ જવુ એતન છતાં જઠ નચાવે તેમ નાચવા તૈયાર, પણ જ્ઞાની, વિવેકી, સતોની શિખામણે સારી ચાલે ચાલવામા તૈયાર નહિ વિચાર પૂર્વક કામ કરતો હોય તેવો દેખાય પણ તેના કામ બધા અવિચારી એક બાપને મૂઢ ફીકરો, બાપે કહ્યું, 'તારે ચ-વળ ને અધીરા ન બનવુ, સ્થિર થવુ કાય કરતા પહેલા વિચારવું પછી કાર્ય કરતા ડગવુ નહિ' તેના મંકાનની આગળ એક 'પાટો રોજ' આવી એસે છોકરો વિચારે કે

આના શિગડા વચ્ચે માડૂ માથુ આવે કે નહિ ? છ મહિ-
 સુધી આ વિચર ક્યો પછી નક્કી કર્યું કે જરૂર મે શિગ-
 વચ્ચે માડૂ માથુ આવી જાય કે નહિ એનો પ્રયોગ કરવો
 એક દિવસ વખત જોઈ પાટો બેઠો હતો, ત્યારે માથુ બ-
 બર શિગડા વચ્ચે પાંચુ પાટો બઠકયો, ને નાઠો પ-
 બાપારો ટેક બગવવા કહેતું, માટે માથુ કાઢ્યું નહિ કે
 ગળવી મૂઠ હવની ખામીયન કે તેના કાર્ય અવિચાર
 બુદ્ધિ સ્થૂલ, તીવ્ર મોહની કંઈ તે દૂષી હોય અને પરિણા-
 મે લોકમા બેઆખર અને બારે પથાતાપ પામે લોક પાછા
 ખામી કરે બણ્યો પણ ગણ્યો નહિ મૂઠ લાડી, વાડી, અ-
 ગાડી પાછળ ગાડો આજ હવનનું સર્વસ્વ માને પરમા-
 કરવા બુદ્ધિ નથી, જમ નથી મ્વાયમા આધજો, સ્વાય-
 પાવવા કંઈક ઉપાચાર કરે આ લક્ષ્મી મૂઠતાના
 અહો ! જડમાયાને આ હવની પરવા કે ચિંતા નથી ! પણ હ-
 ઘેતો એની જ ચિંતામા રહ્યા છો જડમાયા હવનનું નિકલન
 છે, ત્યારે હવ જડમાયાને આળાદ કરવા-રાખવામા હવન એ
 છે જડમાયા હવને મૂરત્યુ બાદ એક તમ્બુ કે એક શણ પ-
 આગળ અનુસરવા તૈયાર નથી, પણ હવ જડમાયાને જિ-
 બર વળખ્યો રહે છે આ બધું મૂઠતાને આભારી છે
 માટે બુદ્ધિશાળી ન હોય, પોતે પ્રજા ન હોય, જીન ન હોય
 સમકિતી ન હોય, પણ માત્ર મૂઠ ન હોય તોય વિચાર !
 ગકે વિવેકપૂર્વક કામ કરે, બીજાને લાજ થતો હોય
 થવા દે, પોતે થોડું ગુકશાન પણ વેઠે ચાર શાળા કાંઈ
 તેનો વિચાર કરે વારે વારે ગુકશાન થતા હોય, ઠગાતો હોય
 તો ચેતે ચિંતવે બોલે કે આચરે તે કાંઈક જડની બા-

નીકળીને, બહુમાથી ઉત્તર આવીને આવુ કાંઈ ન આવે તો
બરાબરનિહિતા બાંધ નહિ

આશીર્વાદ દુર્યોધન નિષ્કાન્તન ગતતા—મૂર્ખ પાને
વિનાશન નથી, અને મૂર્ક ઉપાસ વિચાર કરે છે, તેથી
બંનેના કાર્ય મૂર્ખતા અને મૂંઝવણના પરિણામે નિષ્ફળ નીવડે
તેમાં નવાન નહિ કમલ શરૂઆતમાં સફળતા દેખાય તેય
પરિણામે અવગમ્ય નિષ્ફળ અથવા 'નિષ્ફળ' એવે નિર્માણ
બરાબરની હવ નિરતાર પ્રવૃત્તિને આચાર્યનારો હોય છે
કહો કે એને નિષ્ફળ અને એવા કાર્યો મહેલો કરવા મળે
જેના ઉદયમાં બહુમા નિષ્ફળતા અને નિષ્કારતા હોય, તે
હવ બરાબરની છે એકવારના નિષ્ફળ કાર્યના યોગે પાછા
વળવાનું તે એને બાંધુએ શુભ, ઉવડુ એવા કાર્યોના એને
દિગ્વિજેતા આશરૂ વધે એ વધુ ને વધુ નિષ્ફળતા મેળવતો બાંધ,
પણ સફળતાની થાવી ન પાની શકે એને લક્ષ્મી મળી હોય,
તોય સફળ નથી, કેમકે એને એમી આનંદ કે શાંતિ મળતી
નથી હૃદયમાં હેતુ શરૂને છે, પાછા ગતિશીલ અને પશ્ચાત્તાપનો
પર નથી કાર્યમાં ભલીવાર નથી એના નિષ્ફળ પ્રયત્નો
એનામાં કોયો વધુ ખીલવે છે નિરતાર ઉદય શરૂના વધારે છે

આ બધા કપલ દાનવા મ? આમ કાળજી રાખવાની
છે; પ્રતિપક્ષ ભાવત ત્વેષનું છે કાળજી, દુર્યોધનના અભ્યાસ
અનંત દાનનો છે એમી હવમાં કપલ મદલ જેવા થઈ ગયા
છે, અને શુભ ભવે તદન અપરિચિત સુદના નરેને આવે,
હવરતા મુશીબતથી વાવરી પડે લોભ મહેલો થાય, સતોય
રાખવે મુશકેલ ધરી ધરીનાં દીનતા આવતા વાર ન લાગે,

અને ધીરજ અને નફ ત રાખતા નેવના પાણી મોઢે ચડાવવા પડે ઈધ્યાં બહુ સહેલી, કાઈનું પણ નાફે જોઈ ઉઢેગ જા' થાય, પણ પ્રેમ બળાંકારે લાવનો પડે મન ઉઢેગ કરાવે પણ દિન જો પ્રેમ કનવે, તોય વિચારાય કે આપણે નારાજ શા માટે થયું ? મનને ઉઢેનથી પાછું વાળી પ્રેમમા જોડવું જોઈયે પણ આ શુભ વિચાર પરાણે લાવનો પડે છે બયખીત થયું નહોતું છે, નિર્ભય થયું મુરકેલ છે બય જેટલો જમીથી આવે એટલી નિર્ભયતા જમી આવવી નથી શકતાના વિચારો જીવને બહુ મુવબ સ્વાર્થ સાધવો, પેતાનીજ અનુકુળતા જોવી—આ વૃત્તિઓ જીવની સાથે જાણે સહજ થય્યાં ગઈ છે એ વૃત્તિઓને મિલ્લ કરવા ઉદ્યમ કરવો પડતો નથી ખીજની સેવા લેવાના, ખીજના જોગે મુખ લેવાના વિચાર પડેલા આવે, પણ પરમાર્થ માટે જાતનો જોગ આપવાની વૃત્તિ છેરકેય આવવી મુરકેવ આપણી હોશિયારીથીજ અનુકુળતા મળે છે, એવી માન્યતા થય્યાં ગઈ છે, માટે આ વૃત્તિ મુલભ થઈ પડી છે ખબર નથી કે પુણ્ય વિના કાફા એક જરાક આપત્તિ આવી પડી કે જીવ કુદ વૃત્તિઓનો આશ્રય સહજ લે છે, પણ જો સાવધાન બને, તો આપત્તિ તો આવી અધમ વૃત્તિઓને દબાવવા ખરેખરી ઉપયોગી થાય એમ હોય છે આપત્તિ તો શુભચેષ્ટિની પરીક્ષામા જમી પાસ થવાની પરીક્ષા ॥ આપત્તિ તેજ ખરો કનોટીનો કાગ છે આમ તો આવી અધમ વૃત્તિઓ જાટ જાગે નહિ, પણ આપત્તિકાળે જાગે, તે વખતે જોને શુભ વૃત્તિઓથી કચડી શકેય મૂર્ખતા અને મૂઢતા જે ગાળ્યુથીમા એકએક થઈ ગઈ ॥, તેને ટાળી જાતમામા જાન અને વિવેકની નવી જાત પાડવાની છે સ્વેચ્છાથી, મૂર્ખતાથી,

ને મૂઢતાથી કરેલા કાર્યમાં નિષ્ફળતા અને નિઃશ્વાસ દરજ્જા રાજની વસ્તુ થઈ પડી છે, જ્યારે, મુશ્કેલી હોય ત્યારે નિષ્ફળતા કોઈ દિવસની, આગામી પ્રવૃત્તિ હશે, અને અસાર પ્રવૃત્તિ બહુ ઓછી, તે બનવું બેઠકે પણ એ મુશ્કેલી છે, કેમકે હોયો બાણે સ્વભાવ થઈ પડ્યા છે, અને સુખ અપરિચિત, કે અજાણ્યામણા જેવા રહ્યા છે.

પરંતુ સૂત્રમાં કહેલી વાતો સ્વીકારવા માટે આ નાનકડી સંવેદન નહિ પણ આ અપલક્ષણો-દુર્ગુણો-ચ ન્યાયને કમી ભવાભિનંદિની અદ્વૈત સુદૃઢતા વગેરેનું જો, જ્યાં સુધી હોય છે, ત્યાં સુધી તેને તત્ત્વની રચિ થતી નથી, તત્ત્વ તત્ત્વ એને સમજાવવા નહિ પડે જ્યારે પવનના જે દરમિયાન સમજાય અને લાયકને જ અપાય. એ નહીં સમજાય છે એ પચાવવા હોય વિનાની અને જોઈતો દોષ તો એ દોષોમાં હોયો ખરબચડા હોય તો રમાયણ કુટ્ટી નીકળે, સર્વ દોષોને આ વસ્તુની પ્રાપ્તિ ન થાય વાયડી વળેથી જ ન મળે. ભવાભિનંદિના દુર્ગુણો દાગવાજ, જોઈએ, મન જતું પડે, કથા થસવી પડે, સુદૃઢ લાભ જતા દેવા પડે, વગેરેના સુધી પડે, અને તત્ત્વની સમર્પિત બનવું પડે એ જાણ આજ સુધી નથી કર્યું, માટે જ ભવાભિનંદિ દેવ નહીં માટે છે. મોક્ષ એ પાપપ્રતિષ્ઠાત વગેરેના કમથી મટે સાધનાની ભૂમિકા તે પ્રમાણે જ રચાવી જોઈએ, અને સાધનાની ક્રિયાત તેજ કમ પૂરી થવી જોઈએ પાપ પ્રતિષ્ઠાત મટે (૧) ભવાભિનંદિના દુર્ગુણોનો નાશ કરવો જોઈએ, (૨) પવનના બતાવેલ સાધનાના કમ ઉપર દૃઢ થઈ જોઈએ. કમ ૩

પુરુષાર્થ કરવો નોંધ્યો, ૩ તે ધર્મપુરુષાર્થ પણ (૧) સતત (૨) વિધિપૂર્વક અને (૩) હૃદયના બહુમાન સામે, યોગ્ય કાળે અને (૪) જીવનમાં ઔચિત્ય ભાગવીને થવો નોંધ્યો. આમ કરવાથી અવગ્ય મળીજ ક્રિયાની પ્રતિ અને અવધ્ય પાવન પ્રગટશે જે પાવનના ફળરૂપે યોગ્ય કાળમાં ક્રમશઃ સુકિત અવશ્ય ભાવી બનશે, અર્થાત્ સિદ્ધ થશે.

પચસૂત્ર જે વસ્તુનું નિરૂપણ કરે છે, તે સત્ય અને સુંદર છે, તેથી પરિણામે આત્માને અજ્ઞાન અને મોહની અધારી અટવીમાઘાં અગગો કરી, ઉચ્ચ પન્માત્મ પ્રકાશનાં પથે ચઢાવી, અનંત જ્યોતિ જગાવનારૂં છે 'પચસૂત્રમાં કયા મુજબનો ક્રમ તો હુલ્લ છે,' એમ કહી બહકવાનું નથી, પણ મનમાં ખૂબ ઉત્સુક બનવાનું છે જેથી આવી અતિ સુંદર હુલ્લ વાતો આ જીવનમાં પમાઈ જાય, અને જીવન ધન્ય બને મનુષ્ય ભવ અને મળેલ સામગ્રીને મદ્દગ કરવામાં ગમારી ન થાશે, અવિરત નોંધ્યો, દિવાનાપણું ન નેલો, સાવધાની-હોશીઆરી નોંધ્યો, ભાવનિદ્રા નકામી, જાગૃતિ જરૂરી, વાતોથી કાઈ ન વળે, ગુણોનો ખપ કરવો પડે જીવનમાં આ કરેલું કયું ગણાયે, એથીજ જન્મજરા મરણાદિની જ જાગ વેડવાનું આપકશે.

પચસત્ર - ૧ છુ

ખમો ધીઅરાગાણ સચ્ચણૂણ દેવિંદપૂડાણ જહટિ-
અવત્થુપાઈણ તેલુકુચુરૂણ અરૂહતાણ મગવતાણ ।

હવે પચસત્રની શરૂઆત થાય છે, તેમા 'નમોવીયરા
યાણ' એ પહેલુ વાક્ય મગયાચરણનું છે શુભ કાર્યના પ્રારભે
મગળ કરવુ જોઈએ, જેથી વિષ્ણો દ્વર-થાય શુભ કાર્ય કરતાજ
વિષ્ણો નહે છે, માટે ત્યા મગળ જોઈએ અશુભ કાર્ય કરતા
વિષ્ણ નહે તો સાડ, કે જેથી અશુભ કરતા અટકીએ, પણ
અશુભમા તો વિષ્ણો ન આવીને પાપની મગવટ કગી આપે છે
એ વાત અજ્ઞાની મમજતો નથી તેથી અશુભથી ગા સાડ
પાડો હટે? મગળ વિષ્ણોનો નાશ કરે તેવુ જીવતવાળુ છે
મગળ ઇંદ્ર દેવતાના નમસ્કૃતી-નમસ્કારથી થાય જગતમા
દેવાધિદેવ અન્હિત વીતરાગ પરમાત્મા એ મર્વક્રિષ્ણ ઇંદ્રદેવ છે
તેમને કરેલો એકપણ નમસ્કાર વિષ્ણોનો નાશ કરવા પુરતો છે

વીતરાગ પરમાત્મા અનંત શુભનાં અને અનંત જ્ઞાનના
ધણી છે, એવા એમનું ધ્યાન, અને ઉચ્ચ કોટિનો એમનો
સકંપ એ ઘણા કર્મની નિર્જરા કરવાના સામર્થ્યવાળો છે
પણ નમસ્કાર લાવથી યવો જોઈએ જોટલી લાવમા કમીના
તોટલી જ ફળમા કયાશ લાવમા કયાશ તહે તે દોષ આપણો
છે શુભ અધ્યવસાય (લાવ) ઉચ્ચ કોટિના અશુભ કર્મો તોડે અને
શુભ ફળ આપે છે, ને અશુભ લાવ અધમ કોટિના ચીકણા પાપ
કર્મ બધાવે અધ્યવસાયનો મહિમા જુઓ, કે દેખાવમા બહુ
હિ સા કરનાર જોટલો નીચે જતો નથી, તેથી વધારે નીચે હિ માની

ઉમ ભાવનાવાળો જાય છે તદ્દલીઆ મંચને બહુ નાની કાયા, શક્તિ બહુ ઓછી, એથી દેખીતી હિ મા અદ્ય, હંતા પણ પાપના વિચાર એટલા હલકા કે એ મરીને નરકે જાય અહિ એમ ન વિચારવું કે 'ત્યારે તો હિ સા કંવામા વાધો નહિ, ભાવ શુદ્ધ રાખશું' આ ખોટી માન્યતા ન ધરવી, કેમકે હિ માની ક્રિયા પણ હિ સાના ભાવને પોષનારી છે, કારણ કે જીવ એમા લાભ દેખે છે, એથી હિ સાપર રાગ થાય છે એટલે નવી નવી હિ સાની ભાવના જાગે છે જ આ બહુજ બયકર છે હિ મા તો હજીય કોઈક જ વખતે થાય, જ્યારે હિ સાની ભાવના મદા જાગત રહે છે ક્રિયા કરતા પણ ક્રિયાની ભાવના, લેશ્યા, પરિણામ, અભ્યવમાય વધારે વિકસેલા, સખગ અને દીર્ઘાયુષ્ક-દીર્ઘકાળ રહેના । હોય છે એમા જો શુભ ક્રિયાના સારા સંખ્યાસથી શુભ ભાવ વધારે સખજ હોય, તો તે અશુભ ભાવ દખાવે છે ક્રિયા ખાવાની થતી હોય, પણ જો શુદ્ધના વરાબ્યના ઉપદેશની શ્રવણક્રિયાથી આહારની સજ્ઞા ઉપર ભુશુષ્ણા હોય, 'રસનો અને આહારનો હું કયારે' ત્યાગ કરીશ,' એવી ઝ ખના રહેતી હોય, તો તે ઝ ખના આત્માને બચાવનાર થાય છે કમમા કમ હૃદયના ભાવ તો આહાર-સજ્ઞાને કાપ વાના જોઈએ, પોષવાના ન હોવા જોઈએ

॥

અરિહુત ભગવાનને નર્મસ્કર કરી શાસ્ત્રકાર મગજ કહે છે, તે ભગવતના ચાર વિશેષણ-૧ વીતસંગ, ૨ સર્વજ્ઞ, ૩, દેવેન્દ્રપૂજિત, ૪ અને યથાસ્થિત વસ્તુવાદિ, એવા ભુવનના ગુરુ-આ ચાર વિશેષણ જગદ્ગુરુ પરમાત્માના ચાર 'મહાન અતિશય' બતાવે છે

વીતરાગ એટલે રાગદ્વેષ વિનાના અહિ રાગ એટલે આત્માની આલકિત-પરિણામ જગાડનાર મોહનીય કર્મ તેજ પ્રમાણે આત્માને કોઈ વસ્તુ પર અપ્રીતિ કરાવનાર કર્મ તે દ્વેષ, તેમજ અજ્ઞાન-મિથ્યાજ્ઞાન-પરિણામ જગાવનાર કર્મ તે મોહ ટીકામાં ‘રાગ વેદનીય કર્મ’ એ પણ છે, તેનો અર્થ રાગરૂપે વેદવા એટલે ભોગવવા યોગ્ય કર્મ એવો સમજવો. રાગાદિ પદોનો અર્થ મોહનીય કર્મની જેમ, આત્મામાં થતા રાગાદિ પરિણામો લઈ શકાય આ રાગદ્વેષ-મોહથી અત્યંત રહિત તે વીતરાગ મોહને જેમણે આત્માની અદર દબાવી તેનો ઉદય અપૂર્ણ રાક્યો છે, એવા ઉપશાત મોહી પણ વીતરાગ હોય છે, જ્યારે અહિ તો સર્વથા ક્ષીણમોહી છદ્મચ્ચ (અજ્ઞાન) ભાવ વિનાના હોવા છે, માટે વીતરાગની માથે ‘મર્વજ્ઞ’ એ વિશેષણ મૂક્યું સર્વજ્ઞ એટલે ભૂત, ભવિષ્ય, વર્તમાન-એ સર્વમાત્રના સર્વ દ્રવ્યોને અને એના મર્વ પચાંચને જાણે તથા જુએ તે નિમિત્ત શાસ્ત્રાદિના આધાર ત્રિકાળ ચેત્તાને પણ અવહારમાં મર્વજ્ઞ કહે છે, પણ તે તો સરાગ છે, તેથી અહિ મર્વજ્ઞની સાથે વીતરાગ એ વિશેષણ મૂક્યું વીતરાગ-સર્વજ્ઞ તો આમાન્ય કેવળ જ્ઞાની પણ હોય છે, તે અહિ નથી હોવા, પણ શ્રી જિનેશ્વર દેવો હોવા છે, તેથી દેવેન્દ્રીથી પણ પૂજાયેલા-એ ત્રીજી વિશેષણ કહ્યું પરમાત્માની જગત પર હયાતી ઇક્રોનેય લકિતથી ગજગણા કરી પ્રભુના ચરણોત્તેવક બનાવે.

અહિ પ્રશ્ન થાય છે કે, આ ત્રીજી વિશેષણ કહે અને પહેલા બે ન કહે તો કેમ ? ઉત્તર—દેવેન્દ્રથી પૂજ્ય ગણધર

ભગવંત પાપ હોય છે, તે 'તો' વીતનગ-સર્વ નથી, અટલે તે અહિ લેવા નથી, માટેજ પર્વના જે વિશેષજ મૂક્યા.

આમ ત્રણે વિશેષણે અવકૃત પરમાત્મા ધર્મ-તીર્થ-અપાયા પછીજ, અર્થાત્ મોક્ષમાર્ગ અને તત્ત્વે ઉપદેશ્યા પત્રીજ મોક્ષે જનના હોય છે, એ મૂલ્યવવા 'યથાસ્થિત-વસ્તુવાદી' એ બોધુ વિશેષજ કહ્યું. આદ્ય પૂર્વી સુત કેવની ભગવાન પણ યથાસ્થિત વસ્તુવાદી હોય છે, તે ન લેતા પવના તપુ વિશેષણથી અહિ 'શ્રી જિનેશ્વર દેવેજ લીધા મૂળમા 'અરુહતાણુ' એ પદ છે તેનો અર્થ 'જેમનામા હવે કર્મજ ધના 'કારણ નથી,' તેથી કર્મઅકુર ઉગતો નથી તે' એવો કરવો.

શ્રી તીર્થ કર દેવના ચાર મહા અતિશય — ૧ અપાયા પગમ અતિશય અપાય એટલે દોષો અને ઉપદ્રવો તેના અપામવાગા એટલે સર્વ રાગદોષાદિ દેવનો નાશ કરના, અને તીર્થકર નામ કર્મના ઉદયથી વિહારના સંવાસો યોજનમા ભારી મરત્રી વગેરે ઉપદ્રવને નિવારનારા ૨ મર્વજ, જ્ઞાના તિશય, ૩ દેવેન્દ્ર પૂજિત-પૂજાતિશય, ૪ યથાસ્થિત વસ્તુવાદી પાત્રીન અતિશય યુક્ત વાણી—વચનાતિશય ચાર અતિશયના ધણી ત્રણ લોકના 'શુરો 'શૃણાતિ ઇતિ શુરો' હિતનો ઉપદેશ આપનાર તે સાચા શુરો તે શુદ્ધ અને સત્ય ધર્મના ઉપદેશક મનાસ્ત્યાગી વિરાગી મુનિઓ સિવાય ખીજ ન હોય એમા શ્રી અર્હત પરમાત્મા એ મેષ્ટ શુર-આદ્ય શુર વીતસગ ગણદમા વીતદેવ, વીતમેહ, આવી બધ

૧ રાજનો નાશ દશમા શુણસ્થાનને જતો થાય, દેવનો નાશ નવમા શુણસ્થાને થાય આ સૂચવે છે કે ન્યારે

દેવની નાશક વિશુદ્ધિ કરતા આત્માની વિશુદ્ધિ (અર્થાત્
અધ્યવસાયની વિશુદ્ધિ) અધિક હોય ત્યારેજ રાગનો નાશ થાય
૨ દેવનું મળ રાગ કયાક નગ છે, માટે દેવ છે રાગ ૫
દેવનો વાવ છે ૩ દેવ જાડવો નહેલો, કેમકે દ્રવેષમા કાળેકાળે
ધનારો પડે, પણ રાગમા વૃદ્ધિ થતી જાય ૪ રાગનું આયુષ્ય
દ્રવેષ કરતા ઘણું મોટું ૫ દ્રેષ ભવવો મહેલો, પણ રાગ ભૂલવો
કહણ હુંડા વધારે લોજન કર્યું જટ ભોજન ઉપર દ્રેષ થાય,
પણ જરા વાર થઈ ભુખ લાગી એવે દ્રેષ ભૂવાઈ નગ થતા
વાર નહિ દ્રેષ થાય તોમ રાગ જટલીથી ન ભવાય, અહર ખેઠો
હોય ૬ દ્રેષ કઈંથ લાગે, રાગ મીઠો લાગે રાગનો રાગ લાવ
અગર, દ્રેષનો રાગ કાળો રાગ કહેતા હર્ષ, ને દ્રેષ કહેતા
નાખુશી ૭ દ્રેષ કરવો પડે છે જ્યારે રાગ મહેજે વર્ષ જાય
છે ૮ હૃલ્ય મમળુ માલુમને કદાચ દ્રેષ ગમતો નથી, અયોગ્ય
લાગે છે, પણ રાગ અયોગ્ય લાગતો નથી કેમકે ૯ દ્રેષથી
પરિણમે નુકસાન સમજાય થાય છે, રાગથી નુકસાન થાય તે
તે સમજાતું નથી દ્રેષ ભય કર લાગે, રાગ ભય કર લાગતો નથી
રાગમા ખરાબી જણાતી નથી ૧૦ દ્રેષ ન કરીશ એમ હૃલ્ય
જગત કહે, રાગ ન કરીશ-એમ જગત નથી કહેતું, પીતનાગનું
શામન કહે છે ૧૧ દ્રેષ દુર્ધાન કરાવે છે એમ હૃલ્ય લાગે,
પણ રાગ તેથી વધારે દુર્ધાન કરાવે છે એમ લાગતું નથી
૧૨ દ્રેષ જલકાનીમા પેસે છે, રાગ ધીનજ્વળકારીમા પેસે છે
ગુન્નો થતો માનુષ પડશે, માટે દ્રેષ હાકવા મોહનો, આખનો
દેખાવ પ્રયત્નથી દે પી નાખવો પડશે, પણ રાગ પેસતો દુર્શ્મન
તરીકે, કે દુર્ગુણ તરીકે માનુષ પડતો નથી, સહેજે ખુશીનો
દેખાવ થાય તે ૧૩ દ્રેષ ત્રિમા સુધી પહોંચે ખરો, પરંતુ તે

પૂર્વ જો છુદ પાંચામ વિચાર્યો તો કદાચ પચ્ચાસો અને હિ માધી
અટકશે રાગ તો ઠેક આત્માની ભાવ હિ સા મુધી પહોંચશે,
અને એની ખબર પણ નહિ પડવા દે ૧૪ રાગ કરના ને અને
રાગના પાત્રને બને તો આત્મઘાત થાય, છતાં ખબર પડતી
નથી અને પડશે પણ નહિ ૧૫ નગમા બંને ભાન વિના ક્રમાય
છે, કોઈ પશ્ચાત્તાપ નહિ, દેવની પાછળ બંનેને ભાન અને પચ્ચા
વાનો અવકાશ રહે છે ૧૬ દેવનું પાત્ર આપણા પ્રત્યે દુવેથી
તરીકે રહે તે ગમતું નથી, પણ રાગનું પાત્ર આપણા પ્રત્યે
અખડ રાગી રહે એનું ભેદજો છે અર્થાત્ રાગીપણ છૂટતુંય
નથી, અને રાગીપણ છૂટે તે ગમતુંય નથી ૧૭ દેવ મસીને
જાટનારો કુતરો છે જ્યારે રાગ પગ જાટીન કુત્રી કુત્રીને
ચલકુ જોરથી મરનારો છે, ન યોગના વિયોગે રાગની ખબર
પડે, ને ત્યારે રાગ ઉછળે છે ૧૮ નગના પાત્ર માટે બધું
કરી છૂટે છે દેવ પોપવા તો ધમારો નય વેઠે દેવ હુશુંછ છે
એ હુશું ખબર હશે પણ નગ એ આત્માનો સ્વભાવ નથી,
કિંતુ હુશુંછ છે એ ખબર નથી ૧૯ દેવ નીર્ધારક રહે તે
કેટલીક નાર ગમતું નથી પણ રાગ લાખો રહે તે ગમે છે પણ
એકજ વસ્તુ પર રાગ કાયમ ટકતો નથી, કારણ કે એ સ્વભાવ
નથી વગી રાગને વફાદાર રહી શકતા નથી ત્યારે રાગને
વફાદાર રહી શકાતું નથી, ત્યારે રાગ ધરવો શા માટે ? એનું
કારણ જણાતું નથી, અને રાગ ક્યાં વિના રહી શકાતું નથી
છોડવો પડશે એ ચોક્કસ છે ૨૦ દેવ ચેતાવી દે છે, જ્યારે,
રાગ હઠાઈ દે છે ૨૧ રાગ સર્વથા ભયકર, તે યોગ એટલે
બધી ભય કરના ગદ્ય ક્રોધ, માન, માયા, લોભ બધાય રાગની
નેવામા, અને રાગને મજબુત કરનારા ૨૨ રાગને લીધે મિથ્યા

મતિ ટકે, અને મિથ્યાત્વથી રાગ ચોરાય રાગની વસ્તુ પ્રાપ્ત કરવા, માચવવા, બોગવવા, ક્રોધ, માન, માયા, અને લોભ છૂટથી કનય છે રાગના પાત્ર પર કા કામ-સતના, કા નેહ, કા દષ્ટિ રાગ રહેવાનો, ગગની વસ્તુ અગે હામ્ય અને આનંદ (ગતિ), ઉદ્ધેગ (અરતિ) અને શોક, ગગની વસ્તુ અગે ભય એમ રાગ પદ્યના તોફાન ઘણા, દ્વેષ પાદ્ય એટલા ન પદ્ય હોય ૨૩ આઠ કર્મની જડ મોહનીય, અને મોહનીયની જડ ગગ મોહનીયની બધી પ્રકૃતિના મૂળમા રાગ તીવ્ર કેદિને રાગ ન જાય ત્યા મુધી મિથ્યાત્વ ન જાય

તીવ્ર રાગ એટલે શુ ? જે કપાય હિતભરી લાગે, કતલ લાગે, 'કેમ ન કરીએ ? એમા શુ થમ ગયુ ?' એમ લાગે, અતરના ઉદ્ધેગમા પણ એ ખચે તો નહિ, કિન્તુ રૂથે એજ તીવ્ર કપાય, અનંતાનુષાંઘ કપાય એ હોય ત્યા મુધી સલા રનો રસ અને અતત્વનો દુગમહ હૃદયમાથી ખસે નહિ એ તો કહે છે, 'મત્તી ઉપર, પુત્ર ઉપર રાગ કરીએ તો શુ વાધો ? ત્યા ગગ ન કરીએ તો શુ ત્યા અધરીએ ?' પણ તેના જવાબમા એમ પૂછીએ કે દુનિયામા હિ સા જૂઠ, ચોરી ડેના માટે થાય છે ? એજ પત્ની, પુત્ર માટે ને ? એની નાથે લટો નહિ, પણ રાગ એટલે કરો તો જીવનમા દુર્ગુણો અને દુષ્ટ ત્યોના શુના એવા થાય હિ સા, જુઠ, ચોરી દુનિયા ઉપરથી એવા થાય તે ગાડ, કે વધે તે સાડ ? જગત રેનાથી મુખી ? ૨૪ હિ સા, જુઠ, ચોરીમા મહાયક તરીકે દ્વેષ કરતા રાગ વધારે ચોરી કરાવી કોણે ? રાગે કે દ્વેષે ? દુનિયામા કોઈને દુખી જુઓ છતા તેણુ દુખ એવું કરવા તમે શા માટે આવતા નથી ? મનના અને કુદુબના રાગને અગેજ ૨૫ પરમાર્થ

ચૂકાવ્યા કોણે ? રાગે જને ? એજ નજને વીધે પછી ગરીબ પર દેખ થાય, કહે 'તજટો ચમને માગે છે મજુરી કરવી નથી ઇત્યાદિ' અનીતિ કરી પચીમ-પચાગ મળતા રોય તો કેના અગે મેળવો ? રાગના અગે કે દેખના મગે ? દુનિઆમાં તોફાનજ રાગના છે રા. મોળો પડે, તો પાપ એજ ધર્મ જાય ૨૬ દુનિયા જ્ઞાત્ય દેખમાં જ્ઞાતી દેશે પણ રાગમાં તો વાગલજ છે ૨૭ જીવનના મહાન જોપોનો પોપકે રાગ ૨૭ વિવેકી પા. ૧ પા. ૫ અવિવેકના કાર્ય રાગ કરાવે, ૨૮ બળિયેય જીવ રાગ પામે માયકાગવો દુખની હોનીમાં મલમાવનાર રાગ છે, માટે દુયવી કરજોનુ માપ રાગાધ થઈને ન વાઢયુ આશિતનુ પાપજી વગેરે કરવામાં રાગાધ ન થવુ રાગ એછો થશે તો જેરવ્યાજી નરૂરિયાત આપોઆપ એછી થશે રાગ છે ત્યા મુધીજ હિ સાફિના પાપ છે

પ્રશસ્ત રાગ બધન કર્તા નથી, છોડવનાર છે પ્રશન્ત રાગ એ ઔઘની જેમ અપ્રશન્ત રાગથી છોડાવે છે ત્યા ખોટી આશ સાચો ન કરે પ્રશસ્ત નગ એજે મારા દેવ, મારા શુદ્ધ, મારા ધર્મ તેથી પાપનો બધ થતો નથી ખોટી આશ સા પાપનો બધ કરાવે પ્રશન્ત રાગ પાપનો અનુબધ કરાવે નહિ પ્રશન્તમાં ધર્મ લેશ્યા છે ધર્મની લેશ્યા ધર્મનો અનુરાગ કરાવે ધર્મરાગ એજે ધર્મની લેશ્યાવાળો રાગ એ પાપોને કાપી આ માનો વિમગ સાધે અપ્રશસ્ત રાગ એજ પાપની લેશ્યા વાળો નગ જાતનો કાઈ શુદ્ધ હોય, પણ શાહુમરના કપડા પહેરી લે, તેથી શાહુમરમાં ન અગે જીડાગીચીની દિશા ફરવે, ધ ધો ફરવે, વૃત્તિ પલટે, તો લોકો નિશ્ચય કરે દીકરા ઉપર, સ્ત્રી ઉપર પ્રશન્ત રાગ ત્યારે કહેવાય, જ્યાં સ્નેહરાગ અને

કામગમ જતો-કરી માધર્મીનો, મોઝકુટુળીનો રાગ આવે નાધુ
 ઉપર પણ અપ્રશન્ત રાગ મારો નહિ 'આ માધુ વાસણેપ
 સારો નાખે છે, કાયદો ધાય તેવે,' વગેરે અશુભ રાગ મનાય
 છે મ સાન્ના લાભની જપેશાએ, હાન્યાદ મોહની વૃત્તિના
 પોષણની દ્રષ્ટિએ રાગ કરવો તે અપ્રશસ્ત ગગ. સ માન્ધી
 નિન્તાર થવા મુજ થવા મારે, અને તેના ઉપાયમા જોડવા
 બદલ જે રાગ કગય તે પ્રશસ્ત રાગ એથી ધર્મ લેશ્યા અને
 અને ધર્મનો રાગ બન્ને વધતા જાય જેટલી ધર્મ-લેશ્યાની
 માત્રા અને વેગ (velocity, force) ઓછા, તેટલુ પુણ્ય કાચુ
 બધાય ધર્મની લેશ્યા જોવાર તો પુણ્ય પણ જોરદાર, અને
 એથી સામગ્રી પણ ઉત્તી જોરદાર મળે શાલિલદ્રને લેશ્યા
 ઉત્તી હતી તો દેવતાઈ નવાલું પેગીઓ રાગની મગતી હતા,
 ઉત્તી ધર્મની લેશ્યાથી ચાગિર લીધુ, અને પાળ્યુ ઉત્તી
 ધર્મલેશ્યાવાળો અધુરી સાધનાનો ખપ ન કરે જયા લવમા
 ખીજ વહોગયા પટીય શુદ્ધમહાગજ ઉપર પ્રશન્ત રાગનો પ્રવાહ
 એવો! કે પેટમા પછી રાવની પીડા થતી હતી તો પણ
 માને ભૂતી, એના ચિત્તમા એકલા શુકની યાદ હતી પેટમા
 શૂળ વખતે માતા હાય દેવતી હશે, નેવા કરતી હશે, પણ તે
 વખતે માતાને યાદ નહિ કરતા એક માત્ર ધ્યાન શુદ્ધમા અને દાન
 કરાવવાના શુભના ઉપકારમા 'જહો! માત્ર ઉપનગી શુકએ
 કેવો મને તારો!' માતાએ ફરી ખીર આપી, ખવરાવી તે
 લવમા નહિ, પણ શુના પાત્રે ગઈ તે લક્ષમા 'વેયો સુદર
 યોગ! સ્તીર! અને દાનમા! લેય મહાત્માને!' આવી દાન
 ધર્મની અનુમોદના હૃદયે! આ પ્રશન્ત રાગ, જે તેથી ઉચ્ચ
 સામગ્રીનો ધર્મી બન્યો પણ જ્યારે માથે એક મોહપ્રશન્ત માનવ,

નમાન બે હાથ બે પગવાળો હતા ધણી છે એવી ખબર પડી કે રતનાદિએ હવનતી નબ્બાણું પેટી કથીરની લાગી. 'ખામી વાગી આ મુખ્યાઈ ન ભેઈએ,' મદિને છેડી, સ્ત્રીઓને છેડી, વહાલી માતાને છેડી વીતરાગ પ્રભુ મહાવીર ભગવાનનું શરણ લીધું, અને તર્યા પ્રશન્ત રાગ તોરે, અપ્રશન્ત રાગ માર

રાગ કરતા દ્વેષ ખરાબ લાગે છે, પણ વન્તુત દ્વેષ કરતા રાગ ભયંકર છે રહ રાગ આત્મામા વસ્તુ પ્રત્યે આકર્ષણનો ભાવ પેદા કરે છે, આત્માને ખેંચે છે, જ્યારે, દ્વેષ આત્માને વન્તુથી દૂર ખસેડે છે આમ અનેક દૃષ્ટિથી રાગ એ દ્વેષ કરતા ખૂબજ બગીઓ અને મહાન અનર્થકારી છે તેમજ એમા બીજા કપણો બવાત પોપાય છે, માટે એ કાઢ્યો, એટલે બીજા કોષો તો જયાજ એટલે અહિં 'વીતરાગ' એવું વિશેષણ કહ્યું રગે તે રાગ, આત્મા જેનાથી રગાય છે તે રગા આત્માને વન્તુ પ્રત્યેના આકર્ષણના રગથી રગે છે માટે તે રાગ દ્વેષ, દ્વિપ ધાતુ- 'અપસ દગી અઠીઠ લાગવું, અણુગમેા કરવો,' એનાપન્થી બન્થો વીતરાગ એટલે જેને ઈષ્ટ તરફ આકર્ષણ નથી, અને એજ વીત દ્વેષ છે તેથી અનિષ્ટ પ્રત્યે અપ્રીતિ અનાદરનો ભાવ મુદ્દલ નથી, અર્થાત્ જેને ઈષ્ટ અને અનિષ્ટ ઉપરથી આદર અને અણુગમેા આપ્યો ગયો છે તે વીતરાગ

એજ વીત મોહ છે, એટલે કે મોહ વિતાના છે મોહ એટલે અજ્ઞાન, મિથ્યા જ્ઞાન, વિપર્યાસ, મૂડતા, દુરાગ્રહ, અતત્ત વ્યુત્ત્રહ વગેરે રાગ, દ્વેષ બે મહાન ડાકુ આત્માને કબજે કરી આત્માના અસલી પોતાના સ્થાન (મોક્ષ)થી એને પરાક્ષુબ્ધ રાખે છે આ બે ડાકુ સાથે મોહ વળી જબજનો લૂટારો છે રાગ મસ્યા વિના ફૂલી ચાટીને ષચકુ મરે છે, દેષ મસીને

ઘટકુ મરે છે, જ્યારે માંહ બધારામાં રાસીને કરડે છે
 રાગદ્વેષમાં આ કુતરો છે એમ માનુષ પડે મોહમાં તે કુતરો
 પાડળ છે એમ ખખડ ન પડે મોહ કુતરાને ઘડક દેખાડે,
 માપને દોરડું માની હાથમાં પકડાવે 'હુનિયામાં જે કાંઈ કિમતી
 છે તે જડ જ છે, તેજ ઝેર છે, તેજ મર્વાંશ છે, તેજ હિતકારી
 છે' એવું એવું મોહ એને મનાવે છે એને મન કિમત જડની
 એની આનંદ આત્મા કોઈ વસ્તુ જ નહિ એ જડથી જ છુટી જડથી
 જ મરે આ બધા આળા મોહના છે આત્માને અંગે દેહ છે,
 એ વસ્તુ ભૂતી, દેહ છે તેજ વસ્તુ છે, માટે એની જ કાગળ
 કરવી એમ માને આત્મા માટે દેહ છે, તેને બદલે દેહને ખાત
 રજ આત્મા બનાવે જેટલો મોહ છૂટવો માંધો છે, મોહથી
 છૂટાવું તેટલું જ મહેલું છે મોહ ન હોત, ને એકવા રાગદ્વેષ ઇત
 તો, કુતરા ઉપર વિશ્વાસ ન રાખત મોહ કુતરાને બકડો દેખાડે
 છે, તેથી બચકુ બીજાએ બર્ધુ હશે એમ નિશ્ચિતપણે બગાડકારે
 મનાવે છે બકડું કરડે? કુતરાને બકડું દેખાડતું તે મોહનું કામ
 મોહ પ્રતિકુળતાને અનુકુળતારૂપે દેખાડે છે, અને મચોટ મનાવે
 છે એ જગતની ભય કર ગ્રામ, આયાસ અને વેદનાને પણ આનંદ
 મનાવે, જેમ કોઈ દારૂ પીધેલાને તમાચો મારે તોય હશે ગંધાતી
 ગળને મુખનો આગર જેમ દારૂ મનાવે, તે પ્રમાણે ગંધાતી ગળ
 જેવી કાયાને ઉપરના મહેલા આમણને મોહ ખૂબમુરત મનાવે
 વાહ! મોહ તરી મયા! મોહ આત્માને મયકર નુકશાન ઠો
 કરેજ છે, પણ નુકશાનને પાછો લામમાં ચતવે છે મોહને
 કાણુમાં લે તોજ રાગ કાણુમાં આવે મોહ છે ત્યાજ મુખી આનંદ
 થી નાગ કરે છે, અને રાગને હિતકારી માને છે આત્મામાંથી
 મોહ એટલે મિથ્યામતિ ખતી ગયા પછી તો રાગને નુકશાન

દેખશે, ગજ કરતા કાગળ કપાશે મોઢા લાને રહેવા દે નહિ,
 દોષના જ બચાવ કરાવે ડોઢ આપણી ચીજ મગીને લે તે
 ખમાય, બચમા લે તે ખમાય, પણ ઉપડી જાય, આચડી લે,
 ખુચવી લે, અને પાછો પેતાને એનો હકાર માને તે નહી
 ખમાતું શુભગીરી લાગે છે 'ચોરી છો અને પાછો શાહુપરીને
 ફાંસી આપો હક વધ' એમ થાય છે જન, મોઢા આ કોઠિને
 શુભ-લટા છે, જતા એને એવો માનવાને બદલે પરમમિત્ર
 માનીએ છીએ એજ આપણી ગમારી છે રાગદેવમા દુષણની
 પીડાન હજી હોય, દુષણ તીકે હજી માનવાનું બને, પણ
 મોઢા દુષણને દુષણ તરીકે નહિ માનવા હતા, શુભની મોઢા
 હાપ મારી આપે છે દોષ પર ગુણનું સેવલ સ્વાગત તે મહા
 મયકર દળેલા મીઠાના ડબા પર ખાડનું લેખવ મારી પછી તે
 દુધમા નખાય તો દુધખી બાડી જાય દોષના ડબા ઉપર શુભનું
 લેખવ મારવાથી તેના નખમા આવતી શુભાગતી વસ્તુ પેપડપ
 થઈ જાય છે દા ત એક માપુસ અભિમાની છે, પછે પોતે
 દોષિત જતા જાતને શુભવાન માને છે હું મમજી છું, હું કાઈ
 મૂર્ખ નથી, ભોઠ નથી, વગેરે અભિમાની દોષ ઉપર શુભનું
 લેખવ લગાડે હોય પ્રમાદિ 'અવધ્યા, તથા ધર્મ પ્રત્યે અને
 આત્મહિત પ્રત્યે બેપરવાહી, ને પાછો તે ઉપર લેખવ મારે
 આત્મા ભગૃતિનું! શુક ઘણું કહે, પણ અભિમાન એને નત્ય
 વસ્તુ મમજવા જે નરદે હોય ખામેશીયા જેટલું જ્ઞાન અને
 જાણે પોતાને જ્ઞાનનો મહામાગર! આપાને આત્મદોષના સ્પષ્ટી
 કરણની, પોતાની અધમ દશાની, કે ત્યા ૧-વૈરાગ્યની વાત પણ
 ન સ્પશે કેમકે મોઢાના ઘરનું હુપદ છે ભગૃતિ નથી આ ઘોર
 નિદ્રા છે અજ્ઞાવનો ખોટો ખ્યાલ છે તેને અનતમાની આગળ

હું માઉ વિમાતમા નથી' એ સમજવા નથી હેતુ ઘમડ ઓછે થય
તા ગુણ સમજે, ને જવગુણ કાઢના કાશિય થાય, તથા ગુણ
મની વન્તુના મ પડેથી ગુણનું ચડેલું કનય અહુ બાવ ને કુમતિ
ભય તો આત્માનું સ્વરૂપ મમજાય, ગુણદોષનો વિવેક થાય,
પાય ઉપર ગુણનું લેખવ ન લગાવાય, સમજે કે પુણ્ય જાત ત
જો નો દોષ મનુ ગુણમા ખપશે ખત, પણ ગુણ તરીકે દોષનું
નેવન મહા ભયકર પરિણામ લાવશે એ અહુ બાવ છેડી સર્વ
શનુ ઉપશમ-વિરાગકારી શાસ્ત્રન નેવે જહાન પ્રત્યેના પહોળા
દોષથી તો જહારની આગળ પાગ વધશે, અને દોષો ગુણ નહિ
થાય જીવને કહો કે બચાવ તરીકે આગળ ધરેલા અને પોષેલા
જે દોષ, તે નહિ તજે તો બારે ચર્ચ પડશે દૂકામા વીતગ
ગતુ શાસ્ત્રન છેડી મોહના જોર જગતની ગાભાગીની ધેવજા
પાછળ, મન સ્થિત જોગ મુખ પાછળ, સગવડ આદ્યખીના જોગ
મદામહુ પાછળ, તારા હાથે તારા આત્માને ગુણથી દૂર-જવગ
કરી રહ્યો છે, અને આત્માને દોષમા દુબાડી રહ્યો છે માટે
મોહનો ત્યાગ કર એ માટે નિર્મોદી પરમાત્માની અહુનિશ
નિન્તર ઉપાસના કર પ્રભુનું આ પહેલું વિરોધલુ 'વીતરાગ'

અહિં ત પરમાત્માનું બીજું વિરોધલુ સ્પષ્ટ નવ રૂ એટલે
નમન જીવ પુરુષ સ્વરૂપે જનતાન ત પ્રત્યેના અન ત ભૂત
ભવિષ્ય અને વત માનમલના, પ્રત્યેક દ્ર વ ઉપર જનતા અન તા
ન ત ભાવો (પચયિા, અવગ્યાઓ) ને હાથમા રહેવ આમગ્યાની
માફક દરેક મમયે પ્રત્યક્ જુએ છે અને જાણે છે પ્રિમાણના
પરમાત્મા પરમાત્માના પચયિા અને મર્વે જીવ ઉપગ્યા ભાવો અન તા
ન ત મ પચ્યામા-તે બધું વર્તમાન એક મમયે જુએ અને જાણે
આ કવળ જ્ઞાનનો પ્રકાશ જળજ્જન એમા અન તાન ત કાળની

કોઈ ઘટના કે કોઈ સ્થિતિ દૃષ્ટી નહિ

અરિહત પરમાત્માનુ સાચુ વિશેષણ દ્રેવેન્દ્ર-પૂજિત
મનસ્ય દેવતાઓના ન્વામી ઇન્દ્રે। પણ જેની પૂજા, ભક્તિ કરે
તુ જોઈને પૂજા કરતા હશે ? પૂજા જે પ્રકારે થાય ૧ લાલચ,
ન્વાર્થ, પરાધીનતા અગર બીજી, અને ૨ ઉપકારી હોવાથી,
ગુણના બહુમાનથી અને ગુણ મેળવવા માટે આ ઉત્તમ પૂજા
નિર્માણ અવધિજ્ઞાનના માલિન્ય, અને પૂર્વ ભવની સુદર આરા
ધનાવાળા ઇન્દ્રે પરાધીનતાથી અગર લાલચથી નમતા નથી
જેને અનુસ્ય કાગ સુધી મૌલિક ગુણનો પાર નથી, તથા
ઇન્દ્રે જેની પૂજા કરે તે (૧) અરિહત। પરમાત્માના
ગુણના અપરદશ્ય ઉત્કર્ષના બહુમાનથી, અને (૨) તેમના
જેવા ગુણના ન્વામિ બનવા માટે જ્યારે ઇન્દ્રે આ પ્રમાણે
પૂજા કરે ત્યારે આપણે કેવી રીતે ને કંઈ આશાથી પૂજવા ?
ઇન્દ્રે। પરમાત્માની પૂજા અપેક્ષા વિના સદ્વિની આશા વિના
કરે છે, માનવ ભવ પામી પ્રભુના જેવા શુદ્ધ ભાવે, તેમના
જેવું વિશુદ્ધ ચારિત્ર મેળવવા પૂજા કરે છે, પણ ઇન્દ્રામન
રાયમ દગવવા નહિ, ફરી ઇન્દ્રની સદ્વિ મેળવવા નહિ જે
ભર ઇન્દ્રને નથી મળ્યો, તેને માટે ઇન્દ્ર તવસે છે, અને આપણે !
આપણને મનુષ્ય-ભવ મળ્યો છે, તેથી કેવી ઉત્તમોત્તમ માધના
થઈ શકે તેની પરવા નથી, કે ભાન નથી ! મનુષ્યભવ ફક્ત તુલ્ય
વિષયોને કેળવવામા, ડાળા કપાયનો પારો અલવવામા અને
ન્વગની અપેક્ષાએ નહીં એવા રસ, સદ્વિ અને જાતાની જાગમા
ગુલાઈ જવામા પનાર કરીએ છીએ ! ! ઇન્દ્ર મનુષ્ય ભવ માટે
ન જો છે, પ્રભુનો રંગ અને છે, જતા ઇન્દ્રની પૂજા અધુની
જ, કારણકે, વીતગ। પરમાત્માની નવ વિરતિ-ચીરિત્રની

આજ્ઞાનો તે અમલ કરી શકના નથી ભગવાનની ક્રિયા પૂર્ણ ભગવતની આજ્ઞા મર્વાશે અમલમાં મુકવામાં છે

પ્રશ્ન—ભગવતની આજ્ઞા અમલમાં ગણધર મહાનગર શ્રદ્ધ મૂકી શકે છે, તો પચસત્રકારિ પ્રભુને ગણધરપણિત કેમ ન કહ્યા ? પણ દેવેન્દ્રપણિત શા માટે કહ્યા ?

૮૦-જે મેત્રે અરિહત ભગવત વિચરે છે, તેજ મેત્રે ગણધર ભગવતો વિચરે છે, એટલે ત્યાના રહેવા ત્યા પત્ત કહે, તે નરતા બહુજ દરથી, પગભાતિ, પગ્ગેરી, એવા દેવોના પણ સ્વામી મનુષ્ય ક્ષેત્રની દુર્ગન્ધ મહન ઠરીન પણ મહિ પ્રભુને પૂજવા આવે તે વિશેષતા ગણાય વળી ભગવતના બાગ છવો દીવ્ય મહિમત અને વેલવશાગી દેવોથી થતી પૂત ભેઈ વધારે આકર્ષાય મમવનરજાઈ દ્રવ્યો બહુજ ઉચ્ચ, અને અનખ્ય ભેજનથી દેવો નીચે આવે તેથી બાગ છવોને આકર્ષણ

ચાચુ વિશેષણ યથાસ્થિત-વસ્તુવાદિ કેવળ જ્ઞાન મેળ-યુ, નવજ બન્યા, કૃતકૃત્ય થયા, પોતાનું પ્રયોજન મિદ્ધ થયું, એટલે હવે મુઝા મુઝા મુકિતમાં ગયા એમ નહિ, પણ જે તત્વ પોતાને પ્રગટ થયું, પોતાને પ્રત્યક્ષ થયું, તેનો માર્ગ ભગત સમક્ષ મૂક્યો, ભગતને મુકિતમાર્ગનો ઉપદેશ આપ્યો, અને યોગ્યને તારા પોતે અક્ષય ન્તરથીનું ભાતુ બાવ્યું અને વિશ્વમાં તેની પ્રભાવના કરી એ વસ્તુતત્વને યથાસ્થિત (જેવા છે તે રૂપે) ઠહેનારા છે, વસ્તુમાત્ર ઉત્પાદ, વ્યય, અને પ્રૌચવાળી છે, તો તે રીતે યોગબાવનાન છે, છવ, અજીવ આઅવ, બધ સવર, નિજન, અને મોક્ષ એ તત્ત્વો નામ. ન્યાપના, દ્રવ્ય

લાવ, એ જઘન્ય ચાર ભેગે વસ્તુ માત્ર વહે ચાલેલી છે પ્રમાણ
 અને નય જ્ઞાનથી નેય છે ચ્યાન્તિ વગેરે અપ્તલ ગીના ચ્યાદ
 વાંથી વસ્તુનો પ્રત્યેક ધર્મ પ્રતિપાદ્ય છે વસ્તુ માત્ર અનંત
 ધર્માત્મ છે આ જાણુ યથાર્થ અને અપ્ત કહેનારા મતિજ્ઞાન,
 સુતજ્ઞાન, અવધિજ્ઞાન અને મન પર્યાયજ્ઞાન ઠરતાય સર્વજ્ઞનું
 જ્ઞાન અનંતશુદ્ધ મેષ્ટ એમા એમણે જોયું કે જીવ જડમા
 મુખ્યો, દુઃખો અને અનંદો છે, તેથીજ ભવમા ભમે છે, અને
 દુઃખમા મળે છે જડના આકર્ષણ તૂટે તોજ મુક્તિનો સાધક
 બને એ માટે પ્રભુએ જડ કાયાની દયા ન ખાધી, પણ
 આત્માની દયા ખાધી પુરુષલની મરામત ન શીખવી, આત્માની
 મરામત શીખવી એ જો છે કે આ માનવભવ હાયમા છે,
 ત્યાં મુખીમા પૂર્વે જીવેજે અનંતા કર્મના જાળા બાધ્યા છે, તે
 તોડી નાખવાના છે, પણ વધારવાના નથી સર્વજ્ઞનું વચન
 હૃદયે ફરસવું જોઈએ સર્વજ્ઞ । વચનની શ્રદ્ધા આત્માના
 પ્રદેશે પ્રદેશે વ્યાપ્ત થઈ જવી જોઈએ એનાથી આત્મા ભાવિત
 થવો જોઈએ ખોટાનો બચાવ ન કરો બચાવ કરવાની આદત
 અનાદિની છે બચાવ એ દલ છે બચાવ એ મોહની શિખવણી
 છે હવે તો જ્ઞાનીની શિખવણી જોઈએ જ્ઞાનીના વચન હૃદયે
 આરપાર ઉતરી જવા જોઈએ એમના વિશ્વગના ઉપદેશ-બાણોથી
 રાગ-હૃદય વૌધાઈ જવું જોઈએ માત્ર સાલગતી વખતે ગગ
 ગળા થવાય એટલું બમ નથી સર્વજ્ઞના વચન ઉપર અવિચલ
 શ્રદ્ધાથી એ ઉપદેશ હવે-આત્મધરમા એવો રમતો થઈ જાય,
 કે એ ઘેર, બલ્લરમા, કે મિત્રોમા, મુખમા કે દુઃખમા આત્માની
 હાજરી લે, જાગૃત રાખે બચાવ કોના ચાલ્યા નથી અહિ
 તો જરાકે અરુચિ કે અજાનમો એ પણ દેવ છે દુનિયામા

આપણને અનિષ્ટ વિષયો, અનિષ્ટ લોકો, અનિષ્ટ મ યોગો પ્રત્યે
 દ્વેષ જોટલો વખત રહે તેટલો વખત એ આત્માને કાળો બનાવે
 અહો ! શા સાડે આત્મા પન્ના પડતો હશે ! પરની જ જાગ
 કરતો હશે ! એને પોતાનું મ ભાગવાનું, પોતાની ખરાબી
 મીટાવવાનું ક્યા જોણું છે ? પ્રભુ વચનની શ્રદ્ધાની ઠમીના છે
 એક મમય માત્ર પણ પર ચિંતા કન્વાની જરૂર નથી એ
 તો આપણા ભાગ્ય મુજબજ વર્તશે દુનિઆમા રહ્યા ત્યા
 અતિ આવશ્યક દેખાવ રાખવા પડતા હોય તોય, જેમ મર્ધની
 દાઢમાથી એ જડી નાખ્યું, પછી કુદારો નુકેનાન કરનારે
 નહિ, તેમ આપણા દેખાવના કુદારા પાછળ ગગદેવના જે
 ન રહેવા જોઈએ એરનો નમુજગો નાશ થવો જોઈએ નાનો
 નરખો પણ કપાય કરવો પડે એ કુસન્કાને પોષવાનું થાય
 છે, એને તાજા કરવાનું થાય છે, એ હરગીઝ ન' બૂઝાવું
 જોઈએ મનુષ્ય જીવન મળ્યું એટલે ધધો નુ રાગદેવ અને
 વેરઝેરનો કરનો ? જીવનમા આવી અધમ ગર્વવાહી જોરવાર છે
 ત્યામુધી જગનાથનું દર્શન હોણું છે સમ્યક્ દર્શનની મુદર
 સામગ્રીવાળા આ મોંઘેરા માનવ ભવમા દર્શનની આઠે ઘાતી
 કર્મની દિવાવ મજબુત ન કરાય, પણ તેને તોડી નાખવી જોઈએ
 તેને ખોખરી ક્યાં વિના ત વનુ માયુ દર્શન નહિ થાય, દર્શના
 ભાગ્ય થશે મારે મેવક જગનાથનો બનવું છે, નિતુ વિષય-
 કપાયનો જે રાગદેવનો નહિ માટે જિનની વાણીના અનુસાર
 રેજ મારી વિવારસગ્લી હોવી જોઈએ પરમા મા યથાસ્થિત
 વસ્તુવાદિ છે, તેવી ગીતે જો એ સ્વીકારાય, તો મોહની પ્રમળતા
 ન રહે પછી કદાચ મોહનું દેણું ભરવું પડે, પણ છૂટવા માટે,
 વળગવા નહિ મોહને આધીન ન બને, પણ મોહ ઉપર પાકો

તિરસ્કાર રાખે આત્મ શત્રુ જે ક્રોધ તે ડહાવ માણી ઉચ્ચમા
આપે, પણ બહારથી આખ પણ લાલ થવા ન દે કરાચના
ઉદય વખતે જાગૃત રહે કપાયના ઉદયને માત્રમધીર્વની સહાય
ન દે મોહના પગ એ લાગે, પણ મોહ એના પગ ન લાગે,
આ વિશેષણવાળા પરમાત્મા તથા જીવનના શુદ્ધ, ત્રણ લોભના
હિતમત્રી, ત્રણે લોકના જીવને એક માત્ર શરણ, એજ પિતા,
માતા, બ્રાતા અને ત્રાતા અરિહત ને અગ્રહત પણ કહેવાય
છે, - જેમનામા નાનો સરખો પણ કર્મનો ફળગો કુટે નહિ,
કર્મનો અકુરો ઉભો થાય નહિ તે તેમ અરિહતને અરહત
પણ કહેવાય છે, - જેના કેવળ જ્ઞાન આગળ બધું પ્રગટ છે
કાઈજ અજ્ઞાત (છુપું) નથી તે

દીનમા પ્રશ્ન કર છે કે, જે વીત તગ સર્વજ છે, તે
યથાર્થ વસ્તુ કહેનારા તો છેજ, તો જૂઠું વિશે પણ કહેવાની
શી જરૂર ?

અમારે જરૂર નથી પણ જેઓ અમત્ વસ્તુ નીકારે છે
તેના નિષેધ માટે આ વિશેષણ છે તેઓની આ અસત માન્યતા
છે કે 'વસ્તુ વાણીનો વિષયજ નથી, તેથી વસ્તુને-યથાર્થ કહે
નારા કાઈ હોઈ શકેજ નહિ' પણ જે વસ્તુ અને ગાંધને
સબધજ ન હોત તો અમુક સકિતેલા ગાંધથી અમુકજ વસ્તુ
કેમ જણાય ? પૂર્વધજ મહુ'રેઓ પણ યથાસ્થિત વસ્તુવાદિ છે
તે અહિ નથી લેવા, માટે વીતતગ વગેરે વિશેષણ મૂક્યા

અહિ પ્રશ્ન થાય કે ભવેને એ પણ સાથે સાથે સ્તવાય
તો વાધો શો ?

મર્વત્ર જીવોની પરતગાઠ જેમનામા હોય - તે અખંડપણે
સ્તવવા યોગ્ય હોય છે, અને 'ઉત્કૃષ્ટ જીવોની સ્તુતિ કરી

જે એવાદસ્પતિ-કદ તલ્લુ અણાડ જીવે, અણાડ

એલે એ શુભોની અન્તર્ગત સમાન અવાન્તર શુભોની મુતિ આવીજ ગણ, એ ન્યાય બતાવવા અલગ રીતે બીજા મહર્ષિ ન લીધા નહિ કે માત્ર એમને બાદ રાખવા માટેજ ન લીધા

અહિ દીકાકાર અપાયાપગમ અતિશય નગદ્રેષમાહુતા અત્યત ક્ષયને કહે છે, બીજે પ્રભુના વિહારચેતના સવામે જ્ઞેજનમા માગી, મરકી વગેરે ઉપદ્રવના રહિતપણાને અપાયા પગમ કહે છે આ ચાર અતિમય માથે અવશ્ય રહેવાવાળા દેહની મુગન્ધિતા વગેરે બીજા પણ ઘણા અતિશય સમજ લેવા તેથી અહિ 'ચોત્રીસ અતિમય મુક્ત પરમાત્માને નમસ્કાર હો ' એવુ કથન થયુ 'ત્રેલોક્ય ગુરુ' એ વિશેષણ નવં વિશેષણના અર્થનો ઉપસહાર કરે છે (૧) ત્રણે લોકના વાસી જીવોને (પાતાલવાસી દેવ લેવા) તત્ત્વભૂત પદાર્થો કહેનારા છે માટે, કે (૨) ત્રણ લોકના જીવો કરતાં અધિક ગુણ પ્રભાવ અને ઉપકારવાળા છે માટે, અથવા (૩) ત્રણ લોકને પૂજ્ય છે માટે ત્રણ લોકના ગુરુ તેમને નમસ્કાર હો ભગવત શબ્દમા ભગ શબ્દથી મમજ્ઞ 'અન્ધર્થ' વગેરે ગુણ ન પત્તિ લેવી

જે પરમાત્મા એમ જાણે છે કે (૧) લોકમા જીવ મનાદિ કાલનો છે (૨) જીવનો મસાર મનાદિ કાલનો છે (૩) મ માત્ર એ મનાદિ કાલથી ચાત્યા આયતા કમ-સયોગથી બનેલો છે, માટે (૪) સમાર દુ સ્વરૂપ છે, (૫) પરિણામે ફલરૂપ પણ દુ સ્વ આપનારો છે અને (૬) તેમ દુ બ એક વાર નહિ, પણ દુ સ્વની પંપગને સરજનારો છે

પણ અનાદિગથી કમ નયોગથી ના-ચો આવે છે અનાદિની
 નમ્નુ અનાદિના કાલાએ હોય, નહિતર તો જો ટોણું વખતે
 આત્મા કમ નયોગથી સ્થિત રોત, તો તે શુદ્ધ હોત, અને
 શુદ્ધ માત્રાને મુક્તિ પામેવા છતાં જેમ કદિએ મમા
 ગત થવાનું કારણ કોરણ ન હોવાથી, મમાર થયન શી
 રીતે ? વતમાન મનારનું, શરીર-હૃદય-પ્રાણ વગેરેનું કારણ
 પર્વના બાધવા કર્મ છે તે કર્મ, શરીર વગેરે મસારના
 નીધે બાધાયેલા ત શરીરાદિ એની પર્વના બાધવા કર્મથી
 મળેના તે કમ તેથી પર્વના શરીરદ્વારા, અને તે શરીર પર્વના
 કર્મદ્વારા, આ રીતે પર્વ પૂર્વ કાગનો વિચાર કરના મમાર
 અને કર્મ મયોગનો પ્રવાહ અનાદિ નિદ્રા થાય છે મુક્તિ
 મિદ્ધ આ અનાદિતા ન માનતા, કયાંક ગતમાન તો થઈ
 હોયને ? માવી મનમાની કે પનો કવી તે મુક્તિ સ્થિત છે,
 કર્મકે એમતો તે ગતમાનને કાલ વિનાની માનવી પડશે, અને
 તે ખોટું છે જગતમા કાલ વિના કાય બની રાખતુ જ નથી
 ટોણપણ કર્મ મયોગ કે મસાર વ્યક્તિગત રીતે ઉત્પન્ન થવા
 રાજો હોઈ, નર પ્રારબધો છે, હતા, એની પૂર્વે એના
 નરણ તરીકે જીવે એનો નામ અને કર્મ-નયોગ હતો
 એ અનિવાર્ય છે એમ પૂર્વે પૂર્વે વિચારના, મમાર એ પ્રવાહથી
 અનાદિનો મિદ્ધ થાય છે અર્થાત, મમાર થવાની ક્રિયા અનાદિ
 નાહુ છે જેમ કેણપણ અમય, ઘડી, વર્ષ, વગેરે કાલ ઉત્પન્ન
 થનાવાળો છે છતાં આના કાગનો પ્રવાહ અનાદિથી ચાલુ છે
 નમ્નુ મમાર માટે સમજવું

આ નમાર દુષ્ટ, અશુભ અને દુષ્ટાનુષંગ
 છે (૧) દુષ્ટરૂપ હો તે સ્વરૂપ છે કે સમાર દુષ્ટાનુષંગ

છે એમ નહિ, પરંતુ, ખુદ દુખ છે, દુખસ્વરૂપ છે એમા
 દેખાનું વિષયમુખ એ મુખાભાસ છે, કેમકે, જેમ ખસ, ધાધન,
 ■ ખરજવાના ઉપડેલી ચળના દુખ પરંબલુવાથી તે દુખનો
 સ્થિતિક પ્રતિગત અને સ્થિતિ મુખાભાસ થાય છે, તેમ વિષય
 મગથી પૂર્વે ઉત્પન્ન થયેલા તૃષ્ણાની ચળ । દુખનો સ્થિતિક
 પ્રતિગત અને સ્થિતિ વિષયમુખ ભાગે છે; પરંતુ પછી ચળની
 જેમ ભયકર ના દુખને જગાવના બને છે એટલે, વસ્તુ
 ગત્યા નમાની કોઈ વાત થી નથી જે દુખરૂપ ન હોય
 અથવા જન્મ, જરા, મૃત્યુ, રોગ, શોચ એજ મહાન દુખ
 છે, અને એજ મમાર છે (૨) વળી મમાર દુઃખફાળ
 એ ગીતે, કેમના ભવાન્ત મા બીજી ગતિમા જન્મ, જરા
 મૃત્યુ, શોક વગેરે ગાય છે, તેથી કવચે (પરિણામે) પણ
 મમાર દુખ આપનાર છે આનુ કાળ એ છે કે પર્વ કર્મના
 હિસાબે અવશ્યવદ્ય એવા આ જન્મ-જીવન-જરા-મૃત્યુ વગેરે
 એવી રીતે વીતાવાય છે, કે એમાથી નરો જન્માદિરૂપ મમાર
 પાછો દુખરૂપ ખડો થાય છે મારે મમાર ફળમા પણ દુખ
 આપનાર તે સમારનુ ફળ-દુખ પણ એકવા આવી પતી
 જાય એમય નહિ, પણ અને જન્મોના દુખની પરંપરા
 સના સર્જે છે અર્થાત્ અને ભવો મુખી વેદવા પડે એવા
 કેમને વત માન સમાર પના કન્તા હોનાથી જન્મ વગેરે દુખોની
 પરંપરાને ચલાવનારો પણ છે, એટલે સમાર દુઃખાનુચવી છે
 આ જોતા, અહો ! આપણો જીવ ક્યારનો છે ? એને ભગવાનુ
 કેવા અનાદિ અને ત કાળથી આવુ છે ? અને કેવા ધાર ! દુખો
 અને ત કાળથી એ વેડી નહો છે ! હતા હજી આવા ઠારમા
 ન સારથી અહો ! એ થાયો નથી ! થાયો હોય, કેટાઓ

દેલા પુત્રપન્ની જેમ ખસતો નથી અને સમા ઉપર ઉઠે જાયતો
 નથી તેથી મોક્ષમાધક અમ્યગૃહનાદિ ધર્મ પણ, હૃદયના
 બહુમાન માથે બે આચાર્યે તો મોક્ષપ્રીતિ વધશે, મોહમાય
 ઘટશે, અને કુમે મસાર રોગ નાબુદ થશે વાતે સાચી છે
 કે શેઠની નોકરી સતત સેવવા છતાં નોકર ચહુમાન ન ધરાવતો
 હોય તો તેની કિંમત નથી અઠાની, સારો લાલ નથી મળતો
 મથવા, પત્નીની પતિ પ્રત્યેની સતત પણ આદર વિનાની
 સવા પતિને (આકર્ષી) આવળું શાન્તી નથી તેમ, ધર્મ
 પણ સતત સેવવા છતાં આદર વિના આવળું શકાતો નથી,
 એટલે કે તેના પ્રતિપક્ષી મિથ્યાત્વ-કપાય વગેરેનું હૃદયમાથી સ્થાન
 નીને ધર્મ સ્થાન પામી શકતો નથી (૪) ત્રિધિ-આ ઉપરાત ધર્મ
 સેવનમા વિધિનું પાલન પણ અતિ જરૂરી છે આદર પૂર્વક
 અને સતત પણ સવા કરનાર પુત્ર બે વિધિસર સેવા ન કર
 તો અવિવેકીપણાને લઈને પિતાને તેટલા પ્રમાણુમા આવળું
 શકતો નથી ઔપક પણ નતત અને બહુમાનપૂર્વક સેવાવ
 નાથે, તે તે સમય, તે તે અનુપાન, તે તે કુપચ્યનો ત્યાગ
 વગેરે વિધિપૂર્વક સેવાનું બોધ્યએજ છે, નહિતર તે રોગને ન
 ઠાલી શકે નબળની નરભરા પણ આદર ઉપરાત વિધિને જરૂર
 માગે છે તેવીજ રીતે શાસ્ત્રે કહેલી વિધિ મુજબ લવરાગને
 મઠનાર ધર્મ ઔપકનું સેવન થવું બોધ્યએ

અહિ, ઔચિત્યમા આજીવિમનો યોય વ્યવસાય, ઉચિત
 લોકવ્યવહારનું પાલન, ઉચિત રહેણી કરાવી-લાઈ, અને ભોજન
 કુટુંબ, વીલ, મિત્રમંડળ, વગેરે માથે ઉચિત વર્તાવ, આ
 બધેજ ઔચિત્ય બોધ્યએ સાતત્યમા દશન-જ્ઞાન-ચારિત્રની
 તે તે પ્રવૃત્તિઓ જીવનમા નિત્ય-નિયમિતપણે મળી જાયલી

એ)એ, કે જેથી એનાં મનુષ્ય પર 'સત્કારો' આત્મામા દઢ થતા બંધ બાંધરમા તે ધર્મ અને ધર્મી પર સ્તનના નિધાનની જેમ પ્રીતિ, તેમની વાર્તાપર રાગ, તેમની નિદાનુ અશ્રુ વણ, નિદનની દયા, મસારની બીજી કોઈપણ વસ્તુ કરતા તે ધર્મની અધિક કદર, ધર્મ પામવાની અતિ આતુરતા, પામવા માટે વિશિષ્ટ ઉદ્યમ, પામતા ન જાય અને જામાયનો અનુભવ, તથા પામ્યાનો એટલો આનંદ કે પોતાના જીવનને એથી જ મક્કા ભાગ્યવત માને, અને તેને કાંઈ બાધ ન આવે તેવી નાજી નખે ત્રિધિમા શાસ્ત્રે બતાવેલ તે તે કાળ, સ્થાન, આમન, મુદ્રા, આલ બન, વગેરેનું પાવન, તથા જ્ઞાન-દશ ન-ચારિત્રના આઠ આઠ પ્રકારના આચારોનું તેમજ તપ અને ધર્મના આચારોનું આ મેવન, વળી આ ધર્મ વિનાના આત્માઓ ઉપર ભાવ દયા, તથા ધર્મ પામેલા પર હૃદયનો મહર્ષ પ્રેમ-ઇત્યાદિ વસ્તુઓ પણ વિધિમા ગણાવી ગયાય

આ મિથિતિ ઉભી કરવા, જીવનમા તે જ એના અભિગ્રહો (પ્રતિજ્ઞા) લઈને એનું પાલન ખૂબજ ઉપયોગી થાય કેમકે, અભિગ્રહથી ધર્મ મતતપણે જીવનમા ટકે છે ધર્મ પૂરે કહેના મમ્યજ્ઞર્ણનાદિષ્ટ મમજનો આવા શુદ્ધ ધર્મની મમ્યજ્ઞ-પ્રાપ્તિ, એટલે કે ભાવથી આત્મામા તેની નિર્ધારના થવી એમજ તે નિર્ધારના મિથ્યાત્વ મોહનીય, પાનાવલ, દર્શનાવરણ, અને તા નુબધી કપાયો વગેરે પાપકર્મના વિશિષ્ટ નાશથી થાય વિશિષ્ટ નાશ એટલે એવો નશ કે જેની પછી ફરીથી તે પાપ ઉભુ ન થાય, બધાય નહિ, એ ગ્રીતનુ ફરીપરણ આના પાપ નાશને કહવા માટે તથાલબ્યત્ત (નિભાવ) કાળ, નિરતિ (ભવિતવ્યતા) કર્મ-પુણ્યકન તથા પુણ્યાર્થ એ પાપ નાશનો

તસ્મ પુન ત્રિગમાજ્ઞાણાણિ-૧ ચડસરણગમણ,
૨ દુઃખદગરિષ્ઠા ૩ મુકદ્દાણ સેવણ ।

મમનાર (મનુકૂલ ન યોગ) ભોધ્યે

ભવ્યત્વ, એટલે મામન્યથી કોઈપણ ભવ્યજીવની મોક્ષ
પામવાની યોગ્યતા, અને સધામન્યસ્થએ જે વિશિષ્ટ ભવ્યત્વ-
તત્ત્વ યજીવની મોક્ષ પામવાની વૈયક્તિક યોગ્યતા ભવ્યત્વથી તથા
ભવ્યત્વને જૂદ પાડવાનું કાણુએ છે, કે મામન્યથી મર્વ ભ યોમ
ભવ્યત્વ નભાવ મરખો હોવા હતા મુખિ એક મરખી રીતે
નથી થતી, કિન્તુ જૂદા જૂદા કાળે, જૂદી જૂદી સામગ્રી પામી
ભિન્ન ભિન્ન રીતે ધમખીજની પ્રાપ્તિ થાને, મોક્ષ પર્યં
ખીજની ઉપર અકુલિની ત્રિગમથી મોક્ષ થાય છે
ત્રિગમતા વસ્તુના મભાવની (ભવ્યત્વની) વિચિત્રતા વિ
ન ખની શક જૂની જૂની ચકિતઓનું મી જૂડુ જૂડુ ભવ્ય
તેજ તે તે ચકિતનું તથાભવ્યત્વ

આ તથા ભવ્યત્વ એ માવ્ય સાધિ જેવું છે રાગ અના
હોય તો નાઇલાજ પણુ માથ હોત તો માધનોથી એ રો
પાકીને, અતે આરોગ્ય થયેથી, અત પામે છે નેમ, તથા
ભવ્યત્વ પણુ ઉપાયાથી પામી શકે છે, અને અતે ભાર આરો
જે મોમ તે પ્રાપ્ત થતા તથાભવ્યત્વ અત પામે છે આ ત
ભવ્યત્વના પિપાક માટે સાધનો ખતાવે છે ' તસ્મ પુન

તથાભવ્યત્વનો ત્રિપાક (પરિપાક) કરવાના માધનો
ઠે પરેતુ માધનશ્રી અરિહત, નિદ્ધ, માધુ અને શ્રી મર્વશલા
ધમનું નામુ શન્ધુ ન્વીનરતુ તે જગતના ખીજ શરણા
ઉત્તરથી મુખ્યા છે, અર્થાત મહેનાના નામુ છે, કેમકે

સ્ત્રીમાં પછી હ મેગની આપત્તિ ટળતી નથી, એટલે ફરીને
-ની તે ગરજાની અપેક્ષા રહે છે વળી તેમા વાપ ખાવાના
ન ભવ છે, ને પગિણામે નો અવગ્ય નિગધા અને હુ ખર્ચ મિથિ
કે લય રે, આ શરણા નાચા છે, મવ પ્રનરની આપત્તિઓથી
મથવાનો શ્રેષ્ઠ ઉપાય છે, અને તે પામ્યા પછી કદી ધોખાનો
ન ભવ નથી તેનજ પછી જિવિન્ધમા વારે વારે શગલા લેવા
પડતા નથી, કેમકે કમે કઢીને આત્મા તેનાથી જડ મ સાચી
મુક્તિ થઈ નય છે

તથાભવ્યત્વ પકાવવાનું બીજું સાધન કુષ્ટતગર્હ-આ
ભવમા અને પગ્ગવમાં કરેલા કુષ્ટતોની પથ્યાત્તાપપૂર્વક શુર-
નાદીએ નિદા કરતી તે છે આમા 'તે કુષ્ટતો જરાય કર્તવ્ય
નથી, જરે' મે એ ક્યાં તે જોડુ કયું છે' તેવી બુદ્ધિ સાથે,
તે મિથ્યા થાઓ' એવી હાર્દિક ભાવના ભગવત રહે ॥
શુરની સામીએ આ કુષ્ટતોનું યથામિત નિવેદન, અને
જહે ॥ આ મે જોડુ કયું' તેવો મહદયે પથ્યાત્તાપ પૂર્વક
સ્ત્રીકાં એ રૂપી ગહા, -આ ને પૂર્વે બધાએલ કર્મના અનુ
મ પોને તોડવામા અપ્રતિહત (સચોટ) શક્તિ ધરાવે છે
કર્મના અનુબંધ એટલે કર્મમા રહેલી જે પોતાના ઉદય વખતે
નવા કર્મબંધની પરંપરા ચલાવવાની શક્તિ તે

ત્રીનું સાધન સુરતની ધાસેવના એટલે કે-અરિહુતાદિ
મા માઓની ઉત્તમ પ્રવૃત્તિઓ અને ઉત્તમ સુનોની અનુભા
નાનું આલેવન અહિ સુકૃત શબ્દથી અનુભોદન એટલા માટે
ત્રીધુ કે અનુભોદન એ વિવેકવાનું, એટલે કે હસ વિનાનું અને
રત્નની કદર (સુધાકર) વાળુ-રોય, ગાયે નિયમિત થતું

અઝો કાચવમિણ જોડકામેણ સયા મુપ્પણિહાણ
મુઝ્ઝો મુઝ્ઝો સકિલેસે, તિકાલમસકિલેસે ।

હોય, તો આ મામા અખડ ગુલ અધ્યવમાયને અવશ્ય સાધી
આપે છે ન્યા નારી પ્રવ્રસિને જાતે કરવામા કે ખીબ પાત્ર
કગવવામા નિશ્ચિતપણે તેવા ભાવની મિદ્ધિ થાય- જોવું હું મેશા
નથી બનતું અનુભોનામા તો મન-નવન-ગયા રહેનીય
નનગતા જોઈએ, અને તે આ મામા મહાન ગુલ પરિણતિને
ગાઠ્યા વિના રહેતું નથી પુણ્ય કે પાપ રજૂ રીતે થાય—
નવ્ય કવચથી, અન્ય પાત્રે કગવવાથી, કે અનુભોદેવોથી આમા
ઉત્તમ (શુભ) અનુષ્ઠાનોની અનુભોદના એ પશુ એક પુણ્ય
કાર્ય, તેથી વિશુદ્ધ ભાવો હૃદયમા જાગે છે,

આ રહે ઉપાયો બીજાની જેમ આનંદન, નતંતપણું,
મત્તમર અને વિધિથી નેવાતા, માધ્ય રોગની જેમ તથા
ભવ્યત્વનો પરિપાક કરે છે, અને તે પચિપ્પવ થતા, પ્રાપ્ત
કર્મ નાશ પાની, શુદ્ધ કર્મની ભાવથી પ્રાપ્તિ થઈ મ સારનો
કુછેહ થાય છે જે કારણ થઈ આ ત્રણ આધર્મોથી અવશ્ય
કુ ખમય, કુ ખફલક, અને કુ ખાનુબધ મનારના નાશક
પ્રસ્તુત તત્ત્વની મિદ્ધિ થાય છે, જોવાળ માટે 'મોક્ષાર્થી'
ભવ્ય જીવે એ ઉપાયોનું નેવનું હું મેશા કરવું જોઈએ' તે પછી
પ્રશસ્ત પ્રણિધાન (એકાગ્રતા અને કર્તૈશ્વર્ય નિશ્ચય) માથે કરવું
જોઈએ આહિ કાળનો નિયમ નથી, કિંતુ જ્યારે જ્યારે એ કરાય ત્યારે
ત્યારે ત્યારે સુંદર પ્રણિધાન માથે કરવું જોઈએ કેમકે કાર્ય-સિદ્ધિમા
પ્રણિધાન એ સાધનાનું પ્રધાન અંગ છે. કહ્યું છે કે, પ્રણિધાનથી
કરેલું 'કર્મ' કિલકટ વિપાકવાણુ 'માન્યુ' છે કેમકે, એમા અવશ્ય

અનુબંધ પડે છે, અને અહિં તો તેમા ગુણ અશ રહેલ છે
 પોડશકમા સાધકે માટે પ્રણિધાન-પ્રવૃત્તિ-વિધનજય-મિદ્ધિ એ
 ક્રમ બતાવ્યો છે, તે પ્રણિધનની અતિ આવશ્યકતા સૂચવે છે
 શાસ્ત્રિજડના હવે પૂર્વલવમા થોડું પણ દાન, શુરનો સત્કાર,
 મતકાળે શુંરેનું અને ત્યાગધર્મનું શરણ-આ બધું એવા પ્રણે
 ધાનથી કર્યું, કે પદ્મલવે રોજની અમૃત્ય નવાણ દેવતાઈ પેટી
 હિપરાત એનોય ત્યાગ અને પ્રભુનું શરણ મલ્યા

હવે આ જ્ઞાનમા નખવું, કે જો તીવ્ર ગમદેષનો અનુલવ
 (સફલેશ) થઈ આત્માને અતિહર્ષ-ઉદ્વેગ, રતિ-અરતિ
 દેખાદિ થતા હોય તો આ ત્રણ ઉપાયનું સેવન વારવાર કરવું
 જોઈએ બાકી, સફલેશ ન હોય, અને સ્વસ્થતાએ કાળ
 પસાર થતો હોય, ત્યારે પણ રોજ ત્રણ મધ્યાએ અવશ્ય આ
 ત્રણ માધન સેવાવા જોઈએ

આમા પહેલો ઉપાય ' ચાર શરણા ' કવી રીતે સ્વીકારવા
 ત બતાવે છે અહિં એ ખામ સમજવાનું છે કે આ હવે આમ
 તો ચાર શરણા સ્વીકારવાનો દેખાવ ઘણી વખત કયો હશે કેમકે,
 શાસ્ત્ર જ્યારે, કહે છે કે આ હવે અન તવાર ધાર્મિક દ્રવ્ય ક્રિયાઓ
 કરી, તો પછી એમા ચાન્નિ જેવી કષ્ટમય હવનચર્યાએ પહોચેલા
 હવે શુ ચાર શરણા નહિ કર્યા હોય? કયાં હશે, છતાં પાપ
 પ્રતિધાત હજી સુધી થયો નથી એવું વર્તમાન હવન કહે છે
 આપણે સામાન્યથી એમ કહીએ કે ' મારે અરિહતનું શરણ છે,
 સિદ્ધનું શરણ છે, ' એટલાં માત્રથી ઉપાયભૂત શરણાનો સાચો
 સ્વીકાર નથી થતો ત્યારે એમા શુ કરવાનું બાકી રહે છે કે જેથી
 આપણે ભાવથી શરણ સ્વીકાર્યા એમ કહી શકાય? અના ઉત્તરમા
 સમજવાનું છે, કે અચકાર જે અરિહત પરમાત્માદિ ચારનું

શરણુ આપણી પાસે સ્વીકારવા ઇચ્છે છે, ત્યાં પોતે તે અરિહત પ્રભુ વગેરેના અમુક અમુક ચોક્કસ વિશેષણે કહે છે, અને આપણ તે તે વિશેષણોની શ્રદ્ધા સાથે શરણુ કરવું જોઈએ, એ સુચિત થાય છે હવે જો શરણુ સ્વીકારવાની અભિલાષાવાળો તે તે વિશેષણોની શ્રદ્ધા નહિ કરે, તો સાચું શરણુ નહિ થાય તે તે વિશેષણો જોમ નાના યથામિત છે એવું શ્રદ્ધાથી ત્યારે માન્યું ગણાય, કે જો જોમનાથી અન્યમા તે વિશેષણો ઘટે એવા નથી, બનકે તેથી વિપરીત સ્થિતિ છે એવું હૃદયે સચોટ વસી જાય તાત્પર્ય એ છે કે જેમનું શરણું સ્વીકારીએ છીએ, તેમનામાં મુખ્યપણે તે ગુણો માનવા જોઈએ, અને અન્યમા તે ગુણો નથી બનકે વિપરીત હોયો છે, એ પણ હૃદયના ઉઠાણમાં ઠસેલું હોવું જોઈએ આમ કરવાથી સાચી રીતિએ તે તે ગુણે નિમ્પન્ન શ્રી અરિહત દેવ વગેરેના નામ શરણુ આપનારા લાભશે, અને જીવ પણ એક માત્ર તેમનું જ શરણુ સ્વીકારશે એટલું જ નહિ, પણ આવું શરણુ પામવાથી પોતાની જાતને મહા ભાગ્યશાળી મનજશે પોતે આ શરણારૂપી રતનનું મહા નિધાન પામ્યો, એવું એને ગૌરવ નહોતું એની આજ્ઞા/કોઈ સામાનિક અનુકુળતા જોઈ પણ મલ્લી હશે તેને બહુ વિમાત્રતા નહિ જાણે, ને તેથી એને જોઈ નહિ લાગે' શરણું પામવાથી એને મધ્યમ મન્યું જોમ હોય, સાથે હૃદયમાં ખાત્રી થતી જશે કે હવે મારે મ સારમાં દીર્ઘ જીવન જોયજ નહિ, પણ જરૂરી મુક્તિ પ્રાપ્ત થવી જ જોઈએ આ વસ્તુ હૃદયમાં સ્પર્શી એટલે શું થયું ? કહો કે જોઈ જવડું અને નિઃશ્વાસ જેવા યશુજ ડર્મના અનુબંધે કરાવનારા આશ્રયોને ત્યજી દીધા આ રીતે પાપપ્રતિષ્ઠા થયો, એટલે ગુણોના બીજનું આધારન થતા રી વાર ?

જાવજીવ મે ભગવતો પરમતિલોગનાદા અણુત્તર-
પુન્નસભારા, સ્વીણરાગદોમમોહા, અર્ચિતર્ચિતામર્ણી,
ભવજલહિપોઆ, ણ્મતસરણા, અરહતા સરણ ।

હવે અહિં અરહત બનવાનું શરણ સ્વીકારવામા આવે
છે ‘ જાવજીવ મે ’ તેમા અરહત પ્રભુના વિશિષ્ટ વિશે
મણે મૂકે છે તેમા તે તે ગીતે એમના પ્રત્યે મથોટ શ્રદ્ધા
અને અતિશયિત આદરનાથ બનવાનું છે, એ ભૂલવાનું નથી
તોજ શરણ સ્વીકાર્યું મરૂણ થાય ‘ જીવનભર અર્હન્ત ભગ
વતો મારે શરણ હો ’ આ એક ભતની પ્રતિજ્ઞા જેવું છે
જે સામાન્ય ભાવનારૂપ અભિલાષા હોત, તો તે તો ભવાત-
મટે પણ ક્ષી ગડત, પગલું યાવજીવની મર્યાદા ન બાધત
મર્યાદા બાધી છે તે ભવાન્તરમા અજ્ઞાનતાએ કદાચ ભગ ન
થઈ જાય એ હેતુએ અને ભગને ભય પ્રતિજ્ઞામા ગણાય, પણ
અભિલાષામા નહિ એટલે, શરણ સ્વીકારનારે ધ્યાનમા આ
રાખવાનું કે આ ગરણ સ્વીકાર્યા પછી આ જીવનના અત મુધી
હવે એમનું શરણ મૂકાય નહિ, અને બીજાનું શરણ સ્વીકારાય
નહિ અહિં ‘ અરહત ’ એટલે જન્મનામા કર્મનો, અકુર
નથી ઉગતો-તે ‘ અરહત ’ એટલે રહ-રહમ્ય વનાના જેમને
જગતની કોઈ ત્રણે કામની વાત ગુપ્ત નથી તે ‘ અરિહત ’
એટલે અષ્ટ પ્રાતિકાર્યની, તદ્દિને જે અર્હે છે-યોગ્ય છે
‘ ભગવત ’ એટલે ભગ-પરમ ઐશ્વર્યવાળા

એ ‘ પરમ ત્રિલોકનાથ ’ છે હુન્યવી (હૈન્દિક) નાથે
કદાચ આ લોકના કેટલાકે ભયભાથી બચાવે, જ્યારે, આ ત્રણ
લોકના શ્રેષ્ઠ જોડોણ નાથ હુર્મતિના ભયથી બચાવે ને ભાવિ

દીર્ઘ મસારથી બચાવે છે, જુગજુની જન્મ જરા મૃત્યુની જટિલ જલ્મજમાથી સરને છે આ વિશેષજુની યજ્ઞ - મનાવે છે, કે નાથ તો હું અહીં તનેજ માનું જગતમા કોઈ કરોડોની ઋદ્ધિ આપી દારિદ્ર્યથી બચાવે, ઔષધ આપી રોગથી બચાવે, મહાદેવ આપી નિરાધારતાથી બચાવે, સેવા કરી અગવડથી બચાવે, રમેણુ આપી ચાર ઠાકુથી બચાવે, પણ તેથી શું બહુ રીઝનાતું ? એથી કાંઈ જરા કે મરણનો ભય ટળ્યો ? ફરી નવા જન્મ મરણાદિ ટળ્યા ? દુર્ગતિને તાળા લાખ્યા ? ભવિષ્યના દુઃખદારિદ્ર્ય દુર્ભાગ્યાદિ દૂર થયા ? ના, એ કરવાની તાકાત તો મારા અરહત દેવાધિદેવમાજ છે કયાં સમય ત્રિલોકનાથ ! અને કયા આ સ્વયં અનાથ !

‘અનુત્તર પુણ્ય સંભાર’—એ પ્રભુ મવં પુણ્યોમા શ્રદ્ધ પુણ્ય જે તીર્થકરનામ કર્મ, તે પુણ્યના પ્રાબ્ધારવાળા જેના યોગે એ માતાના ગર્ભમા આવે ત્યારથી ઉદ્ભવના અચળ સિંહા સનો મુજી ઉઠે, જન્મકાળેજ દિકકુમારીઓ અને ઉદ્ભવે દેવો સાથે પ્રભુનો જન્માભિષેક ઉજવે, જન્મથીજ સુગંધી, શ્યામો શ્યામ, રોગ પરીના વિનાની કથન જેવી કાયા, અદ્વય આહુત યદિ વિધિ, ગાયના દૂધ જેવું અખિભક્ત રુધિર—આ અતિ શયવાળા, કેવળ જ્ઞાન કાળે અપૂર્વ અદ્ધ પ્રાતિહાર્ય અને સમવસરજુની ઋદ્ધિવાળા, તેમજ અનેક દેવે દ્રો નરે દ્રોથી નેવાતા તથા કુલ ચોરીશ અને વાણીના પાંડીશ અતિશયવાળા એ પ્રભુ બને છે જગતના બીજા પુણ્ય આ પુણ્ય આગળ શું વિસાતમા ? એવા પ્રભુના શરણે જવામા આપણે પણ પ્રભુ બની શકીએ છીએ—એ આ પુણ્યની વિશિષ્ટતા તો બીજા પુણ્યના સ્વાગત, સન્માન કે ગીતગાન હવે શાસાડ મને

ખપે ? એહો ! કેવા ઉત્તમ પુન્યને ધરાવતા દેવાંધિદેવની પ્રાપ્તિ મને થઈ !

‘ક્ષીણરાગદેવમોહ’ — વળી રાગ, દ્વેષ અને મોહ (ઇદ પ્રત્યે અસક્રિત, અનિદ પ્રત્યે અરૂચિ અને અજ્ઞાન-મિથ્યાજ્ઞાન), જેમના અત્યંત ક્ષીણ થઈ ગયા છે, એવા ને પ્રભુનું શરણુ હો. મારા પ્રભુ ભક્તપરના ખોટા રાગવાળા કે દેવવાળા નહિ તેમજ એમનું કોઈ પણ કથન, અનાનતા ભયુ નહિ એવા નાથને શરણે જવામા સમ્યક્જ્ઞાન, વૈરાગ્યની જરૂર પ્રાપ્તિ થાય એ માટેજ એમનું શરણુ કરવાનું હોય નહીં કેવા ? ‘અચિત્ત્યચિંતામણિ’ સ્વરૂપ છે, અચિત્ત્ય, ટમ કહ્યું ? એટલા માટે કે ચિંતામણિ તો આપણે ધાર્યાં મુજબનું જ કૃણ આપે અને તે પણ લૌકિક કૃણ, જ્યારે પરમાત્મા તો ધારણાથી પણ પર (ઉત્કૃષ્ટ) એવા અકલ્પ્ય, અનંત મુખમય મોક્ષ પર્થ તના કૃણને આપમારા છે આવા અચિત્ત્ય ચિંતામણિ રૂપ પ્રભુને પ્રાપ્ત કર્યા પછી હવે મારે શી ન્યૂનતા છે કે હું ? હુન્યવી કોઈ આપત્તિના પ્રસંગમા ઝોણું માતું અને કુખી થાઉં ? વળી ‘મવજ્જલ્લધિપોત’ — ભગવાન મ માગ્ધી પાગ ઉતાર હોવાથી ભવસાગરમા જહાજ સમાન છે એમના શરણે રહેલો હું જરૂર ભવસાગરને તરવા મધીશ એવા મારા કોટ છે ભવ એટલે જેમ ચતુર્ગતિરૂપ શત્રાવ, તેમ વિવથ અને કથાયો, અનાદિની મજાઓ વગેરે ‘પયતસરણા’ ભગવાન અરિહંત દેવોજી એકાંતે શરણુ કરવા યોગ્ય છે, કેમકે બેદભાવ વિના પોતાના અપરાધી કે નિરપરાધી ‘સર્વે’ આમિતોતુ મિહિત કરનારા છે, અને આશ્રિતના સર્વ હિતના કરનારા છે એમના જેવો નવું કલ્યાણ કરવાનો મહાંન ઉપકાર બીજો કોણ પ્રતીત કરે એમ

તદા પદ્મિણીજરામરણા, અવેઅકમ્મકલકા, પણદ્વવાયાહા
કેવલનાણદમણા, સિદ્ધિપુરનિવાસી, નિરુદ્ધમસુહ
સગયા, સંવહા કયકિચા, સિદ્ધા સરણ ।

૧? અને ને બીજો કોઈ તેવો નથી, તો એના બીજાઓની
ગણ પદા હૃદયમાં કેમ ગળાય? રાખવાની જરૂર શી? માટે
' જરૂરતા સરણ ' અરોડ વૃક્ષ, સુર પુષ્પવૃષ્ટિ વગેરે અદ્ભુત
પ્રાતિહાર્યરૂપી પૂજાને લાયક એવા અર્હત ભગવતો માં-
નવજાણવ શરણ છે, આશય ૧, એમનોજ મારે આધાર છે
જગનના કહેવાતા, કષ્ટિત કે નામના શરણ પર મને શ્રદ્ધ
નથી તેથી તેવા નામના શરણભૂત શેક, મિત્રો, દુદુબ, ધન
નતા વિગેરેમાનુ કોઈ અવમરે મને મદાય ન કરે તો પણ
હું હું બી ન થાઉં, વિતા ન કરું, કેમકે હું બાલુ છું કે એ માત્ર
શરણજ નથી એ તો એક માત્ર કેવાધિદેવને માથા અન-
શરણ તરીકે ધાર્યા છે, અને ત્યાં સુધી મને કોઈ ભય કે આપણ
નથી પૂર્વના તીવ્ર કર્મના ઉદયે કદાચ પ્રતિરૂળતા આવશે તે
તો પણ નાથના શરણના પ્રતાપે તે અત પામવા માટે, અર્થાત
એમાથી હું નવા કર્મનો ફળગો નહિ કરું, કર્મની ધા-
નની જગે-અને ૨ અને મદાને માટે અભાવ થશે

હવે શ્રી અર્હત પ્રભુની જેમ શ્રી સિદ્ધલગવાનનુ શરણ
નીકરું છું તે સિદ્ધ ભગવાન કેવા છે? ' પદ્મિણીજરામરણા
જેમને જન્મ વિગેરે બીજા નહિ હોવાથી, જરા (વૃદ્ધાવસ્થા)
અને મન્દુ પણ એમના અન્યત હીન થઈ ગયા છે, કે જેથી
એ ફરી કદીએ જીવને રૂપમાં શકે નહિ એટલે, મદાને માં-

અશય સ્થિતિવાળા શ્રી સિદ્ધો જન્યા છે અહો ! આ દેવી મુંદર અવસ્થા ! આ વિચિત્ર વિશ્વની રંગભૂમિ પર વિદ્વપક (જાવેયા) ની જેમ નવનવી ગતિના વેપમા જન્મવુ, પુદ્ગલના લેવા લેવા, શરીરાદિના ઘાટ બનાવવા, પોષવાની કારખી કદમય મહેનત કરવી, પણપાછા ઘરડા થઈ મરવુ એટલે એ બધુ હુમ્મ' ત્યા પૂર્વની બધી મહેનત અને એતું ફળ-સગવડ એજે ! અને એમા બાધેલા પાપ માથે ! આ બધી વિટ બંધાનો કાયમી અત આવે તો પછી પીડાજ શી ? સ'મા રના બીજા ત્રાસ તો પછી, પણ માત્ર વાર વાર પરાધીનપણે જન્મવુ એ પણ વિવેકીને શરમાવનારું છે સિદ્ધ પ્રભુની અશય સ્થિતિનો મીઠો ખ્યાલ જીવને પોતાના જન્મ મરણાદિ પ્રત્યે ઘૂણા ઉપજાવે છે, અને ' મને ક્યારે એવી મનોરમ અશય સ્થિતિ મળે ' એવો કોડ ઉત્પન્ન કરે છે જન્મ અટકવાનું કારણ એ છે કે તે સિદ્ધ લગવતો ' અવેઅ કમ્મ કલક' કમ' કલકથી રહિત થયેલા ॥ તેથી સ્ફટિકવત અત્યંત નિર્મલ થયેલા છે શ્રદ્ધાળુને જન્મતની સદ્ધિસિદ્ધિ આપનારા કમ' પણ આત્માના કલકરૂપ ભાસે છે કમ' કલકને દૂર કરનારા જીવોજ ખંખેજ મહાવીર્ય અને વિક્રમશાળી છે કમ' જવાથી ' પલ્લકવાબાહુ ' સર્વ પીડા, નડંતર, વગેરે અત્યંત નાશને પામી હોવાથી, શ્રી સિદ્ધો સર્વથા બાધા રહિત બનેલા છે' એ સર્વ વિષમતા, અવરૂપ હાનિ, વિભાવ વગેરેથી પર ॥ 'આવા સિદ્ધ પ્રભુને હું શરણે જાઉં છું,' એમ સમજીને કે 'કમ' છે ત્યા સુધીજ બાધા અને વિષમતા છે નિર્બાધ સ્થિતિ માટે નિઃકમ'સ્થિતિ જોઈએ; તેથી બાધાથી આકુલ થવા કરતા કમ'થી આકુલ આકુલ થઈ કમ'ના અતનો યત્ન 'ઠર' વળી

શુદ્ધ સ્વરૂપવાળા બનેલા શ્રી સિદ્ધો ન્યાય દર્શનાના મુખ્ય અસાન નથી, પણ 'કેવલ ઘર માળ દમણ' કે કવળ (સ પૂર્ણ) જ્ઞાન અને કેવળ દર્શનને ધરનારા, મ અને મર્વદર્શી છે જગતના મર્વ બાવોને તટસ્થપણે (સા વિના) એવા જાણવાની આ ઠેવી મજાની ગમણતા ! અને ન્યારે શુદ્ધ જ્ઞાનદગ્ધા મળે વળી 'સિદ્ધિપુ નિવામી' મિ મતાનુસારે સુદ્ધ આત્મા જગદ્વ્યાપી નહિ, પણ લોકોતે મિ ગિયા ઉપર નિર્ણય નગરીના નિવામી છે ત્યા 'નિરુ મુહસગતા' અનુપમ સ્વાધીન સુખથી પરિવરેલા છે વિષય, કોઈ કાળ, કોઈ મયોગ કે કોઈ પરિસ્થિતિ આ અનંત સુખને અપેક્ષા નથી એવા અસાધ્યો નિત્ય, સહજ આનંદના લોકતા શ્રી સિદ્ધ વિભુ છે અમારા વિષયસાપેક્ષ, સમયસાપેક્ષ, સયોગસાપેક્ષ અને સ્થિતિસાપેક્ષ સુખની તુચ્છતા, ક્ષણિકતા, દુષ્પરિણામિ ક્યા અને ક્યા એ નિષેક્ષ અનંત આનંદની વાત ? એ આનંદ પામવા અમને અનંતઆનંદમય શ્રી સિદ્ધ મ શરણ હો પ્રવૃત્તિમાત્રનું પ્રયોજન ઇશની મિદ્ધિ છે, જીવને ઇશ એકાંત સુખ છે શ્રીમિદ્ધ પરમાત્માને અનંત મિદ્ધ મયુ હોવાથી, 'મન્વહા કચકિચ્ચા' સર્વ પ્રકારે કૃત્ય-મિદ્ધ પ્રયોજનવાળા બન્યા છે હવે એમને કોઈ પ્રયો બાધી નથી તેથી કોઈ પ્રવૃત્તિ સાધવાની નથી એવા એ જગવતો 'એષ્ટતત્ત્વરૂપ' છે, કેમકે, (૧) જગતમા તત્ત્વ જડ અને જીવ જડ કરતા જીવ ઉત્તમ છે કારણ કે કોડી કદી શાશ્વત શુદ્ધ નથી બની શકતું ન્યારે, જીવ એવું શુદ્ધ બની શકે છે, કે જેથી પછી કદીય અશુદ્ધ ન થાય

નહા પસતગભીરાસયા, સાવજ્ઞજોગવિરયા, પચવિ-
ચારજાણના, પરોચારનિરયા, પડમાદિનિદમણા,
જ્ઞાણજ્ઞયણસગયા, વિસુજ્ઞમાણભાવા, સાહુ સરણ ।

છયોના સિદ્ધો થેષ છે, કેમકે તે સર્વથા કર્મકલકથી રહિ-
તે (૨) વળી નવ તત્વમા સાધ્ય મોક્ષ તત્વ છે, તે મોક્ષ
સિદ્ધ સ્વરૂપ છે માટેય મિદ્ધો પરમ તત્વરૂપ છે એમનાથી
ઉચ્ચ કે એમના મમાન બીજુ કોઇ તત્વ નથી એ એવ
મપૂર્ણ કૃત થ' છે કે એમને મોક્ષમ ના પછી કાઈ મેળવવાનું બાકી
નહેતું નવી હવે એમને બૂખ નથી, તરસ નથી, વેડન
નથી, ધન્ય નથી, અજ્ઞાન નથી, તેથી શુ કરવાનું બાકી નહીં
માટે, માટે એ સિદ્ધોજ શરણે કે એવ નેવ છે, એ
એવ છે પ્રાપ્ય છે, સ્તુત્ય છે

૩ ત્રીજા નબરમા સાધુ મહાત્માનું કાને રાત્રુ કે
કેવળ સિદ્ધ ભગવતોજ શરણ નહિ કિંતુ સાધુમહા નજે જ
માટે શરણ છે તે સાધુ ભગવતો કેવા છે ? પ્રશ્ન એ
જ હીર આશયવાળા છે કામાને ધારણ કરનાર હોયરી કે
ચિત્તનો પરિણામ (અવસ્થા) પ્રશ્ન છે, કેવુ સુખ-
ધમધમતો નથી મટેવ એ કામાશ્રમણ કહેરણ કે નેવ
એમની ચિત્તવૃત્તિ અગાધતાને લીધે ગથી કે, જુદી
અને છુટ નથી સાચા મુખનુ આ કેવુ સુખ સુખ નામ
પ્રાપ્તિ આવેશને વશ થઈ ક્રોધમા ધનધનને ખેડે તે બદલ
દુ ખી બને છે, વળી બીજાને દુ ખી કહે છે કે જુદાને જ
દુ ખને નોતરે છે કામાશીલ મનુષ્ય જુદાને જુદા

ચિત્તવાળો બનેલો કોઈ પણ આત્મિક ક્વેશનો બોગ નથી પોતે
 બનતો અને નથી બીજાને બનાવતો એનો કર્મના વિચિત્ર નાટકને
 નિહાળતો આપત્તિમા પણ માગી પ્રસન્નતા અનુભવે જ ન્યારે,
 ગ બીરતાને લીધે અકાર્યોથી બચી જઈ મૃદુભાવને ટકાવી રાખે
 છે, ત્યાં અહિંસા અને ગર્વ કયાથી ઉભા રહી શકે ? જગતની
 આપત્ત-પત્તની મહાન વિચિત્ર ઘટનાઓ આ સાગર-ગ બીર
 ચિત્તને ન હોણી શકે, વિસ્મય ન પમાડી શકે, કિન્તુ ઉલટ
 એ ઘટનાઓ એવા જ બીર ચિત્તમા શાતપણે સમાઈ જઈને
 તાત્વિક વિચારણાને વેગ આપી આત્માને વધુ ઓળંગી બનાવે
 છે તેથી આત્મામા કથાવની પરિણતિઓ કે વિષયની તુચ્છ
 વિચારણાઓ જન્મતી નથી આ સાધુ બગવતો વળી
 સાવજ્ઞાનેજ વિરયા' સાવધ યોગથી વિરામ પામેલા છે
 અવધ એટલે પાપ પાપવાળો વ્યાપાર તે સાવધ વ્યાપાર તે
 કરવારૂપ, કરાવવારૂપ, અને કોઈ કરે તેમા અનુમતિરૂપ, એમ
 ત્રણ પ્રકારે હોય સાવજ વ્યાપાર તે સામાનિક કથનો છે,
 ઘર, કુટુંબ અને આરભ-પન્થિહની રામાયણરૂપ છે, એનાથી
 સાધુ ભગવતો સર્વથા ફારેગ થયેલા છે, એટલે પદ્મકાય જીવના
 સહારમય કે મોહમૃદતામય એ પાપ વ્યાપારો હવે નથી તો
 એમને સ્વય કરવાના, કે નથી બીજા પાસે કરાવવાના, એટલું જ
 નહિ પણ બીજા કરે તેમા પોતાની ખુશી, ભાગ કે સમ્મતિ
 સરખી પણ નહિ આમની પાસેથી આપણા સાવધ-કાર્યમા
 સમ્મતિની પણ આશા ન રખાય, તો સાવધ કરાવવાની વાતજ
 ક્યા ? આમ મન વચન કાયાએ પાપથી સર્વથા નિવૃત્તિ ને સાધુ
 જીવનના એક જ તરીકે ધારણ કરવા સાથે શુભ પ્રવૃત્તિ રૂપ
 બીજા અગને પાળનારા હોય છે, તેમાટે કહ્યું 'પચ્ચવિહાયાર

તજા સુરાસુરમણુઅપૂરજો, મોહતિમિરસુમાલી, રાગ-
જોસયિસપરમમતો, હેઝ સયલકહ્યાણાણ, કમ્મવણ
વિજાવસૂ, સાદગો સિદ્ધમારસસ, કેવલિપણસો ધમ્મો
જાવજીવ મે મગદ સરણ ।

સાધુ છે મમ્મગુદર્શન-જ્ઞાન-આન્ત્રિ-તપધી માત્ર મુક્તિને
સાધનારા હોવાથી સાધુ કહેવાય છે તે મારે જાવજીવ
શબ્દ-આશ્રયભૂત હો. આવા મહાન, આત્માઓના શરણે
જનારને એટલું તો જરૂર હૃદયનું વલણ અને કે જીવનના
આદર્શો, જીવન જીવવાની વસ્તુઓ તથા પદ્ધતિઓ, લાભ
અલાભના લેખા, લયનિર્ભયતાની ગણતરીઓ, વગેરે જગત કરતા
વિલક્ષણ અને આ મહાત્માઓ પી હોય છે તેવીજ જોઈએ.

હવે ચોથું શરણ જતાવે છે 'તથા' એટલે એકલું
સાધુનું શરણ સ્વીકાર હું એમ નહિ, પરંતુ કેવની ભગ
વતે પ્રરૂપેલા શુદ્ધ ધર્મનું પણ હું શરણ સ્વીકાર હું
તે ધર્મ કેનો છે? સુરોથી ન્યોતિષ્ક અને વૈમાનિક દેવોથી તથા
અસુરો ભવનપતિ અને બ્યતર ગગનગામી વિદ્યાધરોથી પૂનએલો
છે આ વિશેષણ એ શ્રદ્ધા કરાવે છે કે જગતની કલ્હિ, સમૃદ્ધિ
વગેરેના આપનારા શેઠ, શાહુકાર, કે રાજા કરતા આ ધર્મ
મારે અધિક માન્ય છે કેમકે, આ ધર્મ તો દેવોને પણ
માન્ય અને પૂજ્ય છે આવા અતિ પૂજ્ય ઉચ્ચતમ ધર્મનું
શરણ પામ્યાનું મને ગૌરવ છે મારૂં અહોભાગ્ય છે કે મને
આવા શુદ્ધ ધર્મને માનવા પૂજવાનું મળ્યું ! વળી 'મોહ
તિમિર સુમાલી' આ ધર્મ મોહરૂપી અધમાને હઠાવવા માટે

રહ્યાતનુ જીવન જીવુ ! તે મુનિમહતો સમારની કામભોગની
 ગલીય વૃત્તિ-પ્રવૃત્તિમાત્રી અવગળનીને ય પાછા નિષ્ક્રિય
 અને એટી નથી, પરંતુ 'જ્ઞાણરૂપસંગયા' ધ્યાન અને
 અધ્યયનમા લીન છે ધ્યાનસંગત એટલે દ્રવ્ય-પર્યાય પૈકી એ
 વિષય ઉપર એકાગ્રચિત્તાના અનિરોધ (દ્વા વણી, વિકાસધાર
 વાળા, છે અથવા, બાર શુભભાવના પૈકી જેમે તે ભાવના
 એક વિષય પર એક મરખી પ્રશસ્ત એકાગ્ર વિચાર-સરળ
 કે જ્યા ખીજા ત્રીજા વિચારોનો વ્યાપેષ (હોળામણ) નહીં
 ને ધ્યાન અને અધ્યયન એટલે સમ્યક્ શાસ્ત્રોની વાચન
 પ્રવૃત્તિના, પરાવર્તના, અનુપ્રેક્ષા અને ધર્મકથા-એ પાચને
 આત્મલક્ષી સતત અભ્યાસ જીવનમા અધ્યયન અને ધ્યાન
 નીજ મુખ્ય પ્રવૃત્તિ મુક્તિનો આશ્વાસ અહિં કરાવે છે એ
 સાધુ પુરૂષો વળી 'વિમુક્તમાણભાષ' - શાસ્ત્રવિહિત (શાસ્ત્ર
 દરમાવેલા) મમિતિ-શુભિ-સ્વાધ્યાય-આવશ્યક વગેરે અનુષ્ઠ
 નોથી આત્માના ભાવને ઉત્તરોત્તર વિશુદ્ધ કરનારા હોય
 અહો ! માનવભવની આ કેવી મુંદર સફળતા ! સાચે
 અનંતકાળથી કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ, મદ, મત્સર, હાસ
 શોક, રતિ, અરતિ વગેરે મહા મલિન ભાવોથી અત્ય
 ખરડાયેલા આત્માનુ શ્રી જિનાશકથિત પ્રશસ્ત વૃત્તિઓ અ
 અને પ્રવૃત્તિઓના ત્રિકરણયોગના પાવનરૂપી જલથી વિશુ
 સરોધન અહિં નહિ કરવામા આવે, અર્થાત્ જે મલિ
 ભાવેનો નાશ અને ગતિપદ્ધી બ્રહ્મચર્ય, ક્ષમા આદિ વિશુ
 ભાવોનુ આત્મસાત્કરણ અહિં ન રહે, તે પછી ખીજે ક
 ભવમા કરી શકાયે ? ધન્ય જે તે નિર્દોષ શુરહેવાને, જેમ
 એ સરોધનમા સાડે જીવે અર્થુ છે એવા એ મુનિને

તદા સુરામૃતમણુઅપૂઢઓ, મોહતિમિરસુમાલી, રાગ
જોસવિસપરમમતો, હેઠ સયલકહ્યાણાણ, કમ્મવળ
વિજાવસૂ, સાદગો સિદ્ધમાયસ્સ, કેરલિપણ્ણત્તો ધમ્મો
જાવજીવ મે ભગવ સરણ ।

સાધુ છે સમ્યગ્દર્શન-જ્ઞાન-ચાન્દ્રિ-તપથી માત્ર મુક્તિને
સાધનારા હોવાથી સાધુ કહેવાય છે તે મારે જાણજીવ
ગણ-આશ્રયભૂત હો આવા મહાન, આત્માઓના શરણે
જનારને એટલું તો જરૂર હૃદયનું વલણ અને કે જીવનના
આદર્શો, જીવન જીવવાની વસ્તુઓ તથા પદ્ધતિઓ, લાભ
અવાલના લેખા, ભયનિભયતાની ગણતરીઓ, વગેરે જગત કરતા
વિલક્ષણ અને આ મહાત્માઓ ॥ હોય છે તેવીજ જોઈએ

હવે જોયું શરણ જતારે છે 'તથા' એટલે એકલું
માધુનું શરણ સ્વીકારે છુ એમ નહિ, પણ તે કેવલી ભગ
વતે પ્રકાશ શુદ્ધ ધર્મનું પણ હું શરણ સ્વીકારે છુ
તે ધર્મ કેનો છે? સુરેથી જ્યોતિષ્ક અને વૈમાનિક દેવોથી તથા
અમુરે ભવનપતિ અને અતર જગનગામી વિદ્યાધરેથી પૂજાએલો
છે આ વિશેષણ એ શ્રદ્ધા કરાવે છે કે જગતની સદ્ધિ, સમૃદ્ધિ
વગેરેના આપનાગ શેઠ, શાહુકાર, કે રાજા કરતા આ ધર્મ
મારે અધિક માન્ય છે કેમકે, આ ધર્મ તો દેવોને પણ
માન્ય અને પૂજા ઉપાવા અતિ પૂજ્ય ઉચ્ચતમ ધર્મનું
શરણ પામ્યાનું મને ગૌરવ છે મારું અહોભાગ્ય છે કે મને
આવા શુદ્ધ ધર્મને માનવા પૂજવાનું મળ્યું ! વળી 'મોહ
તિમિર સુમાલી' આ ધર્મ મોહરૂપી અધમગ્ને હઠાવવા માટે

સૂર્ય સમાન છે મોહ એટલે, મન અમતના, સામાજોટાના, તાગકમારકના, હિતઅહિતના, સ્વપરના કાર્યઅકાર્યના-ઈત્યાદિના વિવેકનો અભાવ, અને એથી આત્માની ચત્રી મૂઢાવવસ્થા એ મોહ શરેશરી વસ્તુ સાધુ દર્શન, ઉદાસીન દર્શન નથી કરવા જેતુ, એટલે કે વસ્તુની રાગદ્વેષથી અકલકિત એવી સાચી પીછાનને આવરે છે માટે મોહ એ અધાર તુલ્ય છે, મુત, મમ્યક્ત્વ અને ચારિત્રરૂપ ત્રિપુટી ધર્મ આત્મામા સૂર્યવદ્ પ્રકાશી એ મોહને દૂર કરે છે તેથી હવે જગતની વસ્તુએનું માત્ર સ્વરૂપ આત્મામા ભાસે છે આ પ્રતાપ ધર્મનો છે આવા ધર્મનું શરણું તે ઇશ્વરને કરે છુ કે - અથે પણ આવો ધર્મ પ્રાપ્ત થતા જરૂર અથે પણ આત્માની મૂઢ દશા નબળી પડે ।

વળી આ ધર્મ 'રાગદ્વેષવિસપરમમતો' રાગ દ્વેષરૂપી વિષ (ઝેર) ને દૂર કરવા માટે એક મન સમાન છે : જેમ ઝેરથી પ્રાણિનું મૃત્યુ થાય છે, તેમ રાગદ્વેષથી આત્માનું ભાવ મૃત્યુ થાય છે, અર્થાત્ ભાવ પ્રાણ ને જ્ઞાનાદિ, તે બધું પડે છે સાથેજ એથી બાંધાયેલા તીવ્ર ક્રમેનિ લઈને ભાવી સંસારમા ભેવે ભવે મૃત્યુ પામવું પડે છે - માટે રાગદ્વેષ એ વિચિત્ર બધકર ઝેર છે ધર્મ એનો ઘાત કરે છે, માટે ધર્મ એ ઝેરની સામે મન તુલ્ય છે આવા ધર્મનું શરણું તે શ્રદ્ધા ભાગે છે કે જે આત્મામા ધર્મની સાચી સ્પર્શતા કરવી હશે, તે રાગદ્વેષને પૂર્વની જેમ પાળી પોષી શકાયે નહિ, પણ ઓછા કરવા પડશે બહા ! કેવો સુંદર આ ધર્મ ! કે એ પ્રાપ્ત થતા રાગદ્વેષરૂપી ઝેર અને એથી ચડેલી મૂઢા, હિતરી બધ

નાથે, એ પણ ખરૂં કે ધમનુ માત્ર અગ્નિ હોવાથી જ ધર્મને
ગરબે જનારો (૧) ધર્મ એવતા ડોઈ વિચારના ના કે માનામલા
ન રાખે કમડે એ માગમા તો નગવિષને પોપનારા છે,
(૨) વગી ધર્મપ્રગતિમા બીજાઓમા ધર્મગતિને બદલે
તાગના તાડવ જુએ, તેમા એ લાગે નહિ, એમા એનું દીવ કરે
નહિ, તેમજ (૩) દુનિયામા રાગદ્વેષના તોફાનમા પોતે મચકાતો
હોય ત્યાં એમ વાય કે ' અરે ! આનો મહામ નમનો શુદ્ધ
ધર્મ મારી પાને જતા હજી રાગદ્વેષના ઝેર આત્માને ચગી રહ્યા
કે, એ કેવું માઠ દુર્ભાગ્ય ! ક્યાંકે આ શગાનો નીકાર મને
શુદ્ધ ધર્મની સ્પર્શના કનડી નગદ્વેષથી બચાવી લે '

વગી આ ધર્મ મર્વન બાવાનનો કહેવો હોઈ, ' હુક
નયતક નાણ છુ ' દેવાદિ નારી ગતિ, ચરા અને શાતા વગેરે
યાનત્ મોક્ષ સુધીના નકલ નાણોનું (મુખોનું) નથો માધન
કે આ વિશપણ નૂચવે કે કે અર્ધ એવે કે હિમા, જુદા,
ચોરી, અપ્રદા પરિત્રહ વિગેરે, તથા દોષાદિ કયાયો, મિથ્યાત્વ,
તથા કુશાગ્રો ઇત્યાદિ મુખના નાધન નથી વદાયિત્ અજ્ઞાનવગ
એમાના ડાઈનું માલબન વીધુ હોય, તો પણ એને મુખના
નાધન (કારણ) તરીકે હરગીજ ન મનાય મુખનું માધન
તો ધર્મ જ આ શ્રદ્ધાથી જ ધમનુ ગરબું મફળ થાય
જેમ સાચા વધને ' હુ તમારે શરતે છુ ' એમ કહેનારો
દરદી જરૂર માને છે કે બીજા બોગ નર તથા દોષપોષક
વસ્તુ આગેજના મુખનું કારણ નથી, બદલે ઘાતક કે (અવરોધક
કે) તેવી રીતે ડોઈ મોટા માણસને શસ્ત્રે જાયેલો હુ બી
રિદ્ધ સમજે કે કે આમનાથી જ મારી દિવિતા ને હુ બ
ગમે વગી કુગરાના ત્રામથી બચાવી શકે એવા રક્ષકોના

સૂર્ય સમાન છે મોહ એટલે સર્વ અમતના, આચાખેટાના તારકમારકના, હિતઅહિતના, સ્વપરના કાર્યઅકાર્યના-ઈત્યાદિના વિવેકનો અભાવ, અને એથી આત્માની થતી મૂઢ અવસ્થા એ મોહ શરેશ્વરાંયસ્તુત સાથુ દર્શન, ઉદાસીન દર્શન મળી કરવા જેતુ, એટલે કે વસ્તુની રાગદ્વેષથી અકલકિત એવી સાચી પીછાનને આવરે છે. માટે મોહ એ અધકાર તુલ્ય છે, ભૂત, અભ્યક્ત અને ચારિત્રરૂપ ત્રિપુટી ધર્મ આત્મામા સૂર્યવત્ પ્રકાશી એ મોહને દૂર કરે છે તેથી હવે જગતની વસ્તુએતુ માથુ સ્વરૂપ આ મામા બાસે છે આ પ્રતાપ ધર્મનો છે. આવા ધર્મનું શરણું તે ઇચ્છાએ કરૂ છુ કે અશે પણ આવો ધર્મ પ્રાપ્ત થતા જરૂર અશે પણ આત્માની મૂઢ દશા નબળી પડે.

વળી આ ધર્મ 'રાગદોષવિસપરમમતો' રાગ દ્વેષરૂપી વિષ (ઝેર) ને દૂર કરવા માટે એક મત્ર સમાન છે. જેમ ઝેરથી પ્રાણિનું મૃત્યુ થાય છે, તેમ રાગદ્વેષથી આત્માનું ભાવ મૃત્યુ થાય છે, અર્થાત્ ભાવ પ્રાણ જે જ્ઞાનાદિ, તે બધું પડે છે. સાચેજ એથી બચાવેલા તીવ્ર ક્રમેનિ લઇને ભાવી સ આરમા બવે ભવે મૃત્યુ પામવું પડે છે. માટે રાગદ્વેષ એ વિચિત્ર લયકર ઝેર છે ધર્મ એનો ઘાત કરે છે, માટે ધર્મ એ ઝેરની સામે મત્ર તુલ્ય છે. આવા ધર્મનું શરણું તે શ્રદ્ધા માગે છે કે જે આત્મામા ધર્મની સાચી સ્પર્શતા કરવી હશે, 'તો રાગદ્વેષને પૂર્વની જેમ પાળી પોવી શકાશે નહિ, પણ ઓછા કરવા પડશે અહા ! કેવો સુંદર આ ધર્મ ! કે એ પ્રાપ્ત થતા રાગદ્વેષરૂપી ઝેર અને એથી ચઢેલી મૂઢાં, હિતરી બંધ

નાથે, એ પપુ ખરૂં કે ધર્મનું આવું સ્વરૂપ હોવાથીજ ધર્મને
ગરબો જનારો (૧) ધર્મ નેવતા કોઈ વિગત્યાસ ના કે માનામક્ષા
ન ગળે કેમકે એ માથા મા તો રાગવિપને પોપનારા છે
(૨) વળી ધર્મપ્રવૃત્તિમાં બીજાઓમાં ધર્મવૃત્તિને બદલે
રાગના તાડવ જુએ, તેમાં એ જણે નહિ, એમાં એનું દીલ ઠ-
નહિ, તેમજ (૩) દુનિયામાં રાગદ્રેષના તોફાનમાં પોતે મપકાતો
હોય ત્યાં એમ થાય કે અરે ! આવો મહામનસમો શુદ્ધ
ધર્મ ભારી પાને છતાં હજી રાગદ્રેષના ઝેર આ માને ચડી રહ્યા
છે, એ કેવું માટે દુર્ભાગ્ય ! ક્યારે આ શણાનો સ્ત્રીકાર મને
શુદ્ધ ધર્મની નિર્ગળના કરારી રાગદ્રેષથી બચારી લે '

વળી આ ધર્મ મર્વન ભગવાનનો કહેવા હોય, ' હે
નયન વાણાણુ ' દેવાદિ નારી ગતિ, યશ અને શાતા વગેરે
યાનત્ર મોક્ષ મુખીના મકલ હાજોનું (સુખોનું) મચોટ માધન
છે આ વિશાળ મૂલ્યે છે કે અર્ધ એટલે કે હિંસા, જી,
ચોરી, અપ્રહ, પરિગ્રહ વિગેરે, તથા ક્રોધાદિ કષાયો, મિથ્યાત્વ,
તથા દુશાંત્રો ઇત્યાદિ મુખના નાધન નથી કદાચિત્ અજ્ઞાનનશ
એમાના ડોઢનું જાલબન વીધુ હોય, તો પણ એને મુખના
નાધન (કારણ) તરીકે હરગીજ ન મનાય મુખનું માધન
તો ધર્મજ આ ક્રિયાથીજ ધર્મનું શરણ સંકળ થાય
જેમ સાચા વધને ' હું તમારે શણે છું ' એમ કહેનારો
દગ્ધી જરૂર માને છે કે બીજા જોગ નય તથા દોષપોષક
વસ્તુ આરોગ્યના મુખનું કારણ નથી, જાહેર ઘાતક છે (અવરોધક
છે) તેવી રીતે આ મોટા માપસને નણે ગયેવો દુખી
દરિદ્ર મમજે છે કે આમનાથીજ ભારી દરિદ્રતા ને દુખ
ગળશે વળી હુતાગના ત્રાસથી બચાવી શકે એવા રક્ષકોના

સરણમુવગજો અ ણર્મિં ગરહામિ દુઃકદ્ધા-જ ણ
અરહતેસુ યા, સિદ્ધેસુ યા, આયરિણ્ણુ વા ઉવ
જ્ઞાણસુ વા, સાદ્ધસુ યા સાદ્ધુણીસુ યા, અન્નેસુ યા
ધમ્મદ્વાણેસુ માણણિજ્ઞેસુ પ્પજ્ઞણિજ્ઞેસુ,

વળી આ ધર્મ 'માહુગો સિદ્ધભાવન્મ' સિદ્ધપાતાનો
એટલે કે મુક્તિનો સારક છે, ન પદક છે ધર્મ વિના નિદ્ધિ
નથી તેમજ ધર્મ હોય તો નિદ્ધિ તરફ અવન્ય પ્રયાણ હોય
અર્થાત્ જેમ જેમ જીવ ધર્મ સાથે, તેમ તેમ જ જીવ વીતરાગ
નિશા, નિસાયાગિર આનંદ (નિવૃત્તિનુ સુગ), શુદ્ધ જ્ઞાન દષ્ટિ
ચગેરની નિવટ જડ રહ્યો હાય આના ધર્મનું હું યાનજીવ
ગરણ સ્વીકાર છું

અહિ આગે શરણાનુ કાર્ય એક નળુ છે, તેથી એકને
બદલ આર શરણા નરનામા પરત્વના કાર્યોનો વિરોધ નથી
આવવાનો માટે આર નળુમા અન્યોન્ય વિરોધ નથી

પાપ પ્રતિઘાત માટે જા થતુ શરણુગમન કયા પડી
દુઃકૃત ગહા કન્વાની કડી છે તેથી એમ બાણુવુ કે હું
અનિહિતાર્થિ આરને શ હો જયો થને, તે અનિહિત પ્રભુ આદિ
પ્રત્યે મે સેવેલા દુઃકૃત્યની, હું ગહા-નિર્વા-દુગધા વડે છું
તે આ ગીતે —આજ મુખીમા શ્રી તીર્થર દેવો શ્રી નિદ્ધ
પ માતમાઓ, આચાર્ય જાવન્તો, ઉપાચાર્ય આધુ કે સાધીજી
મનારાગ્નઓ પ્રત્યે, અથવા બીજા માનનીય પજનીય ધર્મના
ન્વાનો (સાધર્મિકાદિ) પ્રત્યે, તેમજ અને જન્મના માતાએ
પિતાઓ, બન્ધુઓ ૧. મિત્રો લપકારી પ્રત્યે અગત્ય ચો.

નહા માઈસુ યા, પિઈસુ યા, વધુસુ યા, મિતેસુ યા,
 ઉચ્ચારીસુ યા, ઓત્તેણ યા જીવેસુ, મગ્ગદ્વિણ્ણસુ અમગ્ગ
 દ્વિણ્ણસુ, મગ્ગમાત્તણેસુ અમગ્ગસાત્તણેસુ, જ કિંચિ
 પિત્તહમાયરિઅ ઝણાયરિઅન્ન અણિન્નિઝજન્ન પાપ
 પાપાણુરધિ,

માર્ગ ઉચ્ચાર દર્શનાદિને વિશે રહેલા અથવા મિથ્યાત્વાદિમા
 નહિલા સામાન્યથી કોઈ પણ છુવ પ્રત્યે, અથવા મોક્ષમાર્ગ-
 જ્ઞાનદર્શનઆદિના સાધનમન પુન્તકો, મદિદો વિગેર પ્રત્યે
 કે મોક્ષનાધનામા અનુપયોગી પ્રત્યે અથવા મોક્ષમાર્ગથી વિપ
 રીત સાધનો પ્રત્યે જે કોઈ ખોટું આચર્યું હોય, એટલે કે
 જે કોઈ અવિધિ ઉપયોગ કર્યો હોય, - મરેપમા જે કોઈ ન
 કરના યાગ્ય કે ન વિચારવા યોગ્ય જે કોઈ પાપ-અવિધ્યમા
 તેના નિષાકે પણ પાપ બધાવે તેવું મુશ્કેલ કે નવવ પાપ
 મન-વચન-ક્રિયાએ જાને (સચ) કર્યું હોય અથવા બીજા
 પાને કાન્યુ હોય, કે બીજાનું કીક માન્યુ હોય, તે
 પણ દુષ્ટતા નાથી, દુર્ગતી, કે મોહથી (અનાનથી), અ
 ભવમા કે પૂર્વ બધોને નિષે, જે કોઈ આચર્યું હોય તે બધું
 મા- ગર્હિત છે, નિન્ન છે, જુગુષ્મનીય (દુગ્ધનીય) છે,
 કેમકે તે નમ્યગ ધમથી બહિર્જાત છે માટે-જ, તે તન્નવા
 યોગ્ય છે-એવું મે કયાબમિત્ર (આત્મહિતની) એવા ગુરુ
 બગવતના વચન શ્રદ્ધા બધ્યુ અર્હત ભગવતના વચનની પ્રાપ્તિ
 વર્ધિ હોય ત્યાં પ્રાપ્ત આ ક્રમ જાને તેથી જામ કહ્યું અહિં
 ઉપદેશ ગુરુદેવો એજાને પરના હિતચિત છે, પ ને કયા
 સાધનામા નહાયક-મિત્ર છે, એટલે એમનું વચન તન્ન અ

સુદમ વા રાથર વા, મણણ વા વાયાળ વા કાળણ
વા, કુપ વા કારાગિર વા અણુમોદક વા રાગેણ
વા દોસેણ વા મોદેણ વા, દત્ત વા જમ્મે જમ્મન
રેસુ વા, ગરજિઅમેઅ દુષ્ટમેઅ, ઉદ્ગિઅન્યમેઅ, દત્ત
મિચ્છામિ દુષ્ટ મિચ્છામિ દુષ્ટ, મિચ્છામિ દુષ્ટ ।

પદ્ય-૪ હો' માટે એમના હિતવચનાનુમાટે, ખાત્રી આચરના એ
દુષ્ટ છે ત્યાજ્ય છે, એ પ્રમાણે મને જનજન મનમાં ઠમી
ગધુ છે મદગુણના ડહેવા મુજબ વસ્તુ સ્થિતિ જે-એવું
શ્રદ્ધાથી મને જુએ છે એવે પ્રસિદ્ધ મને સિદ્ધ બાવાનની
નમસ્ક્રમા તે અયોન્ય અધમ આચરોને હું ગણું છું નિદુ
ક એના પર મને નુગુણના શાથ છે એ દુષ્ટ છે, ને માટે
ત્યાજ્ય છે આ પ્રતિભા તે નવગુ માટે દુષ્ટ મિથ્યા થાઓ
મિથ્યા થાઓ, મિથ્યા થાઓ

અહિં દુષ્ટો મમજવા જેવા છે શ્રી અન્નિત પરમા
ત્માની, કે એમની મતિની તવા મદિની આશાતના અવિનય,
અવર્ણવાદ, કે અનાન્ય, એમની આત્માની અવગણના, એમના
માનનો વિગ્રહ કે વિધિના, આદિ કે અનુદ પ્રત્યક્ષ,
વગેરે એમના પ્રત્યેનું વિપરીત આચરણ ગણાય લક્ષમણ
માનીને એની પાછળ આડનો નાજકાડી આરોપમના કાળ
મનારમા ભટવાનું વધુ શ્રી સિદ્ધ બાવાન પ્રત્યેનું વિપરીત
આચરણ શું ? અભયના જેવી માન્યતા 'મિદ્ કોઈ દોષ
શરે નહિ' (ન હોય તો એમનામ ચેતન શું ?) અથવા
અનંત મુખ વિષ કુશલ 'ત્યા ખાનાનું, પીનાનું નહિ, લાડી

નહિ વાડી નહિ તો સુખ શું ?' આવી આવી મિથ્યા માન્યતાઓ અને પ્રરપણા તથા શ્રી મિહ પરમાત્માની મર્તિ વગેરેની આરાતનાહિ-આ બધુ એમની પ્રત્યેનુ વિપરીત આચરણ 'સુખિના સુખ શું' એમ શકા કરના ને એ બખર નથી કે ત્યાં કાંઈ તૃષ્ણા નથી તથા સાચા પીવાની પીકા નથી માટે તો સુખ કે કાંઈ કમ નથી તથાજ મનનુ સુખ છે વળી એ સુખ કાંઈનિક નથી, વાંતવિક કે 'કાંઈનિક તો વિષયનુ સુખ' / ઈમડે એનો એજ વિષય બીજા માણસને કે બીજા મનને પાતાનેજ દુખરૂપ લાગે છે, એટલે મમારમા નાચુ સુખ કયા રહ્યું ? શ્રી આચાર્ય મહારાજ પ્રત્યે પણ વિપરીત આચરણમાં અનાચરણીય અને અનિર્ણયીય આચરણ તથા પ્રકારે મમજનુ

અહિ સુતડેવની ભગવાન શ્રી ભદ્રબાહુ ન્વામીએ આવશ્યક નિયુક્તિમાં 'મિહામિ દુઃક' પંના અક્ષરેનો ભુહો ભુહો અથ બતાયો છે તેમાં 'મિ' મદુમાર્ગવપણાના અર્થમાં કે એ સૂચવે છે કે દુષ્ટ ગર્હામાં પશ્ચાતાપ કરે મિહામિ દુઃક કહેતા આત્માએ પહેલા તો દુષ્ટ એન્દ્ર મ કુળ અને મકુભાવ વિનાનુ-અતિ નમ્ર બનાવવુ જોઈયે વાત માની છે કે જો હું ય ઈશ છે અને અહરેવ જુહાતુ નથી, તો પછી 'હું અકાય ઈનારો છું, અપરાધી છું, અધમ છું' એ ભાવ હું યમા નહિ જાએ જીવે એમ તો પૂર્વે અહિ ભાવને કયા મુકયો નવી ? એને કેટલો નકાવી ગકયો છે, કે અહિ દુકયો ? આમ તો પરવગતામાં કે દુન્યવી ન્વાર્થ પૂર્તિની ■ વમામાં અનિર્ણયે અહિ ભાવને ધણીયવાર જોતો કર્યો છે, તો અહિ શાત્મનુદ્ધિ માટે રહમાને સ્વેચ્છાપ કા ન તજાનો ? જીવે એ મમજનુ

નેહ્યે છે કે એવો શો પોતાનો પ્રભાવ કે ઉપકાર જગતપર
અમર થઈ ગયો છે કે એ હું સાથે અહીં ભાવ ભોગવે છે ?
અને હું પણ જીવની અહીં ભાવ મુકવાની તૈયારી નથી ?
અનતાનીના વચનથી પૂર્વ દુષ્ટતોની સાર્વિક ગદા કરવા માટે
દુષ્ટની જે મૃતતા જરૂરી છે તે અર્થે જીવ જો મહામાય વહિ
નહિ મુરે તો તું બત ડમા રહી ગયેલા દુષ્ટતાના યોગે કમ
ગદમાર મુરના પિના રહેશે ?

મિશ્રામિ એમા 'જ્ઞા'નો અર્થ હોયોતુ છાદન છે
છે હોયો આત્માના જે નિરુદ્ધર છે, તેને દબાવવા, એટલે
કે હોયો ઉપર નિયંત્રણ કરી નામગેય કરના, જેથી એ હોયો
પ્રત્યે પદ્મપાત, તથા કતબપાના અને હિતપરીપણાનો ભાવ
મરી ધૂણાભાન-દુઃખ હાલાવ જાગૃત રહે મિશ્રામિમા ખીમ
'મિ' નો અર્થ મર્યાદામા રહેલો એવો થાય છે, તાત્પર્ય કે
ધર્મચેત્રની મર્યાદામા રહેલો આ જન્મ નામે જ કે ધર્મ
નતાની મીમાઓની અદર રહેવાની અને વિધિ તથા પૂર્વાપ
મિથિતિ કેળવવાની આ માને અપેક્ષા ન હોય, તો પણ દુષ્ટતાની
માર્ગી શુદ્ધિ ન થાય દુઃખ મા 'હુ' નો અર્થ એ છે કે હું
માર્ગ દુષ્ટતાને આવ્યન્નાર માન આત્મા પી દુઃખ કરે હું
મને મારી જાત મારે ગમ થાય છે કે મેં જ્યાં આવું અકાર્ય
મેં-યું ? અને 'જ' કહેતા માર્ગથી જાણેના તે પાપને, 'ક'
કહેતા ઉપગમભાનથી લઈ જાત 'ક' અર્થાત્ દુષ્ટતાના નેવ
નમા અને તેની અનુભવનામા ઉપયોગી થએલા જે કાર્યો,
તનો ત્યાગ કરીને ઉપચાર જાતુ છું, એટલે કે ક્ષમા, મૃતતા
નિર્ભયતા, પાપનો નિગ્રહ વિગેરે ભાવો ધારણ કરી તે

જોડ મેળમાં સમ્મ ગરિહા । જોડ મેળ અઠ્ઠગણનિઅમો ।
 વહુમય મમેઅતિ દન્ઢામિ અણુસદ્ધિ અરહનાણ મગવ
 નાણ, ગુરુણ કુટ્ટાણમિત્તાણનિ ।

દુષ્ટત્યેના ૧૧માઝ એનાની બાઉ ૩ આત્મામાધી એના
 દુસન્ધારા ઉપડી નતય એ માટે પણ નાવધાન અને
 ઉપચારાઓ બનુ છુ

૧ એપમા આપણાધી થકી એવા દુષ્ટત્યેના સાચા
 મિત્ર મિત્ર દુષ્ટ ૩ કર્યો હોય અને તે કરીને દુષ્ટત્યના
 નન્ધારા અને દુષ્ટત્યથી બધાયના કર્મો આ માપરથી ભુગ્ની
 નાખવા હોય તો માન્યુ જરૂરી છે-૧ બહુ ભાવના ત્યાગ
 સાથે સાચા પશ્ચાત્તપને યોગ્ય કોમલ અને નમ્ર હૃદય,
 ૨ ક્રોધા પર તિરસ્કાર માત્ર ૩ આત્માની સ્વચ્છદ અને નિઃકુશ
 રૂત્તિ પર કાષ, ૪ માપણા દાગિત ગાતમા પ્રયે દુગછા અને
 ૫ ક્રોધ સેવનન પોષનાગ વગાયની શાંતિ સાથે ક્ષમાદિ ધર્મો
 માલગન જરૂરી છે ભગવાન અરિહત દેવથી માઠી નર્વ છમે
 અને નર જુ માધનો પ્રત્યે ગમે તે પ્રકારે જન્મ જન્માતરમ
 વયેલા દુષ્ટત્ય બદલ જે આ પદ્ધતિએ નિદા, ગહા, દુગછા
 પશ્ચાત્તપ થાય, તે એવા દુષ્ટત્યને મહેજે ડરાવનાર, ૨ ૧૨ અને
 અત વ પ્રત્યે રૂબિલાવરૂપી જે પાપ, તેનો પ્રતિધાત કેમ ન થાય
 આ પ્રમદે મારી બાનરેપ ગહા હો, એટલે કે શાસ્ત્રિક નિર્મ
 પણ દાર્શનિક હો, જેથી તે દુષ્ટત્યની લેશમાત્ર પુદરતા
 ઠલવ્યતા હોવે અને ન બાસે સાથે, જેમ એક વખત રાગદ્વેષ
 બન્યો બેઠા પછી ઝગી કર્મની ઉત્કૃષ્ટી મિથિત બધાતી નથી

જોડ મે તવહિં સજોગો। જોડ મે તમા સુપત્રગા।
જોડ મે દુત્થ ઘઘુમાણો। જોડ મે દુઓ મુસ્તરીઅનિ।

તેની ગીતે ફરી તે દુષ્ટતાના બધ હવે ન જોએ તેના અકર
તેનો નિયમ હો દીકામા 'ડિતિ સામર્થ્યમ' એમ લખ્યું છે
તેનો અર્થ 'એ અર્થાપત્તિથી જમ્ય છે' એવો થાય એટલે કે
દુષ્ટતાની ગહાંતુ પ્રકરણ છે, માટે મધ્યમ નિયમ દુષ્ટતા મેળો
નમજો, એમ અર્થાપત્તિથી મમનય છે

ઉપરના બે, એટલે કે પૂરના દુષ્ટતાની હાઈ અને ભવિષ્યના દુષ્ટ
તાનો અનુભવ નિયમ આ બે, અથવા ચતુ શરણમન અને દુષ્ટતા ગહાં
-આ બે, મને બહુ જ નયે છે એટલા માટે હું ત્રિવેદનાથ શ્રીઅરિહત
ભગવતનું અને કથ્યાભિત્ર ગુરુદેવોનું ભારતપર નિયમન અને હિત
શિક્ષાને ઈર્ષ્યુ છું કેમકે, એમની દોરવણી અને હિતશિક્ષા એ,
ચાર શરણના સ્વીકારનો તથા દુષ્ટતાગહાંતિ ઉપર કહેલો જે વિન્તાર,
તે સાધવામા બીજાનું છે અહિં ગુરુ માક્ષાત્ ઉપકારી હતા પહેલા
દેવની અને પછી ગુરુની હિતશિક્ષા ઈ હી, એનું કા જુ એ કે
તત્વને મગીકા કરનાર આ માઓએ અધિક ગુરુ તન્ક પડેલા
પ્રવત્તુ એ ઉચિત છે ત્રી દુષ્ટતાગહાં ઉપગત અનુમાન્તિ
જન્મી તે એટલા માટે કે, તત્વાનુસારી માણસે અધિક ગુણો
માટે અને અધિક ગુણી તરફ નમતા ઘરણ માટે પ્રયત્ન કર્યો
જોઈએ। તો જ તત્વનીકાર્યુ એ સાચું જણાય આ એ પ્રણિધિ
(કર્તાવ્ય નિશ્ચય)

બીજું પ્રણિધાન એ છે કે, એ ત્રિવેદનાથ શ્રીઅરિહત
ગો અને કથ્યાભિત્ર મદ્રગુઓનો મને ઉચિત(અમ્યજ) ભક્તિ
મહુમાન સહિતનો) સપર્ક હો એટલે કે એમની સાચી નિશ્ચા

રાજો નમાગમ હો જ ન જિ રભાવનો, નામિ-તેવ બાવનો.
 ન્યાસાદાતા-ક થાણુઅધિ બાવનો થો । દો એમના પ્રત્યે
 રમર્ષિન બાવનાગો નમામ મને પ્રાપ્ત થાઓ અહિ' ધ્યાનમાં
 ગણવાનુ એ ૭ એમની હિતચિંતા અને નમાગમના સાચા
 નિષ્ણધાન નવજ કારી પ્રાર્થના નથી જરૂરતા, કિંતુ હું એ
 મને નામ કેવા માટે પ્રયત્નગીત માઉં એવો કહ્યો નો
 નિભાય જરૂરે ।

અહિં તાહિનો તમામ પણુ માન નબળે જ નથી મગ
 સના, પણ દેવાધિદેવ મને નિશ્ચિની દૃષ્ટી થરાનો છે માં
 એમની આગમ એની પ્રાપ્તિની દિલભરી ઉત્તમ પ્રાર્થના દો
 'પ્રભુ! તમારો મયોગ મને મતલ દો, એવું પ્રાર્થના કરવાનું
 મને મન થાય છે' આ પ્રાર્થના જીવનમાં જીવત હો
 બહો! પદ્મ પુરુષન કરતી ભારી ઉત્તમ રસ્તુની પ્રાર્થના
 પળ જગતમાં પેરી જગ્ગ્ય, જળમાલ અને બનત ઉપકાર
 રસ્તુ છે' એના ઉપ મને બહુ જ મર્યાદા અને માન હો, લેઈ
 કહ્યના ઉ નાન માથે જીવનમાં આ પ્રાર્થના વાંવાં હું કે
 આવી રીત પ્રાર્થના વારંવાર કરવાથી મને મોક્ષનું બીજ પ્રાપ્ત
 થાઓ પ્રાર્થના વાંવાંને નમ્ર રતાયે છે શુભ વ્યવસાય
 જગાડા નીર્જકાલ સુધી જીવત રામે છે, તથા જીવને સુમસ્તાર
 સમૃદ્ધ કર છે એથી મિથ્યાત્વાદિ 'કર્મ' નાશ પામે છે, અને મોક્ષ
 બીજ પ્રાપ્ત થાય છે મોક્ષબીજ સુરત્તના કમળની લેમ અનુભ
 કરાવનાર ગુણ કમ છે લેમ મોનાનો કમળ લાગી જ
 જતા સોનું કાયમ રહે છે, તેવી રીતે પ્રાર્થનાથી પ્રાપ્ત થયે
 શુભ કમ વિપાકે ભોગવા જવા છતાં, એ પુણ્યાનુભ

પત્તેસુ નામુ અહ સેવારિહે સિઆ, આનારિહે સિઆ,
પટ્ટિપત્તિજુળે સિઆ, નિરટઆરપારમે સિઆ ।

એનાથી મોક્ષ પદ ત ઉપયોગી થાન એની શુભ મન્દાન અને
ગભ ઠમની પાપરા અખલિત ગમે છે પ્રાર્થનાથી આની પ
પરાને પ્રાપ્તોડુ શુભ કમ મને પ્રાપ્ત થાયો

આ અરિહ તાદિનો નયોગ નેવાલી મન્દ છે એમની
નેવા મતત કની એ માનવ જીવનની નાણુ એ બીજાની
નેવાથી જીવે મુખને બહવે દુખ દીડા કે આમની નેવાથી
શાશ્વત મુખ લાધે એ તેવીજ હુ ઇ કે છ કે તાન્ક દેવાધિ
દેવ અને નરુણુઓ મને પ્રાપ્ત થયેવી હુ એમની નેવા-
ઉપાનના કવાને યોગ્ય વાડે-લાયક થાઉ ઉત્તમ પુરોની નેવા
મારી રીતિએ યોગ્ય આત્માઓજ કરી મન વગી, યોગ્યતા
માથેની નેવા સેવની આનાના પાત બનાવે કે માટે એમની
ક પગકારી આના ઝીલવાને હુ પદ બનુ જિનની બાગ તા
નિર સુદરીને સ્વેન કે એની પ્રતિપત્તિવાળો થાઉ-વીકાર-
બક્તિ, બહુમાન મને નમરિતવાળો થાઉ, જેથી એમની
માનાને અતિથા નહિતપણે ન પૂર્ણ પળી આજ્ઞાને પાર પામ
નાવે થાઉ, અર્થાત્ નિરતિથાન આનાપાલનની પરાક્રાહ્યે હુ
પહોનુ એ માટે આ મારી બહુમાનનાગી પ્રાર્થના કે નેવા-
બક્તિ વિના આજ્ઞાની લાયકાત ન મળે, અને આના ઝીલવાની
નમ્યમ દલા વિના નાચો સ્વીકાર મને સમરિતપણુ અશક્ય
કે અને અધિતપણુ વિના મ પૂર્ણ આનાને પાગી લેશપર્ષિ
અવના કે દોષ ન તમાડી પાત ઉત્તવાનુ અશક્ય છે,
એ કમ

સવિગ્ગો જન્મમત્તીજ સેવેમિ સુકટ । અણુમોળમિ
મવેમિ અરજનાણ જણુદ્ધાણ । મવેમિ સિદ્ધાણ
સિદ્ધભાગ ।

પ્રામગિય વસ્તુ નાથે દુષ્ટ તાકુનિ વણવી હું પાપ-
પ્રતિધાન અને ગુણગીજધાનનો ત્રીજો ઉપાય સુદૃઢ-આનેવન
વર્ણવે ૮ મવિઅ બનેનો હું યથાશક્તિ સુદૃઢતને તેવું છું
૧ વિ ન એટલે મવે । નાળો, એટલે ૮ મોક્ષ અને મોક્ષમાર્ગને
અર્થા નેવું ૭ એટલે અનુમોદ છું શુ ? નરે અરિહત
પરમાત્માના ધર્મદેહના વગેરે ઉત્તમ અનુષ્ઠાનો આગળ, કર્મ-
ગવણ અને અનુમોદનને સમાન ફળ આપનારા કહેવાના છે
તો અહિં સૂત્રકાર કેવો મહાન લાભ બતાવ્યો । ત્રિકાળના
અનંત જીવેશ્વરદેવોના અનંત દુષ્કર અનુષ્ઠાનોની અનુમોદન
દ્વારા એ અનુષ્ઠાનોને કરવા જેટલો લાભ ! એ અનુષ્ઠાનો કયા
કેષ અપ્રમત્ત મયમ, મનિહાર, ઘોર તપ, મનદ પરિમહાત્મ્ય
ભયકર ઉપનર્ગોભા લોકોત્તર મહિષ્ણતાથી દૃઢ હૃદયે એ ભયકર
ઉપમર્ગોનું મહાન, ધર્મધ્યાન અને શુદ્ધ ધ્યાન દુર કર્મથી
નિંદ્યપણે ખીજતા જગતને તારક ધર્મનો અનુપમ ઉપદેશ
ભવ્ય હોવાને ચિતામણિથીય અધિક સુત, મમ્યકૃત્વ, દેશવિરતિ
અને મર્વાવિ તિનું દાન, મયમગ્રેરણા વગેરે આવા એક એ
અગ્રિહત પ્રભુના કેટલાએ મન નુદર અનુષ્ઠાન (ક્રિયાઓ)
એવા અનંત જીવેશ્વર દેવોના અનંત અનુષ્ઠાનોની હું પુનઃકિ
હૃદયે અનુમોદના કરું છું અહો ! કેવી એમની લોકોત્તર
કાર્યવાહી ! અહો કેવા મારા જેવા દીનદુખી જાતના ભવ્ય
હોવેને જનિ ઉપમરક એવા રો અનંત અગ્રિહત પ્રભુના

ભય જીવેને એનું દાન, અને એમાં પ્રવર્તન, તથા શાસ્ત્ર-
પ્રભાવનાદિ-એ નોની હું ભગિ ભરિ અનુમોદના' કરૂં કે
જગતના પ્રાણીઓના હિંમત અને મોહભર્યા, વિવેક શુન્ય
ને પચી, પદાચી અને અધ પાતકારી આગ્યારે કયા? અને કયા
વિવેકી અને ભાવદયાભર્યા, ઉત્તિમરી, ઈશ્વરનમ્ભા આ જાનાવા
અહિ ઉત્તમ મથાશે!

એવી ગીતે નવ ઉપાસ્યજી મહારાજ જે ભાવિ
મુમુક્ષુ શિષ્ય વર્ગને યોગ્યતા અનુસારે પ્રભુ આગમન
મન નમ્ભા મગજમય સત્ત્વેનુ સમ્યગ વિધિએ દાન કરૂં
તે અનુમોદ હું કેવી એ મહાપુરુષોની નુહ ભાનાનુપા
જના યોગે અનંતકાળમા એ ગિયવર્ગને ઝાંઝથી ઉપકાર
થયો હોય તેવો અતિ મહાન ઉપકાર થયો, તેમજ સૂરન
મા ગીતે ભવિષ્યની નાજા યજ્ઞ યજ્ઞ યજ્ઞ નહી

તેવી ગીતે મન સાધુમહાત્માઓના મમ્યક સ્વાધ્યાય
મહિમા, મયમ અને તપ, વિનય, ભક્તિ અને વૈયાવચ્ચ
ઉપશમ શુભ યત્ન, અને મત્રી આદિની તથા મહાવ્રતોની મુ
ભાનના, પરિમલ અને ઉપસર્ગમા અડગ ધીરના માથે અ
જીવેને રત્નત્રયીની આધનામા સહાય-ઈત્યાદિ માધુ ભગવતો
ઉત્તમ અનુષ્ઠાનોની તુ ભારે અનુમોદના કરૂં હું કથી અંતઃકિ
જીવનચર્યા! કેવો નિર્દોષ, સ્વપ્ન હિતમરી, નાજાનુભધી
વિશ્વવત્સલ વ્યવહાર! કેવી આત્માની પવિત્ર પ્રવૃત્તિ! કે
પ્રગટ પુરુષાર્થ આરો! જે ભાગ્યવાન આત્માઓને આવું નુહ
જીવન પ્રાપ્ત થાય છે, તેમના પુન્યની અને તેમના આત્મા
ખનિદારી છે! તેમને કરોડો ધન્ય છે! બવમાગરને તે લગભ

સર્વેસિં સારંગાણ મુસ્સમાજીજોગે । સર્વેસિં દેવાણ,
સર્વેસિં જીરાણ, હોડકામાણ કહાણામયાણ મગ્ગ
માજીજોગે ।

તેની જવા આપ્યા છે ।

વગી નવ શ્રાવણેના દેવગુરુનુ સ્થાન ૪, તત્વશ્રવણ
નર્મરાગ પ્રભુભક્તિ, નાન, નત નિયમો, તપન્યા, મામાયમાર્જિ
ન્યા નાય વગેરે નાક્ષાત્ર કે પે પરાએ મોક્ષના નાધનમુત
એવા નાન દગન રાગિના વ્યાપારોને હું અનુભવે હું
માહનો નધિકાર જાતમાપર્થી કરી ગયા પછા બાયા બધ્યામ
યોગના અનુષ્ઠાન જીવન પ્રાપ્ત થાય છે એ આ માના અ-
ભુત વિક્ષિત ગુણોની અનન્ધા મૂલને છે આ અવન્ધા દોર
ભગવા મા વિરાગ જગતમા અતિ દુર્લભ મને મહા પરિત
હોઈ, ન્યા રચિત રેખાતી હોય ત્યા ખમજ અનુભવનીય
કે આનુજ નહિ પલ નર્વ રેવો, નર્વ છવો જે મુક્તિની
નિકટ કે એટલે કે અરમ પુર ૧૫ પરાવર્તમા આવેલા અને
વિશુદ્ધ આગમ(અભિપ્રાય)વાગા ૮, એમના માગ નાધન યોગોને
હું અનુભવે હું મા નાધન એટલે મોતના માર્ગભન જે
નમ્ય દર્શન, નમ્ય નાન અને નમ્ય આત્મ, તેના આધનમુત
યે ૧૦, અર્વાત્ર મા નાનુનારીની માદિધાર્મિકની, અપુનર્ધ ધર્મ
છવની, યોગની નાર દહીમા રહેવા છવોની મધ્ય-ચલાવે
દુરાનુ વિના માનગતી દુગમ પ્રવૃત્તિઓ, દેવર્શન-નતમેવન
આદિ યોગની પૂર્વમેવ તથા ન્યાયન પત્રતાનિ માર્ગાનુમારી
ગુણે કે જે નમ્યગુ નાનિ માર્ગને માધી આપવામ અનુ
કુળ અને કે તે મિ થા દિષ્ટને પદા મા નમ્યોની નમ્યોની

હોડ મે ઈમા જણુમોઅણા મમ્મ વિહિપુન્નિઆ, મમ્મ
મુદ્દાસયા, મમ્મ પહિયત્તિમ્મયા, મમ્મ નિરટઆરા,
પરમગુણજુત્તઅરહનાટસામત્થાઓ ।

નાત્તિક પહેનુ ગુણુ-ચાન- કહુ , અને તે ના-વર્ષ ,
મર્થુ-નુ- તેથી પ-પરાએ પણ મોક્ષનાધ- આ ગુણો
(દુગ્ગા વ્યાપાર-ગુણ પ્રવૃત્તિઓ) અનુમોદનીય છે અહિ મમ
જવાનુ છે કે મોક્ષમાર્ગોપયોગિતા બન જિનવચ્ચનાયિતોધની
જાણે માત્ર આ ગુણો અનુમોદનીય છે, પણ સથી મિથ્યા-ચીની
અનુમાદના-પ્રતિષ્ઠા નથી કરવાની

હવે મહિનિરેગ રહિત થઈને, એટલે કે મનમાની કે
દુષ્ટાચલની અત્યાત્વિક કપનાઓને તરુને હું પ્રાપ્તિધાનની શુદ્ધિ
મંદુ પ્રણિવાન ઘટલે વર્ત-પના નિષ્ણ અને અમિલાવ, તથા
મનની પ્કામના તેની શુદ્ધિ આ રીતે — શ્રેષ્ઠ લોકોત્તર ગુણોથી
યુક્ત શ્રીઅરિહત, સિદ્ધલગવાન આદિના સામર્થ્યથી,
શક્તિપ્રભાવથી (પર કહેવી માની અનુમોદના આગમને
અનુમારે સમ્યક્ વિધિવાળી હો એવું હું હમ્મ હું વળી
તે અનુમોદના તીવ્ર મિથ્યાત્વ કર્મના વિનાશથી સમ્યક્
એવે શુદ્ધ આશયવાળી હો, અર્થાત્ શુદ્ધ ગતિક આશના રહિત
અને દલ વિનાની તથા વિનુદ્ધ લાગનારાળી હો વગી તે
સમ્યક્ સ્વીકાર વાળી હો, એટલે તે ક્રિયામા ઉતરે તે પણ
સારી રીતે પાળનાથી અતિચાર (અવના) વિનાની હો
અનુમોદનાને પાપપ્રતિષ્ઠાત અને ગુણબીજધાનની સાધના
બનાવવા માટે અનુમોદનાનો આ સુદર અને નવો પ્રવૃત્તિ
બતાયો (૧) વિધિનુ પાગ્ન (શાસ્ત્ર-માપેક્ષતા) (૨

વિશુદ્ધ અધ્યયસાય, (૩) ચગ્રાશક્તિ સમ્યક્ ત્રિયા, અને (૪) નના અવસ્થા નિર્દાષ (નિરતિચાર) નિગ્રાહ-આ માત્રી અનુમો દનના પ્રવૃત્તિ અગો છે અહિ ખાન મ્થન ગળનાનુ છે કે મા નર્થના મવિપયા છે, અથવા મદ્વિપયા છે અર્થાત પ્રાથના ડોહ નાપનિક કે અકિચિત્કર યન્તિ આગળ નથી કરનામા આવતી, કિંતુ વાન્તવિક અને મમથ પ્રભાવશાળી વિગિદ ગર્થ-ર ન્યકિત આગળ કરવામા આરે છે, તેથી પ્રાર્થના નિગ્રાજનાનો મભવ નથી પ્રાર્થ પુરુષની લોહોત્તર ઉત્તમતા એ એમની આગળ પ્રાર્થના કરનાના હૃદયને બીનુ, મુલ નમ્ર અને ઉત્ત બનાવી દે છે તેથી એ હૃદયમા અનેક ગુણોના આવર્જન (આકર્ષણ) થાય છે પ્રાર્થ પુરુષના પ્રભાવે મા બને છે એમની આગળ શુદ્ધ ભાવે કરાતી પ્રાર્થનાના મધ્ય એના નવી પ્રાથના તો પારસ છે, જીવને ગુણ સુગુણના ચલનતેજ ગ્રેષે છે અનુમોદના માટેની પ્રાર્થના પત્ત એરી અનુમોદનાની બક્ષીમ ક્રમે છે કે જેના થાગે ક્રમગ નિરતિચાર વિશુદ્ધ આગિ મુધી પહેલી, છવ અજર અમર થાય છે નાહ ! અહિ માનવ ભવમા કેવી મહામૂત્રી પ્રાર્થનાની સુવલતા !

સુદૃતની માત્રી અનુમોદના પલ્લ મિશ્રાત્તની મના વિના ન થઈ શકે મિશ્રાત્ત મદ કરવા માટે માત્રમામા ગુન મય વસાય અવશ્ય ભગવા ભોધયે અરિહત દેવાદિ ઉપગ નિશિદ્ધ મદ્ભાવ ભગે, તો ગુણ અયવમાય પ્રગટ થાય આમ અરિહત સિદ્ધ વિગેરે તત્ત એવા પ્રભાવશાળી છે કે એમના નત્યે હૃદયમા ધારેલો મદ્ભાવ શુભ અધ્યયનાય જગારી મિશ્રાત્તને મદ બનાવી દે છે, અને સુદૃતની માત્રી અનુમોદના હૃદયમા ઉત્તનિત કરાવે છે આ તે ભગવતોના પ્રભાવથી બન્યું,

અચિનમત્તિજુતા હિ તે મગતો વીઝગા મવળ
પરમકૃષ્ણાણા પરમકૃષ્ણાણદેહ સત્તાણ ।

એટલે એમની પાસે બન્યું, એમ કહી શકાય

ખખ તે મહિતાદિ માવતો અવિત્ય શક્તિવાળા છે, રીતના છે, ૧૧૧ જે અવિત્ય એટલે અગમ, અમેય અને અનુપમ એ શક્તિ ન બરાબર જોગણી (મમજી) શકાય, ન માપી શકાય, તે ન દોષ નાથે મજાની પ્રયત્ન એ પ્રભુ પરમ પાણ ૧૧૫ જેમનું જાન ધ્યુ એટલે જાણે પરમ મુખનું દર્શન ધ્યુ દેમકે પ્રગટ પરમનાન અને પન્મમુખમય એમના આત્માનું ૨૧૩૫ એ માત્રાધી મભિ ૧ જે એટલે જે પન્માત્મા પાતે જ અનંત જ્ઞાન ૨૧૩૫ જે, એ પન્માત્માના સાચા દર્શનમા પન્મ જ્ઞાનનું દર્શન ધ્યુ જે ને? આત્મા જાણે ૧ મારના ત્રિવિધ નાપથી મુખાયે, અને અનંત જ્ઞાનના આગળે પહોંચે. આચાર્યાદિ પન્મેષ્ટિ પુત્રો પછ જેમનું વેદજ્ઞાન હોય તે મુખ્યપતે વીતરાજ નર્વજા હોય જે જીજ્ઞ મહાવિરાગી અને જહુજ્જન આચાર્યાદિ મહાપુરોષો જાણીએ માટે વીતરા ૧ સર્વજ જેવા જે, તથા પ મ ક યાવ ૨૧૩૫ જે વગી જીવેને તે તે પાયોધી પરમ કૃષ્ણાણ અપાનવામા એ કારણભૂત છે એ પચ પરમેષ્ટિની નાધના અને પિામના કયુ ક યાણ નથી અપાવતું? એમનો ઉપદેશ કૃષ્ણાણના અનેક માર્ગો પ્રમાણિત કરે જે એમના દર્શન કૃષ્ણાણના પિાયેને જાણના કર છે એમનું જ નમરણ એમનું જ વળ, એમની ભક્તિ, એમના જ ગુણોનું ઉત્કૃષ્ટન, એમનું આવળન, એમનું ચરણ ધૃત્યાદિ જે જીવેને માટે મહા કૃષ્ણાણના નયોદ નાધનો છે

મદે અમિદ પાવે, અણાટમોજાસિષ, અણમિંત્રે ભાવઓ,
હિઆહિઆણ અમિંત્રે મિઆ, અદિજનિવિંત્ર મિઆ,
હિઅપવિંત્રે સિઆ, આગદગે મિઆ, ઉચિઅપટિવત્તીણ

આવા વિગિદ ગુણે મન વિશિષ્ટ ઉપમત્તવાળા એ અરિ
કૃતાદિ ભગવતોને એ કેવે હુ યથા - સીકારવાના હુ મદ હ,
કેમકે હુ પાપી છુન છુ મગાન અને મોહના અનેક પ્રકારના
પાપોએ મને ઘેરી લીધા એ મારે નના મનાદિ દોવાથી,
મનાદિ કાગથી મનના (બહુ સેરેના) એવા મોહને લીધે મારા
આત્માના પ્રદેશે પ્રદેશ જેમ લમણની ગધથી વચ્ચના તતુએ
તતુ વાનિત થાય તેમ, રાગ રૂપ મને મૂઢતાથી સમિત એ તેના
નર્યાથી ઉન્મત્ત બનેવો છુ, હે પ્રભો! મનભિન્ન (અગણ) છુ
માગજ વાસ્તવિક હિત મને અહિતના ભાત વિનાનો છુ એનુ
મારુ છુ ૧ છુ કે સુદૃતની અનુમોહના કરી ગત ? પરંતુ અભિવયુ
કે કે અહિત દેવાદિના પ્રભાવે હુ હિતાહિતનો ભણનાર બનુ
અહિતદારી મિત્યાત્ન, મરિમિતિ, કસાય અને અશુભ યોગોની
નૃત્તિથી પડે હકુ, તથા હિતમરી મન્ય દર્શનચાન્દ્રિ માર્ગે
પ્રવર્તમાન થાઉં, તથા નર્વ છુન પ્રયે મારી ઓચિત્યભરી
પ્રવૃત્તિથી હુ મોર માર્ગનો, મોક્ષ માર્ગના દાતાનો, નરુક
ઓનો, જિતાગનો, સુદૃતનો ઇન્દ્રિયો આરાધક થાઉં છુ
આ રીત સુદૃતને ઈ છુ છુ, સુદૃતને ઇન્દ્રિય છુ, સુદૃતને
૧ ૩ ૫ ૭ ૯ વાગુ કથન (૧) મન વચન કાયના ત્રિ-રણ
યોગે સુદૃતની કંજા નૃચરે એ અથવા (૨) ભત, વર્તમાન
અને ભવિષ્ય-એ ત્રણ કાળના સુદૃતની ઈ બને સૂચરે કે
અથવા, (૩) સુદૃતને એવે કે અનુમોહનાને પણ કરના

સત્સત્તાણ મરિઅનિ । ઇચ્છામિ સુઘટ, ઇચ્છામિ
સુગદ, ઇચ્છામિ સુઘટ । ॥ ૧ ॥

૧૧૧૧ અને અનુમોદના-એ ત્રણેયે હ હુ હુ, એ મૂચન

આ સુદૃતનુ આનેવન ઉત્તમ ક્રિયા છે બીજા શ્રવે
સુદૃતની અનુમોદના પણ કેવી મહાદુષ્ટાથી છે, તે વિશેષે બી
નતે કે શ્રદ્ધા, માધુ બદ્ધેવમુનિ અને તિર્યચ મૂળના કથા
માથી વિચારવા યોગ્ય છે વનછેલક એ નયમીની ભક્તિ
ક નાર છે મુનિ એ નયમ પાગનાર માધુ છે, અને હરદીઓ
સુદૃતની માન અનુમોદના કરે છે એમા હરદીઓ મુનિ
નયમસુદૃતની અને વનછેલના દાનસુદૃતની એવી અદ્ભુત અ
મોદના -રે છે કે ત્યાથી પાવમા બ્રહ્મ દેવવેકમા ઉત્પ
વાય છે અહિ મૂળની સુદૃતાનુમોદના કેવી ઉત્તમ ? કે વ
મયમના અને દાનના પદ જેણે પદ મળાચુ

આ સૂત્રને મમ્યજૂ રીતિએ લખે તેા કેવુ અપૂર્વ દુષ
સમ્ય । રીતિએ એટલે કે હૃદયમા મ વેનને પ્રકાશ પાથરી
૧ નેગ એવે પૂર્વે કહેલા (૧) ચાર શરણમા શ્રીઆ
હૃતદેવાદિના તે તે વિશેષણોની તેવી તેવી હૃદયરૂપશાંતિ અને
આ ૨, (૨) દુષ્ટિત ગર્ભમા હૃદયમાથી દુષ્ટિતના શ
કારી, પોતાના દુષ્ટિતારી આત્માની પ્રત્યે માથે દુઃખ છાલા
' કે મહો ' હુ આને અધમમરી ? કેવુ ખોટુ મે કર્યું
તેમજ (૩) સુદૃત-આનેવનમા ક્રિયા પરાંત આત્મા
લગ્ન નય તેવી શુભપ્રમોદનાની પ્રાર્થના, (૪) નાથે, તે પા
વામા દેવાધિદેવ અને સદ્ગુણના પરમ સામર્થ્યના પ્રભાવ
બદન શ્રદ્ધા, વગી (૫) શરણ વગેરે ત્રણ ઉપાયો અનતક

પદમાણસ્સ સુખમાણસ્મ અણુપ્પેહમાણસ્મ મિઢિલી-
મરુતિ પરિહાયતિ તિજ્ઞતિ અસુહકમ્માણુવધા ।

આ ભવમા પ્રાપ્ત કરના બદલ પોતાની જાતને મહાધન્ય માન
વાનો ભાવ, ઈત્યાદિ ઈત્યાદિ ન વેળાવને મુખ્ય ડગીને આ સૂત્ર
સ્વયં ભણનારને તથા બીજા પામેથી આલગનારને, તેમજ સૂત્રના
અર્થનું પાઠગ્રંથી પણ અમરણ દ્વારા ચિત્તવન (અનુગ્રેહ) કર
નારને અશુભ કર્મોના બધાયેલા રનો અથવા અનુબંધ મદ પડે
છે, તે કર્મોની નિશ્ચિતિ અને દનીશ એના થાય છે, તથા વિશિષ્ટ
કોટિના અનન્યાયના મુલ અભ્યાસ દ્વારા તે અશુભ કર્મોના
અનુબંધ નિર્મૂળ પણ નાશ પામી જાય છે અશુભ કર્મના
અનુબંધ એટલે આત્મામા રહેવા પ્રગટ કે છૂપા તીવ્ર ભાવો
(મકેનેશો), અથવા તે ન ઠલેશો જગાડનારા ખામ ચીખ્યા કર્મો
આનંદી સ્વામી અવિનિવૃત્ત વદ્યો આવે છે પણ મહામત્ર,
મહાઆર્યાધિ, શ્રેષ્ઠ માયન, પગ્મ અમૃત સ્વરૂપ પર્વોક્ત સૂત્રનું
પાઠ, શ્રવણ, મનન અને નિદિચામન (એકાગ્રધ્યાન) આત્મામા
ઉત્પાદી જે શુભ ભાવ જાગે છે, તેથી એ અશુભ અનુબંધોના
ભુખા ઉડી જાય છે પછી આત્માપરના સસારપ્રવાહને સુકાર્ધ
ગયેજ દટકો ને ?

આ ગીતે આ પચનુન ઠારા હૃદયમા ઉલ્લસિત થયેલા
નુભ અધ્યવસાયોથી અનુબંધરૂપી ઝેર દૂરથાય છે, તેથી અશુભ
કર્મનું હવે વિષામ્ની પરપગ ચલાવવાનું સામર્થ્ય નાશ પામી
જાય છે જેમ મનના સામર્થ્યથી કટકબદ્ધ (કાળની નજીક
ધ્યાનમા દોગી વગેરેથી બધાયેલ) વિષ બહુ ઘાડા ફળવાળ
થાય, તેમ શુભ ભાવથી બહિ બાકીનું અશુભ કર્મ પણ,

નિરણયથે યાઽમુદ્ધકસ્મે મગ્ગમામત્યે મુદ્ધપરિણામેણ,
 કટ્ટગચંદ્ર વિઅ વિસે, અપ્પફલે સિઆ, સુદ્ધાચણિજ્ઞ
 સિઆ, અપુણભાવે સિઆ ।

તદ્વા આસગલ્પિજ્ઞાનિ પરિપોમિદ્ધાનિ નિમ્મચિજ્ઞાનિ
 મુદ્ધકસ્માણુચથા । માણુચચ ચ મુદ્ધકસ્મ પગિદ્ધ
 પગિદ્ધમાચ્છિઅ નિયમફલચ સુપડત્તે વિઅ મહાગણ
 મુદ્ધફલે સિઆ, મુદ્ધપચત્તગે સિઆ, પરમમુદ્ધ
 માગ્ગે સિઆ ।

વિપક્કનાણુ બને છે તેથી મહેવાઈથી અને મ પૂર્ણપણે ફર કરી
 ગ ૧૨ એનુ તમ ૪ તેણુ બીજુ પણ તેવી ઉત્કૃષ્ટ મિતિનાણુ,
 ૨૪ી ત ૪૦મે તેણુ થ ૪ જાત છે અને એમ થનાથી વર્કાણની
 જેમ અને ભવિષ્ય કાગમા અશુભ કર્મના મકાકટુ વિપાક ભોગ
 વનાના રહેતા નથી

અહિ એ પ્રમાણે નુશ્તાનોનુ નિવારણ એ ફળ તરીક કહ્યુ
 ૧૨ે ૧મ્યક ઉપાયોની મિદ્ધિસ્વરૂપ ફળને કહે છે

આ ૧૨ અને એના અર્થના પકન વિગેરેથી શુભ કર્મના
 મનુષ્ય થો આત્માની તરફ આકર્ષાઈ આવે છે વગી શુભ
 ભાવની વૃદ્ધિથી તે અનુભવ પુદ્ધ થાય છે, અને પાકાણને
 પહોંચે છે અંટા । તેણુ મહિમાનતુ આ પચનન । ખરેખર ।
 મનુષ્ય થવાણુ શુભ કર્મ અત્યંત અનુભવની અપેશાએ
 ઉત્કૃષ્ટ (પ્રધાન) જોટિનુ હોય છે, તેમજ તીવ્ર શુભ અધ્યવસાયે
 ઉપાજેણુ હોઈ નિયમા ઉત્તમ ક્રમે માથે છે જેમજે, કોઈ
 એ તે કયાકાળગ્રામી એવા ભોગ બોધનો માત્રી રીતે વિધિ

અપરિચયમેજ અમુદનાયનિરોદ્ધેણ મુદ્દનાવર્ચયનિ
મુત્પણિદાણ મમ્મ પદિજન્ય મમ્મ મોજન્ય મમ્મ
અણુપેહિઅન્યનિ ।

મ પ્રયોગ થયો હોય તો તે મુજબ સુષ્ટિપુષ્ટિને અનુભવ કર્મ અનુભવવાગુ હોઈ, વિષાકે નહીં શુભમ્મ નહીં નહીં છે અને પદ્યપદ્યે નિર્વાણના પરમ મુખનુસાર મુજબ

આથી જ નિર્વાણ પિત્ત એટલે કે કે જે મુજબ અનાતિમ્મ (જડ નબળી) તો કે મનન કરવા જે અર્થાત્ આ લોક કે પદ્યોક મળી રહેલું નહીં મનાકાક્ષા વગેરે દ્વારા કરીને, તેમજ મનુષ્ય અનુભવ મુખ લાવનાઓને પેદા કે વામા આ અર્થ નહીં કેટલે કે અમાધારણ નિમિત્ત કરતા અને કે મુજબ (એકાગ્રતા અને કર્તવ્ય નિશ્ચય ના) નહીં એટલે કે ચિત્તને પ્રજ્ઞાત કરીને આ અર્થ નહીં નેમ્મએ, એના વાચન તથા આખ્યનને મુજબ મખડ શ્રવણ કરવું ભેદ, તેમજ મુજબ મનન કરવું ભેદ

પ્રશ્ન—અહીં તો તમે નિયાણું કરવા જેવું તો કે હોઈ મેં એમા અણુમેયના વિધિ પૂર્વક અનુમોદનાનું નિયાણું કર્યું

ઉત્તર—તે નિયાણું નથી કર્યું કે મોગની લાલનાથી શિલ્પ કર્મનું કરવું છે, અને એ સંયોગના અણુને મુજબ મુકતાનુમોદનાની પ્રથેનામા મુજબ

નમો નમિઅનમિઅણ પરમગુર્વીઅરાગણ । નમો
સેસનમુકારારિહણ । જયઉ સવણુમામણ । પરમ
સવોદીણ સુહિણો ભવન્તુ જીવા, સુહિણો ભવન્તુ જીવા,
સુહિણો ભવન્તુ જીવા ।

જાતની આ ગુણની આદ્ય માને નિયાછ કેમ કહેવાય ? નહિતર
તા મોક્ષી પ્રાર્થના વગેરે પણ નિયાતું બની જાય તેમ
વવાથી શાસ્ત્રમા વિરોધ ખરો થય, જેમકે, ‘આગ્ગ બોદિલાલ’
વગેરે વચનો શાસ્ત્રમા આવે છે મારાઅ એટલે ભાવ આજીવ-
મેક્ષ, એના માટે બોધિવાળ મને આપો-આ પ્રાર્થના કરી
તે જો નિયાછાતું પ્રતિપાદન કરનાર માનીયે તો નિયાછાના
નિષેધક વચનો સાથે વિરોધ છે, એટલે આવી શુભ કામના
વાળી પ્રાર્થના એ નિયાતું નથી અત્યુ, અધિક અર્થાર્થી સર્થું

એ સૂત્રની મમાસિ કરના અન્ત મ ગળ કહે છે દેવોથી
રદાયેલા એવા ઈદ્રો તથા ગતધર મનરિઓ પણ જેમને વહે
છે એવા પરમશુદ્ધ વીતરાગ પરમાત્માને નમન-કર હો બાકીના
પણ નમનકારને યોગ્ય એના ગુણધિક આચાર્યાદિ મહારાજ
એને નમનકર હો સર્વજ્ઞપ્રભુનું શામન મિથ્યાદર્શનોને હઠાવી
વિજય પામે-જયવતુ વર્તો પ્રાણીઓ વરબોધિલાલવી, એટલે
જે મિથ્યાત્વ દોષ દાગીને અમ્યજ્ઞદર્શનની પગ નાથી સુખી
થાઓ, સુખી થાઓ, સુખી થાઓ

આ રમારો ‘પાપ પ્રતિષ્ઠાનથી’ એટલે કે અશુભ અત્યુ
બધ કરારનારા આત્મન ભાવોના નિરોધક-‘શુભ બીજનું
આધાન’ અર્થાત્ ભાવથી પ્રાણુતિપાતાવિરમણરૂપી શુભના
બીજનું આત્મામા સ્થાપન, એટલે કે તથાપ્રધરના શુભાત્યુ
બધથી વિચિત્ર વિપાકવાળા કર્મનું આધાન-આને સુચવનાર
પાપ પ્રતિષ્ઠાત-શુભબીજાધાન નૂતન મમાસ થયુ

સૂત્ર ૨—સાધુધર્મપરિભાવના ।

જાયાળ ધર્મગુણપટિવત્તિમદ્વાળ, આવિજ્ઞા ગર્ભમિ
મરુચ, પયદ્વસુદરત્તં, અણુગામિત્ત, પગેવગારિત્ત,
પરમત્થહેઉત્ત ।

સૂત્ર-૨ સાધુધર્મની પરિભાવના

હવે બીજા સૂત્રની વ્યાખ્યાનો પ્રા લેવાય છે બીજા સૂત્રનો
પ્રારભ આ રીતે છે —

પહેલા સૂત્રમાં ધર્મ શુભળીની વાત કરી, ત્યાં બીજી તરીકે
વિચિત્ર વિધાનવાળું કર્મ કહ્યું એ બીજા પ્રાપ્ત કરી પડી પોતાની
વિચિત્રતાને લઈને તે બીજા કાર્ય કર્મ અમુક અમુક પ્રકારની કામ,
પુરુષાર્થ, વિગેરે આમની પામીને પાકે છે, એટલે વર્તમાન (પ્રજા
તિપાતવિરમણ-હિ માનો ત્યાગ વગેરે ત્રણ)ની નમુખતા પ્રાપ્ત
ગાય છે, અને તેથી આત્માને ધર્મ શુભ પ્રાપ્ત કરવાની પરિણતિ તો
છે તે થાય ત્યારે શું કરવું તે બતાવે છે

તથાપ્રકારના મિથ્યાત્વાદિ કર્મનો ક્ષયોપશમ થવાથી આ,
તમામાં ધર્મ શુભળી પ્રાપ્તિનો લાભ (ધર્મ) પ્રગટ થયેથી એ ધર્મ
શુભળી સ્વરૂપ ચિત્તવત્તુ ધર્મગુણો જીવના બનનકાલના સર્વિષ્ટ
પરિણામને વિશુદ્ધ યનાયનારા છે માટે બહા । એ કેના નાભાવિક
નુદર છે । વળી ભવાતરમાત્મ સ્થિતિ રૂપે કેના અનુનન્દા દેનારા છે,
અન્યને પ્રીતિ ન કરનારા હોવાથી કેવા પરોપકારી છે, અને પદ પ
નએ મોક્ષને સાધી આપના હોવાથી કેવા પરમ અર્થના હેતુ છે-એ
ભાવથી હૃદયમાં ચિત્તવત્તુ

અહિ રમજનાનું છે કે કેવલ દોષિનું તથા નીચ મોક્ષલાધ

એવું નાપુષ્પાત પ્રાપ્ત કરવું હોય તો તે માટેની પ્રાથમિક કે ગવણી માત્રા ઉપર ધ્યાનની છે, તે તો આવકના અવ્યવસ્થાથી ધર્મ ગુણો વીન તુના થઈ એવે જે અવ્યવસ્થાથી પ્રાપ્ત મહાવ્રતોને આપે નાંદરી કહેવામા આવે છે તે અવ્યવસ્થામાં એવું અમરજરી મામર્યું ન હોયવાની પ્રા સિદ્ધિ અર્થે એ બતાવે છે કે, (૧) તે નિયમ અર્થે મા નિયમ નિયમ, નિયમ અલ્પતાનુ નિયમ પહેલા તો ખુબ ચિત્ત વનુ જેમકે તે મહિ માદિ દેવી રીતે પાળ્યા ગણાય, તેમાં મ અવિન યા કયા અતિ તારો નાગવા ભેદ્યે, ના તારિક છવનમા કયા પ્રમ ગો, પ્રવૃત્તિઓ અને કે કેટલાંથી આ નોને બાધક નીવડે, અને તેથી તે બાધક પ્રમ ગોને વગ ન થતા વ્રતો કેવી રીતે નિયમ—આ બધું નિયમ નોનુ વિચારતું ભેદ્યે પણ એ વિચારતા આ માટે નિયમ નાહ કે કાયર થવાની જરૂર નથી કેમકે, ધર્મ ગુણો મિવાય માત્રમહિત નથી (૨) તરી ધર્મ ગુણોમા નૈમજિક (સ્વાભાવિક) તુલ્યતા છે મધાનુ એ મહિ તા, નિયમ વિગેરે પવિત્ર ભાવો છે, નિયમે હિ તા, જુક ધન્યાદિની વિચારણા, વાળી કે તારાવ ગત્રીય હ, અપવિત્ર છે અને કદાચ હિ ના, જુક નિયમેથી આર્થિક લાભ પાત્ર સિદ્ધિ મ નહ કે માનપનાદિ એવાં મળી પણ જતા હોય, તોય એમાં માત્રા નિયમ નથી, અનિયમ છે, શાત નથી, અશાત છે એ દુર્ગુણો મમતા, માયા અને કષાયોની સંવેશબરી વૃત્તિઓથી કવચિત્તે આજ તે દુર્ગુણોની (દોષોની) મહત્ત્વ મનુંદરતા (ખરાબપણું) છે ત્યારે, મહિ મા નિયમ વિગેરે ગુણોમા મમતા નિયમના તેવા મ કવેશ હોના નથી, ચિત્ત સ્વત્ત્વ રહે છે, મુદ્રા સંમ્ય અને તેજસ્વી દેખાત છે, એ બીજાને વિશ્વમનીય અને નિમગ્ન કરવા યોગ્ય લાગે છે, એનાથી ઉપાર્જીત દુન્યવી ભોગે મા માત્રા અનિયમ નથી બનતો આ બધું તે ગુણોની સ્વાભાવિક

સુદરતા ગણાય

(૩) વગી આ અહિંસા, સત્ય વગેરે ગુણો પરવોદ્ધમા પણ મન્કારકરૂપે આત્માની માથે આવ્યા આવે છે, એથી ઉપર કહેલ સુદરતાને નાથે નાથે પરવોદ્ધ નુ ામી બનાવે છે એથી પરવોદ્ધમા મહેતે એ સુદરતાને અનુકૂલ નદ્ગતિ મળવાથી, જન્મથી જીવને અહિંસા નત્ય વગેરે ગુણોની ન્વાભાવિક ભેદ મળે છે હિંમા વગેરે પણ પરવોદ્ધમાની તો છે, જના જીવને અતિ સકલિષ્ટ પરિણામવાળો બનાવતા હોવાથી તેમજ મહાદુ ખમા સખગવના હોવાથી કથનના કે ઝેરના વારમાની જેમ એને પરવોદ્ધમાની ામી શુ કહેવાય? ગણતરી તો સારભૂત અને સુખકારી વન્તુને વાર સામા લઈ આવ્યાની ાણાય છે (૪) હરે આ અહિંના સત્ય વગેરે ગુણો માત્રા પદોપાત્રી પણ ૩ એક તો અહિંમાદિ એ બીજાને પી । ન્વાભાથી જીવને પાછા હાનીને બીજાને ઉપકાર કરાવનારા બને છે, અને બીજાનીને પદોપાત્રી એવેલે કે, સ્વાત્માને પદો (શ્રેષ્ઠ) ઉપકાર કે કે-દુ । નિને બધ કડી મદ્ ગતિના દ્વાર ખોની આત્માને શાતા યશ, ઉચ્ચ ગોત્ર વગેરેનો ભાગી કરે છે ઉપરાત ગુણોનો મલ્યામ ભવિષ્યમા એથી પણ ઉચ્ચ ગુણોને આકર્ષી જીવન મહા પવિત્ર બનાવી ઠેક મુખિના અનત સુખમા મહાવતો ડગી દેવાનો અતિ ઉત્તમ ઉપકાર કરે છે એટલુજ નહિ, કિંતુ (૫) બન્યને પણ ગુણોથી આવજ (આકર્ષી) ઠંથ્યાણ માર્ગે આવતા ડગી દે કે, તેમજ ઠંથ્યાણ અને પન્મકલ્યાણ મુખી પહોચાટે છે આવા ઉપકાર અને પરમાર્થને માધી આપવાનુ ગત્ય હિંમા, બુદ્ધ વગેરેમા કે ધન ધાન્યમા નથી અહો । જીવને આ માનવભવમા આર્યદેશ-કુળમા જન્મીને મહાસુખની, જગતના ઉપકારની, જીવનની પવિત્રતાની, તથા ઉત્તરોત્તર ભરોમા

તદા દુરણચરત્ત, મગે દારુણત્ત, મદામોહજણગત્ત,
અપ દુહૃત્ત નિ ।

મુખદ નિર્મળ નરની કેવી કયાણ કેડી મળી । મદામોહને એ
એનું ભાન ગવીને કેવો બનત ઉપકાર કર્યો । કયાર એ અદ્
ભુત ધર્મગુણ માગ આત્માના પ્રદેશે પ્રદેશે હુ એતપ્રેત કરી
વડે । આ રીતે ધર્મગુણોની જુદા સાવનાથી હૃદય ભાવિત કરે
પરંતુ માથે સાથે એ ધર્મગુણોને, મદામોહના વિપ્લવારી-અમા
વાતોની વચમા પછ, અમ્યમરીતે અણીનુક પામવા માટે કેવો
પ્રબળ પુરુષાર્થ જરૂરી છે એ વિચાર, તથા જે તેવો આયામ
નહિ હોવાથી પાવન દુઃકર અને કષ્ટવાગુ પછ કે, એટલે
ઠકિનાઈ વેઠીનેય એ પામવા નોંધશે, એનો નિર્ધાર કરે

ધર્મ ગુણો એ મામુલી વસ્તુ નથી, પરંતુ મહા જવાબ
ગારીની અપેક્ષાવાળા કિમતી ગુણો છે, એ, પણ ભૂલવા જેવું
નથી એથી ધર્મગુણો સ્વીકારતા પહેલાં એ, પણ સમજવાનું
છે કે જે પ્રતિનાર્જક ગુણો સ્વીકાર્યા પછી તેનો ભગ થાય, તો
તે ભ । ભયકર નિવડે છે કેમકે, ભગવતની આનાનું ત્યા
ઉત્તરન થાય છે ત્યારે નત તો અવશ્ય પામવું નોંધશે, એવી
ભગવતની આના છે વગી નત પામવાની ખેદ કારી, અને ભગ
વરવાની ધિરાઈ આત્મામા મહામોહને ઉત્પત્તિ કરે છે । એથી
ધર્મ પદ્મ ફળિત થાય છે, અર્થાત્ જીવજોમા નિદાય છે લોક
ધર્મ પ્રત્યે અરુચિનાગા અને જે પાનાના આત્માને પણ મતોની
પ્રીતિનારો રાખવાને બદલે દોષની પ્રીતિવાળો બનાવી દે કે
અતે ફરીથી તે ગુણો ભવાત્મા પામવા હુર્લસ બને છે
ગુણો ક્યારથી પામે પ્રતિપક્ષી હિત્તાદિ દુર્ગુણોને રમ અને

જાગ્ય જહાસતીએ ઉચિઅવિહાણેણ અચ્ચતભાવમાર
પદિયજિજ્ઞા । જહા ? યુલ્ગ-પાળાટવાયવિરમણ,

પરિચય આત્મામા પુદ્ધ યવાથી પન્વોડમા દુર્ગુણોને જ ચોખ્ખો
ભરો મળે ને ? ત્યાં તો મટેજે વિના અને જૂઠ વગેરે સન્તા
અને મનગમતા તેથી અહિં માનિ શુભો દુર્ગુણ નન્ક ગતિમા
હુલ્લભતાનક પ્રાપ્ત્યતના પેડવા છતાય શુભો દુલભ કેમકે,
ના કે પાછા પરસ્પર પ્રાપ્તિથી કુટે છે અહિં હવે તો હિંસાથી
વિરમાય ને ? પણ નહિ, જાથી ? એટલાજ માટે કે પૂર્વે દુર્ગુ
ણોને ત્યથી વધાવી લીધા હતા, તેથી હવે અહિં અહિં માનિ
સુલભ કરાવી ચાય ? મહાનુભાવ ! આશીર્વાદરૂપ અહિં નાદિને
ગ્રહી, પ્રાપ્તરૂપ હિંસાદિને વળગતા પહેલાં જવાળવનો એ વિચાર
કરી લેજે કે પરિણામે એથી શુભની દુલભતા અને દુર્ગુણની
સુલભતા જે થશે, તેને અને દુ ખમય હલકા હિંસક ભવોના
ભારને ઠારવ નુ તાદ જાય કે ? તને એ પોવાશે ? જો નહિ,
તો હવે શુભનોજ ખપ કર

* મા પ્રભાણે ગાંધિથી જતાય ઓડય નહિ અને અધિ
કેય નહિ અર્થાત્ પોતાના નામર્થને ગોપન્યા વિના કે
ઓગ્રાધ્યા વિના, જાએ પ્રેની વિધિ મુજબ અત્યન્ત ભવ
ભરી હૃદયે બલવાન પ્રણિધાનથી ધમ શુભોને સ્વીકારવા ભેદએ
એમા મહામાર્ગ (વનર વિચારે કપવાવાનુ) નવનુ કેમકે
એ નભમપણ પરિણામે ભયકર નિવટે છે એ ધર્મશુભો
ક્યા ? ૧ સ્થૂલ પ્રાણાતિપાતવિરમણ, પ્રાણના અતિપાત (નાશ)થી
અથે નિરમણ તે 'હુ નિગ્ધતથી રસભવને નિરપેક્ષપરો
ભરી જોડેને હાળીગ નહિ' એ મત ૨ સ્થૂલ ૮

૨ થૂલગ-સુમાવાયવિરમણ, ૩ થૂલગ-અદત્તાદાણ
વિરમણ, ૪ થૂલગ-મેઘુણવિરમણ, ૫ થૂલગ-પરિગ્રહ
વિરમણમિચ્છાડ ।

વિરમણ—જુઠનો અથે ત્યાગ મતાન, નોડું ઠેર, મિત્રન
વગેરે પાત્ર અગેના મોટા જૂઠ ન જોલવાની પ્રતિજ્ઞા ૩
સ્થૂલ અદત્તાદાણવિરમણ—‘અદત્ત’ એટલે બીજાએ ન
આપેતું એવાનું, ‘આદાન’ એટલે ગ્રહણ-એ અદત્તાદાણ
એનાથી અથે વિરામ-અર્થાત ઢાણ્યોરી, જોટા તોલમાપ,
સેજમેજ વગેરે પાત્ર અદત્તાદાણ ન ઠરવાની પ્રતિજ્ઞા ૪
સ્થૂલ મેઘુણવિરમણ—અથે મેઘુનની વિરતિ પન્મી એટલે
પન્મી મિવાયની ગ્રી, એના જોગનો ત્યાગ, અને સ્વમીમા
સતોષ ૫ સ્થૂલ પરિગ્રહવિરમણ—ધન ધાન્યાદિ પત્રિગ્રહનું
અમુક પન્જિભ ન જોગધવાનું ધન, વગેરે નતો અર્થાત
આ અણુવતો ૫ મૂલ ગુણો, અને દિશા પરિમાણ જોગોપજોગ
પરિમાણ તથા અનર્થદદ પ્રવૃત્તિ વિરમણ, એ નળ ગુણમતા
તથા સામાયિક, દેશાવગાસિક, પૈવધ અને અતિથિસ નિલાગના ચાર
શિક્ષામતો રૂપી ઉત્તર ગુણો એ ધર્મશુણો સમજવા

પ્રારભમા આ ધર્મશુણો કહેવાનું કારણ એ કે, આત્મામા
બાવથી એ રીતે-૪ પ્રાપ્તિ થાય છે શાન્તોમા કહ્યું છે કે કર્મની
સ્થિતિ અત કોઠકોઠીની બને ત્યારે જે અમ્યસ્ત્વ પ્રાપ્ત થાય,
એ સ્થિતિમાથી વળી જેથી નવ ૫ યોગમ જેટલી મ્થિતિ
જોગી થાય ત્યારે શ્રાવકપણુ (અણુવતતત્ત્વ દેશવિરતિ) મળે
એમાથી, વળી સખ્યતા સાગરોપમપ્રમાણ મ્થિતિનો હાસ
થાય ત્યારે મહાવત (સર્વવિરતિ) રૂપ ચારિત્ર પ્રાપ્ત થાય.

પટિવ્રજ્જિઝ્ઞ પાલણે જટ્ઝજા, સયાઽઽણાગાત્તમે સિઆ,
મયાઽઽણામાત્રમે સિઆ, મયાઽઽણાપરતતે સિઆ ।

એમાથી પણ બીજા ન જ્યાતા સાગરોપમ ઘટે ત્યાં ઉપશમ નથી આવે અને તે ન્ધિતિમાથી પણ ન જ્યાતા માગરોપમ ઘટે તો ક્ષપકશ્રી મદાય આ બધા ન્ધિતિદ્વારે થવા માટે માત્રમા કાચની વિશેષ વિશેષ મદતા થવા આવે, અથવા નનાથો (ભાવ) ની ઉત્તરોત્તર વિશુદ્ધિ થવી જોઈએ મમકિતી છુવને થવા માટે પહેલી શરૂઆત આવકપણાથી થાય છે, તથી અહિં પહેલા ધર્મશુદ્ધિ તરીકે આવના અભુક્ત બતાવ્યા ને દેવ કે મનુષ્ય ભવમા મમ્યક્ત્વ સુમાવાય નહિ તો એક જ (મનુષ્ય)ભવમા એમાથી ગમે તે એક ક્ષત્રી મિવાય ઉપર કહેવું બધું પ્રાપ્ત થઈ ગયું છે

આ રીતે ધર્મશુદ્ધિનો ન્ધીકાર કરીને એનું પાવન કરવાના બનાવર પ્રયત્નશ્રીલ ન્ધેનું જોઈએ જેમ રત્નકર ડીયો કે મહામત્રાદિ મળ્યા પછી એનું રમણ બાદ ન્ધીવટ અને તન્ધીક વેઠીને પણ કમય છે, તેમ અનતકાલે પ્રાપ્ત થયેવ આ અપૂર્વ જ્ઞાનકરકક તુ ય ધર્મશુદ્ધિને માત્રવવા દ્વારે દ્રઢે રાત્રી વિધિ સુજ્ઞ પ્રવર્તવું જોઈએ એ આમ ધ્યાનમા નખવાનું છે કે આમા કદાચ કઠિનાઈનો અનુભવ થાય, તો પણ પ્રતિ દ્રકા એક ભવમા વેઠેલી કઠિનાઈ આગામી અનતકાળ ઉપર પ્રકાશ પાથશે તેમજ જ્યારે આપણા પોતાના આત્માનું રાત્રુ ઝવેરાત પણ ધર્મશુદ્ધિનું છે, તો પછી પર એની લક્ષની અને વિષયો મેળવવા વેઠાના ઘણાય કષ્ટોની અપેક્ષાએ અહિં યોગ્ય કષ્ટો ધર્મશુદ્ધિ માટે ન વેઠીયે ?

ધર્મગુણના પાલનના પ્રયત્નમાં પડેલું ચો, કે હ મેઘા
 શ્રીજિનાના આજ્ઞા થતું જોઈએ, એવે કે શ્રીજિનામનુ
 જાન અ યયન અને યવળ કરતું જોઈએ પ્રશ્ન થય કે પહેલા
 અધ્યયન અને પડી અવળ કેમ ? તો નમજવાનું કરે નતો-
 ગુણો નીકાયાં છે એની મુશ્મતાઓ નમજવા માટે અને એની
 નાતિવ શ્રદ્ધા ધરાવના માટે નતવનાન મેળવવું જરૂરી છે એ
 માટે ગાઓનું અ યયન--ના યય (ભધુવું ગદાવું તે) છવ
 નનું એક પ્રધાન અંગ છે આની સંધે આવકે શુદ્ધ પડે
 સામાન્યારીનું અને વૈદ્યનું દરજી પણ જોઈ કરતું જોઈએ આ
 અનાના અધ્યયન, દરજી વા ઉપરાંત, આજ્ઞાના માધ્યક એવે
 માસાનો ચિત્ત અને અત્માને એનાથી ભાવિત કરનારા બનવું
 જોઈએ નાનાઈ ઉચ્ચનો ખપી માણી જેમ અભ્યુદયને
 ઉપયોગી એવી ગતો, નમાયા, નલક વગેરે નત કદને
 માલગનારો તથા એનું સિદ્ધિ લેનારો હોય છે, તેમજ એનો
 નાગી ગતે ચિત્ત અને દિનમા વધી લેનારો હોય છે,
 બન, આ રીતે આનાને હૃદયમાં ઓળખાત કરી લેની જોઈએ
 તેથી, હવે દિ જગતની દિગ્દિશ નમવાને બદલે શ્રીજિનની
 દિશા મળી હની જોયે એવું, મસારની પ્રવૃત્તિમાં પણ
 વિચારણા આગમથી પ્રિદ્ધ (પ્રતિષ્ઠા) ન રહે, બંને આશ્રવ
 નવરના ત્રિને વાની હોય-એની એ વસ્તુ નાનની દૃષ્ટિએ
 જોવાતી કે વિચારતી રાવ ન ત જે હીરાને જગત બહુ
 મિમત્તી, તેજ-સી, તુષાકાગી મમજતુ હોય છે, તે હીરાને આ
 બાનિત 'માનાસાણો ના દરવાનાર, આત્મ-ગુણ બુનાવનાર,
 મહા આત્મચતુર અને પરિણામે મહા ઉજાડારી સમજે છે
 એમ જગતની વિશે નાના નરેના ગપ્પતા મેવામિહાઈને એ

આણા હિ મોદરિમપમ્મતો, જલ મેમાદ્જલ્પામ્મ
ફમ્મરાહિનિગિચ્છામન્ન ક્કપ્પાગ્ગવો સિવસલ્લન્ન ।

નામન્ય એ ૧૧ કરતાં વધિક દાન કરાવવું, વસ્તુ કર્મ
મધાવન એ, અને પગલાં નાથી વધુ ૨૦ ખાતર નીકે દેશે
છે આનનુ એવું પરિચિતન બની તથા ૨૩૧ જે જે દેવ
નાનાનીજ પત્રના બહુ મે એવી જાતના કરનારો
ધાર્મિક અનુક્રમો અને અભિવ્યવસ્થા પવિત્ર કરાવે તે
પણ પૂજા એ નામ હ યનીય પગનીનગને તામ્યાનિ પ્રવૃત્તિ
પ્રયેશી પ્રયેશી એ પવિત્ર આચાર અને ઉચ્ચ પ્રવૃત્તિ
નરક કરાવશે એવું

આનાનું એવું બધું શું માડા એ હ એવું એવું શરૂ
આવડત, ચિતન અને પગનીનગા વિન ન શરૂ ? ત્યજ
ઉત્તર મા તા ખૂબજ દુઃખે કઠાવતા જેવું છે કે આજા વ નો મોદ
વિરતે ઉત્તરનાજા પરમ મત્ર હ આદમા, નામા, નિમ્મ અને
મમમા (૧) વર્ગમાન તમાની વિદ્યા અને શુદ્ધિ
પરમા છે, (૨) આ ની કદુ રમંધિયા અને પ્રમાન
મા છે, (૩) વપન એ મરિતને નાધવાના મરિત આદમા
અવન ના તરફ છે, ઉપરાંત (૪) વપના એ મરિતને
માન અને મરિતનું ઉપરનું એ મેમા એવામા એ આદમા
અવર નુશાને જેવા છે, તે મધુ આના (આવન વપન) જે
આવન મળે હ આજથી એવું મરિત નામ થા તથા પદો
એ નામાથી માદના અને દુપ્રવચના પ્રીયોગસ અને દિવસ પ્રવૃ
તે આનાને આનાની શુ કરી શકવાનો ? એને તો મરિત
અવર નુશા નથી નમળની એ તો માદને કિતનારી જેમ હ

આજ્ઞાના પ્રકાશ વિના એ અનાનુષ્ઠાન મધાત્તે ડોળા ગઈ ?

આટલું જ નહિ આજ્ઞા તો દેવ-અર્થ નિ-ચો-વગેરે મર્મિતે બુદ્ધિવત્તર પાલી પડા છે કેમકે, જે હૈયે આજ્ઞા વર્તી એ હૃદયન-ક્રમે 'કાગમ' અને 'કામીનતાના' મેડ વરને છે પછી ત્યાં દેવાદિ કેમ જી ગઈ ? એવા મેધ ન વળતા હે માય તે આના હૃદયમાં વન્યાની શકા કહેવાય એવું જ આજ્ઞા (એટલે કે જિનાગમ) એ કર્મદોગને કેમ દૂર કરવો તેની માધનાવિધિ બતાવનાર ચિકિત્સાશાસ્ત્ર સમાન છે એના અનુમરણથી અવશ્ય કર્મશય થાય છે એથી જ આજ્ઞા એ તો મોક્ષદૂતને આપનાર કલ્પત્ર છે અવગના કલ્પવૃક્ષો એની આજ્ઞા તું છે

અહિ એ નમજવાનું છે કે જગતમાં કર્મ જેનો કેઈ યાદિ નથી એ છે ત્યાં સુધી પીડા અને પરાધીનતા, ત્રાસ અને તવના, દુઃખ અને દીનતા, અસ્વચ્છતા અને અર્થ-એ વગેરેથી આત્માએ હેાન થવું જ નહીં એને દૂર કરવા શ્રી જિનાગમમાં મોટા ચિકિત્સા પ્રકારો-અમોઘ ઈલાજો વળ વેલા છે એથી નર્વ કર્મનો સંપૂર્ણ નાશ થઈ જાય છે અને અવશ્ય મોક્ષ મળે છે, એવે આજ્ઞા એ તો શિવચલનું કલ્પવૃક્ષ !

અહિ કેઈ એમ કહે કે આપ્તમતો લઈ વીધા, એટલે ગુણ તો મળી ગયા, પછી આનાના મહા-ભાવ વગેરે થવાની શી જરૂર છે ? તો એણે નમજવું જોઈએ કે એટલેથી જન્મ નથી કેમકે દા ત જીવ આપ્તમતથી એ જૂદું તો દાગે, પણ નાનું જોનીને મળેલા લાલમાં મેકાલતા અવકાશે નહિ મથના, તવા ડો પ્રમગમાં દયાને વૃદ્ધી નાનું પકડી નખરે

આજ્ઞાનો મનાવ જ નથી ઉઠી એવું ચિત્ત જડનું શક દસન

એમ પંચિકદના પંચિકદને ઉકેલે નહીં એમ કહેવું
પરિચક્ષમા પોતે આનદથી નિમિત્ત કરવાને કહે છે
નખે ત્યાં જીવને મદા - તરીકે ઉદાહરણ
હિમાનહિકરે, પશુ ધ્યાન ની દિશામાં જાય છે
બાળી નહીં કહે, પશુ નીચીથી જાય છે
પુરા મનવાનો નીતિ, નવ્ય અને જન્ય એ બંને
સમવડ સહિમા એ કા, આ બંને એ જ એક
એને ગુનેગાર ગવાનો, દૂર ચલાવે એ જ એક
આજ્ઞાના પ્રકારે ભાવન વચ્ચેનું એ જ એક
જેવા ઉપરાત, સાધક આતમે પ્રવેશે એ જ એક
નમ્યગૃધિધિ-વિધાનોનો, આત્મા એ જ એક
અભ્યાસી બને, ભાવક બને, પદ એ જ એક
દેવગુણનું વ્યાવર્ય તથા ભક્તિ, એ જ એક
પરમાત્મધ્યાન મત-પર્યાય એ જ એક
વિદ્યાદિ પાઠ મતિ જડતી છે

તત્ત્વોના અભ્યાસથી નાગરિકો એ જ એક
જ્ઞાનક અને હૃદય લાગે છે, તે જ એક
નહીં કહે માથે-૧, બીજા પવિત્ર એ જ એક
પંખી ભટ્ટીને આલની નાખે એ જ એક
એમ કમ વ્યાધિ દૂર જાય એ જ એક
એમા ઈર્મગગ મિગવધાન ઉપર એ જ એક
પ્રાણો) છે એની ઉપેક્ષા એ જ એક
પ્રતિયદમન, પ્રભુની ભક્તિ એ જ એક
માટે છે 'એ જધાની શી જાય એ જ એક
લઈ લીધા છે' આમ લેવા એ જ એક

ગાળની ઉંઘી પ્રવૃત્તિને જીવત રાખી દ્યો ૭૧. જીવની એ કે-
 આદત છે કે દેવશુભને પોતાના તરીકે માંગ ન રેવવા, પણ ગરીબને
 માફ મેવવું ઘર ફુજાન પૂર્ણ મલાગવા, અને મદિર ઉપા-
 શ્યની મામુય ન જોવું ધર્મખાતર કાંઈ ન કરવું, અને 'ધર્મ-
 ખાતર બધું કરી છુટવું ધર્મચેત્ર માટે ન ઘસાવું, પણ સમા-
 વ્યવહાર માટે બહુ ઘસાવું પરમાર્થ માટે હૃદયથી નતી પાક-
 ન ખરચવી, જ્યારે ઘર અને ફુજાન પાછળ હોમથી ધનને
 ખુમાડો કરે. પન્થાવમા વગર કહે તૈયાર, અને 'આત્માની
 વાત-વસ્તુમા પ્રેમણા છતા પ્રમાદ અગર' ઉપેક્ષા આ બધે
 અનાદિ કાળનો મોહનો દુઃખચામ છે મોહ શીખવે છે કે
 'ત્યાગ તપ તો શક્તિ અને જીવનના મુન્દળ ફેવાના વિરતિમ
 તો નત પાળવાનું આવે, પણ તપ ત્યાગ નહિ તપ ત્યાગ કરવ
 એ તો ઈ છાની વાત છે વળી ધન વગેરે પશ્ચિહન પશિ-
 માખાન અપ રાખ્યું છે ત્યા દાન ડ્યાવી થાય ?' મોહાધન
 આવા આવા કેઈક ઉંઘા ખાલો ૭૨ જ્યા સુધી આત્માને રાગ
 દ્વેષના ગલગધથી શુભજામણ, 'મન મજ્જાન-મિથ્યાજ્ઞાનના દ્વેર
 સનપાત પીટ ૩ ત્યા સુધી ન જડનેજ સમર્પિત રહેવાનો
 ત્યાં મુધી ધર્મને અર્પિત થવાનું અને આ મ-ભો । આપી ધર્મ
 મેવનાનું એ મુરકેલ પણ જો અમૃત સમી આજ્ઞાનો મોહ
 ભાવક અને પશત ન બને, તો અંટ એ ઝેર અને મનેપાત ઉતરી જાય

વગી નેક ૭૩ મહા સાકરમાથી ખુબ પ્રક્રિયાએ સત્વ (અર્ક
 ખેન્યુ હોય તો તેની કેટલી ગીદાશ ? ગજબને ? તેના એ
 ન્યમા પણ કેટલી મધુન્તા ? છતા તે મત્તવ જીવરો મહા રેતીમ
 ભગી ગયેથી તેની મધુસ્તા ડ્યાથી દેખાય ? હા, તેનું પૃથક

ગજિજ્ઞા અઘમ્મમિત્તજોગ । ચિત્તિજ્ઞાઽમિણવપારિણ
ગુણે, અણાદ મયસગણ અ અગુણે,

૮૨૯ (Ang. ૫૫) કન્વામા આને તે અત્વ જુદું પડેથી મધુન્તા
દેખાય આત્માની પણ તેવી જ મિત્તિ છે માત્મ-પ્રદેશમા
જનત પ્રાપ્ત અને ચીતરાગતાની મતિ મધુરતા છે પણ ઈર્મ
પ્રદેશથી મેળભેળ દર્શ તે દેખાતી નથી જિનારાની પ્રક્રિયાથી
ઈર્મનું પ્રયક્ષ-રણ થાય, તો ૪૩૦ દેખાય જિનાગમની વસ્તુરૂપના
પુદ્ગળી ઘાસિત ઘામમાથી જુગજૂની ઝણી આદતની ચલવો
નાશ પામતા ગા નહિ

માધુ જીવનની પવિત્ર બને કુદરત અવશ્યા માટે યોગ્યત
કેળવવા ચોથી વસ્તુ ' અકથ્યાણ મિત્રોનો યોગ ત્યજવો તે
અકથ્યાણ મિત્ર એટલે આત્માના કિતગ્નુ ગાપલા આ લાખ
પરવૈકને બગાડનારા, માત્ર ૪૩૧ ૨ ૧૨૩મા જુગાડનારા રનેહી
રૂપે, મિત્રરૂપે અરે । માળાપરૂપે, પુત્રરૂપે પતિ-પત્નીરૂપે પણ
મળે, કે જે ત્રાહિત કરતા વધુ મારી ગીતે લય કર એવી મોહની
પગિણિતિ પેદાવા વધારનામા જીવને સારી મારી મહાય કરતા
દોષ એક બાજુ જીવ વિરતિ ન, પણ અકથ્યાણ મિત્રોનો
મળાધ ન છેડે તો ? અહિ પ્રથમ થાય કે ત્યારે શું એવા
સજાએહીને મુખી દેના ? ઉત્તમ મા ૧ તો, આખો મ માત્ર
એ અકથ્યાણ મિત્ર છે, તેનો મર્વથા ત્યાગ કરવો તે પણ તે
ન બને તો તેવા નગાએહીઓને કથ્યાણ મિત્ર બનાવવા જે
ઉચ્ચ ગુણો અહિ સામ મ ય વગેરે મથ્યા છે, તેના મૂલ્ય અગમ્ય
હે, તેજ આત્માના માયા ઉપકારી છે, એથીજ લવિધ્યનો
અનતોકાળ ઉદ્ધવણ બનાવના છે, ઈત્યાદિ એમને દુદયમા

સેવિજ્ઞ ધર્મમિત્તે વિજ્ઞાણેણ ।

મગ આદ્યો તો જોઈએ ને ? તો તેને માટે ધર્મમિત્તો ન ગ
કરવાનું છે કે ની મીતે કરવો ? વિધાન વર્ક અર્થાત્, ક-યાણ
મિત્તને નરવો તે મારી પ્રતિપત્તિ એટલે સ્વીકાર-મરકાર નાથે,
આદ્ય અને આ-ધ્યા સહિત ' અધર્મ મિત્તો નહિ, કિંતુ તમેજ
મા । ક નાણમા નાથા મહાય ઓ ' એવી હૃદયની આર્યા સાથે
સ્વીકાર એમનો થયો જોઈએ આ જીવ એવો પાંગલ છે કે એને
નીઆની કોઈ મનુકુલ જઠ વસ્તુ આપે, માર તે કેમ મેળવાય
તેની મલાત્ર પ્રેરણા આપે, તો તેની પાઠળ મરી ફીટે ભલે જા
જેટલો લાભ મળે, તોય પેના પર ખુશ ખુશ થઈ જાય પણ
નાણ મિત્તો આપણને ધર્મમા જોડી આપે, તો તેનું કાંઈ નહિ ।
ત્યા તેને કશુંજ કિ મતી લાગતું નથી આ જોડું છે આમને
આમજ મતમગ દગતો નથી ખરી મીતે નાચી ઉચિત ભક્તિ,
નિનય, મરકાર, પ્રેમ, આસ્થા, પદ્ધિ પાત, ગદુમાન વગેરે બધું
કન્યાણ મિત્ર ઉપર આવરવું અતિ જરૂરી છે કન્યાણ મિત્ર ડોને
કહેવો ? જે કોઈ આપણા આત્માનું ક-યાણ માધવામા મહાય
થય તે આપણો ક-યાણમિત્ર જેમકે મુનિપુગવો, શુભપ્રેરક
ગૃહસ્થો તેથી ઉવટુ આપણા હિતનો અવરોધક કે પ્રતિબંધક
થાય, અગર અહિતના માર્ગે ચલાવે તે અક યાણ મિત્ર(હિત
રાનુ)કહેવાય ક-યાણ મિત્ર તો હિત સાધવામા મહાયક, પ્રેરક
બને, સાધનામા આવતી અગવડો વિધ્નો દૂર કરે, ધર્મ સાધ
નાની પ્રગતિ કરી પ્રોત્સાહન કરે, ધર્મસાધનામા થતી બૃત
મુધાગી આપે, ઇત્યાદિ, ઇત્યાદિ કરે

એ ક-યાણ મિત્રને શાની જેમ મેવવા ? જેમ કોઈ

અધો વિષ્ણુકૃષ્ણ, વાહિણિ વિવ વિજ્ઞે, દરિદ્રો વિવ
ઈમરે, મીઝો વિવ મહાનાયકે,

આધરો માણન લયાનક અટવીમા ભૂવો પડી જાયેલો હોય
વાય ને મિહુ વગેરે જ ગતી પશુઓની ચીનોલી થયરી ગયો
રોય, રસ્તો શોધવાની શક્યતા ન હોય, હુમાણ જોઈ જ ગતી
પશુનો ભક્ષ્ય બની જગે એવો લય હોય, તે મમયે એને કોઈ
દોગી જાય અને બચાવી લે, તો તે આધરો તેના ઉપર ઢેટલો
આવરી જાય ? બસ, તે જ પ્રમાણે આ લય કર સ તાર અટ
વીમા ભૂવા પડી જાયેલા આત્માએ હિતમાર્ગે દોરી જનારા
ધર્મમિત્રને સેવવા જોઈએ અથવા, જેમ રોગના દુખથી કોઈ
થણોજ પીકાઈ રહેલો હોય, એન જરા પણ ન પડતું હોય,
આતિ દુખથી - ટાળી જાયેલો હોય, કાંઈ ગતો મુજનો ન હોય,
શુભન આકર નાગતું હોય, એવીજ પણે કોઈ પ્રણ વેદ્ય મળી
જાય, તો તેને જે પ્રમાણે અનુમદ, તે પ્રમાણે કથ્યાણુ મિત્રને
સેવવો જોઈએ અથવા, જેમ કોઈ નિર્ધન હોય, ઘરખાર વગ
રનો હોય, રાજ તરફથી પણ દડાં જાયેલો હોય, તેને માટે
નગરમા કાયદો થણ કડક હોય, આદે તરફથી હડધુન થયેલો
હોય, ત્યાંદે દુનિયાના ઉભા રહેવા માટે કોઈ શ્રીમતને શોધે,
અને એને વખતે તેને કોઈ રાજમાન્ય શ્રીમત મળી જાય, ને
રહે ' ચિતા ન કગીશ, જે જોઈએ તે નહાય કરીગ, ' ત્યાંદે
તે શ્રીમતને તે દરિદ્રી કેવી ગીતે, કેવા મદલાવથી, કેવી
આજ્ઞાકિતતાથી સેવે ? એ પ્રમાણે કથ્યાણુ મિત્રને શોધીને સેવવા
જોઈએ અથવા જેમ કોઈ મહા લયના ત્યાનમા, કે આક્રમણ
વખતે, જુ મગારના ત્રાસ વખતે, આશ્રય માટે

ન ટૂંકો સુદરનરમન્નનિ યદુમાણજુતે સિખા, આણા
ફૂરી, આણાપડિચ્છગે, આણાઅવિરાગે, આણાનિ
પ્કાયગેત્તિ ।

રોષે, અને કોઈ મહા સમર્થ નાયક મગી જાય, તે તે આત્મા
મન આપે કે ' નિર્ભય રહે, કોણ તારો વાળ પલ્લ વડે કરનાર છે
મુઝાઈશ મા, મારી સાથે લેવો રહે ', એ વખતે એ પેલ
મહાનાયકને કેવી રીતે, કેટલા દેશામથી, કેવા બહુમાનથી, કેટલું
પરત તતાથી એવે ? એ પ્રમાણે કદ્યાણ મિત્રનો સેવવો જોઈએ

અહિ એ ખામ ધ્યાનમાં રાખવાનું છે કે આ જગતમાં કત્યાણ
મિત્રને સેવવાથી અધિક મુદર બીજુ મુ છે ? એની ઉપાસના
એજ વધુ મુદર છે માટેજ (૧) ક-ચાણમિત્રો પ્રત્યે ખબર
આદરભાવવાળા બનવું જોઈએ, (૨) વગી એમના આજ્ઞાકારી
બનવું જોઈએ, એટલે આજ્ઞાના અભિવાધી બનવું, અર્થાત કત્યાણ
મિત્રે કોઈ આજ્ઞા નથી ફરમાવી તે વખતે પણ 'અહો ! તે મ
આજ્ઞા ક્યારે ડરે, તેવી આજ્ઞાવાળા બનવું, આજ્ઞાની ઉલ્કા
વાળા બનવું (૩) તેવી રીતે જ્યારે આજ્ઞા ફરમાયે ત્યારે તેન
સ્વીકારનારા બનવું જેમ કોઈ બીજારી ત્રણ ત્રણ કલાક રખ
ડવા છતાં ખાવાનું કાંઈ ન મળવાથી ભૂખથી પીડાઈ રહેવો હોય
તેનામાં તેને કોઈ અન્ન આપે, ત્યારે તે જેવા અને જેટલા આદર
થી તેને ગ્રહણ કરે, તે પ્રમાણે આજ્ઞાને વધાવી લેવી જોઈએ
(૪) સાથે, આજ્ઞાની વિરાધના ન જ થાય તદ્વત્તિ કરીને આજ્ઞા
શિરસાવ ઘ તો કરી લીધી, પણ પછી એથી વિરુદ્ધ વર્તન કર
તો આજ્ઞા વિરાધી ગણાય તેમ ન થવું જોઈએ ક-ચાણમિત્રન
આજ્ઞાની વિરાધનાથી આત્માના ડોષોની વૃદ્ધિ થાય છે, શુભે

પદિવન્નધમ્મગુણારિહ ચ વદિત્થા, ગિહિમ્મુચિગ્મુ
ગિહિસમાચારેમુ, પરિસુદ્ધાણુદ્ધાણે, પરિસુદ્ધમણ્ઠિરિણ,
પરિસુદ્ધરટ્ઠિરિણ, પરિસુદ્ધકાય્ઠિરિણ ।

૮૦ રહે છે, અને ભવાત્મા દુર્ગતિ થાય છે, તેથી ફરી મગા
આના મગધી મુરકેવ બને છે (૫) વળી, આસાને ઉચિત રીતે
અમલ કે વેલો ભેદથી ઉચિત રીતે અમલ એવે વેલ કેપે
નહિ કે અગતિથી નહિ કિન્તુ અહુમાનથી અને પોતાની જાતને
ધન્ય મનીને વળી જેવી જાગા હોય, ભરાણ તે રૂપે એના
અમલે કરવાનો એમા કદાચ અગવડભર્યું કે અણામતુ લાગે
ના એના અમલના મહાન લાભો છે એથી ભુમજૂના કુમ
રકાગે ભુસાર્થ મુસન્કારાનો પારનો મળે કે, કુમ્પ્રવૃત્તિઓ અમ્પ્રી
કુમ્પ્રવૃત્તિઓથી જીવન અમમગતુ થાય કે

ભવની ભીતર ખામ નેવરા થોમ્મ મારે કન્થાભિત્રન છે,
એવુ નક્કી કર્યું, પછી તો એમની આનાને પોતાના શ્વારે
શ્વામમા વળી છે એથી જીવને જે અનાદિની સ્વચ્છ કથાનિતાથી
કર્મની મહાપગધીનતા વેઠવી પડી હતી, તેને બદલે હવે આજ્ઞાની
પરાધીનતા સ્વીકારી, એટલે તો એ કર્મથી મુક્તિ ન્વતત્ર થવાના
દ્વાર ખુલા કરે છે હવે કન્થાભિત્રની આના ઉપર તે એટલે
બધો મોહિત થઈ ગયો કે જેથી પ્રતિષ્ઠાની મોહની તાકાત
નથી કે તેને પોતાની તન્ક જરાપણ આડર્પી શકે, ભરમાવી
શકે, કે પડછાયો મગ્ગો પછુ આના પા નાખી ગકે

ધર્મશુદ્ધોના અમર્ષકની પેવાદિની સાથે, ધર્મશુદ્ધોને બાજતુ
મન, વચન, કાયાનુ વર્તન ભેદથી વિશેષ થોમ્મ પ્રવૃત્તિ
તો પછી, પછુ આમાન્યથીય વર્તન ધર્મને મોભે તેવુ

જોઈએ ગૃહસ્થને યોગ્ય લિન્ન લિન્ન પ્રાપ્તિ આચાર વ્યવહારો વિશે મામા યથી વિશુદ્ધ આચરણવાલા તો બનવું જ જોઈએ એ માટે ગ્રામ્યે જે આચાર, વિચાર, અને વાણીની શુદ્ધાશુદ્ધતા કહી છે, તે નમજી લઈને ગ્રામ્યે કરમાવ્યા મુજબની માનસિક ક્રિયા એટલે વિશુદ્ધ વિચારસરણી નખરી જરૂરી છે એ વિચારધારા એવી જોઈએ કે જેમા માયાશન, નિર્જન શય વગેરેના મિશ્રણ ન હોય, રસ કલ્પિ ગાતાગારવને સ્વાચાર ન હોય, અમશસ્ત કૃષ્ણાદિ લેખ્યાનો એપ થયેલો ન હોય ક્રોધાદિ કષાયના રગ ન ઝટાયા ન હોય, ઇત્યાદિ તેવીજ વચન અને કાયાની ક્રિયાવાળા પણ બનવું જ જોઈએ એટલે કે વાણી અસત્ય, આક્ષેપ, કર્કશતા, અપ્રિયકારિતા, અપરિમિતતા વગેરેથી કલુષિત ન હોય, તેમજ કાયિક અગોપાગ કે ઇન્દ્રિયોની એષ્ટા(પ્રવૃત્તિ) એ બીજ સતા, કુરતા, ઉદ્ભવતા, ઉન્નમ્નતા કિથી રહિત હોય અર્થાત્ વિચાર વાણી તથા વર્તન એ સત્ય, સર્જનતા, અને શાસ્ત્રીયતાના પાયા પર રચાયેલા હોય, ઉદારતા, નબીરતા અને પ્રેમથી મુલાસિત હોય, વ્યાપક ઔચિત્ય, જીવો પર ભાવદયા, સહિષ્ણુતા અને દીર્ઘદષ્ટિથી ઓતપ્રોત હોય

આ તો બધું નામાન્ય રૂપનું કીધું હવે વિશેષરૂપે માનસિક, વાચિક અને કાયિક શુદ્ધ અનુષ્ઠાનોનું ન્વરૂપ કહે છે તેમા પહેલા માનસિકમા, સાધુધર્મનીએટલે કે મહા અહિંસા અને મહા સયમની પશ્ચિબાવના જેને કરવી છે તે(૧)સમારમાહિ સાના સકટપો ન કરે, તેમજ એવા પણ સકટપ ન કરે, કે જેના આરભ સમારભમા અનેક જીવોનો ઉપઘાત(નાશ) થતો હોય, જે સ્વભાવે લોકમાનિ થ બનતા હોય, જેને આચરવામા બહુ ફેલેશ થતો હોય, કે ભવિન્યમા જે બહુ દુખદાયી થતા હોય, જેમકે, અગારકર્માદિ

રજિજ્ઞાણેગોચરકારગ, ગરહણિજ, વહુકિલેસ, આય-
દિરાહગ, સમારમ । ન ચિંતિજ્ઞા પરપીઢ । ન માત્રિજ્ઞા
દીણય । ન ગચ્છિજ્ઞા હરિસ । ન સેત્રિજ્ઞા ચિત્તરામિ
નિવેસ । ઉચિઅમણપપત્તમે સિઆ ।

કર્માદાન વગેરેના ધ ધા, ખરકર્મ, જલીચર્મ, જુગાર વગેરે
એવું નહિ, કિંતુ (૨) પરને લેગ પણ પીડા કરવાનું
ચિત્તવે નહિ કેમકે પરન પીડાતે પરિણામે પોતાને પીડાકારી છે
જ્યારે, પોતાનું બગાડનાર દુશ્મન ઉપર પણ મત્રીભાવ રાખે,
ત્યા તુલ્ય વાથે ખાતર ખાતને દુખ દેવાનું તો એને સ્વપ્ના
માય જ્ઞાન આવે ? વધી ઠોઠ ઇજ વસ્તુ ધાર્યા મુજબ ન મળી,
કે અનિષ્ટ આપણ કોઈ આવી પડી, તો પણ (૩) મનમા
ગીનતાને ન ભાવે, અર્થાત્ મન દીનદુષ્ટી કે ઓશીયાળું ન કરે,
મનમા એ બદલ જરા ઓછું ન લાને પરનાકુરગમા મારમાનો
રગ જા સારુ ઘગાડ્યો ? (૪) એવું ઈષ્ટ મળ્યું હેય ત્યા
હૃદયેયો ન થાય, મમજે, કે એ વિનયર છે, અને આત્માને
નમ્રાધ કરી જ મારમા કેદ કરી રાખનાર છે પોતાને મરવને
મારનાર જડને મેલ્લીને મુશી શું ધાતુ ? (૫) તેમ ખોટો
આગ્રહ ન મેવે જેમા કાઈ તત્ત્વ નહિ, જે સ્વરૂપે કે પરિણામે
મિથ્યા-ફળુલ છે, તેના વિચાર જા કરવા ? નિર્ણય શું લામ
બાધી લેવા ? માનવ જીવનની મોંઘેરી ઘટીઓ અતિ ઘણ છે,
અને તત્ત્વોના અધ્યવસાયો (ચિત્તન અને અનુભવ) કરવાના અપાર
છે, ત્યા અતત્ત્વને મનમા ક્યા ધાલવા ? (૬) અતત્ત્વમાર્થી ઉઠાવી
મનને આગમે કહ્યા મુજબ થોડી રીતે તાત્ત્વિક વાત વસ્તુમાજ
પ્રવર્તનાનું જોઈએ

અસનાવગે પરિણાસમ્, ગુણકરેજ્ઞામત્તિ, ક્ષણકપાપરે,
નિમ્મમે માવેણ । ૪ ।

પાપ નિના નેજી, નહોતું દુર્જી એજી મુજી હિંદત્તહાન ને નેરે
પરમી નામે ગુણે વેકા પીદિર્મિદુધમે ના આસત્તો, નાકમ
નમાશા - યુદ્ધ જોવાનુ, અધિમુખો (નિ નાના સાધનો) નધારવ
પ્રવા વાન, મોજોએ, નીનાદિ આચરવાનુ - એ 'વગેરે અનર્થ
ન નેરે નાથે નાથે, 'જિનગિમે' કહેલી રીતેનીતિના 'અનુ
૧૨ કાયિક, રુબ અનુષાનોમા 'પ્રવર્તે' શીવમા, દાનમા, સપમા
નામાયિક-પાપધમા, જાન-ધ્યાનના છુટી જતનાની પ્રવૃત્તિ
વગેરેમા કાયને પ્રવર્તાવે

પોતાને જે ક્ષન 'વગેરેમા લાભ થાય તેને 'યોગ્ય રીતે
નિયોજે એમું મનાવે, કે આપકના પ્રમાણમા, અર્થાનુભવ
ભાગ કરી આકમા ભાગનુ જાન કરે એવુ જ લોભને આપને
ભાગ પોતાના ઉપભોગમા વાપરે આવકનો ચોથા ભાગ કુટુંબ
પરિવારનુ પોપણ કરવામા ખર્ચ, ચોથા ભાગ મુકીમા ત્રીજા
અને ચોથા ભાગ વેપારમા પોણે આ અંગ બીજી રીતે આવડે
ઉચિત રીતે વિધિમત્તુ સુચવચ્ચો કરવી જોઈએ, બીજાએએ પછે
કહ્યુ છે કે આપકમાથી અધુ અથવા વધુ પણ 'ધર્મમા યોગ્ય
જોઈએ, અને પછી વધેલાથી જોઈનું તુચ્છ કાઢિકે કાપે થતું
જવક કરે

અર્થપૂર્વે, કહેલા ગુણોથી અને નુદાચાગેથી અમૃદ અને
આત્મા પરિણાસમુદ્ધેરે, હોય જિનુ તાપન કરનારે, હોય એ
રીતે અને ? ગુણ પ્રશિધનથી, અર્થાત્ નિરવર ગુણ પવિત્ર ભાવ
નાઓ, પવિત્ર નિર્ભયો અને સુરક્ષિત ગુણોમા રમતો રોવાથી, એ

સ્થિતિ વગેરે વિચાર માતપિતાદિ, એકેક મ બ ધ એકેક જીવ
નાયે અને જ્વાળ થયા, અને પિતા તે પુત્ર, કે મિત્ર તે શત્રુ પણ થયા
એવી વિચિત્રતા હોય, ત્યાં કોના પર મમત્વ કડ ? જો હું અધિક
મમત્વ રાખીશ તો પાપુ અને ક્યાર ન સારમા ભટકેલું પડશે
સમાજી કુટુંબ મોહાધ જે, અને પટખય જીવના આરભ
(ન હાર)મા પડેલું છે તેનું પાવન કરવું એ આમ તો, મોહ
અને આજીવને પોતવા રૂપ હોવાથી પાપ છે, પણ ઉપર કહેલી
રીતે પાલન કરવામા આવે તો, બીજા દીનદુ ખીને ઉપદાર કર
વાની જેમ તે પણ ધર્મ ગણાય જીવવિશેષથી શુ ? એટલે કે
બીજાને પાળે તોજ ધર્મ, અને કુટુંબને પાળે તો ધર્મ નહિ
એવું નથી, એમા પણ ધર્મ બની શકે એટલું ખડ જે મોહને દૂર
ગળી દયાભાવે પાલન હોય એમ ડરતા, તે કુટુંબ સાથે બેસી
તેને અમાર સમારની ભય કર સ્થિતિ સમજાવે અને ધર્મમા પ્રેર
શકે સર્વે જીવો પોતપોતાના નિરનિરાળા તથા ભવ્યત્વથી અને
કર્મોથી જુદા જુદા છે એટલે જેવા બીજાઓ જીવે, તેવો પરિભ્રમ
પણ જુદો દયાથી એના પાલનમા ધર્મ ખરો, કિંતુ એના પા
મમતા એ બધનું કારણ, કેમકે એ લોક કયાય (સ્વાર્થની ઇચ્છા)
રૂપ છે તાંનો એ પ્રકાર છે

મમતા વ સમતાની વટલેજ મુલની શરૂ છે જીવે હવે તે
નમજીવું જોઈએ છ કે જે પરિવારને તું મ્હારો મ્હારો કરી રહ્યો
જે, જેના મ્હેનમા ચીટકાઈ રહ્યો છે, જેના વિરહમા આકુલ બન્યો
કુલ થઈ રહ્યો જે, એ પરિવાર તો, જેમ સમુદ્રમા એકાએક પ્રય
મોજી આ-મુ અને તેમા ઘણા માછલાઓ તણાઈ સ સર્ગમ
આ-યા, તેમ કર્મ મોજા થી એક બીજાને ભટકાઈ પડ્યો છે પણ
જેમ એ માછલા એક બીજાને પોતાના મ બ ધી માનવા લાગે, એ

બીજાના પ્રેમી માનવા લાગે, 'તુ તારો' અને 'તુ મહારો,' કહેવા લાગે, પણ તે પ્રિયાગને ખજ નથી કે થોડી વારમા જ બીજુ એ- એવુ પ્રયત્ન મોજુ આવશે, ત્યારે એક બીજાથી કયાય અને કેટલે દૂર ખેસાઈ ફેરડાઈ જશે, એના કે જ્યાં એક બીજાનો પતો પણ નહિ ખાય એમ, મ સારી નગામા જ્યાં કાળની એક થપ્પડ પડશે ત્યાં નોનો વિયોગ થતા કેટલી વાર ? મળેવા મળા ન બધીઓ મહો દાડીને જોઈ હેશે, અને તુ દૂર દૂર અપાર ભવસાગરમા પરાધીનપણે કયાય ફેરડાઈ જઈશ ત્યારે હવે કહે કે 'માન માતા' કર્યાનો શો અથ ત્યાં જશે ? અપગી ધૂનનોય લાભ નહિ માટે હાપણુ રાખી તુલ્લિના મા મયમા મમતાન ફાતારી વનાગ વુદ્ધિ કલ્પ નિચિત્ર ગીને સયોગવિયોગો થયા કરે, ત્યાં કોને કોનો મગો કહેનો ? અતિ દીર્ઘ-અનાપિ એવા આ સ સારમા અન તવાર નવનવા જ મ જ્યાં થાય છે, ત્યાં કોઈ એવો છવ નથી કે જે મનેડવાર આપણો સબધી ન બન્યો હેય તેથી સ્વજન એ વસ્તુન્યા 'સ્વજન' આપણુ માણુન નથી એમ જતા, મ રમા રહ્યા ત્યાં સુધી ઉચિત અને સ્ત્રિય ચૂકવાનુ નહિ પડિ વા પછુ એ પ્રમાણે હૃદયમા એકસ ભાવવાનુ છે પણ તે સ સારની અસારતા માલજે જ નહિ તો ? તો જે વાતમા તેમને રસ હોય તે વાત કાઢી તેમને આકર્ષી, પછી મુખ્તિપૂર્વક આપણી વાત રસ તોડ્યા વગર જોડી દેવી તેમ છતાં તે નમજવા માટે અશક્ત લાગે તો 'એના કર્મો ગાઢ છે, મોહાધ દગા છે, એ બિચારાને કયાથી આ વાત સમજાય' એમ પોતે સમજી એમના પ્રત્યે અનુક પાવાજો રહે

કુટુંબનુ આલન કરવામા ધમ કેમ રહ્યો છે ? ઉપગર થઈ રહ્યો કે માટે સતાપ કનવતો નથી, શુભ ઠરે છે ગાઢ આર્તવ્યાન

તહા તેમુ તેમુ સમાયારેમુ । સટમમળ્લાગા સિઆ,
 એમુગેડ્દ, અમુગકુલે, અમુગસિસ્સે અમુગધમ્મટ્ટાણ
 ટ્ટિણ । ન મે તઘિરાહ્ણા, ન મે તદારમો, વુટ્ટી મમેઅ
 હ્સ, ણઅમિત્તં માર, ણઅમાયમ્મુઅ, ણઅહિઅ, અમાર
 મળ્ણ મઘ્ઘ, વિસેમઓ અંવિહિગહ્ણેણ ।

જે, ધ્યાનથી અથાને છે એ ઉપકાર છે તેો પછી પ્રશ્ન એ થાય કે,
 સમારીને બંધનું કારણ શાથી ? એટલાં માટે, કે જીવો જુદા
 જુદા છે, - દરેકનો કર્મ, - એની અવિતત્ત્વતા, એનું તથાભવ્યત્વ
 વગેરે અર્થનાં છે, તેમા મમત્વ રાખવું - એ સિદ્ધિ લાવનાં હો
 વાથી બંધનું કારણ છે

કુટુંબને સ્વતાપ નહિ । પરંતુ શુભ કરનારે, અનુક પાવાળો
 અને અતરથી પોતે નિર્ભય રહી, શ્રદ્ધાસ્થને થોડાં જ આચારો
 મેળે છે, એ આચારોમા પણ લક્ષ વિના મૂઠપણે - ગતિનુગતિકપણે
 વર્તનારો ન હોય, - કે તુલ્યપર્યાયવાળો બની વિચારતો નહે કે 'હું
 કેટલો છું ?' માફ કુલ કયું ? હું કેનો શિષ્ય ? માગ વ્રત કયા ?
 હું દેવદત્તાદિ નામે શ્રદ્ધા છું અમુક કુળમા ઉત્પન્ન થયો છું
 હું અમુક આચાર્યનો શિષ્ય છું એટલે મારા શુરૂ અમુક છે
 હું અમુક સમકિત, દેશપ્રિય નિ વગેરે ધર્મસ્થાનમા રહેલો છું
 મે જે આશુવનો લીધા છે એની વિરાધના તો હું નથી કરી
 રહ્યો ? અથવા હવે વિરાધના થાય એવું તો નથી લાગતું ને ?
 એટલું જ નહિ પણ માફ ધર્મસ્થાન વૃદ્ધિગત થઈ રહ્યું છે ને ?
 જે આત્મામા વ્રતો પાળવાની દૃઢતા છે, અને એ શ્રેષ્ઠ લાવનારો
 મા રમવા માટે વ્રતોને ધારી જ, સાવધાની પૂર્વક પાળવાની કાળજી
 છે, તથા સદેહ કપડા ઉપર લાઇ ન લાગવા દેવાની જેમ વ્રતને

પણ ન લાગે તે પ્રમાણે શ્રેષ્ઠ કરમાવેલી વિધિથી ચોખ્ખા દ્રવ્ય-
 મેત્ર-કાવ-ભાવની પ્રવૃત્તિઓ નાચવીને મૂતોને, આચારનારો હોય
 કે, તે ઠીક શકે, કે મને વિરાધના વાગવી નથી છતાં તે ન બને,
 કે, કોઈ કાલે જન પણ રાગદેવનું જોર ધર્મ-ભાવનાની શિથિલતા
 પ્રમાણ આવશે તો આખોય ધર્મ-ધ્યાનનો પ્રમાણ કગમગે
 અને કદાચ નાશ પણ પામશે તેથી, તે અમદ્ (પુત્રનું કરાવનારો),
 આજ બનથી હું રહીને વિરાધનાદિથી, બની, મૂતોને, પાલો, 'ઓહો'
 જગતમા સનકિત, વિરતિ વગેરે ધર્મ-ધ્યાન સિવાય શું તાર છે,
 એ- પોતાની ચીજ છે, કેમકે ભવાતરમા એજ, ન પરિત તરીકે
 રાધે માને છે એજ સુદર પંચામ જાવનાર હોનાથી જીવને
 કનાજીરુ છે બાકી ધન ધાન્ય, ન પરિતને, ટેર, વડાહા, કંકુ બ,
 મિત્રપરિવાર, માનપાન, મત્તા, લાભાભ્ય કે વેળવવિલાસો, એ બધુંજ
 અમાર છે, અતે ફળુલ છે, દગાખોર છે, અને વિશેષ કરીને
 અવિધિ અન્યાયથી મેગચુ ભોગચુ હોનાથી વિપાકમા પરિણામે
 કારમા કંકુ ફળુ હું અને આપનાર છે કહ્યું છે, કે, અર્થ (પૂન) તો
 નગમા અધ બનેલો પાપનેજ આચરીને જે કાંઈ લાભ મેળવે છે,
 તે બડિશામિપની જેમ તે સગાંધનો વિનાશ કર્યા વિના પરિણ,
 મનો નથી, અર્થાત વિનાશનોજ પંચામ લાવે, કે

બડિશામિપ એટલે શું ? જેમ, માફીમા, માછલા, મંદકર્પુ,
 વોળ હી અછીયાર કાટાને, મામતા હુકડાથી, ફાફી, પાણીમા, તાખે
 છે, ત્યાં એ માત્ર અત્ય ત સ્નાદિષ્ટ, લાગતુ હોઈને માછલા, કોઈ
 પણ ભતના વિચાર વગર જડપથી તેને, મામા આજુ, મુઠ્ઠા કહે
 છે, અને ખાત્ર લાગે છે ત્યાજ પેલો કાટો, મામુવાને વીધી ચોટેલો
 જે છે અગાનને શો અપાત, કે એ સ્નાદિષ્ટ સુદર દેખાતા મામુની
 અદર રહેલો આક્રમ (કાટો) તાજો ન્યાદ પુરો થતા મહેલા અને,

પરમાત્મ નિર્ભયયદ્ પરમકારુણિમે સમ્મ સવુદ્ધે મગ્ધે
અરહતેતિ । એ સમાલોચિત્, નદરિકુદ્રેસુ સમાચારેસુ
સમ્મ વદિત્ત્વા, માયમગલમેઝ તત્તિપ્પત્તીણ ।

એ મામ પચતા પહેલાં ના । પ્રાણને દરી, ડવનને નાગ કંચો?
એજ પ્રમાણે । અનીનિધી મેળને ની મ પત્તિ અને ભોગવિલાસો,
દેખીતી રીતે તો ક્ષણનાર ઘણાજ નવાઈ લાગશે, પરંતુ તેની
માશાએમ લેના પહેલાં તેની પાછળના પાપોથી ધોધલાં મહા
ચીજા કંઈ તારા આત્માને નાજી હળી નાખશે પવિત્ર, મુદ્ધ
તેજની અને મહાશક્તિવાળી નારા આ માને મનીન, ખીલતલ,
તેજસ્વિત અને મહાશક્તિ જનાવી, હતો ન હતો દરી દેશે, એ
છે બનવું બેધનું નથી

આ બની વસ્તુ કોણ નમજાવે છે આત્માને મુદ્ધ એતિ
મુદ્ધ, અને મહામુખી જનારવાનો મોર્ચ કોણ જાતલાવે છે ?
લગનાન અન્ધ તદેવ એ સમજાવે છે, કેમકે એ નજી લોકના બધું,
નાચા મનેહી છે, અત્યંત યોગ્ય તીર્થ કનામકમાદિના મુદ્ધના
પ્રાણભારવાળા છે, પરમ ડરુલિક છે, એમના અનાદિ વિશિષ્ટ
તથાભવ્યત્વના બને એ પ્રમુદ્ધ જગતના નમત પ્રાણીઓપર
અપર પાર એગતિક અને આત્યન્તિક કંજીવાળા હોય છે કારણકે
તીર્થરના આત્મા જેવું તથાભવ્યત્વ જીવવાને નથી મર્ચકે
મેધિની જે વરબોધિ તેને ધનનારા ટોવાથી, નાચી રીતે ખીલ
ના ઉપદેશ વચર સ્વયં જ જે યુએવા છે, જડચેતનના પુધાથ
વરૂપના નિશ્ચિત મોધવાળા જની મહા વિરાતવ તા છે, એવા
વિશિષ્ટ આત્મા તીર્થ તદેવ એ એમ કુરમારે છે એ પ્રમાણે પ્રણિ
ક વિચારીને અને નિર્ધારીને ધર્મધોનો (સમકિત, દેશ

વિરતિ વગેરે)ને વિરુદ્ધ નહિ, પ્રતિબુદ્ધ નહિ પણ મનિરુદ્ધ, અતુ
મુલ એવા વિવિધ આચરેમા મારી ગીતે ગામનિરમાનુમાન પ્રવર્તે

આ રીતનુ વિધિપૂનક્તુ ધર્મવર્તન તે માત્રમગ્ન છે પ્ર
માર મગ્ન તો શુભ અધ્યવસાયને શ્રેય છે, ત્યજિ અહિ તો
અહિ મા, મન્યાદિ, ઉત્તમ આચાર વગેરેમા મનિધિ પ્રવર્તનને
ભાવ મગ્ન કલ્પુ એ ગી ગીતે ? ૮૦ નાધુ ધર્મ ની પરિભાવનારૂપે
જે મનિધિ પ્રવર્તન કરી ઉત્તમ ચોચ આચારોને માત્ર છે
તેથી અનુભવ ભાવના ક્રમેના નાશ થાય છે, અને આત્મા
શુભ અધ્યવસાયના મુન્દર પન્નિભામગ્નો બને છે આમ
શુભ પરિણામ રૂપ ભાવ મગ્નના અનાધારણ કાન્દુભૂત
એવા સનિધિ પ્રવર્તનને પણ ભાવ મગ્ન નહી સમય ન્યા
નમા રાખવાનું છે કે અહિ નિધિપર ખાસ ભાર મુક્યો કેમકે
નતો લે, પાવે, તપ નપ દે, પરતુ જે કહેલો જીવમશ્વર
અધર્મમિત્રત્યાગ ધર્મમિત્રોપામના, લોનવિરુદ્ધનો ત્યાગ, શુદ્ધ
મન વચન કાયાની ક્રિયા પરિવારને અગ તાપ અને શુભારિતા
દયા અને નિર્મામના લે ન માચવે તો શુભ અધ્યવસાય પામવા
દુર્લભ છે જેમ, તપ ધર્મોગ્ન કે, પરતુ તપના પાત્રે આહા
ને ઘટીજ ન્વાદૃતિથી ખાય, તેમા તન્મય બને તેમ ઘાતુજ
ખાન તો તેને તપનો આ કયાથી મળી શકે ? તપ કર્તી
રખતે પેહી ખાવાની અને ન્વાદૃની વામનાને યાં લાવ્યા કે,
ત્યા તપની સુવાસં એ નહિ પામે કેમકે તપ માથે વિધિ ન
સાચી મથવા જેમ ધર્મમા કાચ કરી કોઈ સારે રગડી ઝગ
ડીને મઠિરે પૂજ કરના આવે, દેખાવમા પૂજ તારી કે, ફૂલ
વગેરે મારા ચકાવે, પરતુ ત્યા બૃહર્લેશના વિચારે આવ્યા
કરે, ક્રિયા બલેને કાયાથી થતી હેય, પરંતુ મન તો આર્ત રોડ

તદા જાગરિજ્જ ધમ્મજાગરિઆળ ।

ધ્યાનમાજ હોય તો તથી બનેા ત્તમ પલ આચાર હુલ્લેને શી
જ્ઞાતિ આપે ? તે રમાણે મોક્ષ આગમવલ્લણ વગેરે જે વિધિ
પિનાનુ પ્રવર્તાતુ હે તો તે આગમગગ ન જની શકે ધમ્મ
ચત્તારમા જેટલા મુદ્ધિ તટલા પ્રમાણમા ધર્મચ્યાનેા ઉત્તા
યવહાન્મા જેવા મુદ્ધ બાને મુદ્ધ પન્નિવિતિ, તેલાજ ધર્મન
મુલ અધ્યયનાથો તટવીજ ધમની મુદ્ધ આચરના અનન્દા મા
જની અમુદ્ધિ તેનીજ અદ્ધિ પોખજતા

આધુધમની પન્નિભાવના કરનારા નહા ધમજાગરિઆ ક' ?
ઠવીરીત કર ? ભાવનિદ્રાનેા યાગ કરીને ભાવનિદ્રાપટલે મત્તર
મા ચિંતન, રાગદ્વષની રમત, મિથ્યાત્વનેા મુદ્ધારો, ચાલ્ય ભાવના
માદ્ધ, પ્રમાદની પરવશતા ઉગેરે આને જાણીને સતત ધર્મ
જાગરિ, અર્થાત્ તાવની મમ્મમ્મ વિચાન્ણા કરવી જોઈએ તે
એની ઉ અ કાગ્ગિની હોવી જોઈએ, ક જીવનમા કઠીન આધુધર્મ
આદરવા માટે જીવને પૂર્ણ ઉ વમિત અને ઉ સાદી કરનારી હોય
જ્ઞાનોપમ માનવ આયુધ્યની બાકી (Riglauc) મા જે અમુધ્ય
પખત પજી શેર છે તેનુ 'મહા મ' ર ઉપજાવવા માટે, આ વિશિષ્ટ
જીવનનુ વિશિષ્ટ 'મહાવિચિત' આ રના માટે, જડમુખી પ્રવૃત્તિમા
થી નર્વશા છુટી 'આત્મમુખી પ્રવૃત્તિમા લીન થવા માટે, અને
સારવાર જન્મમમ્મ યુની જ જાવને જાનવા, તથા કર્મવ્યાધિને
મિટાવવા માટે ધમ-ઓરધને ન જીર્ણરીતે નેવણુ જોઈએ । કાગ્ગે
ઉચિતનુ મુલ્ય નમજણુ જોઈએ, અને તે અમજવા વારવા
વિચાન્ણા રે, ક કો મમ્મ કાલા આ માર કયો કાળ છે અર્થાત્
જા રાજે અને 'આ' કેવો કિ મતી કાળ મળ્યો છે ! અને કિમેમ

કો મમ ફાલો ! કિમેઅસ્મ ઉચિત્ત ।

રવિમ્ ? આ મહા ક્રિ મતી કાળને ઉચિત્ત શુ કર્તવ્ય છે ? મારી પૂર્વ સ્થિતિમા અન તા પુદ્ગલપરાવર્તના કાલ અન ન જન્મ કરી અન ત શરીરના પરાવર્તન કરવામા ગયા, જ્યારે આ કાળ તેવા પરાવર્તન ફરી ન કરવા પડે એવી સ્થિતિ ઉભી કરવા માટે સમર્થ મળ્યો, છતાં એ કાળનો હુ કેવો ઉપયોગ કરો રહ્યો છું ? અસા નમા, મોહવાસનામા, સ સારના વિકટ પ થોમા આત્માને રખડાવ વાનો । ભાન નથી કે એથી આવર્ત ઓગા થાય છે કે વધે છે ? આનો વિચાર કરતા પૂછો અ તજ આત્માને શુ કહે છે ? આ જીવ નમા જે જે વિચાર-વાણી-વર્તનના અભ્યાસ કર્યા, તે આ માનવ જીવનના કાળમા ઉચિત્ત છે ? બીજી ગતિના કાળમા એ નહોતું બની શકતું ? આ કાળનું મહામૂલ્ય કેટલું ! અને એનું અવમૂલ્ય હુ કેટલું કરી રહ્યો છું ! કેવા સુંદર પ્રકાશના પથને અવગણી કેટલી ઘોર અ વારી અજ્ઞાનની ખીણમા ઉતરી રહ્યો છું ।

સવાર પડી ' પેપર ' આંચુ તેમાઝટ જોયુ બજાર ભાવનુ પાનુ, ત્યાં થયું કે આજે આમ વધઘટ છે, આવા સ જોગો છે, હવે જો બજાર આમ ઉઘડે તો આમજ કરી લઉં, બસ બીજી કોઈ વાત નહિ અથવા સિનેમાની બહાર બજારો જોઈ ' અહાહા ! આ ત્રીનેમા અફલાતુન, તેમા આ એકટર એકટ્રેસનુ કામ ઘણું સરસ, શું તેના ગાયનો ! અથવા રેડીયાના પ્રોગ્રામોના કે બીજા ત્રીજા અથવા ને આવાજ વિચારોથી દિવસ રાત પુરા આ બધું શું કર્યું ? મોહ વધાર્યો કે ઘટાડ્યો ? સ સાન્વર્ધક પ્રવૃત્તિ વધારી કે ઘટાડી ? વર્ત માન ઉત્તમ કાળ આ માટે છે ?

આ તો તે કાળ છે, કે જેમા આત્મા પરથી અન તા કાળના

મંના વળા ઉમેરી ગયાય છે, જ્યાં-કર્મકાંડને ધર્મસાધના ના જવલત અગ્નિની માગીને માફ કરી શકાય છે જ્યાં બના દિ અનતમયથી મ । મનીન આ માને વિશુદ્ધ ભાવનાઓથી મળ્યાદના શ્રીધમમૂલ્યવત્ સંપૂર્ણ તેજસ્વી બનાવી શકાય છે એવા આ ગામમાં ધર્મજગા વધારવાનું, કર્મઉદરકાના કમ ને મોહના ટોપનાથી ભરી ભરીને આત્મામાં ફાલવવાનું કષાય, એ કંઈ બધું કળને અનુચિત ।

આત્મા તે કાગ છે, જ્યાં ચતનને જડવત્ અનાવનારી જે રાગ મૂળા મ નીઓનો નશો આજસુધી આત્માને ચઢ્યો હતો મને એ નશોમાં છુવે કર્મથી સસારના વિચિત્ર નાટ્ય સર જ્યાંફહતા, અને એથીજ કમ બાધતા પાછું વાગીને જોયું ન હતું, કહે વિચારણા કરવા સરખીય, કુરસદ રાખી નહોતી, તે હજી નમ્યાઓને દાન, ગીજ, તપ વગેરેથી નાબુદ કરી શકાય સિ માના તાચને આથી બીજો ઉચિત કાળ કયો મળવાનો હતો ? કેમકે રાત્ર દિવસ આ બા ની વાતો, વિષયોનો સ સર્ગ, પગી મહુની પ્રવૃત્તિ, અને વારે વારે નિદ્રા અને ભય-જે બધું મનુષ્ય સિવાયની બીજી ગતિમાં તો તાગી રીતે કરવાનું હોય છે, અને તેનાથી દુઃખ નાએ પુષ્ટ રહે છે આ જીવનો કાળ, એવો ચોખ્ખો છે, કે એનાથી પ્રતિષર્મી પ્રવૃત્તિઓ અને પ્રતિપક્ષી ભાવનાઓના મમૃત દુષ્પા પી, જાણ્ય આહાર સસા સામે આહાર પદાર્થો પ્તા-અરથી અને અનત સુખી એવા મારે આ રીતે લપાઈ-આ ગી પુદ્ગલની ગુલામી ? વિષય સ ગાની, સામે વિરક્તભાવ પરિમ્લ સસા સામે નિરપૃહતા, નિદ્રા સામે આત્મજાગૃતિ ભયની સામે નિર્ભયતા-આ બધાને ઠેળવવાનો આ સાદો જીવન તા છે કેમકે અહિં તપ ગીલ, દાન વગેરે સુન્દર પ્રવૃત્તિઓ

વર્ષ શકે છે સમારનો વિપર્યાસ ફરવા માટે સમાનો કાટ
 ઉતારી દેવો જોઈએ એ મટે દ્વારતા, નિરાગ, ત્યાગ, શુભ
 ભાવો, વગેરેથી આત્માએ મારી ગીતે વચ્ચે બનવું જોઈએ
 અને વચ્ચે જે કાર્ય આવે આવે તેના પર વિચારી બનવું જોઈ
 એ આ બધું આ કાળે મુમકય છે બોલો ! કેવો સુન્દર કાળ
 મને આ મળ્યો છે ! કેટલો દુર્લભ ને કિમતી કળ હું પામ્યા
 છું ! છતાં મજાઓનું જોતો જુઓ ! શુભનમઃ 'ખાઉ-ખાઉ
 આ ખાઉ તે ખાઉ એ બુન, ' આ વિજ્ઞાન કરે આ જોઈ જાઉં
 આ ભોગવી જાઉં, મને શરીર કેવું સુદૃઢ લાગે છે, હું કેવો પુષ્ટ
 છું ' આ આસ્કિત, અથવા તો, ' શરીર તારું નથી રહેતું, મન
 માણી શકાતી નથી, ઉઘ નથી આનની, પેસા નથી મળતા, ' આયિ તા
 જો માનવ કાગમાતો મમજવું સહેતું છે કે પેને જમે તેદહુ આપીશ
 પરંતુ સવાળ પડતા તે બૂખ્યું તું રેહને તૃપ્ત સુગઢે, અને વ
 મૂળ્યું હશે, હવે જોને તૃપ્ત કરવા માટે આખો દિવસ કાઢવાનો !
 વાહ ! કેવી વેઠ ! દેહની ખાતર આત્મા ? કે આત્મા ખાતર દેહ ?
 વળી મુંઢરમા મુજબ મિથ્યાત્વ આપો જોની વિદ્યા કરે એ નિર્મળ
 ગંગના પાણીના પેશાબ કરે એ અવુ નદાવું લાગતીયું, બૂખ
 બીયું, અને બીખણીયું શરીર એમ તૃપ્ત નહિ થાય, જોનો સર્પ
 લાગેથીજ તૃપ્ત થાય કે ?

જેવી રીતે ધન ગમે તેટલું કમાય, પણ તેને સંતોષ નથી
 મળતો રૂચ્છા, આકાશ જોવી અત્યંત છે પહેલા હજારની, મળે તો
 લાખની, તે પણ મળેથી રમ-રમ લાખની, એમ લોક અને પરિ
 મહાસંજ્ઞા વધતીજ ચાલે તેને દિવેની પણ કદિ આપવામા
 આવે, તોય તૃપ્તિ નહિ પોતાનાથી ઉચા ઉચા સ્વર્ગની કદિ
 તેમ બળે, ખિન થાય જડ પદાર્થની, મનુષ્યને એ માફ થય છે

કે એ ઇચ્છા પુરી થતીજ નથી એ તો ઉપેક્ષા બધી મીઠી
' ન જોઈએ, ન જોઈએ ' ના મત્રથી શમે તે દિવેશભાગ
તૃષ્ણાના ભય કર પરિણામો હૃદયે વિચાર્યાથી કેળવી શકાય પછી
તો આહાર-વિષય-પરિગ્રહ સંજ્ઞાના ભુક્ષા ઉઠાડી શકાય એ
માટેનો આ યોગ્ય કાળ છે

દેવનો કાળ પણ મેં જોયો ઘણીજ ઋદ્ધિ સિદ્ધિ જોઈ
ત્યાં ખાવાની જરૂર નહોતી, પણ પ્રણાદ મળી હતી ઉત્તમ ખાન
પાન ખાવાની જે ઇચ્છા, તેને દીવ્ય મુદર જોડકારથી શમાવી
શકાતી બીજા પરિગ્રમ વિના માત્ર જોડકારથી શમી જતી આવી
સિદ્ધિ હોવા છતાં, જે ઇચ્છાઓ પર ઇચ્છાઓ ઢોડતીજ રહી,
તો આહાર સંજ્ઞા કયાથી તૂટે ? મુવા બેસવા માટે, હરવા દરવા
માટે, આમોદ-પ્રમોદ માટે, બાગ બગીચા, મુલાયમ વસ્ત્રો, મખ
મલના ગાલીયા, અતિમુદર પુષ્પો, મુંવાળી રમણીઓ, એ જે મળ્યું
હતું, તે બધું રાગને વધારનારું હતું, ત્યાં વિષયસંજ્ઞા કયાથી
તૂટે ? આહાર સંજ્ઞા, વિષય સંજ્ઞા તોડવાનો ત્યાં કાળજ કયા
હતો ? ક્ષેત્ર કયા હતું ? જ્યારે અહિં બધુંજ અનુકૂળ છે અહિં
રાગ વધારનારા સાધનો તેવા નથી તેવા દીવ્ય સ્વાદિષ્ટ ખાણા
કે મહાવૈભવો નથી, કે જેથી સંજ્ઞાઓ પોષવાથી બહુ સાર
નીકળે અને તથા અને ત્યાગ અહિં કરી શકાય એમ છે તેથીજ
આ કાળ ઘણીજ ઉત્તમ છે

આહાર કરતા, વિષયોમા ઇન્દ્રિયોને જોડતા, અને પરિગ્રહની
મમતા કરતા એમ ઘણું જોઈએ કે જરૂર ! દુરમનને હજી હું પોષી
રહ્યો છું ? દુરમન સાથે દોસ્તી કરી રહ્યો છું ! દુરમનોને મહા
રાજ આત્મા પર હલ્લો કરવા આમત્રી રહ્યો છું ! કયારે અવસર
મળે કે એનાથી ભાગી છુટું

કોઈ કહેશે કે આ શરીરને ટકાવી રાખવા સાફ તો ખાવાની જરૂર છે ને ? પણ એને ખબર નથી કે જે એમ યાચ છે કે અમુક અમુક વસ્તુ મારે ખાવી જોઈએ, આટલી વાર ખાવું જોઈએ, એ મધુ શરીરના પે રણના નામે મ જ્ઞાને મેળવ્યું અપાય છે ' દુધ ખાઉં એન્ડે ગરીબ મજબુત થાય, ' અરે એથી તો મ જ્ઞા મજબુત થાય છે અને આ તો બહાર કાઢી ઉઠ પસાડવા જેવું થયું ! શરીરની અપુષ્ટતા ટળવા માટે મ જ્ઞાથી વૃત્તિને તેજ કરી પુષ્ટ બનાવી નહિતર, આપતે તો એવું કરવું હ કે ગરીબ ધર્મસાધનાયે ટકા થયું હ સ્વ, વળ સમાન મારીને જેમ, વીંછી પકડવો છે, પરંતુ હજુ કે નહિ તે પ્રભાભે આહારિની પ્રવૃત્તિને પડડવામા આવે તો બચ નહિ

વળી વિનારે કે કો મમ કાલો ? તિં દમસ્સ ડધિમ ? આ મારે ય્યો કાળ છે ? આ કાળને યોગ્ય શું છે ? આ તે કાળ કે જે જ્યાં આત્મસ્વરૂપની આઢે આવેલા કર્મના પડકારને પીરી શકાય, મોહની નદીમા તળાઇ ભવમુદ્રમા રહી જવાને બદલે ત્યાં વીતરાગના ઇશ્વરની નાવામા બેસી મયપાર ઉત્તરી શકાય, વયો આ કાળ છે જે નાવ મળી હતી તે કાળી હતી, જેમકે મોક્ષનુ લક્ષ્ય નહોતું આજે એ મુઝાયું છે, તો અખંડ ચારિ નવાવમા બેસી ક્રમ જાગથી બહાર કા ન નીકળી જાઉં ?

તિર્યચનો કાળ પણ જોયો હતો. બગદ હતો, ગાડામા પચીસ મલ બાર ભરેલો હતો, મધ્યાહ્ન મમયે ચેત્ર વૈશાખના તરકા તપી રહ્યા હતા જમીન અગ્નિવત્ ઉપ્પૂ હતી, ધીખના તાપો, તૂડાનો પાર નહિ, અતિ પરિશ્રમે ભૂખ પણ જોરદાર, શરીર પરસેવાથી રેખાજેખ, મોમાથી ગ્રીભ છુટી જતું હતું, ત્યારે ઉપ રથી ગાડીવાળો વોળ ડી ખીલી મારા જીવતા શરીરમા યોચતો

હતો, તેથી મને મહાન ગુનો થતો કેમ ગુસ્સો ? તે કા
ગુન્માનો હતા માથે પડ્યું નમનાથી ભોગવ, કર્મ ખપે ?
એમ ત્યા કાળ નમનવ ? અને સમજવા છોટલી બુદ્ધિય ત્યા
લી ? જ્યા આજે માનવ ભવમા એ માળ છે, કે જ્યા સમતા
મમાધિ અને નહિચૂતા લાવી કર્મોની સુદ નિર્જન કરી શકાય
વનો કાળ નમનમનો હતો, આજે મયમનો છે પૂવનો કાળ
નાનો હતો આજે નિનાગનો છે પૂવનો કાળ દેવનો હતો
માટે ઉપશમનો પૂવનો કાળ મન-વચન-કાયાની કુમવૃત્તિએ
ડાવાનો હતો, આ કાળ એ દલી બચવા મન-વચન-કાયા
ની શુષ્કિતનો છે ।

છવ ! ઘડીલર બેસી વિચાર તો કર કે, કેવી આ ઉત્તમ
જાળની ખમીમ તને મળી છે ? મારા આ માનવકાલના પ્રતા
પજ કેટરેટલી ત્રિશ્ણતામોનો લામ થયો છે ? એ લાલ થયા
ના હિમાએ આજ સુધી તે શુ કર્યું ? ને હવે શુ કરવા થોચ
કે ? માયાનિખાનના શયો ઉપેડવાના કાળમા ગાયો હોડી
રહ્યો છે કે જૂનાને માયવીનવા વગીર પેદા કરી રહ્યો છે ?
મિથ્યાત્વ ચોરને પોષી હો છે કે ભગાડી રહ્યો છે ? વાધ વેડેનો
ભવમા શન-ગહુ રાખ્યા, પણ હવે શા સારુ વાધ વડે જનવુ ।

અનાર્થ પછાની કાળમા નિહાન (પાદ્મનિકે આશ મા)
ગહુ કર્યા, પરતુ હવે અનાર્થ જનવાની શી જરૂર ? જિન ન
હોના મળ્યા ત્યારે કુસ્મિત કુમત ગહુ મેળ્યા, પણ હવે એ હોય ?
આ 'તો તે કાવ છે, કે જેમા રસ, કદ્દિ અને શાતાની
લયવીનતા અને એના ગારના પર્વતપર ચઢવાનુ હવે સહે
લાઇથી મૂખી દિવાય એ ત્રણની આનકિત શિલાજતુ જેવી છે
શિલાજતુને તરસ્યો વાદે પાણી માનીને પીવા જાય છે, પરંતુ

મો નાટી જાય છે તેને કાઢવા હાથ પડે છે, તે હાથ ચોટી
છે એમ કરતા અખોને આખો મો ? જલ છે પત્રી તેના ગમે
તેટલા ધમપલાય કે ગમે તેટલા પ્રયત્નો પણ નાશ થાય છે, અને
અતે વધુ તગ્ગ્યો, બૂખ્યો, અને બધાયેલો-અકલવલો મ જુ પામે
કે એમ રત્ન, સહિ અને ચાતામા ચીકેલા પમર છવો વધુ
તુલ્યા, વધુ બૂખ અને વધુ બધોથી પડાઈ અને જ મમ લુના
કાતી વડુ બ પામે છે એવું ચીગવાનું દેવાલિભરમા મુલક હતું
કેમકે ત્યા બચાવના માધનો તેવા નહિ જ્યારે, બાવની વિપુલ
માધન લામશ્રીથી સ પત આ કાજ છે, એને ઉચિત શું ? એ રમ-
સહિ-ચાતાના શિલા-જતુમા ન લેવાયુ તેમ ને ?

જ્યા અકલવલિ ના રસ, સહિ પણ દિવાળમા નથી । સ્વાતા
એવી દેવલોકની સહિ આગળ આપણી સહિ કું ? દેવોના
રગરાગની આગળ માનવના રસરાગ કહ વિનાયક ? વમારા
તુલ્ય સ્વાદો, —એક દિવસ ખાર, અને એક દિવસ ખાદુ, એ
તમારા હ મધ્ય વિનાના સ્વાદો કયા હિમાબમા જેમ એ માત્ર
પરે પૃથ્વાના મુદર સ્વાદિષ્ટ એજન ઉપર જ જ મોડો હોય,
તેમા ભત ભતની મીઠાઈઓ હોય, અને તમની નીચલી મોડ
મથી દૂર દૂર મુખી નેડેલાઓને મોમાથી પાણી દૂર દોન, જમવા
માટે ગીગીલિયા થતા હોય, હવે ત્યા એવી સહેલોલા પૂર્વના
તેવાજ કોઈ શ્રીમ તર કને થે ન પીગની દેવત તુલી શે એ ?
જમનારને કેની મરકરી લાગે ? પછી એ દેવના મુ રમે ? એ
પ્રમાણે દેવતાની દીવ્ય સહિ, દીવ્ય-સે ને જે ઉચિત તથા
શરીરની દીવ્યચાતા આગળ માનવની સહિ એમ નવ સમજે
તો લાગે કે આ તો મારી મરકરી થઈ રહ્યો છે એમ તું શુ રાગ ?
અને દેવસહિથી પણ એ તુમિ થઈ નથી રહ્યો શુ રાગ ?

કૃતી? તૃપ્તિ તો એની આધીનતા હોડાથી થાય એની આધીનતાને
દગાવી દેવા માટેજ, મહો! મને કેવો નુ રહેનગુરૂધર્મની મામ
ખીવાળો આ યોગ્ય જાગ મળ્યો છે !

૨મી ત્રિચાક્રે કો મમ જાગ ? વિમલસ્મ ઉચ્ચિત્ર ?
મા મ્યો નાગ મને મળ્યો છે ? એને યોગ્ય શુ છે ? આ તે કાગ છે
કે જ્યાં ન મારની ચાર ગતિમા ચિરકાળ જમણુ ડગવનારી કપાય
ચોકડી, એની ડારણબલ સ ના ચાકડી, કપાય તથા ન જામાથી
જ મતી આત-રોડ પ્રત્યેખી દુધ્યાંન ચોકડી અનં વિકથા ચોકડી
-આ આ ચ કાળ ચોકડીઓનો અ ત લારી રમય ખીજી ગતિઓના
કાળમા આનુ ભાનજ મ્યા હતું ? ભાન હોય તો પણ એને હાવ
વાના ન યોગ કે મામધ્ય કયા હતા ? અહિ તો ભાન છે, સ યોગ
કે, સક્તિ છે, ત્યાં હુ એ ચોકડીઓને વધારી રહ્યો છુ કે ઘટાડી ?
નગવા ખાવાનુ તો પુણ્યના હિમાળેજ છે, તો પછી નાહક કોષાદિ
જા માટે કરે ? એથી તો ઉવટ પાપ જમે વાય છે એના કટુવિ
પાક હમે મારે નથી જોઈતા આમેય આત્મા કર્મથી-પાપથી ભાર
તે, એમા ફોગટ વધુ ભાર ભરે તો ભવાતરે મારે કુચો નીકળી
જાય માટ કપાય ન કરે, સ જા ન પોપુ, દુધ્યાંન ન મેવુ, વિકથા ન
માચક ટેમકે, મારે મોક્ષ જોઈએ છે મોક્ષમા તો અનાહારનુ સુખ
જે, આહારનુ નહિ, વિપયત્યાગનુ સુખ છે, વિચયભોગનુ નહિ,
અપરિચિહનુ સુખ છે, પરિચિહનુ નહિ વગી વિન્ધા તો મત્કથાના
મગેવા આ દુર્લભ માનવ સમયને લૂટે છે, મન જગાડે છે, કપાય
વધાર છે, માટે એનો પડછાયો ન લઈ દુધ્યાંનને બદલે શુભ
યાન ઠરવાનુ મારે ધણુ છે, અને તે જ્યારે અહિ શક્ય છે, તો
પેજ કરીગ, -આ નિશ્ચય અહિ શક્ય છે, અમલ પણ અહિ શક્ય છે
વગી આ તે કાગ છે કે જ્યાં વિચયો પ્રત્યે વિરાગી બની

અમારા વિસયા, નિઅમગાનિં
 ઈંમીસણોમચ્ચ, મેઘાભાવરાતે,
 અણિવારણિજ્ઞો, પુણો પુણોઽનુર

મુર્ખવિરતિ આદરી શકુ ઘીજ મેઘાભાવરાતે
 શક્ય નથી, તો પછી અપ્રમતતા મેઘાભાવરાતે
 શલેની અને મોક્ષની તો વાતજ નહીં
 ઘાળને હું વિષયોની ગુલામીમાં ગિરજાદાર
 કે જે એર પાડા મનેજ પીકવ નહીં

વિરયો અમાર છે, નહીં અપ્રમતતા
 વિરમ-કટુવિષાક દેના । છે વિરમ-કટુવિષાક
 ગમે તેવા રંગીયામણા રસ, અપ્રમતતા
 અપ્રેક્ષા, કે મુગ ધી મળે, પણ એ અપ્રમતતા
 શ્વર હોવા માથે માત્રમાને વિકૃત
 તેથીજ એ વિષયો બામાની અપ્રમતતા
 અવશ્ય વિષયોથી દૂર પડવાનું છે
 ત્યાંમે ભય કરે હું ખમા રીખાવના
 અને અત તમુખદાથી માનવદેહ
 વિનાશી અને હું ખદાથી વિષયે

૧ વહેલા મમણ લેવાની

મૃત્યુ ભય કરે છે એ અકલ્પ્ય એકાદ્ય
 જેને મૃત્યુ નથી, એને કોઈ ભય
 અભાવ કરનાર છે, એટલે કે
 કે મર્યા પછી અહિંના માલ, મિ
 શરીર, ઇન્દ્રિયો

આવે છે તે કોઈ દિવસે જાપણી કુરમદે આવતુ નથી રે આત્મનું
 અહિ તારી ગમે તેટલી હોશિયાગી હશે, તારૂં ગમે તેટલું માન
 હશે, તારા એક શબ્દ પાછળ હજારો માણસ પ્રાણ આપવા સુધી
 તૈયાર થતા હશે, પણ જ્યારે મૃત્યુ આવશે ત્યારે એમાનું કોઈજ
 કામ નહિ આવે ચક્રવર્તી, ઇન્દ્ર, કે અનંત જાળી પરમા માની પણ
 કોઈ તાકાત મૃત્યુને રોકવા સમર્થ નથી મૃત્યુ તારી અત્યંત કાંક
 તુલીલી વિનંતિ પણ નહિ સાલજે તારા માનની કે તારી નહિ
 સિદ્ધિની મૃત્યુને કોઈજ પરવા નથી તે તો તને ઢેકાની જેમ ઠોકરે
 ઉડાવશે કેમકે (૪) એ અનિવારણીય-રોકાય નહિ એવું છે
 મૃત્યુ આવે ત્યારે તું તેને જો નહીશ કે “ભાઈ ! જરા થોભી જા, હું
 છ દગીમા ધન ધાન્ય દિ તો બહુજ કમાયો, (તેથી તો પુણ્ય વેચાઈ
 ગયું) પણ મેં દાન કર્યું નથી, અને અધર્મો બહુજ કર્યા છે
 કુટુંબની જ જાળમા, ધનની લોભપતામા, વિષયોના મોહમા હું
 બહુ લપટાયો, આ બધાથી તો માત્ર આત્મામા પાપના ગજ ખડ
 કર્યા, હવે તું દેખ જરા થોભી જા, તો હું દાન દઈદઉ, ધર્મ કરી
 વઉ,” ત્યારે મૃત્યુ જાણે ખડખડાટ હ્રમશે તે તને બચ કર લાગશે
 તું થરથર કપીશ, તોય તે તારી મૂળ તા ઉપર અને તરી પામરતા
 ઉપર જાણે વધુ હસીને તને ક્યાય અધારામા ઉપાડી જશે (૫)
 ‘મન્યુ પુણ્યો પુણ્યોડણ ધી’ મૃત્યુ પાછું એકજ વખત આવતુ નથી
 ફરી ફરી તેની આવૃત્તિ થાય છે જ્યાં જન્મ થયો કે મૃત્યુ તો
 નહીં ઉભુ જ છે રાગદ્વેષ અને મન વચન કાયાની પ્રવૃત્તિ છે, ત્યાં
 સુધી કર્મ અને જન્મ છે, અને જન્મ છે, તો અવશ્ય મૃત્યુ છે
 અનેક યોનિઓમા, ચારે ગતિમા વારંવાર મૃત્યુ આવે છે

એથી દ્વાવપટના પ્રશ્નિધાન કરે, કે આ તે કાન છે કે જ્યાં
 હું રાગદ્વેષના ફિલ્લ બધેને કાયા તાતણાની માફક તોડી

ધમ્મો અસ્સ ઓસર, જ્ઞાનવિસુદ્ધો, મહાપુરિસ્સે
વિઓ, સપરિઅકારી, નિરિડઆરો પરમાણદહેજી ।
નમો ઇમસ્સ ધમ્મસ્સ । નમો એઅધમ્મપગાસગાણ ।
નમો એઅધમ્મપાલગાણ । નમો એઅધમ્મપરુવગાણ ।
નમો એઅધમ્મપવજ્જગાણ ।

નાખીશ મૃત્યુ ઉપર વિજય મેળવીશ તેથીજ આપણે તો
મુવાળા, મુકુભાજ, આવા વખતમાં આપણાથી શું થઈ શકે ?' એવા
વેવેલા શબ્દોને કાઢી નાખી, પ્રત્યેક ગુણલાવનાના જોમડી દુઃખમાં
નહેલા અજ્ઞાનના અધકાર અને મોહના નશાને કુગારી નાખીશ

ધર્મ એ પુનઃપુનઃ મૃત્યુના અમાધારણ શરૂને કાઢનાર
ઔપચીક એવું નેવન ખૂણજ કરવું એક એવા જગતના લાલ
પીળામાં છવને અવતો અને વિષયોએ મુગધી નાખ્યો છે તેથી
આત્માની શક્તિ તદ્દન ઓછી થઈ ગઈ છે એ સ્થિતિ પવટાવવા ધર્મજ
એક ઔપચીક છે તે ધર્મ કેવો ? જે એકાંતે નિર્મલ હોય, એટલે
કે કષ્ટ, દુઃખ અને તાપની પરીક્ષામાં પમાર થયેલા શાસ્ત્રે કહેલો
હોય, અને પરમ નિવૃત્તિરૂપ હોય તોજ એમત નિર્મલ કહેવાય
હિંસા, જૂઠા વગેરેની અવિરતિનો મર્વાથા ત્યાગ તે પરમ નિવૃત્તિ
વળી જે ધર્મ તીર્થ કરે દેવ, અકુર્વર્તિ સરખા મહાપુરુષોએ એવેવે
હોય, મૈત્રી કરણાદિકથી વાસિત હોવાથી સ્વપન્ન મર્વાને હિંત
આનંદ, નિવૃત્તિ અને શાન્તિ અપાવે તેવો હોય, એ ધર્મને
અતિચાર રહિત જેવો વિશુદ્ધ મળ્યો તેવો પળાય, તો જે પરમમુખ
(મોક્ષ)દાથી હોય, એવો ધર્મ એ એવું ઔપચીક છે

નમો ઇમસ્સ ધમ્મસ્સ' આ ઉપર કહ્યા મુજબના પદ્ય

इच्छामि जलमिण धम्म पडियज्जित्तण सम्म मणयण
 कायजोगेहिं । होउ ममेअ कट्ठाण परमकल्लाणाण
 जिणाणमणुभाउओ ।

નમુ છુ, વહુ છુ આ ધર્મના પ્રકાશક શ્રી અરિહત દેવોને હું
 નમુ છુ આ ધર્મને હૃદયમાં ઉતારી પાન કરનારા માધુ મહર્ષે
 ઓને હું નમુ છુ આ ધર્મના ઉપદેશક આચાર્ય જીવતોને હું
 નમુ છુ આ ધર્મને જ મોક્ષના હેતુ અને સત્ય ધર્મ તરીકે સ્વી
 કારનાર શ્રાવકાદિને નમુ છુ

હું આ ધર્મને પામના ઇચ્છુ છું કેમકે હવે મને આ
 ધર્મનોજ પક્ષપાત છે, તે પણ મમ્યક માનસિક, વાચિક અને
 ગાયિક પ્રવૃત્તિઓથી વળાએલા ધર્મને આથી હું સંપૂર્ણ સર્વાંગ
 ધર્મસ્વીકારનું ખાસ પ્રલિધાન (કર્તવ્ય નિશ્ચય) કરું છું આવો
 ધર્મ પામવાનું કલ્યાણ મને પ્રાપ્ત થાઓ માટે તો કેા સામર્થ્ય
 નથી, પરંતુ અનંત કલ્યાણી શ્રીજિનેશ્વરદેવોના પરમ પ્રભાવે
 (પ્રભાવિક પ્રમાદથી) એ પ્રાપ્ત થાઓ, એવું હું અલિલપુ છું

આ રીતે ખૂબ એકાગ્રતા અને વિશુદ્ધ હૃદયથી વાગવાર
 ચિત્તવે, અને ભાવે એમ, પોતાનાજ વિશુદ્ધ અધ્યવસાયથી
 પરમાત્માનું નિમિત્ત પામી પોતાને ઉપકાર થયો ગણાય છે
 વળી તે ધર્મ પામવા ઉપરાંત, તે ધર્મ સેવનારા મુનિપુગવોનો
 આજ્ઞાકિત, વિનયી અને સેવાકારી બનું, એવી તીવ્ર સહૃદય ભાવના
 રે મુનિ મહતોની આજ્ઞાકારિતા એ મોહને છેદી નાખવાનો
 શ્રેષ્ઠ ઉપાય છે કેમકે, એ મોહને છેદનારા જે નયમ યોગી,
 નયમના અધ્યવસાય સ્થાનકો, તેને પેદા કરનારી છે

મુપ્પણિહાણમેવ ચિંતિજ્ઞા પુણો પુણો । ॥ અધમ્મજુત્તાણ
મયવાયકારી સિઆ । પહાણ મોહચ્છેઅણમેઅ । ॥ એવ
વિસુદ્ધમાણે માવણાળ, કમ્માપગમેણ ઉવેદ ॥ અસ્સ
જુગયં । તદા સસારપિરત્તે મપિગ્ગો ભવહ, અમમે
અપરોચનાર્વી, વિસુદ્ધે વિસુદ્ધમાણમાવે ॥ ૮૮૧ ॥ સાહુ
ધમ્મપરિભાષણાસુત્ત સમત્ત ॥—

ઉપસહા—આ પ્રમાણેના કુગલ અભ્યાસમા વિશુદ્ધ
વિશુદ્ધ બનતો ઉપર કહેલી ભાવનાથી થતો કર્મના બધન તો
નાખે છે કર્મનો તેવો વિશિષ્ટ નાશ થવાથી તે સુમુતુ સાધુ ધર્મ
ચોખ્ખતાને પ્રાપ્ત કરે છે મસારની ભય કર દોષમય સ્થિતિ
વિચારણાથી સસાર પ્રત્યે નિગળી બનેવો તે, હવે મોક્ષની એ
અભિલાષાવાળો છે હવે એને મસારની કોઈ ચીજ પ્રત્યે મો
માયા નથી, અને મમતા રહિત તે ‘આ માફ અને આ તાફ’
ઉપજ થતા પરપરિતાપથી (પર ને પગિતાપ આપવાથી)
રહે છે મર્વ પ્રત્યે અનુકંષાવાળો બનેલો તે, રાગદ્વેષની અન્ધિ વળે
બેદી નાખવાથી, શુભ અધ્યવસાયના કડકની વૃદ્ધિ પ્રમાણે આ
બને આગળ વિશુદ્ધ બનતો જાય છે આ રીતે નાધુધર્મની પ
ભાવનાના વિકાસક્રમને આરાધે છે

— બીજું સૂત્ર મપ્રાપ્ત —

કેટલો જાણે પ્રભાત ધરાવે છે ? વાત એ છે કે એ પ્રભાતને નકલિય બનાવવો જોઈએ, ક્રિયામા ઉતારવો જોઈએ જેમ, કોઈ જાણે મા ધણુ જ લખુ દોય, તે મહ્યા પછી જીવગીભરતુ દુ ખ થાય તેમ હોય, પણ ઉપર ઢાકણુ ઢાકેલુ રાખી તેનો ઉપયોગ ન થાય તો શુ કામ લાગે ? તેમ, લગવાને જાણુધર મહુર્ચિઓને ત્રિપટી આપી, ને દાદમાગીની રચના થઈ એ શ્રુતના અખૂટ લઢાઈ આપણને મની તો ગયા, પણ હવે મે હના ઢાકણુ ખસેડી મમ્ય ફલ અને આત્માના નિર્મલ બોધ જગાડી, તે અનુસાર વર્તાય નહિ તો કેવુ ? એના બદલે જો ખીજા સૂત્રમા ફરમાવ્યાને અનુરૂપ વર્તન રખાય, તો એની અસર માતાપિતા પુત્ર એવી મુદર પડે, કે એમને પણ એ જોઈ વગર ઉપદેશે માનવ જીવનની ઇતિ ઉત્તરવ્યતા ચારિત્ર સાધનામાજ લાગે તેથી એ જ સાધવાને વીરોદ્ધવામ એમનેય પ્રગટે

આમ છતા, ધારા કે માળાપ જો કર્મની વિષમતાથી વગર ઉપદેશે પ્રતિબોધ પામ્યા નથી, તો તેમને જમે તે પ્રકારે પ્રતિબોધ કર એ એમને મમલવે કે 'જુઓ, આપણને જે ઉત્તમ આયુધ્યની મુદી મલ્લી છે તે આ લવ અને પરલવ બે ને માટે સફળ ઠરવાથી પ્રશસ્ય જણાય જેણે જીવતર મુદ્દતથી સફળ કર્યું, તેણેજ જીવી જાણ્યુ આ મુદર જીવતરની સફળતા-આ જીવમા મર્વ જીવને અભયદાયી પવિત્ર જીવનથી છે, અને પરલોકમા ઉત્તમ મ્થાન, ચિતિ અને મુગ સ્કારના વારસાથી છે એનો ઉપાય એક માત્ર ચારિત્ર ધર્મ છે જે ન સેવ્યો, તોય મૃત્યુ નહીં છે આપણને મનુષ્યના આવા તો કેટલાય જીવતર મવી આ હતા, પણ તે આ એક અને પરલોકે જન્મે માટે વેડફી જગાડી નાખેલા હવે આને મફળ કરી લો

અણ્ણહા ણ્ણરુચ્ચનિવામિસડણ્ણતુલ્લમેજ । ઉદામો
તચ્ચ, પચાસણ્ણો અ । દુલ્લહ મણ્ણઅત્ત મમુદ્દપડિ-
અરયણ્ણભત્તુલ્લ ।

‘ ખીણ પણ એક વાન છે તે એ છે કે ને આપણે ચારિત્ર
મારાધગુ તો લાખા અમય મુખી એન્હો કે ભાવિ ભવમા પદા
આપણો અવિયોગ (મયોગ) ચાલુ રહેશે, પણ વિયોગ નહિ
ધાય કેમકે, અમુદાયે કરેલા મ્મ (મુદ્ધત કે ઉદ્ધત)ના દુગ્ધ
નામુદાયિક રીતે ભોગવવાના બને છે કેઈ આન, વૂન, કામી
વગેરેને એમ મરખા રમથી મ્મનાર કે બોનાર મમુદાય એ
અવાન્તરે ભોગા થઈ કેઈ તેનાજ મુદ્ધત્યુને પામે એવુ બને છે
એમ, કેઈ વિગિદ્ધ ધમ મુદ્ધતની માધના માથે ઠગીએ, તો એ
એમ સરખી માધનાના પ્રભાવે અવાન્તરે ઘણું મદ્ધગતિમા બધા
લે ॥ થઈ ચકાય, ત્યાં પણ નમાન મુદ્ધત નાથી કમે બધા સાથે
મોક્ષ મુખી પહોચીએ એમ કનીય વિચાર ન થતા, આપણો
નીર્ધ મયોગ નહે નહિતર તો, હુ આગ્રિત્ર માધુ બને તમે ન
ત્રાપો તો નામુદાયિક મરખી માધનાના અભાવે નામુદાયિક દુગ્ધ
પણ નિપજે નહિ તેથી પન્હને ભોગા થવાનુ નહિ એટલે, એમ
ધમમા ભોગા રાતવાસો કરી, પ્રભાતે ડિડી છૂટા પડી જનાર
અનેક પ ખેરાના જેવી સ્થિતિ થાય અર્થાત્ આ બનને અતેજ
દીર્ઘમજ માટે એક ખીજથી અત્યંત છૂટા પડી જવાનુ થાય
આગ્નેમા ઠહુ છે કે નિવાત્ અર્થે વૃક્ષ પર ભોગા મળેલા પક્ષીઓ
નુતજ જેમ જુદા પડી બાય હે, તેમ છવોનો દૂડો નમાગમ
પણ દીર્ઘ વિયોગમા પરિણામ પામે છે

મુદ્ધતુ ઉદામ છે તેની નિને કેઈ અવના પ્રોત્યાગનાર

અદ્વપ્પમ્મઆ અણ્ણે મગ્ગા દુક્કલ્લહુલા, મોહધયારા,
અકુસલાણુચ્ચિણો, અજુગ્ગા સુદ્ધધમ્મસ્સ ।
જુગ્ગા ચ ણઞ્જ પોઅમ્મમ્મ મવસમુદ્દે, જુત્ત

નથી ચા રાજ્યોકના કાજ પણ પ્રદેશમાં તે જઈ શકે તે એમાં
વળી આપણ આયુધ્ય-જીવનદોરી દૂકી હોવાથી મત્સ્ય નજીક
જાય તેથી, હાથમાં કાગ થોડો છે, અને તેમાં ધર્મ માધ્યા વિના
હી જઈશું, તો માધનાના ફરી મ યોગ મળવા મુશ્કેલ હોવાથી
આ અજમાવ તક શુભાવાશે સ સારસાગરમાં મ નવભવ પાછો
મળવો એ, ૧ મુદ્રમાં પડી ગયેલા રત્નને પાંખુ મેળવવા જેમ,
અતિ મુશ્કેલ છે કેમકે, ધર્મ વિનાના મનુષ્યમયની પછી તે
પૃથ્વીકાયાદિ સર્વથી મલો નીચકાયસ્થિતિય કરીને ઘણા ઘણા
યાય છે પૃથ્વી, અપ્, અગ્નિ, વાયુ અને પ્રત્યેક વનસ્પતિમયન
તે તે પૃથ્વીકાયાદિ પર્યાયનો, એટલે કે મરી મરીને બીજો ગયો
વિના એજ એકેન્દ્રિયપણુ પામવાનો, સગ ગ ઉત્કૃષ્ટ કાળ અમ પ-
ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણી (અન ખ્ય કાળચક્ર) પ્રમાણુ છે, જ્યારે
સાધારણ વનસ્પતિકાયપણુનો ઉત્કૃષ્ટ પર્યાય અને તે કાળચક્ર મુખે
જીવનો કેટો પ છે છે

દુર્ગતિના એ ભવો કેવા ? અહુલતયા દુ ખલંચા, ઉત્ક
અશાતાવેદનીય ભોગવતા, અને મોહરૂપી કારમાઅ ધકારવાળ
અર્થાત્ ત્રીજ મોહોદયવાળા, તથા સહેજે અસત એટા કરાવના
હોવાથી અકુશલકર્મના અનુભવવાળા તે ભવો હોય છે ત્યાં મે
જનુ ઘોર અધાર શુદ્ધિ, વિવેક, વિનય, પવિત્રતાદિ જે અભિ
મુલ, તેનું ત્યાં નામ નિશાન નહિ હ અને નિવારવાના ઉપા
પણુ ત્યાં નહિ મળે ત્યાં દુઃખ ઉપર દુ ખ છે શુદ્ધ ધર્મ

સફલે નિરુજિત સ્વરૂપે અચ્છિન્ન નાણકુળે ધાર
તરપવણજવણ ।

પ્રાપ્તિજ નહિ માત્ર હુ ખ અને મેહુની ડારથી ધરામલ એથી-
એ ભવો મુદ્ધ ધર્મ (ચારિત્ર ધર્મ) માટે બચેલ્ય ભવો
યોગ્ય ભવ તો મનુષ્યનો-

ભવમાગથી તારનાર હોવાથી, જરાજ નમાન આ મનુષ્ય
ભવજ છે દેવોને પણ મોક્ષ પ્રાપ્ત કરવા માટે મનુષ્ય ભવ
પામવોજ પડે છે, તેથી મોક્ષની ઇ-છાએ દેવનાઈ મિથિ નુપી
તેઓ મનુષ્યપણની નિન્તા મળના કરે છે ગા નાટ ? સ્ત્રી
ગમા મહાલવા નહિ, ન સારનો ' મર્વચ ત્યાગ કરવા ધર્મથી
કર્મ પર વિનય પ્રાપ્ત કરવાનું મનુષ્ય ભવમાજ છે એથી-
ધર્મ એજ માનવ કર્તવ્ય છે એ કર્તવ્યમાજ શુભન ચેત્તુ
એ યોગ્ય છે પણ તે કેવી રીતે થો-વુ ? આત્માના જહાજમા પગલા
આશ્રવના, અર્થાત્ હિ માની અવિરતિ વગેરેના કાણને સ્વ ના
ઢાકણથી બધ કરી દેવા એઈએ નહિત- એ ડિગ્રામાર્થી મ્મ
રૂપી પાણી માહી ભરાવાથી જાવાનુ ધાય તરવા માટનો બા
મસાધારણ મય ફરવા માટે યનારાય, વ કેવુ કારમુ મોહમ ?
તેય નાશવતા આલસ પરિવ્રુ આતર ।

છિદ્રો ઢાકવા ઉપરાંત આ શુભન-જહાજને જાન-મુખની
એઈએ જેમ મુકાની વાર વાર ઉપયો । (માધવેલી) રાખી
જહાજને દોરે છે, તેમ સમ્યક્ જ્ઞાનપણ પુન પુન શુભ ઉપ
યોગથી સુકાનીની જેમ જીવનને તરવાના માર્ગે આગળ ધપાવે છે
એ ન હોય તો મ વર આહરેલો જના આલસ્ય-પ્રમાદ વગેરેથી
ઉન્માર્ગે જવાનુ ધાય, રોગદેવના ખડે સાથે અથડાડે શુભ-

રણે દુઃસ્થે, મધ્યકાલોવમાર્દે મિદ્ધિસાદ્ગ
 ઝમ્મસાદ્ગત્તેણ । ઉવાદેઆ ય ણ્મા જીવાણ ।
 જ ન દમીણ જમ્મો, ન જરા, ન મરણ, ન દ્વિવિઓગો,

જ્ઞાનપ્રતાબુદ્ધાથાનુ ગને શાસ્ત્રે ‘ઉપયોગે ધર્મ’ હીકર કહ્યો છે
 પ્રતિના માત્ર એ ધર્મ નહિ એના પાવનની નાવધાની પણ જોઈએ
 માને કે સુનીની મન પગ મળી, તો પણ વધાર માં
 તપ પી અનુકુળ પવન જોઈએ નહિતર જહાજ ડામાડે ॥ ૧૬,
 અને ત્યાથી આગળ પણ ન થપે અનગનાદિ ૭ બાદ્ય અને પ્રાય
 શ્વિત્તાદિ ૭ અભ્યતર તપ જોરવાર કર્મનિર્જરા માધી આપે છે
 નપહ્લવી મનુરૂપ પચસ્યી મરણર ઉત્તરવાનુ પ્રયાણ ઘેગવનુ
 ગાય છે

પૂર્વોક્ત મનુરૂપ દા ભાથી નવા મોં આવવાના નથી, અને
 તપથી કમ ક્ષય જોરવાર ચાલુ છે, તેમા પગી જાનનો શુદ્ધ ઉપયોગ
 જામત છે, પગી મ મા ને તરીકે તા ગી વાર ? કે શી શકા ?

મા પ્રમાણે પુત્ર માતાપિતાને મમત્ત્વે વળી કહે, ‘ઉત્તમ
 મનુષ્યભવ છે એજ નારમાથી તરના માટેનો ભવ છે

ક્ષણો દુલ્ભ આવી ક્ષણ, આમે મોકો, આવો અવસર, ફરીથી
 નહિ મળે જગતમા કોઈ પણ કાર્ય નાથે આને નહિ સરખાવી
 શકાય મર્વ પ્રત્યક્ષ અતિશય વધ્યાતો આ પ્રસંગ છે કેમકે
 મોક્ષનો નાધક જે ધર્મ મમ્યગૃહજનજ્ઞાનચારિત્રાણિ મોક્ષમાર્ગ-
 એની સર્વાંગ મ મર્ત્ય જે સાધના, એમા ઉપયોગી આજ અવનર
 છે બીજા જીવનોમા બીજી ત્રીજી માનનાઓ તો ઘણીજ કરી, પણ
 એથી જીવનુ કંઈ મિષ્ટુ નહિ નહિતર હજી સુધી આપણા મોક્ષ
 કેમ ન થાય ? કે મોક્ષની નિકટતા કેમ ન દેખાય ? જીવને પ્રાપ્ત

નાણિટ્ટસપઓનો, ન સુહા, ન પિંગામો, ન અન્ના દો!
દોસો, મન્નહા અપરમન જીવાનગણ અસુમગાગા
રહિઅ સન સિચ અઘાવારનિ।

કવવા યો ય સિદ્ધિજ ડે કેમ નિદિમા ૫૫૫૫૫૫૫૫
માઇ પીંગા નહિ

નાઇ મહે કે ' એમમા શુ મુખ? આપણી જીવન
નહિ, એમઆતમ નહિ સ્નેહી કુટુંબ નહિ તે જીવે છે. આ
શે. આનંદ ? ' તેને કહે, કે બીજા અને પત્ની ૫૫ નો શું
કવવી? ૫૫ તુ એ- મત્સ્યની માત્ર અમરી એ ૫૫ કેવું
કરે, તો પશુ તે તમને ડાલે ને પત્રવે બદલી નાખે, ૫૫ નહ
ડહી મત્સ્ય નથી ત્યાં કેવી શાંતિ? ૫૫ મને એટલું જાણ
છે? ઇંદ્રની ઇચ્છા થઇ, અને તે મને નહિ કહે નવ ને પે
થાય છે? અનિષ્ટ માવી પડે તો મુશ્કેલી ૫૫ બુદ્ધનાં
વાર વાર પીડાઓ ડા? ૫૫ પીનગુપ્ત દુઃખ દાર ૫૫ અધિ,
બુદ્ધપાત્ર નથી ગમતાને? તો આપણા નથી ને એમ
કેવું અને કેટલું અનુપમ મુખ! ૫૫ આપણા ૫૫ એ સરૂપ
જન્મ નથી, એટલે પ્રાણનાશરૂપ મૃત્યુ જ નથી, ૫૫ રચની
હાનિરૂપ ઘેડપણેય નથી ઇંદ્રનો વિદ્યુત શ્રી, કે પૂરે ત્યાં અનંત
મુખ ૫૫ અને ઇચ્છાનુ નામ નથી તેમ અનિષ્ટ મર્ડાનનુ ન
નથી, તેથી અનિષ્ટનો મરણ ૫૫ વેદ ૫૫ નથી બુદ્ધનુ
દુઃખ નથી, તેથી જાવોનુ કામ નથી ૫૫ નથી બુદ્ધનુ
કોઇ શીત ૫૫ મુતાદિની અગ્રાત્મા નથી ૫૫ એવું જીવાનુ નથી
કે હરવાદ્વાની પીડા નથી ત્યારે કમ ૫૫ મરણ એવવાની
નહેવાનુ કોઇ અશે, કોઇ રીતે ૫૫ મરણ એવવાની
નહેવાનુ કોઇ અશે, કોઇ રીતે ૫૫ મરણ એવવાની

વિચરીઓ અ સમારો રમીએ, અણવટ્ટિઅમહાવો ।

રમાજ મમ્મ નહે આ માનુ નવડપ શું ? એાં લોકના દેરેક દ્રવ્ય ના ત્રોતે મગના અનનાન ત બાપોને જોવા કાલાયા, અને અવ્ય મા અનત નુ મ તથા મમય અને મવિકાર્ય સ્થિતિના પ્રશાન્ના ના રમા ઝીલવુ પન્ત નના કેમ નહિ ? ત્યા રાગાદિ વિકારે નથી માટે જોય રાગાન્તિ વિકારોથીજ પરસત્ર છે રાગાદિના વિકાગન રીધેજ પીટા મોગવે છે સિદ્ધપણના તો પરમ આ તથ છે માથે પગમગાતિ છે કેમકે ત્યા અક્તરપે તો નહિ, પાા રાગિતરપે અદર દુષા પડેવાય કોધાદિ કપાયો નથી તેમ મકા ઉપદ્રવનો કાયમી અત થવાથી યા શાધતું શિવ છે ત્યા ગમનાગમનાદિ કોઈ ક્રિયા નથી, કાર્ધપણ ખનવાનું હાવ વાનુ મોલવાનુ, ચાલવાનુ, દબાવાનુ, વગેરે કાઠ નથી. સિદ્ધ મર્વથા અક્રિય છે, માટે અન્યામાપ ન્થિનિ છે કયા છે ત્યા અને- બાધા (પીડા) નહે છે

આવો મોક્ષ કેટલો બધા ધર્મ બને ! જીવને, બીજુ જોઈએ પલ્લુ શું છે ? આવુ બધુ તો એને બદ્દ નમે છે અર્વ વાતની અણુકાગી એને પનદ, નવાધીનતાજ એને મમે, બધુ મનમાન્યુ બરાબર હોય, તો એને શુન્નો રોક્ષ, માયા વગેરે કરવા જરૂર નથી તદન નિરૂપદ્રવ સ્થિતિનો એ અનુર્નિગ ચાહક, એને બેઠો હોય ત્યાથી ઉઠવુ ન ગમે, અર્થાત્ શમ્ય હોય ત્યા સુધી ક્રિયાને પરિશ્રમ ન હોય તો એને ઠીક લાગે, અને આ બધા ઉપરા ન પૂર્ણ અને સ્વાધીન, તથા એકાત અને અનત મુખનો તે એ રસીયો બસ, આ બધુ મોમમાજ છે, માટે છે તાત આવો મોક્ષ માટે આખા નનારમા એજ, ઉપયોગી એવ

ઇત્ય પલ્લુ સુતી ત્રિ અસુતી, સતમસત, સુવિણુ ન
મન્નમાલમાલંતિ । ના અલમિત્યપટિરધેર્ણ ।

મુમાનવભવના આ મળેલા અવસરને નિષ્ક્રમ ન જવા દો,
મદ્દમ કરો અન્યથા કિનારે સામે છતાં, પણ ન સારમાગરમા
ધનરાઈ ડગના ભમવાનું ગહેશે

તમે જાણો છો કે મોક્ષ એવો છે, ત્યારે મ તાર એનાથી
ઉદ્ધતા લક્ષણવાળો છે કેમકે-સતાર પ માર્ગિ વ્યાધિ-ઉપાધિ,
વમ-વગ-મૃત્યુ ગંગ-જોજ-વિયોગ, હિષ્ટ-કષ્ટ-મનિષ્ટ, વગેરે
મર્ષે ઉપદ્રવોનુજ ણક માત્ર ઘર છે ન મારમા ઉપદ્રવો જ છે,
મ સાન્મા જ ઉપદ્રવો છે બરે । મ સાન્મા અગણિત ઉપદ્રવો તો
હર રહો, માત્ર એ જન્મવાના ઉપદ્રવે શુભામય નહીં જેમ વારે
વારે નવનવા ભાગે હલમ ભવવેશ કરવા, એય વીરપુરુષને શરમ
ભર્યું છે વળી પતટાતા આ ઉપદ્રવોથી ન માન અચળ સ્વભાવનો
છે એથી અહિ નો મુખી પણ પરમાર્થથી મુખી નથી કેમકે, એ
મુખ પર્યાય જનવન્ધિત છે અર્થાત્ એ મુખ વર્તમાનમા ઉત્સુખતા
અને અનેમ્ની અપેક્ષા નખતું દોવાથી તે ખરૂં છે, અને પરિણામે
અવત્ય નાશ પામી દુખ ઉપજાવતાં છે જેમ કોઈ કેદીને
ફાંસીની નજ દરમાવે ની હોય, એના પદર દિવન બાકી હોય,
અને તેને હેવામા બારે કે, 'તુ તારે માવ મિદાન ખા, મ ગીત
નાબળ, બગીચામા કર, બધી મોજ કર,' પણ ફાંસીની કપનામા
તે બિચર જા જ્યાથી લેજ પણ મોજ અનુભવે ? તેમ, જીવ જન્મ્યો
પટલે અમુક મુદત પછીની મૃત્યુની ફાંસી પરમાવાદ ગદ
હવે કેદીને તો પદર નિવમ પછીનીય નિશ્ચિત મુદત છે, પરંતુ

કરેજ મે અણુમગજ । ઉત્તમજ અણુચિત્તિદિત્ત । અર્થપિ
તુમ્હાણુમર્દા માહેમિ અજ, નિત્તિવણ્ણો જમ્મમરણેર્થિ ।

ન નારીને તા મૃત્યુ કયા પડશે તેનો નિશ્ચય નથી આવ્યા
ન ના મા મુળ શુ ?

અરી રીને મ ના મા જે વંભવવિલામ નતુ છે, એના
પરથો પત્તાતા વાગ નવિ વનુ ફરે, મેન ફરે, માલીદી ફરે,
ગુણ ૩ એમ અને જે એનો નાશ મર્જાએડો છે સ્વપ્નની
તમ આ બધુ આગપ પા છે, એના ઉપર આમ્હા રાખવી યોગી
૩ સ્વપ્નની વનુ પર કોણ મમનુ મદાર બાધે ?

માટે હે તાત । હે માતાજી । મ નારમા અહિ કયા મમ
ત નખો મા નાનારિ-કેર્થ પણુ રમ્તુ ઉપ વિધામ કે નમ,
હે પૂત્ય, ન ધ શો એમ પ્રવામા કમાવુ પડશે તથી હે પુત્ર
વત રવ । મા । ઉપર કૃપા કરો, ને આ ન મારનો ઉછેદ કરી
નાખના ઉત્તમાગ થાઓ તમાની અનુમતિથી હુ પણુ ર મારના
ઉછેદને માધુ ઉમકે, ન માનમા અવશ્ય આવતી જન્મ મરણની
જાળથી હવે હુ નામી ઠાગી ગયો છુ હવે તો છવનભર
રહશુરના ન જો બેમી જાઉં શુઠેવના પ્રભાવે મને ઈષ્ટ એવો
જનવિ ઠે જ નિષક્રમે, અને અહો । આ જનના અત નાથે
જાનજ મ નારના અત ત પરિજમણનો શાશ્વત અત થાય, કે એ
અત નહુ આવે, એ કેવી મધુરી ઈષ્ટનિદિ ।

આ રીતે માનાપિતાને જુઝને તેમજ પત્ની વગેરે બાપીના
પરિવારને પણ આચિન્ય જાળવીને પ્રતિજ્ઞા કરે પછી નીની નાથે
આવિત્ર ધર્મને આરાધ કરી રીતે આત્મધે ? નિગરા મ ભાવથી
આ લો ની શક્તિ કે માનવ નની, તેમજ પરવોડના પોદૂગવિ

સમિદ્ધઢ અ મે સમીરિઅ ગુરુપ્પભાવેણ ' ।

ઽવ સેસેપિ મોદિજ્ઞા । તઓ સમમેળિં સેપિજ્ઞ ધમ્મ ।
કરિજ્ઞોચિઅકરણિજ્ઞ નિરાસસો ડ સત્ત્વદા । ઽઅ
પરમમુણિસાસણ ।

વૈભવવિલામની કોઈ અપેક્ષા ન રાખે એ સમજે છે કે 'એની શી આશા કરવી? જે જહ સદાનુ પર છે, તથા બાતમાને અપરિત્ર ઘનાઘનાર હોયથી અપવિત્ર છે, અને અને પાયમાલ ઘનાર અને અને કરનાર છે, શુ પત્ની બાશા કરવી? બાશા તો વફ મોક્ષની વર, જે સ્વીય, શાશ્વત અને પવિત્ર છે' આ વિધિએ ચારિત્ર ધર્મની આરાધના કરવી તે પરમ મુનિ શ્રી વીતરાગદેવની આજ્ઞા છે

હવે જે માતાપિતાદિના કર્મની એવીજ પરિણતિ હોય, કે એ આટલુ કહેવા છતાં બોધ નથી પામતા, અને પોતાને મ આરભાથી ચોક્કમ નીકળવુ તો છે જ, તો શુ કરે? એમને એમ ન નીકળી જાય, પરતુ પહેલા પોતાની શક્તિ અનુમારે પેંગા વગેરેથી એમની સેવા કરે તેમના જીવન-નિર્વાહની શક્યથિતા-વ્યવસ્થા કરે તે સ્વભતિએ શુદ્ધ આય-ઉપાયનુ ઉપાજન હોવુ જોઈએ તેમા બીજાની પાસેથી ઉપજવાય તે આય, અને વ્યાજ વગેરેની જે નિયત આવક તે ઉપાય તે પોતાની જેટલી શક્તિ હોય, એટલા પ્રમાણમા કરી આપે

પ્ર૦—જેને પોતાને સ સાર છેડવો છે, તે બીજાને મ સાગની વસ્તુ ધન વગેરે શા માટે આપે? શુ એ પાપ નથી?

ઉ૦—ના, જે ઉપજાતી માતાપિતામા સ સાર છેડવાનુ હજુ સામર્થ્ય નથી, એ પોતે સ સારમા જીવનનિર્વાહના અ જે દુધ્યાનમા ટળવળી ન મરે. તથા લોકોમા એથી મર્જ ન નિદાય, એ રીતે

અવુજ્જમાણેસુ અ કમ્મપરિણર્ણ,પિહિજ્ઞા જહાસંતિ
તદુપ્પરુણ આઓવાયસુદ્ધ સમર્થે । કયણ્ણુઆ મુ
ણ્ણા, કરુણા ય, ધમ્મપ્પહાણજણની જણમ્મિ । તઓ
અણુણ્ણાપ પહિવજિજ્ઞ ધમ્મ ।

મુમુમુ પુન એમને ધન વગેરે આપે છે એ પાપ નહિ પશુ મેવા કરે છે
માતાપિતાની આસેના કરતી પત્નો સરેસર કૃતજ્ઞતા અને કરુણા
દૃતનતા એ તો હૃદયનો મોક્ષમાર્ગોપયોગી પ્રથમ શુભ છે, એ
મોક્ષસાધકની યોગ્યતા મૂલ્યવે છે અને, કરુણાને તો લોકને
વિષે ધર્મની માતા કહી છે એમકે, જીવો પ્રત્યેની કૃત્ત્વમાય
ધર્મ જન્મે છે, અને ગામનની ઉત્પતિ થાય છે -

આ પ્રમાણે માબાપની ચિંતા ટાળી, એમની અનુમતિ
મેળવી, ચારિત્ર ધર્મને અગીઞ્ન કરે પ તુ જો માતાપિતા મોહને
વશ થઈ રહ્યા ન આપે, તો જો કે મુમુક્ષુના હૃદયમા માયા નથી
છતા તે માબાપ પાડેલી રજા મેળવવા માટે બહારથી દેખાવથી-
માયાપ્રયોગ કરે

પ્ર૦—શુ માયા કરાય?

ઉ૦—હા, જ્યાં સ્વ અને પરના દીર્ઘાગ્નના હિત પર હિતનો
ઉદય દેખાતા હોય, ત્યાં હૃદયથી માયા રહિત રહી, જરૂર પડે કે
સ્થાને માયાને સેવાય / ધર્મની ચારાધના સવને હિતકારી છે
પથી પ માટેજ કરાતી માયા પ માયા નથી જેમકે,

શાશ્વતા માબાપ અંતરમા બચ્યા પર એ તેટલુ વહાલ ઉભ
રાતુ છતા, એની પ્રત્યે દેખાવથી રાજના ઉગ્રતા વિનાનો ગભીર
વર્તાવ દાખવે છે ત્યાં અંદરમા જુદુ ને બહાર દેખાડવુ જુદુ, 'શુ

અળળા અણુવહે ચેવ ડગહિજુલે સિઆ । યમ્મારાળળ
રુ હિઅ સવ્વમત્તાળ । તદા તહેઅ સપાડિજ્ઞા ।
મયદા અપહિવલ્લમાળે ચડજ્ઞા તે અદ્દાળગિલાળોસ
હત્તચાગનાળળ ।

સે જજાનામળ કટ્ટ પુરિસે કહ્વચિ કુનારગળ અમ્મા
પિટ્સમેળ, તપ્પહિયદ્દે વલ્લિવજ્ઞા ।

એ માયા નહિ ? છતાં મતાનના હિતાર્થે દોરાથી એ દોષ રૂપ
નથી તેમ વેગ અન્યથી ચિકિત્સાકાળ લાગે સમજવા હતા, અ
ધીન દર્શને બહા ધી એવું દેખાડે છે, કે જણે બસ જુવે તુલતમાજ
સાડે થઈ જશે કેમકે, 'એથી એવું મન પ્રમુત અને આધપર
અહાતુ બને, તેમજ એ પદ્ય પાળે, તેથી આરોગ્ય મુક્તબ વાય,'
એવું વૈદ્યનુમાનવું છે શુ આ માયા નહિ ? તે રીતે ગાગાએ
જવાની રચિ વિનાના બાળકને માળાપ સમજાવે છે કે 'જા, નિશાળે
તને મજા પડશે, મામ્તર સાગ છે, મારશે નહિ,' વગેરે આમા પા
રમતીયાળને માટે નિશાગ કેદ જેવી હોવા હતા, તથા મામ્તર પળ
કડક અને શિક્ષા કરનાગ દોવા હતા, કમ બચ્ચાને બીજું બના
વાય છે ? એના બાવિ હિત માટે એમા દુનિયા માયા કપટને
'દુશુલુ નથી ગણવી

એવી રીતે, આ ઘોર મસારમા મોહના ક્ષણિક સબ વો
માજ છવન પુકે દરી ડર્મવશ અનતવાર ભટકવાનું કયા નવી
ઠયું ? પણ હવે તે મોહના સબ વો કળાવી દઈ, નાએ રત્નત્રયીની
સાધના કરવાની છે, જેવી ભવખમણનો અત આને એમા માતા
પિતા બલ માટેય નજ મમજતા હોય, અને સતાનનેય ન જવા
દેતા હોય. તો સતાને આ અનન કલ્યાણના માગે જવાની નજ

નિર્માય । એ બહાગ્ધી હાગિયારી કરીને પણ કા ન લેવી ? એ માટે માતાપિતાને દુસ્વપ્ન કહે, જોડીને જોવાવે જોવી પાને પોતાના કોઈ અનિદની શકા કહેવગવે એ માબળી માળાપને એમ થાય કે ‘જો અનિદની સલાવના હોય, તો ભલે એને ચારિત્ર અગીકાર કરવા હો’ એમ માની માળાપ આજ્ઞા આપે, એટલે પોને ચારિત્ર લે

પ્ર૦—અહિ મત્યને વાધો નથી આવેનો ? આ અમત્ય નથી કહેવાતું ?

ઉ૦—ના, વચનને તેના પરિણામની દૃષ્ટિએ જોનાતું છે જે શુદ્ધ હૃદયે કરાતા કથનનું પગિણામ નવપરને હિતકારી હોય, તે અમત્ય નથી, પણ મત્ય છે હા ત કોઈને મારવા હોડતા ખુનીને બીજા માર્ગનું કહેણ કથન

ઉપાય યોજવા છતાં, માળાપ રત્ન ન આપે તો તે ‘મદ્ધ્યાન સ્થાન ઓગધના ન્યાય’ પ્રમાણે માળાપનો ત્યાગ કરી દીક્ષા અગીકાર કરે જેમકે, કોઈ એક ગમે તે નામનો પદ્મ માળાપ સાથે અટવીમાથી પચાર થઈ રહ્યો હોતો અટવીમા અસ્થાનેજ, કે ત્યાં ઔષધાદિ કાઈ ન મળે, ત્યાં તેના માતાપિતાને એકાએક એવો ભય ડર રોગ થઈ આવ્યો, કે તેને મટાડવામા ન આવે તો તેમના પ્રાણનો નાશ થાય તેમ છે વગી માતાપિતા એટલા અશક્ત છે, કે હવે તે આલી શકે એમ નથી છતાં તેઓ હજી થોડો વખત જીવી શકે તેમ છે રોગ એકલા પ્રયત્ને મટે તેમ નથી, તેને યોગ્ય ઔષધની જરૂર છે તે ઔષધ તહેરમા મળતું હોવાથી, તે લેવા જવા માટે પુત્ર માતાપિતા પાડે ગળ માગે કે પરતુ મોહને વશ થયેલા તે પોતાના પુત્રને રબ નથી અપતા ‘અમે મરશું તે મરશું, પણ તું ના જઈશ,’ એમ તે કહે છે હવે કાલો પુત્ર

તેમિં તત્થ નિયમઘાડે પુરિસમિત્તાસજ્ઞે સમવઓમહે
મહાયકે સિઆ । તત્થ સે પુરિસે તપ્પદિયધાઓ ણ્વ-
માલોચિઅ-‘ન ધવનિ ણ્ણ નિયમઓ ઓસહમતરેણ,
ઓમહમાવે અ સમઓ, કાલસહાણિ અ ઇઆણિ’-
નહા સઠરિઅ સઠરિઅ, નદોમહનિમિત્ત સવિત્તિ-
નિમિત્તં ચ ચયમાણે માહ । ણ્ણમ ચાણ અચાણ, અચાણ ચેર
ચાણ । કલ્લમિત્ત પહાણ ઘુહાણ । ધીરા ણ્ણઅદમિણો
મ તે ઓમહસપાયણેણ જીવાવિહ્વા । સમવાઓ
પુરિમોચિઅમેઅ ।

શુ કં? ના જાય? જાય માળાપની ઘણી ના છતાં પણ,
પેલો વિવેદી માણસ પેતે ઔષધ લેવા નિમિત્તે જો જાય છે,
તો દેખીતી રીતે તે માતાપિતાને છોડનારો છે, બતા, વસ્તુત
રીએ તો એમને નહિ છોડનારો છે, એમને નાચવનારો છે કેમકે
એ તેનો ત્યાગ જ હાથે લયો છે એવો પુન માવે નેવક છે,
માતાપિતા તરફ ભક્તિવાળો છે જો તેમનો અત્યાગ ત્યાગ કરીને
ન જાય, તો ગાંભી માતાપિતા જરૂર મરી જાય એવે એ અ
ત્યાગ તો હવે કો મેગના ત્યાગમા પરિણમે માથે પોતે વગી
ભૂખ્યો મરે એ જાત પ્રવૃત્તિનું મન્યાકન ઉપવક દિયે ન થાય,
પણ કળથી થાય પછિ પુન્યો કાર્ષણ પ્રવૃત્તિ વખતે પછિ
જામને મુખ્ય ડરનાન હોય છે ધીર પુરુષો સૂક્ષ્મ દિયે કળના
સક્ષ્યનાજા હોય છે અહિ સ જાય છે કે ઔષધી લઇને આવે,
તો જરૂર માતાપિતા જાવી જાય, કેમકે, હજી એ કાળ કાઢે તેમ
છે જ્યાં, ન જાય તો મનનાનો નિર્ણય છે તેથી એમને આ

एव सुप्रपन्निग महापुरिसे ससारकृतारपटिण
जम्मापिटसगण धम्मपटिउद्धे विहरिज्जा । तेसिं तत्थ
निअमयिणामगे, अपत्तजीजाटपुरिसमितामज्जे, स न
उतसम्मत्ताडओमहे, मरणाडविगगे कम्मायके सिआ ।
तत्थ से सुक्कपन्निग पुरिसे धम्मपडिवधाओ एव
समालोचिअ—“विणस्सनि एव अयस्स सम्मत्ताडओ
महजिरहेण । नस्स सुपाणणे विभासा । कालसहाणि
अ एआणि वजहारओ” ।

૮૫. વસ્ત્રાદિ દર્શ ત્યા બેમાડી તેમણુ મૌલિ લેવાને માટે અને
પાતાના નિર્વાહ માટે જાય એમ માતાપિતાને ટોડી જનારે એ
પ્રગ સાપાત્ર છે મૌલિ લાવી આપીને એમને હાથે, એ મહા
હોવાવી એમ આવરણુ એજ ઉચિત છે ।

હવે જ્ઞાતને ઘટારે છે —એ પ્રમાણે જે શુદ્ધપાક્ષિક મહા
પુરુષો છે, (શુદ્ધપાક્ષિક એટલે મર્યાદિત મમારવાળો, એને
જેને હવે અર્ધપુન્ડ્રલપગપત લાગેથી પા. ઓછો સમાર બાંધી છે
તે, કૃષ્ણપામિત્ર તેથી અધિક જનારી) તે શુદ્ધપાક્ષિક હોયો.
મમારણથી અટનીમા પડેલા અને માતાપિતા પત્ની વગેરેથી પરિ
વરેલા જતા ધર્મ ઉપર શક્તી, ને ઈર્મના મમત્વનાળા બની વિચરે
છે તેમની પ્રિતિ નિર્મળ હોય છે, એટલે માયુ જોડે જાડે છે,
માયુ પારખી શકે છે, અને ઠે. પરિસ્થાપનપયનનો વિચાર કરી
વે છે હવે તે જુએ છે, કે નનારણી મહાઅરણ્યમા પડેલા મારા
માતાપિતાને ઈર્મનો રોગ (પ્રિય ઈર્મો) લાગ્યો છે, જે ના અ
રણ્ય મારક છે કમરોગ મીષકજ ધાર મરણ નહિ, પરંતુ મયોમયના

તહા સઠવિઅ સઠવિઅ ફરલોગચિંતાળ, તેમિ સમ્મ-
 ત્તાટઓસજ્જનિમિત્ત ટિસિદ્ધગુરુમાફમાવેળ, સવિત્તિ
 નિમિત્ત ચ, કિચકરણેળ ચયમાળે સજમપઢિવત્તીળ,
 સાદ્દ સિંદ્વીળ । ‘એસ ચાએ અચાળ’ તત્તભાવળાઓ, ‘અ
 ચાળ ચેચ ચાળ’ મિચ્છાભાવળાઓ । તત્તફલમિત્થ
 પહાળ । પરમત્થઓ ધીરા એઅદસિગો આસન્નમગ્ગા ।

મરણનો મય છે. તે કર્મગેગ, જે પુરુષે ધર્મબીજ વગેરે પ્રાપ્ત
 નથી કર્યું, તેના એવાથી ટળે તેમ નથી જ્યારે, કર્મગેગપર
 મમ્યકત્વાદિ ઔષધ લાવી શકવાનું સભવે છે અથવા ઔષધ
 વિના તો કર્મગેગ એ મરણ, પુનર્જન્મ વગેરે વિપાક દેનાર છે
 વધી તે મુમુક્ષુ જીવ ધર્મ ઉપર રહેલા પક્ષપાતને લીધે વિચાર
 કરે છે, કે આ મારા માતાપિતા સમ્યક્ત્વ વગેરે ઔષધ વિના તો
 અવરથ મૃત્યુ પામશે, જ્યારે, એ ઔષધથી બચી શકશે સમ્ય-
 ક્ત્વ ઔષધ આણી આપવામા વિકલ્પ છે, કદાચિત્ આણી શકાય
 કદાચ ન પણ આણી શકાય છતાં એવું નથી કે નજ આણી
 શકાય તેમ બ્યવહારથી હજી માતાપિતા થોડો કાળ કાઢે તેમ
 લાગે છે જોડે નિર્ણય તો નથી, છતાં હજી જીવ ત રહેવાનો સભવ
 છે તેથી તે દરમિયાન હું ચારિત્ર લઈ લઉં, અને પછી એમને પણ
 સમ્યક્ત્વાદિ ઔષધ લાગી આવુ, તો તે ઔષધથી એમને ભાવજીવન
 પ્રાપ્ત થાય, તેથી એ સ સાર અટવીને પાર ઉતરી શકે

‘અહિં’ પ્રશ્ન થાય કે મુમુક્ષુ જીવ આવી ઉતાવળ કરે એના
 કરતા થોડી ઢીલ કરે તો શો વાધો ?

ઉ૦—આમુખ્ય એટલે જીવનદોરી, એના ઉપર ઉપસર્ગ બહુ
 અડુમે છે, તેથી આમુખ્ય એ પવનથી પ્રેરાતા પાણીના પરપોટા કરે

તાય રધુ મનિત્ય છે આયુષ્યની જારી અતિ ચપળતા હોવાથી, જીવ જે ઉચ્ચ શ્વાસ લઇને નીચે મુકવામાં મક્કળ થાય છે, તેમજ મુકીને પાછો જાગી મટે છે, ન આશ્ચર્ય છે

આ પ્રમાણ વિગત કરીને મુમુક્ષુ જીવ માતાપિતાના આ વે ન નિર્વાણની વિતા રે, અર્થાત એમની અદ્વિતી જડગી થતા માટે ઠીક ઠીક મંગલ પાતાની શમ્યતા મુજબ કરે એ રીતે એમને સમ્યક્ત્વાદિ પ્રાપ્ત કરાવવા નિમિત્ત અને પોતાની અભિવિકા (સ્વનયી) નિમિત્તે મયમ સ્વીકારતા દાગ માત પિતાને છોડી જાય અર્થાત્ એમને છોડી ચારિત્ર મહુષ્ય કરે તેથી નિશિષ્ટ ઢાળિ ॥ ગુરુમહારાજ, આજ વગેરે સામગ્રી પામીને તલ્લેવી મુદર ધમ કથાઓ અને ધર્મચર્ચાઓ દ્વારા દીક્ષિત પુત્ર માતાપિતાને સમ્યક્ત્વાદિ ઔષધ પમાડી શકશે જ્યારે, પોતે ગુરુદેવના આશિષમાં મહુષ્ય-આતેવન ગિયા પામતો તપ સ યમ ત્રાપ્યાનાદિના કૃત્યો બજારીને, આત્મપોષક જે રાનાદિરૂપ ભાવપ્રાપ્ત, તેણે નિર્વાહક જીવન (આભિવિકા) પામી શકશે

આ રીતે માતાપિતાને છોડી જતો એજ માધુ છે, એટલે કે મિહિના વિપરમા ધમ જીવ છે, મોક્ષના વાસ્તવિક કર્તવ્યને બળવનારો છે જ્યારે, 'મારા માતાપિતા અનુમતિ નથી આપતા, હવે છે,' એમ કરી મોહથી એમને ન છોડી જઈ મયમ ન લે, તો એ માધુ નથી, અર્થાત્ ધર્મગીવ નથી અને, સ્વધર્મશીલ ન હોય તે જની કે પરની હિતમિદ્ધિ કયાથી કરી શકે?

પ્ર०—ગૃહી જેવી પવિત્ર વસ્તુમાં માતાપિતાને તરછોડી જવાનું શોભે?

ઉ०—પૂર્વોક્ત બધી વિધિ સાચવ્યા છતાં, જે માતાપિતા નહા નધા આપતા, એમનો હવે મહાન આશયથી ચારિત્ર લેવા

માટે ત્યાગ કે-વો તેજ માથો અત્યાગ છે, માટે તેજ ઉચિત છે કેમકે તત્વભાવનાઓ, વસ્તુના પરમાર્થની વિચારણાઓ, એ ત્યાગમાં તત્ત્વિક દ્રષ્ટિએ એમના હિતના માટે પ્રવર્તાન છે ઉલ્લુ અત્યાગ-ન છોડી જવું એ ખરી રીતે તરછોડવા જેવું છે, કેમકે એમને એમ નજાગી રહેનામાં મિથ્યા (ખોટી) વિચારણાના ધોરણ દ્વારા એમના અહિતમાં પ્રવર્તાય છે એ એવાજ માટે, કે એમ મ મારમાં વળગી નહીને તો માતાપિતાને મમ્યકત્વાદિ નુ પમાડી શકશે? અને ન પમાડી શકે તો નિર્ધર્ન નુર્જનિતમાં મમ્યકત્વાદિના અભાવે પોતાના માતાપિતાને શુભાવનારો એ બને એ માતાપિતાને ભય કર તરછોડ્યા નહિ તો ખીજુ નુ કર્યું? વસ્તુનો ત્રિવેન કરાવનાર મયસ્વરાગમાથી ચન્નાવનાર ધરા સમ્યક્ત્વાદિ પામવાનો ડક્ષમ મન માનવનો ત્યાગે એ પામ્યા હોય, તો ખીજાને દીક્ષામાં અતરાય ન કરે, અને જો હે છે, તો હુણ મમ્યકત્વ પામ્યા નથી, અને તેથી તો ભવજમણમાં પડી જશે અહિ શાણા પુરુષોની દ્રષ્ટિએ અનુભવવાગુ (પર પરાવાગુ) તાત્ત્વિક શુભ મ્થ એજ પરમાવધી મુખ્ય હોય છે જે પ્રવૃત્તિનું વત માનમાં મહેજ સાફ ફળ હોય, પણ પછી ભય કર કળા આવે, તો તે પ્રવૃત્તિની કોડીની કિંમત તા નથી પણ નુકશાનકારિતા છે, તેથી ત્યાગ્યતા છે ધીર વિચારક પુરુષો જે નિકટમાં મુક્તિ ગામી છે, તે પરમાર્થથી મુખ્ય એના તત્વધર્મને જોવાવાળા હોય છે જેટલી ધુ નિર્ધર્ન દ્રષ્ટિએ રિતપ્રવૃત્તિ થાન, એટલી વિચારકત ગણાય, અને એ મોક્ષને નજીક કહે

એમ મુદ્દીને ગયા પછી એ નુકલપાલિક પુરુષ માતાપિતાને મમ્યકત્વાદિ ઓવધી લાવી પમાડી શકે છે અને એથી ચાંચલ શુવન આપી શકે છે એમક, સમ્યક્ત્વાદિ તો જીવન મૃત્યુના

સ તે મમ્મત્તાટઓસદ્સપાદ્યેણ જીયાવિજ્ઞા અચ્ચિત્તજ,
અમરણાવઙ્ગીઅજોગેણ । સમવાઓ સુપુરિસોચિત્ત
મેઅ । દુષ્પટિઆરાણિ અ અમ્માપિહ્ણિ । ણસ ધમ્મો
મયાણ । મગ્ગદ્વત્થ નાય પરિહરમાણે અકુસલાણુબંધિ
અમ્માપિહ્સોગતિ ।

મીમાઢા બોલ્લેથી જયા માટે અમોઘ ઉપાય છે અર્થાત્ છેદ
મરણુ એટલે કે મરણુનો અત લાવવા માટે એ સચોટ માધન
છે એના યોગથી માતાપિતા અજર અમર બની શકે આ એમને
છેડીને જવામા સંભવિત છે, માટે સુપુરયે ચારિત્ર લેવા માટે
એમને છોડી જવુ એ યોગ્ય છે શાથી યે અ? માતાપિતાના ઉપ
કારનો બદલો વાળી શકાય તેવો નથી, બલે સામાનિક ગમે તેટલા
સુખના માધન સગવડ આપે, ગમે તેટલી તેમની સેવા આકરી કરે,
તો પણ બદલો ન વાળી શકે એ તો એક માન ધર્મ ઔપધ ધર્મા
ડીનેજ બદલો વાળી શકાય હુરે જો એ ધર્મ ધર્માડી શકવાના
જીવનકાળમા મિથ્યા કંપનાથી ધરમા બેમી રહી, ધર્મ ધર્માડવાનો
પ્રયત્ન શુભાવાય, તો એમને કમ રોગે ભવના દુ ખોમા રીણાણુ રહુ
પરમાર્થની દૃષ્ટિએ આ એમની પ્રત્યે કેવી કરતા? તેથીજ મત્પુરે
પોનો એ ધર્મ છે કે માતાપિતાના ઉપકારનો બ લો વળવો જોઈએ.

ત્રિલોકનાથ શ્રી મહાવીર પ્રભુનુ આમા મચોટ દુગાન્ત છે
ગાનથી એમણે પોતે 'ચારિત્ર લે તો તેથી માતાપિતાને ભય કર
અકુશલાણુખ ત્રિ શોક થાય,' એમ બાણી ગર્ભ માજ અભિગ્રહાધારીને
એ શોકને અટકાવ્યો સાતમે માસે ગર્ભ માજ રહ્યા પ્રતિજ્ઞા કરી
કે માતાપિતાના જીવતા હુ દીક્ષિત નહિ થાઉં અહિ એ ખાસ
સમજવાનુ, કે શ્રી મહાવીર વિભુ ગર્ભ થી અવધિજ્ઞાને સ પત્ર હતા

અમરોરતાય સત્ત્વહા, મુગુરુસમીપે પૃથ્ત્તા મગરતે
વીઅરાગે સાહુ અ, તોસિઝળ ત્રિહવોચિઅ ફિરનાઈ,
સુપ્પઉત્તાવસ્સણ, સુવિસુદ્ધનિમિત્તે, સમહિવાસિણ,
વિસુજ્જમાણો મહયા પમોણ્ણ મમ્મ પન્વડ્ડા લોઅ-
ધમ્મેહિંને. લોગુત્તરધમ્મગમણેણ ।

એ રી એ જાણી શકે છે કે આ માતાપિતાને એ શોક થવાનું નિમિત્ત
ન અપાય, તો એમની ભવાતરે સદ્ગતિ અને શુભની પર
પરા થય, તેને જાહેરે શોકનું નિમિત્ત અપાય તો તથાવિધ કર્મની
પરિણતિથી એવા અશુભાનુભ થી શોક સાથે એમનું અકાળ મૃત્યુ
થાય, કે એ ભવાતરમા અશુભની પર પરામાજ્ઞ દ્વારા જાય, અને
તેથી સદ્ગતિ તો ભરો સુધી દુર્લભ બને આવું એ કશય તો
ઉપકારનો જાહેરો કયા રહ્યો ? એટલે જ્યારે જગદુદ્ધારક પ્રભુ
જેવાએ માતાપિતાની ભાવદયા વિચારી, તો પછી બીજાઓએ કેમ
ન વિચાર્યો ? હા, એટલું ખરું કે એ વિગિષ્ટ જાની હોવાથી
એમણે આ રીતે કરવું ચોખ્ખું ધાર્યું, ત્યારે આપણા માટે એજ
મરિદ્ધત પ્રમુખ માગેલી દીક્ષાગ્રહણવિધિની વલ્યાળમાશાનું પાલન
જ હચિત્ત છે એમાજ માતાપિતા પ્રત્યે સાચી દૃતજ્ઞતા જગવાય
છે, અર્થાત્ એમના ઉપકારનો જાહેરો વાળી શકાય છે, અને એથી
એ સુખી થાય છે

આ પ્રમાણે ભાવથી કોઈનેય સ તાપ પમાડ્યા વિના, મુગુરુ
પાસે આવી સમ્યગ્ગૃહીતે ચારિત્ર અગીકાર કરે 'શુરુ વિના જ્ઞાન
નહિ' 'શુરુ દીવો, શુરુ દેવતા' એટલે કે શુરુના લેખાશમા
કુશુરુતા પહેલે ન પછી જવાય એ ખૂબ જોવાનું તો પણ મુગુરુ
વિના તો એક ઘડીય નચાલે મુગુરુ વિના દીક્ષાય નહિ, અને મુગુરુ

एसा जिणाणमाणा महाकल्याणस्ति न विराहिअया
बुहेण महाणत्थ मयाओ सिद्धिफलिणा ।

इति पच्यज्जागहणत्रिहिसुत समत्त ।

વિના શિક્ષણ નહિ બનાવિ અભ્યસ્ત મોહ કયાન્ય પદ્મ ડગી ન
જાય એ માટે -વચ અ યમ વિરાગના પ્રચાર અનુભવી અને મોહના
ચિકિત્સાશાસ્ત્રરૂપ શ્રી જિનાગમના પૂર્ણ ગીતાર્થ સુચુરની નિમ્ન
લેખ્યએ- એમની પાને ચાગિત્ર સ્વીકારતા પહેલા, પોતાની શક્તિ
અનુસાર શ્રી વીતરાગ તીર્થ કરદેવની અષ્ટાદિકાદિ પુસ્ત-મહા / ન
ઠરે તેમ, મુનિરાજોને આહાર-વસ્ત્ર-પાત્ર-પુન્નકાદિથી મન્મને
દુ ખી જીવેને પોતાની મ પત્તિ અનુસારે ધન આપી સ તોયે પછી
લઘુવટીનીતિનું આવશ્યક, તથા મ જાળન્નાન, મુકન, ઉચિતવચ
વગેરે અવશ્યકરણીયને મારી રીતે માચવીને, પછી પ્રશસ્ત થો ।
શુકન-શબ્દ પામી ગુન પાસે દીક્ષાની ક્રિયા કરે ત્યા હરે ક્રિયા
વળતે ગુરુદ્વારા ગુરુમ ને વાસદેવથી વામિત થતો, અતિઉત્માહ
અને જ્ઞાનદથી ચિત્તને વિશુદ્ધ વિશુદ્ધ કરતો, તથા લોકોત્તર
મમ્યગ્ ભાવવ દન વગેરે શુદ્ધિ સાચવતો પ્રમજ્જ્યાને અ ગીકાર કે
અર્થાત વિવિત્ર પ્રદારના (લૌકિક, દુન્નવી, મામાગિક) ઠર્ત્વો,
પ્રવૃત્તિ, વ્યવહાર, જવાબદારીઓ વગેરે લોન્ધર્મનેા ત્યાગ કરીને
લોકોત્તર ધર્મમા પ્રમજ્જન-ઉત્કૃષ્ટ ગમન કરે, યાવજીવ માટે
લોકોત્તર ધર્મને સ્વીકાર હવે એ પેરી લૌકિક વાતોથી એન્ડે
કે ગૃહસ્થજીવનથી પર (અવગ) થઈ જાય છે, અને ગમલ
જીવન જીવે છે

શ્રી જિનેશ્વર ભગવાનની આ આજ્ઞા છે, કે આ રીત
પ્રમજ્જ્યા લેવી જોઈએ આ આના મહાકલ્યાણકારી છે તેથી

ગોશ્વને અભિલાષી ગ્રહો પુરુષ મહાન નુકસાનના ભયથી તેની વિરાધના ન કરે, અર્થાત્ આરાધી વિપરીત ન વર્તે પિતાગાની વિરાધનાથી દીઘદુર્ગતિ-ધમળ જેવા મહાન મનર્થ નિષર્જે છે જગનમા જિનાનાની વિરાધના કરના વધુ પોટો કોઈ અનર્થ નથી વિરાધનાજ મહાન અનર્થ છે, જ્યારે, જિનાનાની આરાધના જોઈ દિતકારી છે માટે ગોશ્વરૂપ સર્વશ્રેષ્ઠ કૃત્યાત્મના અભિલાષીએ મુમુક્ષુ ગણવુ જોઈએ કે જિનાનાની આરાધના કરના વધુ કોઈ મારો ગોચમાર્ગ નથી

આ પ્રમળયામ્રદ્વિધિ સૂત્ર એટલે કે વસ્તુત પ્રમળયા-મળા-વિધિની વસ્તુને મૂલ્યવતુ સૂત્ર પૂર્ણ થયુ

॥ इति ॐ पञ्चब्राह्मणविहितसुत समस्त ॥

સૂત્ર—૪

મત્રજ્યા-પગિપાલન

મ જમનિપચ્છન્ન સમાણે, મુવિદિમાયઑ ફિરિ
આફલેણ જુઘ્ઘડ । વિસુદ્ધચર્ણે મહાસત્તે ન વિવ્રજ્યમેહ ।

નાધુધર્મની આત્મામા પરિભવના કર્યા પછી શું કરવું,
ન પૂર્વના ત્રીજા સૂત્રમા જતાંયુ તે વિધિપૂર્વક દીક્ષા ગ્રહણ
કરી તે હવે આ ગીતે દીક્ષિત થએલાની દિનચર્યા-જીવનચર્યા
શી દોય તે ચોથા સૂત્રમા જતાવે છે

તે મુમુક્ષુ પૂર્વ કહેલી વિધિથી ચારિત્રી બનેલો થકો
મુવિધિના અર્થાત્ દીક્ષાની પ્રશસ્ત અહલુવિધિના પ્રભાવે સમ્યક્
ચાડી દેગને પામે છે અથવા પ્રરબે કહ્યા મુજબ આ પદાર્થો
આજ ક્રમે પ્રાપ્ત થાય છે એટલે પ્રમત્રજ્યાપાલનની જે સમ્યક્
ક્રિયા, તે મુવિધિએ દીક્ષા અહલુ વિના નહિ નિર્પેછ શકેતિમ
વિધિઅહલુ કર્યું, એટલે તેના ફળ કપે વિધિપાલન આવીને
હલુ રહેનાનું વળી તે મુમુક્ષુ અન્યાર મુખી ગ્રહરથપણે આગા
રની વિગુહિવાળો હતો હવે સાધુપણમા ચારિત્રની વિશુદ્ધિ
વાળો બને છે ચારિત્રની તરફ અત્યંત બહુમાન અને અધિપત્ત
તથા ચિવટ, ચિતા અને ચોટનાઈ રાખી, એ ચારિત્રને જરાય મતીન
ન થવા દે મમળે કે ચારિત્રની ઉજ્જ્વલતામાં આત્માની જન
આત્માના મરિપ્યકાલની ઉજ્જ્વલતા છે વર્તમાન જીવન પણ
નિષ્કલક ચારિત્રવાગાનુષૂણસ્વસ્થ, અધ્યેય અને નવીન નવીન
સંવેગ તથા મનોરથો સહિત પ્રગતિશીલ રહે છે ચારિત્રને
દૂષણ લગાડનારો મનમા શક્તિ રહે છે, દુષાયેલો રહે છે,

મને નરીન પ્રતિજ્ઞાથી વચિત મની નિરાશામાં ફૂળી જાય છે પછી દુઃખાનના વમળોમાં અથડાય છે આજો મમાર નજ્યા પછી તો આવુ ન જનવાપામે એ માટે ચારિત્રશુદ્ધિ ખુબ સાચવે એની માથે એ માન મામાન્ય માર્ત્તિક નહિ કિતુ મહાન માર્ત્તિક પ્રકૃતિવાળો હાય મત્વ ન હેય તો દેવાધિ દેવ પામે પણ નેહી ચારિત્રની પ્રતિજ્ઞાને યોગ્યાપણ લગાડતા ના નહિ વગર ક્યાર મામાન્ય એવી મમારની જરામનારી રણ નરવની અપેક્ષા મળે છે ત્યારે વિશેષ એથી મોક્ષનાથના તો મહામત્વ વિના કેમજ શુદ્ધ પાર ઉતર ? એથી જમ નવી આપ્તિમાં પણ અચવ સત્વ જળવી, ઉભીનલાવે રહેતુ એકાદ મનનાર હશે તે મનશે, જનવાતુ મિથ્યા થના નથી તો પછી શા સાદ મજ પો અને રાગદ્વેષની પીડા ભોગવવી ? પ્રતિકૃત તામાં તો ઉલટુ પાપ ઠમ ખપે છ તો પછી ચારિત્રને ના જગાડી આપ્તિથી બચાવો વિધ્યાસ ડમ રેવાય ?

આ મીતે વિશુદ્ધ ચારિત્રી મહામાર્ત્તિક પુરુષ મિથ્યા નાનથી હને ઘેરાતો નથી કદ પડતા 'હું અહિ કયા આવ્યો ? કયા મે આ ચારિત્ર લેવાની ઉતાવળ કરી ? આ આપણાથી કાઈ પળે નહિ કેળવી પગધીનતા ! કેટલા અપમાન ! નેહી પ્રતિ જલના ! આના દરતા તો પહેલા ઘણુ સાફ હતુ મહામત્વ હતા ત્યાં આ માધુઓ પ્રેમથી બોલાવતા બસ, માધુ થયા એટલે હવે આપણે કાઢીના ! સમાજ પણ જાણે માધુને નિરાધાર લેજે ! માધુનો કોણ જોડી ! ' વગર મિથ્યા વિશ્વેષોડથી વિધ્યાન પોતે નથી પામતો કેમકે 'વૈદ્ય રાજલોકમાં રચકતા જોડની કમ યશ કેરી મહાન નિરાધાર મિથિતિ છ !' - એનુ એને જાન છે ત્યા અહિ શી નિરાધારતા લાગે ? હવે તો અરિતનાથથી એ મમ્તા

૭ નગ્નિગાદના કારમા દુ ખોનો એ જાણ છે 'એ દુ ખ કાઢનાર
 અન્ન નમગાણુ ધીરાજ ચારિત્ર એમા શુ દુ ખ' કપન રૂપે પણ
 મગતા મારણા ધારણાદિ (ગારાધનામા પ્રેક્ષા અને વિગાધના થકી
 નિવત્તન) પ ના શ્રેષ્ઠ કોટિના સાધુપ્રેમનુ પ્રતીક છે, 'એમ
 નમરે છે માહમા જે માનમદમા જાદનારા ધાજા પ્રેમ તો નામ
 ગતક છ વગેરે નાવધાનીવાળો એ મિથ્યા વિકૃપથી રૂપશાંતો નથી
 અથવા વિપર્યાય એવી જે આ ચારિત્રનો માર્ગ લીધો તેને
 મ ગ કે તના વિવિધ અનુષ્ઠનો અને મર્યાદાઓ અંગે 'શુ આ
 ચારિત્ર નાથેજ મોતનુ મારણુ હશે? મીનઓ તો જ્ઞાનધૈરાગ્યામ્યા
 માણ કહે છે તો પછી ચારિત્રના કદ શા માટે?' અથવા 'ચારિત્રમા
 આટલી બધી ક્રિયાઓ? આ માટલી ઝીણી મર્યાદાઓ? આટલો
 મધો પચાચારનો વિન્તા? અપવાદના ન્યાનો પણ શામે કયા
 નથી નહી? એને કેમ ન આચરવા?' અથવા, 'અપવાદો તો
 ગાયર માટે મોખ તો એકાત ઉત્તમર્ગ માર્ગથીજ મળે' હંત્યાદિ
 પ્રમણામા એ નથી હરતો કેમકે એને ખ્યાલ છે કે સમ્યક્જ્ઞાન
 જ્ઞાનચારિત્રાણિ મોખમાગ વધ. જ્ઞાનશ્રિયામ્યામેવ મોક્ષ. મ મા
 ન્ની ઘટ્ટી પણ ક્રિયાઓ, રન હોવાથી, કદવાળી કે બહુ લાગતી
 નથી તો અહિં કદ રૂપ ન લાગવા માટે રસ જોઇએ જથ્થા
 શ્રિયામોના સમ્પ્રદાય વિપુલ મથલી શ્રિયાઓ વિના કેમ રહે?
 ચારિત્રની ઝીણી મર્યાદાઓ મહામતના રક્ષણાર્થે છે પચાચારના
 વિન્તા તો જ્ઞાનાદિને આત્મામા બાધી દે છે વિન્તાર વિના
 માત્રમામા નાનુમધ એકીબાવ ન થાય અપવાદ એ ઉત્તમર્ગની
 નક્ષા અર્થે હોય ઉત્તમ રાંના ઉન્મૂલન અર્થે નહિ તેમજ પરિણામે
 ઉત્તમર્ગ સુરક્ષિત રાખવા તેવા પ્રસંગે અપવાદની આવશ્યકતાય રહે
 નામ, મદ્દજ વિચારનરજી, કાઈપણ પ્રસંગ કે વસ્તુનુ અવ

અઅમારે અભિષેકસિદ્ધી ઉપાપવિત્તિઓ । ના
 વિપ્રજ્ઞત્યોડ્ગુપ્ત પગદટ્ટા ઉવાઓ અમારો નિઅમેણ ।
 તસ્સ તત્તચ્ચાઓ અળ્લણા અન્નપસગાઓ । નિન્નગ્ગ
 મયમેઅ ।

વાહન મનોરથોનુ ઘડતર-વગેરમા શાસ્ત્રપાત્ર ન ચુરે અને ન
 ભતિની નહાયથી વિપર્યામ ન થવા વિપર્યામ ન થાય નો
 ઇતિસિદ્ધિ થાય આ માન મામા થથી વિપર્યામ નો વિપર્યામ
 મના અભાવ નાથે ઇતિ સધક નામત્રી પદ્યને અ એનુ ખડ
 ક વિપર્યાસ ન હોવાથી કાર્યના શદ્દ ઉપરથી પ્રવૃત્તિ થઈ શકે
 અહિ પ્રવૃત્તિ-પરિપાલનના જે ઉપાયે આનંદ કહેવામા આ
 રથે, તજ ઉપાયમા પ્રવૃત્તિ કહેવામા આવે તજ વાનવિક પ્રવ
 ત્તિ-પરિપાલન અને તેનુ ફળ મોક્ષ ત્રિદશ્ય ન ત્યા જ બની
 શકે, જે તે ઉપાયે ન જાય કોઈ વિપર્યામ ન થાય તે નિશ્ચિત
 તો જે વિપર્યામ (જ્ઞાન્તિ)ને લીધે માત્ર ઉપમા દેખાવમા ઉપાય
 ઉપે તે આશ્ચર્યતા હોય, પણ વસ્તુ મુખે થયથી (ઉપાયપદ્યએ)
 રહિત હોય, તો કાર્ય મિદ્ધ નહિ થય જમક, શિશ્યમદ્ધ એ
 ઉપાય છે, પણ વિધિની વિપરીત, શિશ્યની વસ્તુનો વિપર્યામ
 કે ચિત્તના કોઈ વિપર્યામ સાથે શિશ્યેય તો ત શિશ્ય ઉપાય
 ખૂલ નહિ બની શકે જ્ઞાન્તિ વિનયે એ નહિ રહે તે ત
 સાચા સાધનમાજ પ્રવૃત્ત રહેવાનો તજ બની અજ્ઞાન્તતા રહે
 વાય એ જ્યારે એ ફળના સાધનને ઉપાય માની અજ્ઞા
 પ્રવર્તે કારણાભાવમા પ્રવર્તે, એનું નિર્ણય થયે કા જ
 નિયમા માધી આપે, કાર્ય પેલું ફળે સ્વભાવ એનું
 તેને તે કાર્યનું કારણ નહિ નથી જ અર્થાત ૧૮

ન જ્ઞાતો તો પોતામાથી ઉપાયપણાને તિલાંજલિ આપી ગણાય નહિતઃ અતિપ્રસંગ આવે, એટલે કે કાર્ય કરવાના સામગ્ર્ય વિનાના આ મરણાભાવને જેમ કાગળ કહેવું છે, તેમ જગતમા એના સામગ્ર્ય નહિત જીવનને પણ નરણ તરીકે કેમ ન આવે મવા ? આવું બધું વિચિન્તા તો વ્યવહારનો ઉદ્દેશ થઈ જાય એમ શક્ય ન કરી, તેમકે આ નિશ્ચયનયની વાત છે માટેજ તે નૂનમ મુદ્ધિથી નમજવા જેવી છે.

મહિ એ પ્રશ્ન થાય (૧) તો પછી જે છે તે કારણ કાચ નિપજતવે છે, તેનેજ ઉપાય કહો, તેની પૂર્વનાને શા માટે ઉપાય કહો છો ? અથવા (૨) જ્યાંએ અમુક ઉપાય એ સામગ્રીના અભાવ કાર્ય નધો કરતો તો તેને ઉપાયજ શા નામ કહેવો ? (૩) અથવા શુદ્ધિ સચવાય તોજ જ્યાંકાર્ય થાય છે ત્યાં શુદ્ધિજ કારણ કહેવી ઉપાય શા માટે મારણ ?

માના ઉત્તર એ છે કે (૧) છતાં કારણને જન્મભાવનાર કારણે વ્યવહારથી આ કાર્યના પણ કારણ કહેવાય (૨) ખીલું, વ્યવહારમા તો કોઈ ઉપાય આદરવાથી, ખીલું સામગ્રીના અભાવે કૃણ ન આવે તો પણ તેને ઉપાય તો કહેવાયજ કે કારણ ? ખીલ અનુકુળ ન જોગો મળે તો તે કાર્ય કરી શકે છે માટે વળી એ તે ઉપાય ખીલને આર્ષી લાવે કે, તો પણ તેને ઉપાય મનાય છે (૩) એમજ ઉપાયમા શુદ્ધિ વધા પંત્રી એજ શુદ્ધ ઉપાય કાર્ય સાધી શકે છ માટે એ ઉપાયને કારણ કહેવું એકલી શુદ્ધિ ઠોના આધારે હેય ? માટે અશુદ્ધિ હોય તોય ઉપાય વ્યવહારથી તો કારણ તરીકે કહે નારોજ નિશ્ચયથી નહિ કહેવાય વ્યવહારથી સાધન તરીકે કહે નાનું એટલા માટે, જે શુદ્ધ હૃદયે એ અશુદ્ધ પણ ઉપાયને આનન્તા આદરતા એમા શુદ્ધિ આવી જાય છે બાકી નિશ્ચયથી તો

સે સમલેટ્ટરુચણે, સમસત્તુમિતે, નિઅસત્તગત્તુસે,
પસમસુત્તસમેણ, સમ્મ મિત્તપમાઙ્ગઙ્ગ ।

ઉપાયની પાછળ કાર્ય આવેજ કાર્ય ન આવતુ હોય તો એમ
ઉપાયપણુ મ્યા નહુ ?

હુને માધુ ધયો એટલે માદીનુ હતુ અને નાના તન્દ્ર મમભાવ
રાખે એ બન્યો અર્થાત્ ' મોનુ નાદી મિત્તી છે, માટે સધનવા
નેવુ, મારી માલ વિનાની, માટે તરડોડવા જેવી,' એમ નહિ માને
મોના પ્રત્યે મોહ નહિ, મારી પ્રત્યે તિરસ્કાર નહિ એવી રીતે શનુ
ક મિત્ર પ્રત્યે નમભાવ હોય તેને ગત્રુ ઉપર દ્રેષ નહિ, કે મિત્ર
ઉપર રાગ નહિ

૫૦-આવો સમદષ્ટિ ગુણ તો વીતનગને અરિષ્ટ તનેજ હોયને?
મામાન્ય દીક્ષિતને શી રીતે ?

૭૦-શુભમા કે દોષમા ક્ષણેદ દોષ છે મમદષ્ટિભાવના
ગુણની પરાકાષ્ઠા વીત ગમમા અને વચવી અભ્યાસની અવસ્થા
નાધુમા હોય. અભ્યાસનો ઉપયોગ ન રાખે, તો પરાકાષ્ઠાએ ન
પહોચે માત્ર અવસ્થામા હિત્તુદ્ધપણે મિત્ર કરવાના શુભોનો અ
ભ્યાસ કરૂર જોઇએ ને એમ મમશુ લે કે, ' મોનુ તો આત્માન
માહ પમાડો કર્મથી સ્વરટનાક છે,' તો માદીના દેવા કરતાં શુ
મુદ્દર લાગે? વિદ્ય પર કાઇએ શુભાવ છાટયો તેથી મુદ્દર માની
મોહુ કરવાનો? એક વખતના વિધાના પુદ્ગલ ઉપર ફેરફાર થઇ
ચકવનટ રંગ, અર્થથી વગેરે આવ્યા, એટલે આજે મોનુ દેખાય છે
ગણે કરીને એવું પાછું પવટાજીએ એમ મારીની દશા શનુ માટે
એમ થય કે આ મદુનુ બાધી શકે? આ તો, આ વિચારાની
ગાસે કર્મગુડો વચ્ચાત્કારે આનું કામ કરાવી રહ્યો છે,

એમા આનો શો દોષ ?

વળી પાતે (૧) આગ્રહી ન બને, આગ્રહના કેવળ વિનાના બને ; આગ્રહ એટલે અહુકાર કે લોભ વગેરે કરાવતી પદ્ધતી મતલબનો અભિનવેશ એ દુષ્ણ કે દુષ્ણની પરપરા મળે છે એમામધક સાધુ એનાથી ગહિત હોય એ મમજે કે કેવળ આગ્રહથી બહુ તો પુણ્યકર્મના વિપાક પામ્યા છે, એટલે કે યશ વગેરે મળે છે, પણ એમા માત્રમાનુ મોભોપયોગી શું વળ્યું ? (૨) એવી રીતે 'અગ્રહ એટલે અગ્રહ, અજ્ઞાન, અણ નમજ, અવિવેક એનું પણ દુષ્ણ બહુ ભાગે સાધુ એ વિનાના હોય (૩) વળી 'અગ્રહ અહુકાર, તેનું પણ દુષ્ણ ભાગે મધ્યા સ્થેશનું મૂળ પરિગ્રહ પાપ સાધુમાથી એ દૂરજ હોવું જોઈએ આગ્રહ, અગ્રહ અને અગ્રહી પવનમાર્ગ જે ચચ્યો વળે તો મોહન સ્પર્શ લગાવી, કાઢવો, મહાન કર્મબંધ સરેલાઈથી અટકાવે. ગયોને પાપણ ન આવ્યું, અને શુણેને આત્મધરમા આવવા ન બુન અવનર આવ્યો.

આગ્રહના પાપ ભયકર છે આ આમજ થવું જોઈએ, અથવા આ આમજ હોય--એ આગ્રહ અને કુવિક્રપો અને દુર્વ્યાનને મળે કે આગ્રહવાળો દા ત પ્રતિક્રમણ કરવા ગયો બારી પાને જગ્યા ન મળી, તેથી પવન આવતો નથી, તો અનેક કુવિક્રપો થઈ શકે 'આ માણસ બેઠો, તેથીજ પવન નેકાઈ ગયો જે તે આમ બેઠો હોત તો તેનું શું બત ? બુદ્ધિ હોય તો ને ? જેમતાય નથી આવડતું ઘરના માણસોય એવા છે બહાર ન ગળે કે નાગ પ્રતિક્રમણ કરવા જવાનું છે કટાક્ષતુ રેકાણે રાખ્યું હોત, તો વહેલો આવત અને ચોખ્ખા મારી જગ્યા મળને' મથવા 'આટલો મોટો ઉપાશ્રય છે, તો બારીઓ વધારે રાખવી જોઈએ ન, પેલી બારી

ખર છે શું ને મધ ન કરી હોત તો ન ચાવત ? પવન ડેટલી
હૂંથી માવત ?' વિચારે કે પવન આવવોજ જોઈએ-આ આ
મદથી એ ડેટલા દુખી થઈ જતા છે ! એને એમ નથી થતું કે
જાની પાને જગ્યા ન મળી તેથી શું થઈ ગયું ? નય મળે કયા
જથ બાની પાને જોડા છે ? પવન ન મળતા, આ કાયામાથી શું
જોઈ શકે ? જવાનું છે ? જન દુકાનમાં કયા પરન મળે છે ? અથવા,
આખો દિવસ તો પરનમાં ફરે છું તો ઘડી પવન ન મળે,
તથી શું ? પવન વરતા તા મારી ત્રિયા ઘણું મહત્વની છે
આમદ ન હોય, તો એ પ્રમાણે વિચારે તેથી કુવિચારો, દુઃધ્યાન
અને કાયાથી મૃત્ત થાય આ મામાન્ય દાખલા પરથી સમજ
વનું કે જો આમજ આવી તુરંત-નજીવી વાતમાં આટઆટલા કે
વિચારોથી પીડે, તો મોટી વાતમાં કેટલા લય કર વિચારોની હોળી
નગમી ?

પુણ્ય દુખશું મળ્યું હોય ત્યાં આમજ શા સાફ રાખવા કે
આ માતા, આ કદિ, કે આ માનપાન મળવું જ જોઈએ ?
વતતા વર્મ કયા જીવને શુભામની જમ થેટમાં ઘસડી રહ્યા હોય
યા શુભામને ઘડી મામદ ના કે 'માડ આ માન રહેવું જ
જોઈએ ? માડ જીવજો માનવું જ જોઈએ ?' એમ માયાના કે
મોપના આમજ પણ ફાગડ કે જીવને નયોજો મીખવે છે, કે
'તું દોષ કર, અભિમાન કર, માયા કર,' પડી પોતે તેનો આમદ
ગળવા છતાં ન ફાલ્યો તો કહેશે 'દુનિયા જથી એવીજ છે,
મદ બાવી છે, હાથગીર છે' જોયું ? જગતને દખાવા ગયો, પણ
પુણ્યાર્થ કાચી તેમી બોતેજ દખાયો, છતાં આમદને વશ વાડ
પુણ્યનો નહિ પણ જગતનો જોયો એમ મૂર્ખ માણસ ગામનું
મગનું જુએ, પણ પોતાના પગ નીચે જળતું નહિ જુએ એમ

એમા આનો ગ્રો દો ?

વગી પોતે (૧) આગલી ન બને આગળના કંઈક વિનના મને, આગ્રહ એવે અહીં કે લોભ વગેરે પ્રાપ્તિ પછી નિવૃત્તિનો મહિનવેશ એ દુખ છે દુખની પરંપરા તરે છે મોક્ષમાધ્ય સાધુ એનાથી ગહિત હોય એ નમશે કે ક એવા ત્રાસદયી બહુ તો પુણ્યકર્મના વિપાક પોષાય છે, એવે કે યજ વગેરે મળે છે, પણ એમા આ માનુ મોયોપયોગી શુ વળ્યુ ? (૨) એવી રીતે 'અગ્રહ એટલે અમહ, અજ્ઞાન, અલ મમજ, અવિરેક એનું પણ દુખ મહુ ભાગે, માધુ એ વિનાના હોય (૩) વગી 'ગ્રહ' મહુ પરિગ્રહ, તેનું પણ દુખ ભાગે મધ્યા કલેશનું મળ પરિગ્રહ પાપ સાધુમાથી એ દૂરજ હોવું એઈએ આગ્રહ, અગ્રહ બને ગ્રહની પચ્ચમાર્થી જે ચચ્યો યજે તો મોહન લપટાવ લગાવી, કાઢ્યો, મહાન કર્મબંધ સરેલાઈથી અટકાવ્યો દોરોને પોષણ ન આપ્યું, અને ગુણોને આત્મધર્મા આવવા અ ભુત અવનન આપ્યો.

આગ્રહના પાપ લાયક છે આ આમજ થવું એઈએ, અથવા આ આમજ હોય એ આગ્રહ અનેક કુવિકરેષો અને દુધ્યાનને મળે કે આગ્રહવાળો દા ત પ્રતિક્રમણ કરવા ગયો ભારી પાને જગ્યા ન મળી, તેથી પવન આવતો નથી, તો અનેક કુવિકરેષો ધડશે 'આ માણસ બેઠો, તેથીજ પવન પાકાઈ ગયો બે' તે આમ બેઠો હોત તો તેનું શું બીત ? બુદ્ધિ હોય તો ને ? ભેમતાય નથી આવડતું ધરના માણસોય એવા કે બળ ન રાખે કે મારે પ્રતિક્રમણ કરવા જવાનું છે કેગતલું ઠેકાણે રાખ્યું હોત, તો વહેવો આવત, અને ચોક્કસ મારી જગ્યા મળે' અથવા 'આટલો મોગે ઉપાશ્રય છે, તો ભારીઓ વધારે રાખવી એઈએ હ, પેલી ભારી

ગુરુકુલવામી, ગુરુપણિદ્રે, વિર્ણાળ, મૂઝત્યદરિસી,
'ન ટઝો દિઝ તત્ત'તિ મજ્જટ ।

શિક્ષા એટલે શાગ્રેભાનુ તત્ત્વજ્ઞાન તથા આરેખન શિક્ષા એવે
પ્રકારે પ્રાપ્ત થાય છે એવા અને ડમ પવવા, તેનું શિક્ષણ અને
અભ્યાસ, પ્રકૃષ્ટ-આનેખન શિક્ષાજ કર્મને શિક્ષા કરી સદતર દુર
જરો એ માટે ગુરુકુળમાં વસનારો અને પ્રસનારો એવે ?
તેમાંથી વડમાં વચમાં બહાર નીકળી વધે જ રના નહિ, પણ
ક્રમતઃ સર્ગ ડનાને અને વડી ગુણને પ્રતિચક્ષ રહે શી
રિતે ? 'અહો,' શીપણ બવોદ્ધાર માન અપ્રતીમ ઉપકારી
ગુણ !' એમ મમજી, ત્રણ લોકના માત્રાત્મ્ય દેનાગ ડતાય
ગુણ ઉપર અધિક આતર બદુમાન અને પમપાત ધરનાને
દાય એમના પ્રત્યે અત્યંત હાર્દિક પ્રીતિ અને પૂજ્યભાવ ધરે
મજી, નિર્માત એટલે બહારથી અત્યંત વિનય મર્યાદાવાળો હોય,
પુત્ર, સેવા, અને ભક્તિવાળો હોય, જેથી ગુરુની આજ્ઞાને
પમ વગર હુપથી ઉદ્ધારતા હોય વળી તે મૂતાવદર્શી હોય,
એવે કે મત્ત તાત્ત્વિક વસ્તુનેજ જોના માનનારો હોય તાત્ત્વિક
એવે મત્ત અને પરમાયવાળી, અતાત્ત્વિકને મનમાજ ન પેસવા દે,
પનિડ જુઠા પદાર્થો ત કે દરિજ ન હ જય મત્ત પદાર્થોમ
પણુ તુ જ પ્રયોજનવાળા પદાર્થોની વિચાણાજ ન કરે તત્ત્વમાજ
મતો હોય મિથ્યાદર્શનીઓએ કપેલા કહેવાતા તત્ત્વો-જેવા
ક, એ તવાદ, સર્વાથાનિત્યત્વ ડ ક્ષણિકત્વ, આત્માનુ દ્રવ્યથી
મદ્વ્યાપિત્વ, હિમક યન વગેરે એ સ્વર્ગના સાધનો-આ
ધા અતત્ત્વ છે અમત્ત છે તેમજ અતત્ત્વ એટલે તુજ પદાર્થો,
તિસ ત વસ્તુ આ મઘાત્ત્વ તત્ત્વો જેમકે, તત્ત્વબૃત દાન, શીવ

આમથી લોક જગતનો પ્રપચ, જાનનું અભિમાન એ વમે
 નેશે, માત્ર પોતના એના એજ હતા પણ જનશુભો નહિ જુએ
 અને સારો કે એ કથાની પકડમા પડાયો છે, ને તેમા પોતના
 ધાર્યું થઈ ગયું, તો કહેશે 'આવી રીતે જ બધું કે તુ ભેડે
 મહે નો'તું મીધું કે આમ કરીએ તોજ નભે ?' આમ પકડ
 વધવાની, મામલ વધવાનો, તેથી જૂના દોષો તો જીવત રહે
 નાના પણ માથે નવા દોષો પણ પગભર થવાના. મામ આમ
 એજ મહાદુષ છે એ ન દોષ, તો કા કોધાદિ કપાયો કર
 નહિ, અને થઈ જાત તો 'કયા કરું આપણે સાથે લાભ્યા છીએ
 એમ વિચારી કપાયથી પાછો ફરત

મુનિ આમલ વિનાના હોય, કપાયોની પકડ વિનાના હો
 તેથી હીન્ય પ્રશમ મુખથી ભરેલા હોય કોષ દુષ છે, કે
 નથી એ મહાન મુખ છે માત્ર વ વેળા દુષ છે, માત્ર કે લે
 નથી એ મહાન મુખ છે રુદ્ધાંગો છે, માટ તો મોદ્ય છી
 મરે ! જીવતા મરી રહ્યા છીય. તૃષ્ણા એ બચકર આર્થ દ
 ગેગ છે આત્માના પ્રશમ મુખના ફકમાને એ કોરી ખાચ
 અને જીવને બાવમૃત્યુવશ કરે છે કપાયોના આમલ છેડયા એ
 પ્રશમમુખ અમીપ બન્યા પ્રશમ વદલે જેમા પ્રોધની આગ ન
 માનનો ઉધમાત નહિ, માયાના ગુચ્છા નહિ, ને લોમની કપા
 ગતા નહિ આ દશા સ્થિત થઈ જાય પછી તો જગતની કે
 નીજ નથી, કે જગતનો ડોઈ પ્રચલ નથી, કે જે તેની સાગ
 । બીજ પ્રશાત હૃદયની સપાત્રીને પણ ખલાવી નય, પછી અ
 તો કાલવાની વાનજ સી ?

આવો ગુણમય મુનિ અધિકારી (હકદાર) હો
 મકલ અને આતેવન શિખાને સારી રીતે ચકલ કે મ

સુસ્તુમાઢયુજુત્ત તત્તામિનિવેમા વિહિપરે પરમ
મનોત્તિ અહિમ્મર મુત્ત ।

આનદમા જાનને તૂટાવે, અને ગાદીની લાગી મુમાદીની વિદ
બના એ વધા, તે પ્રમાણે ન માની લાગી મદ્દ-મા અતરવ
એવા શરીરને તત્તવભૂત માની તેને મગ્ન કરવા માટે પુણ્ય પાર્વતી
નમ્ર, એવે તો પેતાના આ માનેજ બવાટવીમા ગુમાવી બેસેને ?

આર્યપ્રભ તત્તવદર્શી ગની જાય તો પેતા એવી સુખી બને
કે તેની આજા દેવો પદ્મ દુષ્ટી નભાય તત્તવદર્શી મુનિ
શાસ્ત્રવચનનો અનુમામી હોવાથી 'શુન્દુલગમને તો ધન્ય
આત્માઓ યાવજ્જીવ દોના નથી કેમકે એથી અમ્યગ્જાનના
પ્રકાશ મળે છે, અને તેથી મિયામતિ અને પાપવ્યાપારમાંથી
જીવ ચમ્પા સમુદ્રીને નમ્યન્દર્શન અને ચારિત્રમા અત્યંત
સ્થિત થાય છે' આ વચનથી માને છે કે શુરકુલયામાદિર્ધા
અધિક ઉચ્ચ કાદ તરવ માગણવા યાગ્ય નથી એની અપેમાએ
પ્રીતુ ઠોડ હિનમરી તત્તવ નથી જે આદરણીય હોય કેમકે
શુન્દુલગમના સ્વચ્છન્દતા નથી દખવી તેથી મોહ દુર્ગાલ મની
જાય છે હઠાવિત મોહની કૃત્તિઓ જાનવા જાય, તોય સમુદાયમા
શરમને કે બચને વીધે, અથવા સારા આત્માઓના આજ્ઞાનને
વીધે એ વૃત્તિઓ ગમી જાય છે વળી શુરુલગમમા વિધિ
સુર યોગ્ય જ્ઞાન અને શિખલ મળે છે તેથી પ્રગતિના સાચા
પદ્ય પ્રજા જાય છે, મોમની નજીક ચવાય છે આવો શુન્
કુલવાસ નજેથી જ્ઞાન કેવો હોય ? મગ્નબને ? તેવીજ તે
સુશુભાદિ શુન્દુલગમની, તત્તવના નદ્યાગ્રહથી વિધિનત્પર રહી
મૂત્રને પરમ મત્રની જેમ જાણે

તપની અપેક્ષાએ પશ્ચિન્ન, વિનય અને આહાર એ અતત્વ છે
 માત્રના નામે જડવિનાન અતત્વ છે પરોપકાર આગળ સ્વયં
 નાધના, અતત્વ એ અહિના નયનોદિ ધર્મ-ધ્યાનકોની માંમે
 સાપચાનક અતત્વ એ નાન-ક્ષમાદિ આયોપશમિક ધર્મો આગળ
 યજ્ઞ, નાભાચારિ ન્ન, નદિ-ગાતા વગેરે આદ્યિક ધર્મો અતત્વ
 એ એ એ અતત્વને અતત્વની તત્વનો ચિત્ત, 'પશ્ચ', પશ્ચ
 પાની અને ઉપનયન અને જેમકે, આત્માની અપેક્ષાએ દેહ
 મન ન હો તેથી તે દેહને બની આત્માને જ 'જેનારો હોય
 આત્મામા ઈની શુદ્ધિ અને પ્રગતિ થઈ? એના વિશુદ્ધ
 જ્ઞાનદગ્ધ નાશિના પર્વાય કેવલા વચ્ચા? શુભ યાન કેટલું
 નમ્યુ? તપન્યા કેની ની? માત્રા હુકમી કેટલો બન્યો?
 દેહ તો અતત્વ છે, તત્વ પદમાલ વનારૂ અને ખીલને પાય
 માન કેવનાક એ તેની મહુ ગપનીપ શી? તે મુકાદ 'જાય અગર
 તકુ થાય તો પશુ શુ? દેહની મરામતમા નિજનાજ આત્મ
 વિકાસને ની નાખનાની મુખાઈ ક્યા સુધી? અતત્વો 'તો
 મપમાલ નજ પામી જશે, પણ એની ઘેલગામા ઉભા કેલા
 તુખ અને તુલવાનનાઓ વિન્કાગ સુધી પણ નાશ ન પામતા
 માનજ માત્રાને હેનન કે શે તો શુ અમુક તત્વો પાળી
 મારા સુદર આત્માને શુભાવીગ? 'આમ તદ્દય ઉદા ચિત્ત
 નાથે તત્વ અતત્વનો નિવેડ ઈ તત્વને જ હરે અવલંબે કોઈ
 અતત્વે જશ માપીને મગવડ માથની, ય અતર્કની પાછળ
 આમાના અમૃત્ય પુણ્ય અને પુણ્યોગજનના પુણ્ય ધર્મસર સ્વર્ગી
 નામવથા, ય તો કેરા મૂલ્યાર્થ છે!, કે જેમ, છ મહિનાની લાગી
 તુનાદીએ નિ મેલો પ્રવામી, તાપથી તૃષા વાગતા, પોતાને
 ૧ બનનો જ્વામ આપના ને બારે ધનામ આપી દે, ધરીના

વદ્વલસ્યે આસમાવિષ્ણુકે આયયદ્વી ।

‘દીકામરે ‘ધાન્ધા’ પછી ‘વિજ્ઞાન,’ તે પછી ‘હહા’ વીધો ત્યાં એમ નમજીતુ કે ધાન્ધા કરેલી શુદ્ધ મુદ્ડ વસ્તુ એના અંતરે ગોઠવી પનારોનું કમબદ્ધ નાગોપાગ નાન કરુ, જેથી પડી એના પર હહા એટલે અનુદ્વજ વિચારણા ધર્મ શકે । આ ગીતે તત્ત્વનિર્ણય કે વાનુ એને સૂત્ર લખના મળશે તેથી સૂત્ર લખતી વખતે, એણે શુદ્ધિના આઠ શુભ પાનેજ વાપવા જોઈએ અને તત્ત્વનો એને લાગે પક્ષપાત હોવાથી હવે તે સૂત્રને વિધિ બાળવીને બહો વિધિમા તે તે સૂત્રને યોગ્ય મળ, વિનય, બહુમાન, યોગોઠહન, નિયત તપશ્ચા, વર્ણ, ઝડિમ્મગ્ગ વિગેરે આઠ પ્રકારે નાનાચા આંવે

મૂનને પરમ મનની જેમ બહો અર્થાત્ કોઈ અર્થ મહાન લાભદાયી એક મત્રનો અધ્યાન જેટની એમનતાથી અને જે દયની કરે, તે ગીતે સૂત્રને ખીન્ન પાનેવી માલગવાનું અને ન્વય લખવાનું જે મત્રની ઉપમા એટલા માટે, કે જેમ મત્ર સર્પાદિના એક ભવનાનાગક ઝેરને કાઢી નાખે છે, તેમ અનન્યાનીએ ઉપ દેશેલ સૂત્રો, નર્વએક મત્ર હોઈ, અનેક ભવનાગક રાગરૂપ રૂપી એકાની નાખે છે

વંળી જેમ જેમ સૂત્ર લખતો જાય તેમ તેમ આ આ કર્તવ્ય છે, એવો નિર્ણય કરતો જાય, એ હેતુથી મૂનને બદ્ધ લક્ષ્યવાળો, ધ્યેય શુદ્ધિવાળો બનીને બંધો, પણ નમ્રઈમ ક્રિયાઓ (શુન્યમનન્ક) અગર પોષણીયા જ્ઞાન વાળો ન બંને માથે આશમોથી ગહિત હોય એવો કે આ લોડના માનપાનાદિની અથવા પચ્ચોડના બળ, શક્તિ, વૈભવા

તત્ત્વજ્ઞાન માટે ગુચ્છપાદિ એ બુદ્ધિના આડે ગુચ્છ કમમ
 માન્ય છે તેમા પહેલી ગુચ્છના એન્ને તત્ત્વ નાભગવા માટે
 ત્રીજા આતુરતા આનુજ્ઞાનાગા વસ્તુનો સારો ગ્રાહ્ય બને છે
 ૨ ઘટ્ટણ-આતુરતાથી ગુરુ પાસે જઈ તત્ત્વને દત્તવિને પ્રાભગુ
 નાભગેજ નહિ અથવા નાભગના ચિત્ત બીજે દોષ તો તત્ત્વ પાત્રી શ્રે
 નહિ ૩ ઘટ્ટણ-નાભગવા તત્ત્વને મનમા પડકરુ, અર્થાત જ્ઞાન
 બીજા અને પ્રથમ પર્વક, નાભગેની વસ્તુને નમસ્કૃતા જુ નમજી
 ગણ્યા વિના તો લઈ પણ શુ જશે ? ૪ ઘટ્ટણ-મંત્રજેલાને
 મનમા યોજના પૂર્વક ધારી રાખવુ જેથી પછી એના પ
 વિચારના પછી મનમાં ૫ ક્રાન્તિ (અભિ) ગુરુ પાનેથી
 નાભગી રમણને યાદ નખેવી વસ્તુ પડ તર્ક કરી બીજા
 અનુભવોમા ૬ દ્વાન્તોમા 'એ વસ્તુ એમજ લાગુ પડે છે,
 મનાતુ એ મુજબજ બને છે' એની ગવેષણા કરવી, ૭ ઘટ્ટણ-
 (અનિરેક) ચોથા ગુચ્છમા 'ધારી રાખેની વસ્તુથી વિપરીત
 પોતે નથી બનતુ' એની અનુભવ-દ્વાન્તોમા તપાસ કરવી
 ૮ ત કુમાટો અભિમાથી જન્મે છે એમ નાભગ્યુ એના પ
 'દ્વા'થી વિચારાય ૯ બનમન છે, રનોડુ, પર્વત, યજ્ઞકુંડ
 રમેરમા એમજ દેખાય છે, અને 'અપોહ'થી વિચારાય ૬
 નાભગ વજેદેમા અભિ વિના કુમાટો ઉડેતો નથી દેખાતો આ
 જે તર્જણા વિના પર્વાર્થનુ નાભગપાગ મચોટ જ્ઞાન નહિ થાય
 ૭ મથિગ્જાન-ઉહાપોહ કરીને તે ધારેના પર્વાર્થનો નાભગપાગ
 અનદિ વ મોષ ક વો તે નિવાય તેમાંથી તત્ત્વનો નિષ્કાર
 ૮ મો મુકેવ ૯ નસ્તગ્જાન-પર્થના વિશિષ્ટ બોધમાંથી તત્ત્વ-
 નિહાન્ત નિર્ધિન કરી, એનો આવક માથે પર્વાપાત રાખવો
 વુદે પર નસ્તગિચારણા જ.

વદ્વલ્લભે આસસાવિષ્ણુમુકે આયયદ્વી ।

દીકામટે, ‘ધાગ્લા’ પછી ‘વિનાન,’ તે પછી ‘ઇલા’
લીધે ત્યાં એમ નમનુ ડ ધાગ્લા કહેલી છુટક કુટુબ વસ્તુ
એના અંગેરા ગોડવી પદ્યોનુ કમબદ માગોપાગ નાન ડવુ,
તેથી પદી-એના પગ ઇલા એટલે અનુકૂળ વિચારના ધર્મ શબ્દ

આ રીતે તત્ત્વનિર્ણય ડવાનુ એને મૂન બણુના મળશે
તેથી સૂન બણુતી વખતે, એલે શુદ્ધિના આઠ શુભ પારેજ
રાખવા જોઈએ અને તત્ત્વનો એને બાં પદ્મપાત હોવાથી હવે
તે મૂનને વિધિ બળવીને ભલે વિધિમા તે તે સૂનને યોગ્ય
કાગ, વિનય, બહુમાન, ચેગોઠહન, નિષ્ઠ તપમ્યા, વર્ન,
મહિમ્સા વિગેરે આઠ પ્રમદે જ્ઞાનાચાર આને

મૂનને પરમ મનની જેમ બલે અર્પાત કોઈ અર્પ મહાન
લભાથી એક મત્રનો અભ્યાસ જેટની એમમત્રાવી અને જે
દૃશ્યથી કરે, તે રીતે મૂનને બીજા પાનથી મામળાનુ અને નવય
બણવાનુ ડ મત્રની ઉપમા એટલા માટે, કે જેમ મન સર્પાદિના
એ બવનોનાશક ઝેરને કાઠી નાખે છે, તેમ અનતાનીએ ઉપ
દેશેલ મૂનો, નર્વએક, મન હોઈ, અનેક બવનાશક રાગદ્વેષ
કપી એ કાઢી નાખે છે

વગી જેમ જેમ મૂન બણુતો જાય તેમ તેમ આ
આ કર્તવ્ય છે, એવો નિર્ણય કેવતો જાય, એ હેતુથી
મૂનને બદ્ધ લક્ષ્યવાળો, ધ્યેય શુદ્ધિવાળો બનીને બલે, પદ્ય
પ્રમર્શિમ ક્રિયાવાળો (શુન્યમનસ્ક) અગર પોષગીયા જ્ઞાન
વાળો ન બને માથે આશમાથી ગહિન હોય એટલે કે આ
લોકના માનપાનાદિની અથવા પરલોકના અગ, નદિ, વેલવા

મ તમવેટ મત્વજા, તઓ સમ્મ નિઝજડ । એઝ ધીરાણ
સામણ । અણજા અણિઓગો, અવિહિગહિઅમતના
ળણ । અણારાજ્ઞાણ ન કિચિ, નદણારમાઓ ધુવં ।

હિની માશ મા નેવ્યા વિના, એક માત્ર ' આયત ' એટલે
મોતનોજ અર્થો બની, સૂત્રનુ અ યથન અને કર્તવ્યનો ઉપયોગ
કરે જગતની કોઈ પણ વાતની સ્પૃહાથી, રહિત બનવામા એ
લાભ છે કે સૂત્ર બણવામા પછી ન્વાર્થો દૃષ્ટિ નથી રહેતી
નહિતર તો, ' હું જલદી સારો વિદ્વાન તૈયાર થઈ જાઉં, પગ-
ભર (સ્વતન્ત્ર) થઈ થઈ ' વગેરે લાલમા રહેવાથી સાચી ગુરુ
સેવા અને ગુન્સમપણ બુવાય છે ગુરુની સગવડને બદલે
પોતાનીજ મનુકૂળતા જોવાનું બને છે નિગમ સ ભાવમા એ
ગાઈ પચાતી રહેતી નથી કેમકે ભવિષ્ય માટેના કોઈ લૌકિક
ધોગજોજ ઘડી નાખ્યા નથી નાથે, જોક્ષની તીવ્ર અભિલાષા
જાનત નહેવાથી સૂત્રાવ્યયન ખૂબ ઉત્તમ અને ઉદ્યમથી થાય
છે, પણ એમ નહિ કે ' થશે ધીમે ધીમે, શી ઉતાવળ છે ? '

આ રીતે લાગુ સૂત્રનો સર્વાથા એટલે યથાસ્થિતપણે બોધ
મેળવે, અને વિધિપૂર્વક ભજોલા સૂત્રના ખગ બોધથી મૂત્રનો
નમ્યક પ્રગટે નિયોગ કરે નિશ્ચિત યોગ, કે નિત્ય યોગ-એ
નિયોગ નિયોગ એટલે ચોક્કસ પ્રાપ્તિ, મદુપયોગ, અધિકાર કે
વિનિયોગ ૧ આત્મામા સૂત્રનો નિયોગ કર્યો, એટલે સમ્યક પ્રાપ્તિ
કરી ૨ મદુપયોગથી એ સૂત્રના અર્થને પોતાના વર્તનમા ઉતારી
ભણવાનો સારો ઉપયોગ કર્યો કહેવાય ૩ પોતે વિનિસર એ ભણ્યો
નમજ્યો, તેથી સાગી ગીતે એનો અધિકાર પ્રાપ્ત કર્યો-એ પણ
નિયોગ કર્યો કહેવાય ૪ તેની રીતે બીજાઓમા પણ એ સૂત્રનો અર્થ

ઉત્તરે એ પળુ નિયોગ કર્યો કહેવાય ધીર । બીર પુરુષોનુ એ
 યોનને છે, એ ગિફ્તા વચન છે, કે એ પવે કહેવી વિધિ મુજબ
 મૂત્રને બણે, તો અમ્યકીતે એ મૂત્રનો નિયોગ થાય જે તે જે
 મૂત્રનુ વિધિથી અધ્યયન કર્યું, તેણે એ મૂત્રનો નિયોગ કર્યો
 નનાય નહિતર એવિધિથી જો અધ્યયન કર્યું, તો ત્યા અવિધિએ
 સીધેલા મત્રના નિયોગ મુજબ નિયોગથી વિપરીત અનિયોગ થશે
 મર્યાદા અથવાનની મહેનત કરવા યા સૂત્ર મારી મીતે મેળવ્યું
 નહિ ગણાય, મદ્દપયોગ નહિ થાય વાન્તવ અવિકાર નહિ મળે,
 બીજામા પળુ નિયોગ નહિ નિપજે જેમ કોઇ મન અવિધિથી
 સીધા હોય, તો મનના પ્રહસ-પ્રાપ્તિને બદલે વસ્તુગત્યા અન
 હણ અયોગજ થાય અથવા, કોઇ પ્રહસવગેરેની પીડા ઉની થવાથી
 મન વિપરીતતામા પરિણમે, એય વસ્તુગત્યા મત્રની પ્રાપ્તિને
 મળે અપ્રાપ્તિ થઈ ગણાય તે પ્રમાણે સૂત્ર પાળુ વિધિ ઉપવીને
 લેવાં ભણવામા આવે, તો તેથી મૂત્રના નિયોગને બદલે વિપરીત
 નાંથી અનિયોગ થાય મર્યાદા ઉત્થાપી સીધેલા માવની ન્યાયી
 પ્રાપ્તિ, અધિકાર કે યોગ્ય ઉપયોગ ન બની શકે-એ નવાભાવિક
 છે વિધિપૂર્વક મદ્દપ નહિ, એ આરાધનાજ નથી

મૂત્રની એમતે અનારાધના (અવિધિ અધ્યયન)મા પ્રવૃત્ત થના
 રને હજુ ઇષ્ટ કે અનિષ્ટ ફળ મળતુ નથી ઇષ્ટ એટલે મોક્ષ અને
 અનિષ્ટ ફળ એટલે ઉન્માદાદિ મદ્દઅનુષ્ઠાનનુ ફળ મોક્ષ છે કહ્યું
 છે કે માધુપલાનુ નાશુ ફળ મોક્ષ છે, મોક્ષ ત્રિવાયનુ ફળ એ એ
 નીમાથી પાકને બદલે ધામના ફળ જેવું છે, એ વસ્તુગત્યા ફલજ
 નહિ ગણાય વિધિ મહિત અમલપલાનુ ફળ મોક્ષ છે, તેની ઉલટુ,
 સીધેલી પ્રતિનાના લાગનુ, અર્થાત્ આરાધન ને બદલે ઘોર વિરાધ
 નાનુ ફળ ઉન્માદ વગેરે ઘણું વધુ આવે, નહિ કે એમ્બો

ઇત્ય મગ્ગદેસણાણ દુક્કર, અવર્ધાગ્ણા, અપ્પહિવત્તી ।
નેવમહી અમહી અ અગમવિરહેણ ।

શ્રવનાશ માન ડહુ કે લ જ નનાને ઉન્માદ (ચિત્તભ્રમ, ગાડ
પત્તુ વગેરે) થઈ જાય, કોઈ દીર્ઘ ડાળનો રાગ-વ્યાધિ મળે, અથવા
કવળી નર્વજ લગવાને લાગેલા શુદ્ધ ધર્મથી ભ્રષ્ટ થવાનું મળે
પ્ર૦-અનાગધના (અવિધિથી સાધના)નું કેમ કર્ષણ ફળ નહિ ?

ઉ૦-એવા માટે, કે નિશ્ચિનપણે, એટલે કે વસ્તુગત્યાતો,
મેણે આગધનાનો પ્રારભ (ઉદય) જ કયા કયો છે ? હોય
તત્વથી અનારાધના, અને આરાધનાનું ફળ આવે એ કેવી રીતે
બને ? સામગ્રી જે આના કરતા, જૂદી તો આ સામગ્રીનું ફળ ન
જન્મે નહિતર અતિ પ્રમગ આવે, હા ત સામગ્રી હોય વસ્ત્રની-
સુતન, વણ્ણડર, શાળવગેરે, અને ડાર્ય જૂની, નિપજે ઘટો, એવું કાન
બને ? પણ એમ બનતું નથી એમ અનારાધના થકી આરાધ
નાનું ફળ ન નિપજે

પ્ર૦-અનાદિ માટે પરિક્ષમ કરવા જતા, વિધિની ઉપેક્ષા
કરીને એ અનાગધક બની રહ્યો છે, એ શી રીતે ઓળખાય ?

ઉ૦-અનારાધક એવો હોય છે કે જ્યારે એને ઉન્માર્ગથી
જૂદો પાડીને શુદ્ધ નિર્દોષ ભોક્ષમાગનો તાત્ત્વિક ઉપદેશ દેવામાં
આવે કે આ રીતે અમાર્ગ કહેવાય, આમ આમ ઉન્માર્ગ (માર્ગનું
ઉત્પત્ત) કહેવાય ' ત્યારે એ નાભળતા એના મનને દુષ્ક
વશે, અથવા એની તન્દ્ર અવગણના કરશે, અથવા એને સ્ત્રી
ગરશે નહિ મામાન્ય રીતે અનારાધના ત્રણ પ્રકાર-(૧)
પોતા ભારે ડર્મા જીવ-તેને શુદ્ધ માર્ગના ઉપદેશ વખતે
આનું આનું બધન કેમ રાખતું હશે ? આ ગુલામી વળી

કેવી ? આનાથના આમ ઢગવાતી હશે ! એ બધું રહેવા ઘો
પાનમાં આવેલી ઝીલી-ઝીલી વાતો તે કનતી હશે ? ' ઇત્યાદિ
ઇત્યાદિ-એના મનને હુ ખ ચશે (૨) બીજે પહેલા કરતા
જરા લઘુકર્મી, મધ્યમ જીવ-તેને એવું હુ ખ તો નહિ થાય,
પરંતુ એ માર્ગના ઉપદેશની અવધીત્વા (અવગણના) કરશે
ઉપદેશ પર ધ્યાન તો નહિ આપે, પણ ' ઠીક છે, બોલવું મહેલું
છે કે આમજ કરાય, પણ પાળવું કઠીન છે કહેતા કાઈ વિચાર
કરતા હશે ? ' આટલાટલું તો કદ વેડીને ધર્મ કરીએ છીએ,
પડી આ ચિકાશ શી ? વગેરે ચિતવશે (૩) ત્રીજે બીજા
કરતાય વધુ લઘુકર્મી, એટલે ત્રણેમા વધુ સારું એ અસ્વીકાર
કરશે એ કે બીજાની માફક ' કોણ ગણે છે એને ? ' એમ
મવગણના તો નહિ કરે, પરંતુ ' એ વિધિ જરૂરી છે ' એને
મ્વીકાર પણ નહિ કરે

આવી રીતે અનારાધનાથી (વિધિની ઉપેક્ષાથી) સૂત્ર લખ્યો, એ
વાસ્તવિક રીતે સૂત્ર લખ્યો નહિ ગણાય કેમકે, એને એથી
સમ્યક્ જોધજ થાય નહિ સમજાવ, અનામદ, ગુરુમમર્પણ,
તત્ત્વદર્શિતા, ગુણપાદિ આગળ ગુણ, તત્ત્વપ્રપાત, નિગમ સમજાવ,
મોક્ષકાયાં વગેરે માથવીને મેગવેલું જ્ઞાન, એ તો જ્ઞાનરૂપ
પરિણમે, બાદી એ બધું વેળીને ગમે તેમ સૂત્ર જોખી લાંબી
પરિભાષ મેગવં તેથી શુ ? એથી આત્માનો શુદ્ધ પ્રકાશક જ્ઞાન
ગુણ મળ્યો નહિ આ ઋષિતિ માર્ગની ઉપેક્ષા કરનાર અને
વિધિના અનાધિક એવા મૂત્ર લખનારની છે

હવે મૂત્ર લખનારે જે આત્મા માર્ગગામી છે, માર્ગની
પ્રદા ગુણી પ્રવૃત્તિ આગળ છે, એનાથી કદાચિત્ત વિધિમા કયાક
વ્યવસ્થા જવાય, તો પણ એને એમનું અનારાધના નથી, કેમકે

ન ણ્મા મગ્ગગામિણો વિરાજ્ઞા અણત્યમુજ્જા,
અત્યહેઝ તસ્મારમાઓ ધુવ । इत्य मगगदेमणाए
अणमिनिवेसो, पडिवत्तिमित्त, किरिआरभो । एवपि
अहीअ 'अहीअ', अवगमलेसजोगओ ।

નમ્યકૃત્વાદિ હોય ત્યાં સર્વદા માત્ર ક્રિયા, મદ્દનુકાન હોય, અસદ્
નુકાનરૂપ અનારાધના ન હોય તેથી ઉન્માદાદિ અનર્થને દાવનારી
તે સૂત્રવિરાધના, તે માર્ગાનુસારીમા ન હોય કેમકે આ ઉન્મા
દાદિ અનર્થ એ તો બહુ મોટા ગેપને લઈને બને છે માર્ગા
નુસારીમા એવો દોષ નથી તેથી જો કદાચ વિધિની કાંઈ અપવના
રૂપ વિનાધના એનામા હોય, તોય પન્ પગએ એ અર્થનો હેતુ
એટલે કે મોખનુ અગ છે, કેમકે એણે વન્તુગત્યા તો મોખ
ભનનો આરભ કરી દીધો છે માર્ગાનુનારિતાના થોજે વિરાધ
નાનાજો પણ એનો નાધવાનો પુરુષાર્થ એ મોક્ષની સન્મુખ
ગમન છે, જેમ, કાટાવાળા, કે તાપ પ્રહિત, કે મુઝવણે કે
- પ્રાન્નિ પ્રહિત પણ મન્માર્ગે પ્રયાણ કરનારો ઇષ્ટસ્થાનની
તરફ જઈ રહ્યો છે કહ્યું પણ છે કે માર્ગમા કાટા હોય,
પોતાને તાપ હોય, કે મુઝવણ કે જમલા હોય તેથી જ
ધીમે ચલાવુ હોય, પણ એ માર્ગ મીધો માગ હોય, તો એણે
પણ ચાલુ એ ફલચાન બને તે તેની રીતે, મુનિની માર્ગને
અનુનરતી પ્રવૃત્તિ અપવનાવાળી હોય, તોય તે ઇષ્ટ મોક્ષકા
નાધક છે માર્ગાનુનારીની જ પ્રવૃત્તિની મન્દ મોક્ષ દેશન આપે છે
પ્રશ્ન-આવે માર્ગાનુસારી પણ વિરાધના કરતો હોય એ
ની રીત જણાય ?

ઉત્તર-લક્ષણથી જણાય એમા પણ પ્રકાર હોય (૧)

પહેલો જે સાધક વિધિની વિરાધના કરતો હશે, એને માર્ગ
રેખાના સાબગતા પેવા એના અનારાધકની જેમ હુ ખ, મવ
રીગણા કે અપ્રતિપત્તિ નહિ થાય અર્થાત્ વિધિમા નો નવી ન
ગાક રો, છતાં પણ એના પ એને અભિનિવેશ નહિ વવાનો
અર્થાત્ મારગ રૂપે વર્ણનાતા વિધિનિષેદ જરૂરી માનશે, પરંતુ
એ જ ખ ખૂબ મુખ્ય છે, આનંદનના પ્રદાનના એની વધુ
કિંમત-એનો વિધિમા નો અગ્ર-પક્ષાપાત એ નહિ મેવે
(૨) બાને એનાથી જો એ ન વિગધ- હશે તો એવો પત
પાત નાખશે ખ, પણ મારગ નવીન અને પદપાત નીને એ
એથી હશે, કિન્તુ અમલમા નહિ ઉતા- (૩) રીજો એથી
પણ એછો, એવું કે બહુ એછો વિગત એ તો વતનમાય
મુકશે છતાં પ્રમાદ-અસ્વભાદિ દોરે કરીને યા કયાક વિ
ધના એનાથી થતી હશે

આમ વિગધનાથી પણ માર્ગાનુમારીએ ભણેલું મૂલ એ
પરમાધથી બહોતુ છે, કેમકે એથી એન થોડો પણ નમ્યન
એવ થાય છે વિરાધના ન હોત તો વિધુવ ન્ય એધ થત
એધની આ નમ્યરૂતાનો આધા-આત્માને એ ગોધ પરિણુનના
ઉપર છે અર્થાત્ આત્મા એને અનુનાડે નો નન, વચન
કાયાથી પ્રવર્તે છે એના પ કે, નહિ કે માત્ર પડિતાઈપ પરંતુ
હરે એ પરિણુમનમા માર્ગવિગધના અવના પહોચાડે છે પરંતુ
એવ માર્ગાનુમારી દોનાથી, એની વિરાધના ના ન્યાવ્યયનથી
એન ભવે મય પણ નમ્યગ મોડ થાય છે, તથીજ તે
વાસ્તવિ-મૂલ ભણે છેવાય એ વિગતક છતાં નિયમા મોડ
વના નમ્યગનાદિ ધીજવાગા કે કેમકે મોમમ ન તરકના
મનને ગાધ ન કે એવી વિગવન ના માર્ગ પામિનીજ દોડ.

અય મવીઓ નિઅમેણ । મગ્ગમામિગો સુ ામા
અવાયયહુલમ્સ ।

નિરવાણ જહોદિં સુત્તુત્તકારી હ્વેઝ પવયણ
માઠસગ્ગ પચમમિણ્ણિ ગુત્તે ।

અર્થ- જેણે બીજ પ્રાપ્ત કર્યું હોય એનીજ દોષ

પ્ર-તો શુ સામાન્યથી બીજવાળા સર્વ માર્ગગામી
આત્માવી વિરાધના થયા કરતી હશે ?

ઉ-ના, બીજવાળો છતા જે આત્મા બહુ અપાયવાળો
અર્થાત્ અનિરુપકમ(૧નોપકમ)એવા ફિલ્લ મોહનીય અતરસા
વગેરે કર્મના ઉદયવાળો દોષ, એનાથીજ વિરાધના થઈ જાય છે.
પ-તુ જે આત્મા અપાય વિનાનો એટલે કે તેવા ફિલ્લ કર્મના
ઉદય વિનાનો છે, અને પૂર્વે કહ્યા મુજબ માર્ગગામી જે
એનાથી વિગધના નથી થતી. એ તે વિરાધના વિનાની સાધન
રે છે, એટલે કે સૂત્રે જે ગ્રીતે કરમાયું, તે મુજબ આચરનાર
બને છે એને એવો મોહ અને વીર્યાતરાય નથી, કે જે એ
પ્રમત્ત કે શિથિલ બનાવી વિરાધક બનાવે

આ પ્રમાણે દીક્ષા લઈ સમ્યક્ ક્રિયાના જોડાયેલો વિ
ર્યાય વિનાનો, સમભાવી, ગિદ્ધારજ્ઞ, સુરુકુલતેવી, તત્ત્વદર્શી
તત્ત્વપક્ષી, નિરાસ મ, મોખ્યાર્થી, પદમ મત્રવત્ર સૂત્રનો લઘુના
ફલદ્ધ ઠરના બળાવે અવિગધ, અને મૂત્રના આદેશોને ઘરાળ
આચરનાર એવો એનો આત્મા-આદ્ય પ્રચયન માતાએ કરીને સમ્ય
યુક્ત હોય પ્રવચન એટલે શ્રી સર્વજ્ઞ બ્રહ્મવાનંતુ ત્યારિત્તદેશ

૧ મોહ-પ્રવચન નિમિત્તનો મહો પાવતા વૃદ્ધી જાય તે

[२५]

વચન (આજ્ઞા) - એમજ પ્રવચન એવી - જ્ઞાનાએ ; મહાવેતુ
ચારિત્ર એ બાળ જેવું છે એને જાતેનાર માતા લેઈએ
તે પિયર મમિનિ અને તણુ શુભિત એ આઈ પ્રવચનની
માતા હોવાય છે એ પાત્ર નમિતિએ મમિત, અને તણ
શુભિતએ શુભ હોય

૧૧. સમિતિ એટલે મધ્યગ-ઉપયોગ અને મર્યાદાવાળી પ્રવૃત્તિ આત્માનો એમા હોર ન લાગવા દેવાની નાવધાની (બંધન) હોય, અને પ્રવૃત્તિ મર્યાદાવાળી હોય શુદ્ધિ એટલે ગૌરવન નિવર્તન સાથે મમિતિને પ્રવૃત્તિરૂપ અને શુદ્ધિને પ્રવૃત્તિ નિવૃત્તિ ઉભય સ્વરૂપ ડહી છે શુદ્ધિમા લેમ અનુભવ થકી અને અનાવશ્ય થકી પાછા આવવાનું છે, તેમ મુલ અને આવશ્યક પ્રવૃત્તિ પાછા થવાનું છે.

૧. સમિતિ ૫—૧ દયાસમિતિ-સયમયોગાર્થે તથા
થાલેનું પટે ત્રાપ્તમાત્ર લેવરક્ષાના ઉપાયોમ (લખ) પૂર્વક
થાલે તે ૨/ માગસમિતિ-ગોલ્ડ તેમા નાવગત્ય નવપરને અર્થ
તગગિતા, જૂં વગેરે ન આવે, એનુ ધ્યાન રાખે તે ૩ ણવના-
સમિતિ-ગોથની (ખમનવત બિદ્યાથયા)મા ૮૬ મના ૧૧,
૮૫૫૬નના ૧૬, એપલાના ૧૦-એમ ૪૦ રોપ ટાળી બિદ્યા લે
અને નોયોનોદિઃ પાથ નેત્ર મળી બિદ્યા વાપરે તે ૪
આદાન-મહ-માત્ર નિવરણામસમિતિ-સયમના ઉપગા (માધન)
નેતા મળતા લેવરક્ષાર્થે પરિવેક્ષવાને (પ્રિયી બનગત નેરાનો)
અને રજેક્ષણાદિથી પ્રનાર્જવાનો ઉપયોગ મળી વર્તે તે ૫
પારિષ્ઠાપનિકા સમિતિ-નિર્દેવ નિર્દોષ બિમિપદ મંત્રમત્રાદિ નમ્તે
ગુપ્તિ ૩-૧ મતાગુપ્તિ-મન ૫૦ અકુશ અનુભવને
લીનનરુદ્ધી-એવી ગણ પાથ ગિગા દાઝ ટાલી નાવગત્ય.

અણત્યપરે ણઅચ્છાણ અવિઅત્તસ્મ, સિમ્મુજણનીચાય
નાણ્ણ । વિઅત્તે હત્ય કેવલી ણઅફલમ્મણ ।

વિચારણામાં મનને ગોપવી રાખવું તે એવું વચન અને ઇદ્રિયો
નહિત કાયાનું ગોપન તે ૨ ચત્તનગુણિ અને ■ કાવગુણિ

આ મમિતિ શુભિ મનાદિકાગના તિન્ના અને પ્રમાદના
મધ્યામી આત્માને હવે મુક્તિ લેવનો પણ મહા હયોનું બનાવે
છે, અને પાતાના અપ્રમાદના શુભ ઉપયોગને બાંધત રાખે છે
અ શુભ ઉપયોગમાં મદદ શુભ ભાવને પોષી પુણ્યથી, અને
શુભ ધ્યાનને પોષી વિપુલ સકામ નિજ રાથી, આત્માને પુણ્ય
અને મમુદ્ધ કરે છે જમતને નિયત્રિત કરવા સમય હતો
પાતાના આત્માનેજ નિયત્રિત કરવા દેવ પણ સમર્થ નથી
નવો પુરુષ વિશ્વમાં કોઈ બાબતેજ જો સમિતિ શુભિત અને
આત્મનિયત્રણ કરવાનું મહાન કૃત્યાણુ સામર્થ્ય બદે છે એથી
અજ્ઞાન એવા આપતુષ મુનિ જેવા પણ સર્વજ્ઞ બની મોક્ષ
નધાવે છે અહો ! કેવી એ સમિતિશુભિતની કદપનેલડી. લવ
બીજી ન આવડે તો કાંઈ નહિ આ સમિતિશુભિતનો નિષ્ણા
(Expert) બનજો

મુનિ સમજે છે કે જેમ, માતાના ત્યાગે બચ્ચુ વિના
પામે, એ દષ્ટાન્તે આ પ્રવચનમાતાનો ત્યાગ એ ચારિત્રરૂપી બાળ
ના પ્રાણનું સરણુ-સય-કારી થવાથી અનર્થમાં પરિણમશે
બાળની વિચારણાએ સર્વજ્ઞનું ચારિત્ર એજ પુખ્ત ઉમરનું ■ એ
પ્રવચનમાતાના નિરત નહોયો છુ પણ છે કેમકે પ્રવચનમાતાના
પ્રાણવત પાલનથીજ સમ્યક્ રીતે ઉદારી બાળચારિત્રના સા
એ દેવળી ચારિત્રન ભાવની પતામણમાં પરિણત થાય છે (અર્થ-)

મોટું-પકવવયનુ થાય એ દ્રવ્યપરિણતિથી, આ ચારિત્રજાળ પકવ-
થાય એ ભાવ પરિણતિથી) એટલે, એ અખાળ ચારિત્ર ન
આવે ત્યાં સુધીના અવ્યક્ત-અપકવ વયના ચારિત્ર જાળને
પ્રવચનમાતા વિના નજર આવે ક્ષાયોપશમિક ચારિત્રને મત્તામા
રહેલા ચારિત્ર મોહનીય કર્મથી આવશ્યકતાનો ભય છે, ત્યાં
પ્રવચનમાતાના પાલનમા મનનો સતત ઉપયોગ એ ભય
આમે જગતદસ્ત મરક્ષણ આવે છે નર્વજને સકલ મોહના
અત્યંત હયથી નીપજેલા દ્વાયિક ચારિત્રને કદી આવશ્યકતાનો
ભય નથી પણ તે ન થાય ત્યાં સુધી ખાળચારિત્રને માના
સમિતિશુદ્ધિ જોઈએજ

નાધુ આ બધું જે બજો છે, તે દ્વિવિધ પરિણામથી, તેમા એક
જપરિણા, બીજી પ્રત્યાખ્યાન પરિણા અહીં પ્રવચનમાતાનું સ્વરૂપ,
ઉપયોગિતા, આવશ્યકતા, મોક્ષફલકતા-ઈત્યાદિનું સમ્યક્ જહાપૂર્વક
શિક્ષાયદી સમ્યક્ જ્ઞાન કર્યું તે જપરિણા એ જ્ઞાનને અનુસરતી
સમિતિશુદ્ધિના આચરણની ક્રિયા તે બીજી પ્રત્યાખ્યાન પરિણા
સારની નાતોનું મચોટ જ્ઞાન અને ક્રિયા જીવને કયા સુલભ
નથી ? પૂર્વના અનતાન ત લવોમાના કયા એક પણ બવમા
જીવ એને બધો છે ? એથી તદ્દલવમા પાપમય જીવન બાધિ-
બાધિ-ઉપાધિ-તૃષ્ણા અને અનૃત્તિની ખીડાઓ, તથા પત્રી
બવની પગપરા મિવાય બીજી શુ મળ્યું છે ? પણ હુને જો બા
જે પરિણામી સમિતિશુદ્ધિ માત્રમા જઈ બાય, તો આ લોકમા
પરમ સ્વચ્છતા, અને પછી બવનો અત થઈ બાય કેરો
સુદૃઢ દુર્લભ યોગ !

વળી હીક્ષિત નારી ગીતે મમતે છે કે આ લોક
ચારિત્ર અને જ્ઞાન કેવી અદ્યુન લોકોત્તર વસ્તુ છે !

મમ્મમેજ ત્રિઆણદ્વિવિજ્ઞાણ પરિણાણ તદ્વાયામ
પયામદીર સંદીનાથિરાદમેજ અસદીણથિરત્યમુજ્જમદ્વિ

આશ્વાસ પ્રકાશ દીવ છે દીવના બે અર્થ ૧ દીપ અને ૨ દીપ ચારિત્ર ય આશ્વાસ-દીપ છે, અને જ્ઞાન ય પ્રજ્ઞાશ-દીપ છે બવમ્મુદ્રમા કષાય અવિરતિના કારમા વિકારોમાં તણાઈ ઈથી નહેલા છવને ચારિત્ર એ દીપની માફક આશ્વાસન આપે છે નમુદ્રજલની જેમ અવિરતિ અને કષાયોના વિકારો અમાને માનુલ્યાકુલ કરી યુગમાથી જોવાન હતી નાખે છે, ત્યા ચાગ્રિ એ વિદારોની વિસ્તી (શાંતી) કરી મહાન મુખ અને સ્વસ્થતા આપે છે, ત્યારે જ્ઞાન એ એકાત દુ ખથી બ્યાપ્ત એવાં મોહનો અર્થાત મિથ્યાત્વ અને કુમનિના અધકારને હલાવવા દીવની જેમ પ્રમાણ આપે છે

એ દીપ ન મળે તો એ નિર્માણી પીડાઈ સદી મરેવાનુ, અને એ દીવો ન મળે તો આનંદવશ્મા મન નિધાન હોવા જતા અજ્ઞાનના અધારમા કાઈ પણ દેખ્યા વિના કુટાઈ મરેવાનુ

કાઈ ધનમા નાનની પેઠી હોય, એવા પદ્ધતિ અને મમ્મતપાને ભરતા બોજન હોય, પરંતુ એ અશરમા અર્ધકરિ મધમા છે, પ્રજ્ઞાશ નથી, તો એ ન દેખાવાથી લેવાનુ તો મુશ્કેલ, પણ ઉવટુ ય મા અધારે વલમા ચાલતા વજેરે આવે અધકારા કુનાયા કરવાનુ થાય ત્યારે જે પ્રજ્ઞાશ હોય, તે તુરનજ એનો પ્રહાલ અને ઉપભોગ થઈ શકે તે પ્રમાણે અધકારમધ્યમ સામાનાન એ ભાવપ્રદોશનો દીવો

જેના બે પ્રકાર - ૧ કલ્પાત્ર જેટ તરતા પૂના/અર્ધાન ૧ મુના સળી વેથી ધાવાઈ ઝીઝીય/એવા, અને ૨ સીન

બિનતરતા-ચિર, એવાઈ ન જાય એવા દ્વીપ-અહિ ક્ષાયોપ-
શમિક ચાંચિર એ પહેલા પ્રકારના દ્વીપજેણું છે, અને ક્ષાયિક
ચારિત્ર એ બીજા પ્રકારના તેમ દીવો પણ બે પ્રકારનો - ૧
અચિર-વિનાશી, ૨ ચિર અવિનાશી નિયતકાળ નિયતક્ષેત્રવાળો
તે અચિર તેલનો દીવો, અર્થાત્ તે આમથી વિનાના કે વિપ્ન
વાળા બીજા ક્ષેત્રકાળે ખુણાઈ જાય અને ક્ષેત્ર અને કાલનું જેને
બંધન નથી એ મહા રત્નનીપક-નિત્ય ચિર દીવો.

અચિર દીવો ક્ષાયોપશમિક મતિ મુતવગેરે જ્ઞાન છે, અચિર
દીવો એ ક્ષાયિક-જ્ઞાન, કવલજ્ઞાન દીપ દ્વીપ બન્નેમાં પ્રથમ જે
ક્ષાયોપશમિક, એ વિલે બે ઈદ મોક્ષસિદ્ધિ માટે થાય, કેમકે,
આવાતના જયવાળું છે બીજું ક્ષાયિક દીપદ્વીપ એ વિલે બે
વિના ઈદ મોક્ષસિદ્ધિ માટે થાય, કેમકે આવાત-ચંદ્રિન છે
માધક આ બધું માત્ર જાણે એમ નહિ, પરંતુ અચિર ક્ષાયોપશ-
મિકમાંથી ચિર એવા ક્ષાયિક ચારિત્ર અને જ્ઞાનમાં જ ના ઉદયમ કરે

એવો એ દ્વીપ શું ચીજ છે? હરીયામાં પહેલાંને દ્વીપ
મન્યાથી જેમ સાગરમાં તણાઈ જવાનું જોતું નથી, તેમ સવ
ફળી સાગરમાં પડવાને ચારિત્ર બેટ આશ્વામન દ્વીપ છે
અહિ દ્વીપ વિના સંમુદ્રમાં કેવી કેવી આપદઓ છે તે વર્ણવી,
તેની નાથે ચારિત્ર વિનાના સ આરની આપદઓ અરખાવવામાં
આવશે અને ચારિત્રના લાભ જતાવાશે જ્ઞાન દીવા વિના
સ આર-અરપધર્મોની વિકટ સ્થિતિનું પણ એ પ્રમાણે

૧ ચારિત્ર દ્વીપની કિમત સમજનારો અને ગરજવાળો
વિચારે છે, કે જ્યારે હું હરિયામાં જૂતો હતો, નરી જવા નર
પડીઆ મારતો હતો, ત્યારે બીજા બાળુ હરિયામાં
જગત્ય પ્રા... આજે... આજે... આજે... આજે...

નયના હતા અહો ! આ દ્વીપ એનાથી કેવો બચારી લેનારો !
 ૧ વળી દરિયામાં ભૂખે ને તરને મરી બાત ખાવા માટે મિઠા
 ૨ ના નાનું ન હતા અરે ! સુખો ગેરવો પણ ન હતો, અને
 ૩ રીવા માટે ઠંડુ તો નહિ, પણ દેનાય મીઠા પાણીનું એકા
 ૪ નાગપુત્ર કયા હતું ? ઉલટું એવું ખાડા પાણી હતું જેથી મરી
 ૫ બનાઈ ઠંડોવાઈ જાય, પછી મહા પેદનાઓ ઉઠે એને ન ભાળના
 ૬ પણ ઘાતા ? અહો ! ત્યાં આ દ્વીપે મને કેવો ઉદ્ધર્યો !
 ૭ નિયામા દુખેલો હતો, ત્યારે ઘડીમા ઉપર અને ઘડીમા ઠેક
 ૮ ના ને તમીએ કયાય સ્થિરતા કે નિશ્ચિતા ન મળે એમાય
 ૯ ગાંધિની અને સુગ્રીવ ઘણું જગા નમુદ્રના ઘેરા પછી નીચે
 ૧૦ ઘાયમને માટે દરનાઈ જનાનું ! ત્યારે આ દ્વીપમા ટેવી ન મ
 ૧૧ ઉત્તર ને નિશ્ચય અવગ્યા ! ૪ સ્ત્રીમં (૪૬૪) તરીને ઝરેની
 ૧૨ રિયામા દમાઈ જાય, ત્યારે એનું ઝવેરાત કયાય ખેંચાઈ જાય
 ૧૩ નેનું ભાન ન મળે ! અરે ! જ્યાં પાતાનું જ ભાન ન મળે, મૃત
 ૧૪ પ્રાય જેવો નીનદીન અને દુર્મલ પોને બની જાય ત્યાં ઝરેના
 ૧૫ તનું મું ભાન ! ત્યાં ઝવેરાતની અને જાતની નવામતીવાળો
 ૧૬ રીપ મગી જાય એ કેવું અટોભાન્ય ! હવે તો એ દ્વીપમાથી
 ૧૭ પોનાને ઘેર જઈ ઝવેરાત તથા શીશુ માવમિડત, કુટુંબકબીલા
 ૧૮ રમતવિના સાનો ભોક્તા બની નકવાનો એજ પ્રમાણે

૧૯ ન નાર નાગરમા ગજદા એ મહા વિકરાળ જલચર
 ૨૦ પ્રાણીઓ કે એનાથી છવ આખો ને આખો એવો ગજાઈ જાય કે
 ૨૧ કે જેની કારમી પીડનો પછી પાન નહિ આનિ દ્વીપ છવન અને
 ૨૨ યોગાને યવગી ના મી, એ નગકપથી બચાવી લે છે .

૨૩ નામાન્ય અષ્ટ પ્રવચનમાતાનું જ્ઞાન, ઉચ્ચ દ્રવ્યાનુયોગનું
 ૨૪ જ્ઞાન, વર્મ અને સુ-લક્ષણ, વાચનાદિ રના યાત્ર, વિનય, વૈયા

વચ અને કાઉન્સિલ, તેમા બાહ્ય તપ અને પ્રશન્ત અનિત્ય નિ-
તવામૈત્રીઆદિભાવનાઓ, સયમ વગેરે અદ્ભુત અમૃતના ખાનપાન
ચારિત્રીયે મળે છે એવી જે અનુવ તૃપ્તિ અને પન્ન આન-
વાય, એમનુ મનગ્ગાગમ્મા શુ મળે ? એ ન મળે, અને ન
પાયો, દુર્યાન, કુમનાઓ વગેરે મળે, તેનાથી તો જીવને ભર-
ત અનૃષિ, તૃપ્તિ અને મતાપ ઉપગત, જાતે એવા ખવાવાનુ
હોવાનુ અને તીવ્ર સંકલેશની વેદના ભોગવવાની, જે જે મિટા-
વનાનુ ગુરુત્વ ન મળે એ ગુનકુળવામ તા ચાન્નિત્રમા મુવલ-
ત તાગમા તો પીણઓ એવી, કે આત્મા જાતે માહીથી
વધુ કલોવાય, અને ક્રી ક્રી એ વિષય ક્ષાયની મને
આધિ, બ્યાધિ, ઉપાધિની વેદનાઓ ઉઠે ચારિત્રીય એમાથી
કેનો મન્ન બચાવે ।

૩ વળી ભવસાગરમા જીવ મન ત કાગથી મોહમાયામા દુખતો
અને તેથી ચાર ગતિના નિવળ પટમા મૂકાત ખાતો, ઘડીમા ઉપ-
માવના, તો ઘડીમા નીચ, તે ઠેઠ તળીયે જાતો ક્યાઠે પોતે
ગુરુત્વથી માયા પર હુકુમતવાના એટલે ઉપન થતો અને જાહુવાર
તા તેમનુ સામ્રાજ્ય પ્રોતાના ઉપન એટલ પોતે તદ્દન નીચે
જ્યાનો વળી ઉપન એન્ન ક્યાઠે દેવગતિમા, તા ક્યાઠે નીચે
એથી ઘોનાતમી નરકે એથી પણ વધુ નીચે બેબાનપો
શક્તિહીન અને મૃતિ વર્ષ નર થી અનતગુણ હુ ખી નિગો
મા કે કાં અન તા કાળચક્રો મુખી કાળ કકનાં જવાનુ બનનુ
ત્યાં હરે ચાન્નિત્રીય મજ્યાથી કેટલી હલત । મોહમાયાના
આવર્તો-પ્રમતીઓ હરે અન્ન ન નડ નંવાગમા ઉચે નીચે
હવ નહિ અચરજાનુ -

૪ ભવ મધુરમા પોતા જીવનુ શાયોપશનિક અને માધિ

અમ્યન્તવ, દામા, તૃપ્તિ, સયમ, જ્ઞાન, વીર્ય, અવ્યાભાધ મુખ,
અક્ષય સ્થિતિ વગેરે જવાણિ જેનવિષેર થઈ ગયેલું ત સર
માગરની શુભામનુમા છવને એનું તો જ્ઞાન નહિ હતું. પણ
જાનનું જ્ઞાન ન મળે ! પોતે કોણ છે, કેવો છે, કયા પડ્યો છે, એ
કંઈ મમજ નહિ ત્યાં અહો ! હવે તો જાત, જવેતાત બનેને
સલામત કરી આપનારો ચાન્નિદ્રીપ મળ્યો ! કેટલો આનંદ !
તેનું અનંત પુણ્ય !

એમજ જ્ઞાનનો પ્રકાશ ઘોર ત નાર અરણ્યમાં પ્રકાશ આવે
વનમાં અમરના એક પક્ષ વિશુ વિના અધારે આધડતા, પથ
હા, કાકળ, બોઈ જતા, જ્યાં ત્યાં અથડાઈ પડાતું, ચોરકાનું
ભારે ભય કેટલાક તો ન્તો ચોરી પણ જાય રમ્તો જડે નહિ
મન મુજાય, જગતી પશુઓની ચીનાથી કાળજી ફફટે, હૃદય કે પે
કાયા થરથરે, કેટલાક વનચરો તો પેતાને કાંઈ તેમ ભયકાય ભર
જાય, અને એહો એક વખત લોહીનો સ્વાદ ચાખ્યો, એટલે તો
પાં વારે જટકા બદે કેવી દુઃખદ સ્થિતિ ! એમાં હાથ ! હાં
અજવાણુ પાચના હીવો મળ્યો એટલે કેટલો નિર્ભય !

એમ જ સસાની અંદર કુમતિ અને અજ્ઞાનના અધ
નમાં રખડાને જ્ઞાન પ્રકાશ મળી જતા, હવે કોધ, માન, માય
લોભરૂપી એક યજુઓ રેખાઈ જાય છે, તેથી એનાથી આત્મા
અમાદિ સુષરનો એક ન જવા માટે કાળજી રાખી શકાય
એમ અનાચારરૂપ જગતી પશુથી પણ સાવધ રહેવાથી શા
પ્રકાશથી આજવરૂપ કાટા કામરનો માર્ગ અને ત વર-નિર્જરા
નાજમાર્ગ ઓગળાઈ જાય છે કેવો અપર્વ સનમહિમા ! આત્મા
અનંત જ્ઞાન-વીર્ય-મુખમય સ્વરૂપ, એકે અગત ઠરના બાહ્ય
આન્યન્તર તથા, પાત્ર મહાવ્રતો, સમિતિ, સુપ્તિ, વિનય, વૈરાગ્ય

ભાવના, મોહમાયાકાચનો ત્યાગ કર્મશુદ્ધિ થાન વગેરેને જ્ઞાન દીવો એવો બતાવી આપે છે કે પત્રી નો માત્ર અપાતના પ્રવળ પુરુષાર્થની જ જરૂર

આના રીધે અને દીવાને પામી, તત્તા રીધનાવી નિવ રીધમા જવાનું છે અન્ધિર દીવામાથી સ્થિર દીવો મેળવવાનો છે જવાનું કેવી રીતે બને ? શુભ ભાવનાઓ અને નુકલધ્યાનની ફલાગ નારીને ક્ષાધિ-આન્ન અને મર્વજતાના પરોચાય એટલે અન્ધિર દીવામાથી સ્થિર દીવો કેવી રીતે મેળવાય ? અસ્થિર દીવાની અનિત્ય ક્ષાયોપશમિત સમ્યક્ત્વવાળી સ્થનદીવની વાત, તેલ વગેરે નામત્રીને વિષુદ્ધ અને અક્ષય કરી નાખે, સમ્યક્ત્વનો સદનક પ્રમારનો વ્યવહાર જે બર બનાવી દે, તત્ત્વભાવનાના વેદને વધારી કર્મનસખત ખડવાની કપટધરણી લગાવે, તા ક્ષાધિ-મમ્યક્ત્વના ક્ષાય ક્ષાયોપશમિત ધર્મોનું પાલન બહુધા શાસ્ત્રનયન, શુદ્ધાક્ષિપ્ત, લોકલક્ષ્મી, કર્મવિષાડનો ક-વગેરેના આકર્ષને ચાલે છે જેમકે 'લા.' શાસ્ત્ર આન ક-નાયે છે માટે આપણે આમ ચાલે નહિન આજ્ઞાના ઉલ્લેખની સત્તા ભાર ઘરે શુદ્ધમહારાજ જુએ કે જાણે, તો કપડે આપે માટે એમ ન વર્તાવું લા-જેશે તો ખરાબ હશે ' ઇત્યાદિ

તેને જાણેહુવે (૧) જ્ઞાન આત્મામા પ્રગ-પાલિત કરી, વિધિ નિયેધના પાલનનો ન્વભાન બની જનો જોઈએ તે માટે (૨) રોપકશુદ્ધિ પ્રયે થાવત્ પ-પુદ્ગલની પ્રવૃત્તિ પ્રત્યે સુગ થવી જરૂરી છે ત લવાન્તરે અત્તાતા મળે માટે હિ સા ન કરવી એમજ નહિ, પણ જીવની હિના થાયજ નહિ, હિ નાદિ ક્રિયા બહુ ખચખ, એ માફ આ માની ચીજ નહિ, એમ કરી, અહિ નાનો ન્વભાવ બનાવીદે શુદ્ધમહારાજ કહે છે માટે આ તપ

જેરે કર, એમ નહિ, પણ ભોજનક્રિયા પ્રત્યે મુગ છે, માટે તપક-
 એમદે અશ્વઘ્ન (મૈથુન)ની ક્રિયાથી સન્નાના રખડુ પડે તેથી,
 અથવા શાસ્ત્રે એનો નિષેધ કર્યો છે માટે એ તજે-એમ નહિ,
 પણ એના પ્રત્યે મુગજ વાય, અને તેથી તજે એવું ભોજન
 નમમા (૩) વળી અહિંસા તપ શ્રદ્ધા વગેરેને સ્વભા-
 વમા લાવવા એની નુદર ભાવનાઓ ભાગ્યા કર ‘ અહો ! આ
 મુદો કેદવા ઉત્તમ, કેવા લાભદાયી, કેવી આત્માને શોભા
 આપનારા ’ ઇત્યાન્વી, તેમજ પ્રતિપક્ષી દુશુભોની અધમતા
 વગેરની ચિંતવના ખૂબ કરે (૪) વળી ગુણપત્રન અને
 ફોષ યાગ માટે જાણ મામચીથી જે પ્રજ્ઞા મેળવતો હતો, તેને
 મન્દે હવે મતગમાથી પ્રેક્ષા મેળવે આ માટે શુભ સામગ્રી
 મળતા, મળેલી પ્રેરણાને, મામચી ખસવા છતા, ટકાવી રાખે
 પ્રાણે પ્રભુની મૂર્તિ જોતો હતો, ત્યારેજ જે શુભ ભાવ ઉદ્ભવ
 હતા, અને પ્રભુના ગુણો જ યાદ આવતા હતા, તથા પ્રભુનું જે
 અનુપમ જીવન અને સ્વરૂપ મામે તાદશ દેખાતું હતું, તે હવે
 મૂર્તિ મામે ન હોય, તતા પણ આતરથી એ શુભ ભાવ,
 ગુણસ્મરણ, અને જીવનનું તથા સ્વરૂપનું દર્શન કરવા માટે અને
 એના પરની ભાવનાથી અખૂટ પ્રેક્ષા મેળવે (૫) વળી બાધ-
 વસ્તુઓ નામે ન આવતી, ત્યા મુધી સ્વચ્ચતા રહેતી, પણ
 નામે આવતા તો અસ્વચ્ચતા, ચિત્તચલમતા, શુભભાવનો ભેદ
 નગે વતુ હવે તે ન થાય એવી શુભ ભાવની ‘ હતા કેળવે-
 ત ત અમુ જ ચીજ ન મળી તો એની લગની નહોતી
 લાગતી અને ત્યા મુધી ચાગિનરૂથી દીવો જમમગતો હતો પણ
 ત્યા ગજદ, રૂપ, નસ, ધ, નપત ઇન્દ્રિયો સમક્ષ આવીને
 ઠસા, યા દીવો કામગવા લાગે તો એ રખતે તે એવું કરી દે

૬ ચરિત્ર નીચે જગ પણુ કગી ન શ- , દરિયોના વિષયોની
 નગ નતિ, ચવાજ ન દે એ માટે (૬) વૈરાગ્યના મન્યાકન
 એવા ૧૬ કહે અને રાગની લાયકરતા એરી વિચારી દૃઢ કહે કે
 વૈરાગ્ય ગ્રામે તેના પ્રતિપક્ષીનું નશાય ન થાયે (૭) કહાચિત્
 મશુભ વિચાર કે કપાયનો ભાવ એ અતરમા જાગી જાય, તોય
 એને અદગ્ને મજ ગમાવી દે, પણ એ અશુભ ભાવને
 આત્માના નીચની મહાય ન કરે હા ત અતરમા શુભો
 થયો, પણ પછી ભાલ આખ, કઠોવચન, તમાચ, પ્રહાર વગેરેમા
 આત્મનીય ન દેાવે અર્થાત્ એ ન કરે (૮) નગી શુભવિકાસ
 અને દોષન્યાગના વાવવા શુદ્ધ મનોન્ધો નેચા કહે કેમકે, આ
 જીવને અનંત કાળનો આ એક અભ્યાસ છે કે આત્માના દોષપોષ
 વિષય કસાયના, અર્થકામના, ને આહારાદિ સજાના મનોરથો ખૂબ
 કહે ' આવુ આવુ મળે તો બહુ આર આમ આમ ભોગની લા
 કોઈ મને પ્રતિકૂળ વર્તે તો માગે પિત્તો(શુક્નો)એને જાનાવી
 દઉં આપણે તો આટલુ, ને આવુ ખાવાના આટલુ ભેજ
 કરવાના જમ ભરાજન દ કવાક બ્રથ આવે તો માત્ર આટલા
 પેસા આવી ગ્રી, અમુ- ભોગવિવાત મળે તો દેવી મગા '
 ત્યાદિ પાપવિકલ્પો કનામા હોગ ઘણી એથી માયોપદ્રમિક
 શુભ વધના નથી હવે એ વિષયકપાયાદિના તતિરપર્ધિ વિરાજ
 ઉપશમના મનોરથ એના નૈયાર કરે, કે પેવા અધમ મનેન્ધ
 નવને પણ ન આરે ' જાણે અને ડાઈ ચક્રવર્તિનું મુખ આપવા
 આન્યુ છે, પણ માગે તે ન જોએ કેમજીમ કંટી ન્દ્રાણી
 નામે આવે , તો પણ માગે અથાત્મ ચિતનમાથી તેને
 નેવાનીય કુન્નદ નથી એ કચરા માટે મા મન કે આ
 નેવાનીય કુન્નદ નથી એ કચરા માટે મા મન કે આ

વડે જાણે મને કોઈ મારવા નહીં, ત્યાં મેં તો સ્વારણ, નમ્રાપના, અસ્તિતાઈ ચરણ કરી, મહિમગંગા પચપચ્ચેથીના ધ્યાને ઉપનર્ગ નહો જોમ પચ્ચિહોના મકંપ ઘટે દુશ્મન પચ પછુ નમાના મકંપ ઘટે મનમા ડોઈ પોનાના મહાન અપમાનનો પ્રસંગ ઠર્યો, ત્યાં નમ્રતા મનુતાનો મનોરથ કરે જોમ માયાત્યાગ, લોભત્યાગનો મનોરથ કરે આવી ગીને પ્રાણીય જોવાના જેને કોઈ નથી, મનોરથ નથી, તે આ મમા રત્ની જમે તેવી મુદ્દા જીને શુભુવે । મગ, મગ, અને મામની । દક્ષીનો ઘાડનો, માન ઉપરથી તદ્દન પાતળી ચામડીએ મળેલો । અનંતશુભી પચ્ચાત્માને મુક્તી, જોમા શુ જોવાનુય કંતુ ? ભયકર પરિમકુ ઉપનર્ગમાય ધીરતાના મનોરથ જેણે કર્યા, જોને નામાન્ય પ્રતિક્રિયાતા શુ અધીગ જનાવે ? ઉપર કહેલા ઉપાયો નેની શુ ન્યુ ? શુભ અને ધર્મને આત્માના ન્વબાવકપે ઉભો ડ્યો સામગ્રી વિના પણ મતન્મા દીધા પ્રનાગતો ક્યો આનો અર્થ જો નથી કે શુભ સામગ્રી ઉવેજે, પણ જો દહેવુ કે કે શુભ મામગ્રી રહિત કાગમાન અને બાધક સામગ્રીના મયોગકાગમાય શુભ પચ્ચિહામને તેજસ્વી રાખે જોમા તો ગ્ચનો ઘાગ નહોતો ત્યારેય ને વૈગાન્ય નહોતો, તે જો ધાગ મામે જાને, વિનને, લલચાને, જતા જોના પ્રત્યે દંડ વૈગાન્યથી લમ પણ ન આપે

તથિક જુલોમા જવા માટે તો, આત્મપતન કરાવનાર નયોગ ઉભો થાય તોય તેની કાઈ અમર આત્માપર ન થાય તેવું અચનપાત્ર પ્રાપ્ત કરવું છે આજ સુધી જોનું હવું કે કોઈ જુન્યો ન જનને ત્યાં સુધી કમા નહેતી, અને પ્રતિક્રિયાતામા મમા બાગી જતી જો અન્ધિર દીવ જોનાય પણ હવે જોને અન્ધિર કપાનો છે ' કોઈ મને મા ના તલવાર ખેચીને આવે, તો

પણ મારા છવને હું પૂર્ણ ક્ષમાવાળો રાખું, હું ક્ષમામા ઝીલતો
 નહું, ક્ષમારૂપી હૃદયિકામા હૃદય્યા કરૂં, ક્ષમાના આનંદમા મગ્ન
 બનું મારા કર્મ અપાવવામા સહાયક થનાર શત્રુને મારો મિત્ર
 માનું એ બિચારો પાપથી સસારમા રહી જશે, એવી એની
 ત્યાગી બાંહેડી હું કવાય કરૂં, તોય મારે પૂર્વે ઉપાર્જીલા મારા
 કુર્મોને તો અવશ્ય લોગવવા પડે છે, એથી આપત્તિમા તો કાંઈ
 સુધરતું નથી, પણ વધારામા આકુલબ્યાકુલતાએ કરેલા કવાયોથી
 આત્મામા કર્મબંધન વધે છે, કુસસ્કાર જર્જગિત થવાને બદલે
 તાબા અને નંદ થાય છે માનવબવનો ક્ષમા કેળવવાનો સોનેરી
 અવસર શુભાવાય છે અને મામાને પણ આ બધું નિષ્પત્તવાય છે '
 ઇત્યાદિ વિચારણાથી શત્રુને મિત્રવત્ લેખે (૬) આ ઉપાયોનું
 એવન કરના કરતા આત્મા અપ્રમત્તભાવને ખીલવવાનું જરાય ન
 નુકસાન એ માટે પુરૂષલના પરિચય માત્રથી ગભરાય બનું '
 પ્રતિકૂળ અયોગોમા ઉદ્દાત્તીન રહેવા ખૂબ નાવધાનહોય આ માનું
 અવિકારી અને અક્ષય સ્વરૂપ, અસંયોગિક જ્ઞાન હ, જાણી તત્ત્વ
 અભિપ્રતતા, નિશ્ચયની દૃષ્ટિએ કર્મના વિષાક (ફળ) સાથે
 અસંયમ-વગેરે ખૂબ ચિતવે, અનુભવે અને ભાવે. એ સ્વરૂપે
 અયમ-સ્વાધ્યાયના યોગોથી, અને તપથી જ છવનને સ્વચ્છ
 આમ કરતા કરતા અધ્યવસાયની ઉચ્ચ વિશુદ્ધિ શરૂ થઈ
 કાપકચેણી થઈ, ક્ષાનિક ચારિત્ર અને શાયિક સ્વચ્છ થઈ
 નીવ પ્રગટ થાય

અર્થ એવો છે કે જો કેવો ઉદ્દેશ કરે છે, તે સ્વચ્છ થઈ
 અયમમા બતાવે છે જ્ઞાનથી મુનિ સ્વચ્છ થઈ
 કાયાની સર્વ અનુભવે ફળ સ્વચ્છ થઈ
 ઉત્સુકતા (અ) છે એને અનુભવે સ્વચ્છ થઈ

જહામત્તિમસમંતે અણમગે અસમત્તજોગા-
 ડ્ધાજ્ઞ મવદ્દ ।

૬ ' -જ જાનીએ ભાખ્યુ છે તે નહીં આપનાતુ ' એટલે એ
 પ્રવૃત્તિમા ન્થોપચ્ચો, રહે છે તેમજ, જગની એવી ઉત્સુકતા
 ન રાખે કે જે વર્તમાને પ્રવૃત્તિને ચુકી ન ખે જેમ, સુલે
 વડતી રસોડામાં થઈ કે નહિ, થઈ કે નહિ, એ આતુરતાથી
 મારે વારે હાથે ને રોઈજ બગડી જાય એમ દેશ મ્યારે
 મગશે ? કેવું કે મગશે ? એની અધીરાઈથી મન વચગ અને
 જન રહે, તેથી ચાલુ યોગમાં પ્રલિધાન ન જગવાય, અને
 પ્રલિધાન વિનાની પ્રવૃત્તિથી મિદિ ન થાય

૬મી અમગ્રાન્ત અને અનુત્સુકના ધીજા અર્થથી, નિવૃત્તિ
 માર્ગમાં જાન્તિરહિત અને પ્રવૃત્તિમાર્ગમાં અનુત્સુક બને
 અર્થાત્ જેના જેનાથી મુનિ નિવૃત્ત થયો, 'તે તે ભાખ્યા
 દાન તો' અનુક્રમતા રહેત' એવી જમલા કહી 'ન મેવે
 છોટેનુ તો આત્માની દષ્ટિએ મહા પ્રતિદ્ધ હતુ, મોજે
 ડાક્યુ છે,' એનો એ અબ્રમ (નિર્લય) રાખે તેમ,
 પ્રવૃત્તિ માર્ગમાં અધીરાઈ ઉત્સુકતાથી વ્યથ ન બને પોતાના
 વિકાસમાં નિશ્ચિત' આગળ વધે, પણ 'આ કેટલુ બપુયા,
 આમંજો ચો તપ ડ્યો, રહાતા કેટલા વધ્યા' એની ઉત્સુકતા
 (બાળવાની આતુરતા)એ નથી જેનો દેમકે, પર ચિતામાં
 વચિતા વચાય છે

૬મી અમગ્રાન્ત અને અનુત્સુકને ત્રીજી રીતે વિચારતા,
 આત્માના જે બાન-આતરલાવ અને બાહ્ય બાવ, એમાં આતરભાવ
 મુદ્દ સ્વાત્મોનુલથી આપાઝ એમાં જાન્તિરહિત નિશ્ચિત દ્વયે

તત્વીન' રહે, અને બાધબાવ જે પા ભાવ, એને બગે અનુસુક
(ઉત્સુકતા વિનાનો) રહે અનુકૂલની પ્રાપ્તિની કે રક્ષાની,
અને પ્રતિકૂલના વિરુદ્ધ કે અનાગમનની ગોઠ ઉત્સુકતા ન રાખે

અજમ અને અનુત્સુકતાથી સાધુપણના યોગેનું અનુકૂલ
આરાધન કરું છે બીજી બાજી કે મારી વસ્તુથી જે મિથિત
હોય, તે વસ્તુ સમકલ-મિથિત કહેવાય પ્રત્યુત્તર શ્રમપણના
જે જે ઢાળે જે જે યોગ આચરવાના હોય, તે તે ઢાળે તે તે ધોનને,
બીજા કોઈ પણ શુભ યોગનું મિથિત કર્યા વિના, અરે બીજા
શુભ યોગની વિચારણા નરખીયે કર્યા વિના સાધે છે કેમકે,
એ સૂનાનુમાની છે સૂન કહે છે, કે શ્રીજિનશાસનને વિષે
મહાન કર્મ-દુ ખનો કાય કવાના હેતુએ આરાધનાના દરકે
દરેક ભોગ એક બીજાથી બાધિત ન બને એવા બિન-હરીદ
વસ્તુ ભોળએ એક યોગ વખતે મહા બીજા બાળે તો હરીદ
આવે કહેવાય તે ન આવવો ભોળએ હા તા' પ્રિયા
નમિતિના યોગ વખત આધ્યાયનો યોગ ન વધાવાય તોગ
અસમપ્ત સાધના થાય મસકનમા 'આહુ યોગ પ્રત્યે બગે',
અનુકૂલ, અગ્રેષ, અનુત્થાન, અવાન્તિ, અનન્યમુદ્ધ અગ્રેષ અને
અનાનગ નથી મચવાતા એના પ્રતિપક્ષી દોષો આવી જવા
સહયે છે વર્તમાન યોગમા ખેડ, બગડી વગેરેમાનુ ગર્હ
આવ્યું, તેથી અશુભ યોગ પેઠો લ્યા બીજે શુભ થો । પણ મહા
ન પેસવો ભોળએ, આ દોષપણ અશુભ યોગ-ભાગવાની તો
વાતોર રી ? આ બાબતનો ખાત હોય તો ઘણાજ અતિ
ચારાથી મુખ્ય યર્થ નિરવિચાર અનુસન થો । મુડી પટ્ટાની
શકાય, જેથી વીતનગતા અને તર્વજતા પ્રાપ્તિ મુદ્ધએ પણ
ધાર્મિક યોગો

શુભ કે અશુભ યોગને મિથિત

ઉત્તરોત્તરજોગમિદ્વીપ મુચ્ચદ્ પાવકમ્મુણત્તિ ।

કરવો. નોંધએ પ્રભુપૂજા કરવા બહુજ જાવપૂર્વક જાય, પણ નાથે રમ્તામાં ધધો કડી આવે, એ અમુલભિશ્રણ થયું સાવીએ કરતી વેળા ચૈત્યવદન ચલાવે એ મુલભિશ્રણ થયું આ બધું પૂજાને ન સંક્રા કહ્યું કરેવાય તે યોગ્ય નથી વળી એક મુલ યોગ બીજાને રૂધી નાથે તેમ અયોગ્ય દા ત પૂજામાં ખૂબ મગા આવી ગઈ, વખત ધણો પસાર થયો, પણ તેથી વ્યાખ્યાન સાભળવાનો સમય વીતી ગયો, એ યોગ ક્રધાયો એમાં પર્વનો યોગ બાધક બન્યો એમ પર્વનો યોગ બાધ્ય પણ ન જનવો નોંધએ, પૂજા કરતી વખતે ચિંતા થયા કરે કે 'વ્યાખ્યાન શરૂ થઈ જશે તો !' આ ચિંતાથી પૂજામાં ખામી આવી આત્મામાં જેમ સસાગની દરડ ક્રિયા જૂની જૂની પોતપોતાના કાળે મુખ્યપણે વણાઈ જાય છે, તેમ મુલયોગો આત્મા ભેડે વણાઈ જવા નોંધએ, જેથી એના માટે એનીજ જરૂરી વિચારણા મનમાં, એનીજ જરૂરી વાણી વચનમાં, અને એનીજ જરૂરી હિલચાલ કાયામાં રમે

આમ અનંત અને અનુસુકે બની, અસંસક્રા યોગ આરાધતા ઉત્તરોત્તર દિવ્ય ઉચ્ચ ધર્મપ્રવૃત્તિ સિદ્ધ થાય છે દા ત તપના યોગની પડી પારણ થાય તે પણ અધિક ઉત્તરિ માટે શ્રી પોતમ-વામિના આલ જને પાથસો તાપસોને અધિક મમતા અને સમાધિરસનું આવુ પારણ થના, કેવળજ્ઞાન પ્રગટ્યુ દ્રકમાં, પૂર્વ પૂર્વ ધર્મવ્યાપાર આત્માના વિકાસનું રંધન ન કરે, પણ ઉત્તરોત્તર પેન વધારે એવો નોંધએ.

હેવી ગીતે ? આજે એક વિગયનો ત્યાં કચો મજા કર્યો
 કાચે બે તરે મામાન્ય પગિસહને આનદથી સહન થીએ,
 પછી આગળ તેથી ઉચ્ચ પરિગહ મહન કરતા થીએ. એ-ર
 વાતા વધતા સાપેશ્ય વતિધર્મમાંથી નિષ્પેક્ષયતિ ધર્મે વધી વધ
 અર્થાત્ નાધુપણની માધના એવી કે, કે અતરઆ ના કામી
 પુરે, કે હુ ઉત્તરોઉત્તર ઉચ્ચ ઉચ્ચ થોન મિલકતી જો કુ
 ગૃહત્ય પશુ વંશન્ય અને ઉપશમનો યોગ નિહ વંશ મજા
 દોય, તો તે પાને હક્રિયના પ્રત્યે હૃદયના આકર્ષણને
 આજે કષાયો પ્રત્યે આમાની પગનીનતાને ઘટારનો ભય થા
 પહેલા ક્રમીટેશન હીરા તરફ પશુ આંખ ખેંચાઈ જાય છે
 તે આકર્ષણ ઘટાડી એવું કમું, કે હરે ગાયો હીરા તરફ
 નેવાઈ જાય છે અને વખત જતા ' એ પશુ જાતજોશ જરૂર
 છે ' એમ માની તેના પ્રત્યનુ આકર્ષણ એવું ક્રીડાને અનુ
 ક્રપાધોમા મયમ એવો ઢેળવે, કે પહેલા જે નજર નજર
 દોષ માનાઈ ઉઠતા, તે હને અમુક ગણી પ્રવૃત્તિ કે પત્ર
 સામાન્ય પ્રસંગમા તો નહિલ ધનિરત-તે જાતિ સમર્થ
 આ થાય ' આટલા વિષયાકર્ષણ અને જાતિ નિષ્કાચીનતા
 હજી મારે ઉભી છે, અને આટલા તો જાતિ કોઈકે કે દુષ્ટ
 ભામાંથી પણ ધીમે ધીમે બાદ કડ ' એન કે નવા મામ
 વંતા આ માસે ગણતરી માથે એવો કે જાતિ નેમ વંતાન્ય
 અને કલ્યાયેયશમન્ય યોગમા, તેમ જીવ જાતિ ના યાચ
 ધ્યાન, એકાગ્રતા, મનન વગેરે ધોષોના ફર નિષ્કાચીનતા

અનુ કલ અપૂર્વ અને અલોચિત જેમ જેમ ધર્મ-
 યોગના પ્રગતિ સાધે, તેમ તેમ તે તે જ નમુનને અટકાર
 પાપ-કર્મથી

કે, તેથી, ૧૪ મુજબ પ્રવૃત્તિ

વિસુક્તમાણે આમય આવકિરિઅમારાહેડ ।

સિદ્ધ થાય છે દા ત તપનો યોગ નિદ્ધ થતો જાય તેમ તેમ આહાર સંજ્ઞાના ઉત્તરજક પાપ કર્મથી એવો મુકાતો જાય કે જે તપ કરતા ભૂખ લાગી, અને હજીય થાય, તો તે તપ સાથે નહિ, પણ આહાર-સજ્ઞા સાથે, પુદ્ગલની પરાધીનતા સાથે

અહીં અખાન્ત અનુમુખ બની અન્યોઅન્ય બાધા વિના, દાનાદિ ક્રિયા ગુણ ભાવ, વિનય અને ઉપશમ, સયમ અને નવાવ્યાય, અહિંસા અને મત્ય, પવિત્રતા અને નિમ્પદ્ધતા, વિવેક અને વિરતિ, વિનય અને વૈયાવચ્ચ, શ્રમણપણું અને અને અપ્રમાદ, ભાવના અને ધ્યાન-વગેરેના યોગો ઉત્તરોત્તર એવી રીતે સાથે, કે તે ધાતિ કર્મથી મુકાઈ જાય તેથી તે તે ગુણોને પ્રગટ કરતો અસ્થિરમાથી મિચ્છ દીવ તરફ જઈ જઈ લેાય એમ ધાતિ પાપકર્મથી મુકાતો જે આત્મા ઉત્તરોત્તર અધિકાધિક વિશુદ્ધ થતો જાય છે, તે આ જન્મ કે મમાર પર્યંત કર્મ-રોગ ટાલી ભાવ આરોગ્ય (મોક્ષ, નિર્વાણ) માધી આપનારી ભાવક્રિયા (આત્મરોગની ચિકિત્સા) ને આરાધે છે, સાથે કે કેઈ ભાવ ક્રિયા ? ઔચિત્ય, આરભ અને નિર્વાહણ સ્વરૂપ ક્રિયા મોક્ષ સાધક તે તે સયમ અને બાહ્ય-આભ્યંતર તપને ઔચિત્યના ઘરાબર પાલન સાથે આરભે છે અને એ આરભેના યોગોનો ઘરાબર નિર્વાહ પણ કરે છે, અર્થાત્ કેક ગુણની પરામણએ પહોચાડે એવું એનું અખંડ પાલન કરે છે

આ રીતે કદ નાથે સયમ, તપ, માધવા હતાય પ્રથમ ગુણ અનુભવે છે, પણ એ સ્થાનિ, પીડા વગેરે પામતો નથી દેહ અને મનને અનુકૂલ પે, એવા પણ આમલોને દખાવવામા,

પસંમસુદમણુદ્ધ અપિહિણ, સજમતવકિરિઆળ,
અવ્યહિણ પરીસહોગસગોરિં વારિઅસુકિરિઆનાણ.

એટલે કે સ્વયમર્માર્ગે ન મારથી પ્રતિઓત ગમન કરવામા તથા ઉપવાન વગેરે બાહ્ય તપમા અને પ્રાયશ્ચિતાદિરૂપ અભ્ય તર તપમા જરાય દુષ્ટી થયા વિના હૃદયથી પ્રશમસુખને અનુભવે છે ચિત્ત ખૂબજ પ્રશાન્ત, પ્રસન્ન, અને એવું તૃપ્તિ મન્ત રહે છે, કે તીવ્ર ક્રુધા, તૃષ્ણા, શીત, ઉષ્ણ, વ્યાધિ, માર, અપમાન વગેરે પરિમહો અને દેવ મનુષ્ય કે તિર્થ યના કાર્યકર પણ ઉપસર્ગોની ઝડી વડે, તોય એ જરાય મનથી મોભાયમાન કે પીડિત નથી થનો પ્રશમ સુખથી એ અનુ ભવે છે કે આનાથી આત્માને કોઈ હાનિ થવાની નથી, આ માનો કે આત્માના જ્ઞાન સુખનો એક પ્રદેશ પણ હણાતો નથી, ઉલ્લટ પાપ કર્મ ખપવાથી આત્મ વિકાસ થવાનો છે

બાવ ચિકિત્સાના પ્રયોગમા, કોઈ શરીરનો રોગી યોગ્ય ચિકિત્સા કમવતો સુખ શાન્તિ અનુભવે, તેનું દૃષ્ટાન્ત અહિં બતાવાય છે, તે આ પ્રમાણે —

કોઈ માનુષ્ય કોઈ વગેરે મહાવ્યાધિમા નપડાયો હોય, અને એ રોગની ખબર પીડા અનુભવતો હોય, તેમજ વેદનાના સ્વરૂપથી જાણુ હોય, અર્થાત્ ખગ્ગવુ ખણનારની જેમ પીડા નમરે નહિ એમ જ્ઞાન્ત નહિ વગી એ વેદના સ્વય અનુભ વવાથી એ વેદનાથી ખરેખર કટાબ્યો હોય, તેવામા કોઈ મારા વૈદના વચનથી અજ્ઞાન્તપણે માનવી રીતે તે વ્યાધિને ઝોળખી, પત્રી દેવપૂજાદિ યોગ્ય વિધિ વિધાન માગવી, રોગ પન્વવારૂપ સમ્યક્ ચિકિત્સા ક્રિયાને આપડે તેમા પોતાને નુશ્ચાન થવાના

સે જંજાનામળ કેદ મહાવાહિગહિ અણુઅતત્ત્વેઅણે
વિણ્ણાયાં સરુવેણ નિન્વિણ્ણે તત્તઓ । સુવિઞ્ઞવય
ણેણ મમ્મ તમવગચ્છિઅ જ્ઞાવિદ્ધાણઓ પવણ્ણે
સુકિરિઅ । નિરુદ્ધઅહિચ્છાચારે, તુચ્છપચ્છમોદ્ધ,
સુચ્છમાણે વાહિણા,

બયથી પોતાના મનનમતા વસાવને અટકાવી, ગેગમ પચ્ચ
એની નીત્ય હલકી વસ્તુ ખાતો હોય, તો એ વ્યાધિથી
મુગ્ધતો બય છે

અહિ વયોથી પીડાવામા દિવને જિવસે રોગ વધતોજ
નહો હોય, પાડી પીડા એટલી બધી કે હરે મહનજ કરી
શમતી ન હોય, અરેરે ને હોય વોય થતુ દોય, પૂર પોતાને
રોગ નહોતો ત્યારે તો બીજા કોઈને દુખ થતું ત્યા એ દુખને
નમન્યા વિના ઘી રીતે મ્હેતો કે 'હશે, ભાઈ ! દુખ તો
માયે, એટલામા શુ મ્હો છો ? એવુ મહન નથી થતુ ?'
વગેરે, પાત્ર હવે જ્યારે પોતાને દુખ આવી પડ્યુ છે, અને
તે એટલુ બધુ કે આત્મિક આપોને પણ ફેલેશમય કરે છે
યારે તો એને મેદના શુ છે, એ અનુભવમા આશુ, એટલે
તો હવે વત્તથી એવે કે 'સાચેસાચ, એથી ॥ ગામી બય છે
એમા ગર્હ ગાર વંચ મ્હો, અને તે કહે છે - 'નમને આ
અમુક બહુજ બય કર રોગ થયો છે, તેનુ આ સ્વરૂપ અને આ
પરિણામ છે તે જો શ્રીમે ધીમે વધી જશે, તો શરીરની સાતે
ધાતુઓમા પ્રમરી કારની પીડા અને કદાચ મૃત્યુ પણ કરશે.
પરતુ ને માન જતાવ્યા પ્રમાણે ઓપધનુ નેવન કરશે, તો
જરૂર રાયદો થશે તેમા પચ્ચ તો પામતુજ પડશે બીજો બધોજ

નિઅત્તમાણવેઅણે, સમુવલભાઽરોગ પવટ્ટમાણ-
તભાવે, તદ્દાભનિવ્વુર્ણ 'તપ્પડિવધાઓ સિરાપારા-
દ્ધજોગેવિ વાહિસમારુગ્ગવિણ્ણાણેણ દ્ધનિપ્પક્તીઓ
અણાકુલભાવયાપ ।

ખેરાક છેડી દેઈ, માત્ર મગનુ પાણી લેવુ પડશે તે પણ દિવ
નના બેજ વાર તે ગિવાય કશુંજ નહિ ભલેયૂકે પણ પ્રીત
ખેરાકને અડાશેય નહિ, ગમે તેટલી ભૂખ લાગશે, પણ કાંઈજ
ખવાશે નહિ પાણી પણ બહુજ ઓછું પીવાનુ, તરસ લાગે તો
પણ સહન કરવી પડશે ઓપધ જૂદું જૂદું અને બહુ કડવું હશે,
તેય દિવસમા દસ વખત લેવુ પડશે, તે પણ વખતસર, તેમા
ભૂખ નહિ થાલે તેથી કદાચ પેટમા પીડા થશે કે તાવ આવશે,
શરીરમા કળતર થશે, નિદ્રાય નહિ આવે, એ બધુ મહન કરનુ
પડશે પવન વિનાના સ્થાને પથારીમાજ રહેવુ પડશે ઉઠાશેય
નહિ, અને બહાર જવાશે પણ નહિ એમ કરવાથી ગેગ મટી જશે '

આટઆટલા નિયમો છતા, મહારોગથી દુઃખી દરની
રોગનો નાશ કરવા તે ધ્યાનપૂર્વક માનજે છે, અને ચિકિત્સા
શરૂ કરે છે હવે તે આજ્ઞામુખી ખાનપાન, હરવુ કરનુ, જેમકુ
કડવુ વગેરે યથેચ્છ-મનકાવતી રીતે કરતો હતો. હવે તેને
અટકાવી દે છે હવે વંધ જેમ કહે છે, તે પ્રમાણેજ બધુ કરે છે

આ પ્રકારે જેવન કર્યાથી તે ડોહના ચાડા વગેરેની મથે,
જેમ જેમ વ્યાપિથી મૂકતો જાય છે, તેમ તેમ પીડા દૂર થતી
જાય છે હવે મન્તકાદિમા તેવી ઉચ્ચ મેનાઓ કે ચારીર ચળ
નથી ઉઠતા શરીરે કઈક સ્વચ્છતા અનુભવાય છે એમ આરોગ્ય
પાહુ આ

‘કિરિઓવઓગેણ અર્પાદિઞ અન્વરિણ મુદ્દેસ્માઞ
ચદ્દહ, વિઝ્ઞે ચ વહુ મણ્ણહ ।

‘તિચ કમ્મવારિણ અણુમ્મૂઅજમ્માદ્દવેઅણે વિણ્ણાયા
દુસસ્રુવેણ નિદ્ધિવણ્ણે મત્તઓ ।

પ્રાપ્તિ થઈ, તેથી આરોગ્ય ઉપર મમત્વ લાગે છે તેથી ત્યાં
વેદના કહેવાથી બહુનો રોગ કાઢવાને હું પણ વધુ કંઈક
ચિકિત્સા આદરે છે જરૂરી નહીં વિધાયે છે, ઉપર માર તખાવે
ઠ આવી અનેક કષ્ટમય ક્રિયા કરાવવા છતાં, રોગની ગતિથી કેવું
નરમ આરોગ્ય મળે એનો ખ્યાલ હોવાથી, અનેકદિ આરોગ્ય પ્રાપ્ત
થવું હોવાથી, જનન આકુળ બાકુળ થતો નથી અધીરાઈ
પગો કે અમહિજનતા લાગ્યા વિના પોતાની ઇતિહાસનામા
મનનો ઉપયોગ હોવાથી, પવન વિનાના વામવાળા ન્યાનેજ
મેકક, મદુ ઔષધનું નેવન વગેરેથી જગત્ પીડિત કે બલિત
થતો નથી પણ ઉત્કૃષ્ટ, મારા ઉત્કૃષ્ટિત આવવી એમા આગળ
નથી છે, અને વેદના ઉપર બહુમાન ધરાવે છે કેમકે આ
વધ તો મારી મહાન પીડાને હાલવામા કારણભૂત છે આણે
તો માત્ર આરોગ્ય નથી આપ્યું, પણ રેપાર, ભોગ, વિવામ
મત્રા બધું જ આપ્યું છે, એવું એને મારી ગીતે જણાઈ ગયું
છે’ આ દહાન્ત થયું હોય એની નાથેનો ઉપનય (વેદના) આ -

તે પ્રમાણે કર્મ આધિમા મપદયેવો પ્રાણી, જન્મ-જરા-
મ લાગ-શોક વિના બાદિ વેદનાને બન તવાર અનુભવતો
હોય એ રે નાને દુઃખમ્મરૂપ જાણનારો બને, પણ નહિ કે
હું પણ એમા આમકૃત જોવાથી એ હું બનેજ સુખ માનવાનો
વિપરીત-જમ મેરતો હોય હું બહુ જાણી તેના પ્રત્યે હાઈક

ડટાળો એને ઉપરે 'અરે ! કેવો આ એકજ કમરોન, ક જેથી
આમ અજન્મ અમન્ અડપી, નિત્યાનદી, અદ્યય, એવા પણ
આત્માને વારે વાર જન્મવું, વારે વાન્મરવું ! નવાં નવા રૂપ
ધારણ કરવા ! મહા ગેમ, શોક ભય આવે ! અનિષ્ટ પ્રયા, અનિષ્ટ
મ યોગે, નિર્ધનતા આવે, અપયશ આવે ! જન્મ આવે, ગાત્રો અને
દ્રવ્યો શિથિલ થઈ જાય ! પોતે પરવશ થઈ જાય, મરવાને વાડે
છરે ! મરે તો પાત્ર એટલા બધા નવા નવા જન્મ અને નવા નવા
ઉપદ્રવો કે જેનો કોઈ અત નહિ ! ઠમકે ! થી કેવી
કેવી વેદનાઓ ! આમા કયા મુળ છે ? આશ્ચર્ય તો એ છે કે
જીવનમર આત્માનુ કાય મારે પુણ્ય મરણી પુટલના લોચા લેવા
મોપવાનું ! મ્યારે વ ગેવાનું કાય આત્માન મારે પાપાજનની
વિરાટ વિશ્વમા કયાય નિરાધાર વેઈ મેવાનું ! હતા આ વેદ
નાને હુ ખરૂં નહિ મમજનાર પામર પ્રાણી નવનવા શરીરદિના
ખોખા નયવા પોપવાનાન ધધામા મ્યે પમ્યે ! આખાય દિવ
સની કારમી મહેનતથી કરોગીયાએ અનાવેલ જળ (ધર) માવ
ગળીના એક લેમગડ ઊત્તલિન થના, તેની સાથે નાથે બાધેલી
આશાઓ, મનોગ્યોનો પણ ભાગીને ભૂખો થઈ જાય, તે હતા
જેમ તે અધુ ભરી જઈ કંતાળીઓ વળી પાડે ફરી જાળ બાધવા
મથે છે, તેની માફક જીવંત પણ નવા નવા ભવમા નવી નરી મનુની
કરેજ જાય છે ! જીવની કલ્પ દશા ડરના કેવી આ જન્મદિની વેડ
અને વેડનાઓ ! ' એમ વિચારી, આ વેદનાઓને હુ ખરૂં, હુ ખ
ફલકે, હુખાનુખ થી નમજી, એના પ્રત્યે ભારે ડટાળો આ મેદ
ભારે ઉદ્વન એને ઉપરે

હવે મુશુર વૈર મર્યા એમના વચનથી એ જાણ્યું કે 'આવા
આવા અનુષ્ઠાનાદિ હોય તે નરુગ મહેવાય અને આવી આવી

ક્રિયાઓ લક્ષણો અને જન્માદિ વેદનાઓ આપે તે કર્મરોગ કહેવાય એ રોગ એવો ભય કર છે કે એને જો નહિ ટાળ્યો, તો પછી પીડાનો પ્રમાણથી અને કાળથી પાર નહિ તાવ વગેરેનો રોગ ટાળવા મહેનત નહિ કરી, તો ચાલશે, અરે ! ક્ષયનો વ્યાધિ ટાળવા મહેનત નહિ કરી તોય ચાલશે, પણ જો આ કર્મ-વ્યાધિ દાઢવા મહેનત નહિ કરી, તો જીવને દુગતિના જર્મની અને ઇત્યા યોગેજ નિર્મીમ ગ્રાસની જોજ મહાદુઃખી કરશે

આ જગતમા જીવને જે કાંઈ નામાન્ય શિરોવેદનાથી આડી ભય ક્રોધોગ રોગની કારખી પીડા થતી હોય, કાંઈ પણ અનિષ્ટ કે પ્રતિકુળ થતું હોય, ગમે તે દુઃખ, ગ્રાસ કે પાતના હોય-એ બધું કર્મરોગને આભારી છે કર્મની વિચિત્ર લીલા કેવી, કે જીવ જ ખરો મહાન ક્ષત્રિ, પણ કર્મ દેખાડે દરિદ્રતા ! જીવને જોઈએ પૂર્ણ સ્વાધીનતા, પણ કર્મ આપે ભારે પરાધીનતા ! જીવને ઇચ્છાનુસાર ઘણું ઘણું બનવા જોઈએ, કર્મ ઘણું ઘણું ન બનવા દે ! જીવની કાક્ષા છે કે પોતાની ધારણા અઅખલિત પાર ઉતરવી જોઈએ, કર્મ એ ધારણાને વચમાજ કાપે ! નરકના જીવના શરીર ઉપર દારમા તાડન-પીટન, ઘર્ષણ-પીટન, ઘર્ષણ-પીવણ, છેદન-ભેદન, દહન-પચન, એ સઘળું કર્મ રોગને લીધે ! અરે એને ખ્યાલ મરણની પણ અપ્રાપ્તિ કર્મરોગે ! ન મરી શકવાથી અસખ્ય વર્ષ સુધી એક લાલુના વિરામ વિના અસહ્ય માર કર્મયોગે ! તિર્યંચ ગતિમા ભૂખ, તરસ, અતિ તાપ ઠંડી, બેઝન, અસ્થિ શરીર પર રાત્રિભર અસમચ્છરના દશ, ભારવહન, પ્રહાર, વધ વગેરે દુઃખ પીડાઓ કર્મયોગે ! મનુષ્ય લોકમાય દરિદ્રતા, દાસપદ્મ, દૌર્ભાગ્ય, અજ્ઞાન, અપયશ, અપમાન, માર, પતનીનતા, વીર્ય, લાભ ભોગમા અતરાય, ઈષ્ટ વિયોગ, અનિષ્ટ અસન, રોગ શોક વગેરે બધું

તઓ સુશુદ્ધપણેણ અણુદ્વાણાફણા તમવગચિઝઅ
પુત્રુત્તવિદ્વાણઓ પયજે સુકિરિઅ પન્વજ્ઞ, નિદ્દ
પમાયાપારે, અસાગસુદ્ધમોર્હ,

કર્મ રાગે ! દેવગતિમાય ઈપ્યા, દ્રવ, ગુલામી, સુખના વિશ્વાસમા,
જ્યા મહા એકાએ-મ્યવન, આવુ આવુ પણ કર્મ રાગે ! ને એ
કર્મરાગ ન દો, તે એ વેદનાએ જાય નહિ

આવા પણ અનાદિના કર્મરાગને ટાળવાના ઉપાય શુભઆ
શ્રવ મવર અને નિર્જરા છે શુભ આશ્રવ એ પુણ્યાર્થથી પુણ્ય
આપી મવર નિર્જરા માટે અનુદાન મામત્રી આપે છે મવર નવા
કર્મરાગને પેસવા નથી હેતા અને નિર્જરા જૂના મન કાપે છે
એ બાહ્ય ભાવમાધી આત્મ ભાવમા વ્યુ જોઈએ પ્રભુભક્તિ,
શુદ્ધ વચાવચ, ધર્મશ્રવણ વગેરની ભરચક પ્રવૃત્તિઓથી જીવન
મધમધાયમાન એઈએ આર્ગાનુસારિના શુભો, ધર્મયો ધતાના
શુભો, મોક્ષશ્રિ, તત્ત્વશ્રદ્ધા, સમ્યક્ત્વ વગેરે જીવનમા જરાય
અગા ન મુકાય એને યોગ્ય શુભ કન્ઠીઓ સાદર અને સતત
નેવાવી જોઈએ હૃદયોનો શુભ વ્યાપાર, અશસ્ત્ર કપાયો, માર્મિક
સમારભો, મનવચન પ્રાયાની શુભ પ્રવૃત્તિ ઈત્યાદિ શુભ આશ્રયો,
સમિતિ-શુભિ-પરીસદ્-ચતિધર્મ-ભાવના-સયમરૂપી સવર,
અને બાહ્ય અભ્યંતર તપરૂપ નિર્જરા તત્ત્વ-આતુ રેવન કર્મરા ને
ધરમૂળમાથી નાશ દરે છે

મદુશુદ્ધના વચનથી ક્રિયાઓ બાદિદ્વાર કર્મરા ને જરાબ-
નમજે પછી એ ઔપધનુ ઉત્તમ રીતે જન, એટલે ઠ વેદીની
સૂત્રમા કહેલી વિધિથી પ્રવલ્યારૂપી નમ્યક ચિકિત્સા સ્વીકારીને
વેદશાસ્ત્ર અને પ્રમાણવચનો ત્યાગ કરી, અપ્રમત્ત મધ્યમયોગ

મુચ્ચમાણં કમ્મવાદિણા, નિઅત્તમાણિટ્ઠવિઓગા-
ટ્ઠવેઅણે, સમુવલ્લભ ચરણાડ્ઠરોગ પવંહુમાણસુહમાવે
તદ્દામનિચ્છુદ્ધા, તપ્પલ્લિયધવિસેમઓ

પાળવા ભેગે દેહને પણ એ સયમયોગો અર્થ ટકાવવા પુરતુંજ
પથ્ય એટલે અસાર-અન્તપ્રાન્તન્ત એવો શુદ્ધ (નિર્દોષ અને પ્રાસુક)
આહાર તેની શકાશે જગતની સર્વ હોસ્પીટલો કરતાં ઉર્ચી
કમરાગ કાઢનારી હોસ્પીટલ સદમ જીવન-એમા ઉચ્ચા
નિયમને હોય

આ પ્રમાણે સદ્ગુણ પાતે સમજી, એને ગુરુ ઉપર અખડ
આસ્થા અને બહુમાન વગેરે થાય માનવજીવનનો સાર એક માત્ર
ચારિત્ર એને વિધિસર બ્રહ્મ જડી, અપ્રમાદ અને સયમશુદ્ધિમા
એ પૂર્ણ પ્રયત્ન આદરે એમ કરતા કમ રા. જેમ જેમ નાખુદ
થતો જાય છે, તેમ તેમ તેવા પ્રકારનો મોહ હકતો જાય છે તેથી,
હવે ઈદના વિયોગે તેને કુખ કે કુધ્યાન થતા નથી એને અનિષ્ટ
નયો. ઈથી કે શૂળ વોરે વેદનાથી હાયવોય નથી કામ, કપાયો,
કે રતિ, અરતિ, હાત્મ, શોક, ભય, જુગુપ્સાની પીડાઓ શાત
થઈ જાય છે એ શાત થઈ ગયા, તેથી ચારિત્ર એટલે કે દશવિધ
યતિગુણોરૂપી આરોગ્ય પ્રાપ્ત થાય છે સમ્યક્ અવલોકનથી એ
પ્રાપ્ત થતું જોઈને, આત્માનો શુભ ભાવ વધતો ચાલે છે, અધિક ઉચ્ચા
ચારિત્રરૂપી આરોગ્યની કામના વધે છે જેમ જેમ અતિધણાક્રમ
વિનાશ થાય છે, તેમ તેમ તેટલો અધિકાઅધિક આરોગ્યલાભ
મળવાથી તે ચારિત્ર ઉપર એનું મમત્વ ઓર વધે છે

હવે આના સિવાય સ્પૃહણીય, જાતમા કેઈ વસ્તુ એને
નથી માગતી ક્યાથી માગે? દેવા જેવા પણ અનેક કપાયોની

પરીસહોવસગ્ગભાવે વિ તત્તસવેઅણાઓ કુસલાસય-
વુટ્ટીળ ધિરાઽસયત્તેણ ધમ્મોરઓગાઓ સયા ધિમિળ
તેઉલ્હેસાળ પવટ્ટહ ।

પીડામાં અને વિષયના વિકારોમાં સદતા હોય, તથા કર્મના ભાગે
રોગી બનતા હોય, એવું જાણ્યા પછી શી રીતે ચારિત્ર મિવાય
કર્તાય સહેજ પછુ તેચિ યાય ? એમ ચારિત્ર-આરોગ્ય પર અતિ
આદર જાણ્યાથી, પૂરે ઝહેલ દરનીના નમવિધન વારેની જેમ
આ ચારિત્રી પણ ગમે તેવા ઉચ્ચ તુધાદિ પરિમહો અને દેવતાઈ
યોર દુપસર્ગો વેઠવા તૈયાર રહે છે એથી જરાય ટ્યા કે કડ્યા વિના,
'તેથી રોગ શમીને આરોગ્ય વધે છે ને ?' એ રીતે આત્મામાં
તત્વનુમ વેદન (અભ્યર્થ જ્ઞાન) અને આત્મા-તેજ વધાવેના જાય ।

[એક વખત કોઇ મનથી પિતાપુત્ર રાગમાં વિદાર ક્રમ્તા ચાલ્યા
જાર છે ભર ઉનાગાનો દિવસ છે માછનો ચાલી નાખ્યા છે ધામ
ધામ તાપથી રમ્તો જાતે સગમી ઉડો છે ત્યાં નીચરને થાક ઉપાન
તૃષા સાગી છે હિમર બાજ છે નરીર પરમેવાથી ખજેમ છે મુખ
ક્રમાયુ છે ત સ નધી ચાલી ભયકર થી । થવા લાગી માપે આ
ગિથિતિ જાણી તેવામાં એ તમાવ નજરે પડ્યુ બાપ મનમાં વિચારે
છે કે 'જો આ પાણી ઝાકરો પીએ તો માઝ ' એટલે વચ થઇને
તેને ક્રમા કરે છે કે, જો આ પાણીનુ તમાવ છે, પણ બાજ એ પાણીની
જ્ઞા વિના ધીમે ધીમે માપની પાછળ ચાલ્યો આવે છે બાપે માન્યુ
કે આ મારાથી જરમાવ છે એટલે પાણી નથી પીતો, તેથી તે ઝડપથી
ઝાકગને પાછળ મૂકી આગળ ચાલ્યો અથો છાંચે જાધી પગિથિતિ
પામી ગયો માપની તેની ધમ્મજ જાણી તમાવ પમે જઈ ખોળામ
પાણી ઉચક્યુ મોતને મોતવાલી રહેની તૃષાને માપની ધમ્મજનુસાર
તોપવા મોમો યોગ સુધી નાચોય ખરો પણ તત્તવવે-નથી ત્યા

તો શુ વિચાર્યું ? અદાદા ! જોના જાણીમા ક તો ન કરતા, 'મસખી' ત્યાં કેમ જાયો પેતાનું મોત ન કાઢ્યા યુ-જાતો તરફતા પ્રાણની દયા માગે છે તમા ! એ જીવન ખાતર શુ માટે અમને અમુખ્યને માટે ? વળી મયમની આ પરીમા વખતે નાપાન કેમ થયાવ ? એમ વિચાર તા તેને અનુષ્ઠા આવી અર્થ તેની વિચાર્યું તો ફરી, 'મોહ ! આ ન શુ કરી શો છું, ' જે તુષાં પસિયી કર્મગત મટે છે, આવ માગેલ વધે છે, તેને એવી ગીતે દાખલા 'મુ છું કે' એવી ચારિત્ર આગેલ પ્રવાય અને અર્થગત વધે ? શા માટે એવું ? ' પરી કર્મ-ગત નાવાનું કથા મળે ? મેં ઉત્તમ ચાગિન રીધુ તેથી ટેકમાયું હું ખ નાત પામ્યા એવા મેં ચાગિને હુ નહિ પિરાડુ એમ તત્તસવેનથી મોર પિપાસા પરીબદ મોત મામે આરાને ઉશુ છે જતા, સ્વયો આચારીને નીચો જોતા ' રી ચાલો પાણુ તકપુ પમુ હિ નહિત મધને નીચો, મધાવાગ્યા આ નીચ કારાને ડાડી મો મગિને નીચો ત્યા પૂર્વનું હુ જાણી નહિ આવી યુક્તિ કરી જાપને બધે, અખો]

આમ પરીમહ આને જતા તત્તસવેનથી તે મહીને ન ચિત્તથી આયોપશમિક બાવને (શુભ મયમના અર્થ મયાને) વધાઈ છે આત્મતત્ત્વમા મનને શુદ્ધ ઉપયોગ રાખી પેતાની ઇતિકર્તવ્યતા (મોક્ષ પરિતની નિયત સાધના) મા ની નિવૃત્ત રહી, હોને એ ચિત્ત-અચિત્ત, કાંમ-કથાય, રાગ-દ્વેષ, સ્પર્ષ-શોક, વાદે બાવદ-હો (યુગલો) નહિ હોવાથી નિસ્તર ન, પ્રજાત મહાનાગર જેવો તે નિર્વિકલ્પ મન્તુ રહે છે પ્રજાન્ત એવો તે આત્માના પ્રગતિ તેજ-શુદ્ધ એજસ ડી બાન્ધાનના ચારિત્રપર્યાયમા તે અનુત્તરવાસી દેવની ચિત્ત ના પ્રજામુખરૂપી તેજે લેશ્યાને લક્ષી બાય છે, અર્થાત અદભુત પ્રજામુખ અનુભવે છે

પ્રજામ મુખ કેવું ? જગત જાહે હમીને અપકાગ

ગુરુ ચ વહુ મન્નદ જાતોચિજ અસગપટિવત્તીણ
નિસગપવિત્તિમાવેણ ।

મામુવી ખુશ થાય છે, ત્યારે આ ગભીરપણે તેથીય કાંઈ ગુણો
નિત્ય પ્રસન્ન હો છે જગતને ક્રોધમા, શુભાનમા, માયા-વૈભવા
ક્ષણિક અપ રાણ્યો, ત્યાં આને ક્ષમાદિમા વિપુલ કાયમી
તોષ । હોક રમતદિ શાતાને મેળવીને, ભોગવીને, સાધવીને તુચ્છ
ક્ષણિકવી સુખ અનુભવનાર, ત્યારે આ અલિપ્ત રહીને, ત્યાગી
તપસ્વી બનીને અક્ષય અખૂટ સુખ અનુભવે । આ પ્રશમ સુખની
વિશાલતા અને દીર્ઘાયુનું કારણ એ કે એને કોઈ બાધ ન યોગ
કે પરિસ્થિતિની અપેક્ષા નહિ, તેમજ કોઈ આતુરતા નહિ
આત્મમમુદમા વિડાપોની ભરતી એટલું જ ઉપજાવે છે અહિ
વિકટપો ઉઠતાજ નથી, તેથી શાતપો નીતનું સુખ અનુભવે ॥

આ બધું આગેચ પમાડનાર અને આત્મી ઉચ્ચ સ્થિતિ
પર મુકનાર ભાવ વૈધ મદ્ગુરુનો કેટલો અને કેવો ઉપકાર !
તેવા શુદ્ધપ્રત્યે એને અનહદ માન વધી જાય એમા શી નવાઈ ?
તેથી હવે તે ગુરુને બરાબર ઉચિત રીતે બસ । પ્રતિપત્તિ રી
સેવે છે અનગ પ્રતિપત્તિ એટલે ભક્તિ બહુમાનમા ટોડ પણ
નવાના બાંધાની આગના તો નહિ, પણ ગુરુના નેકરાગમા
પણ પ્રેમવાનુ નહિ એ તો મહજ્જાને સ્વભાવે કરીને એમના
ગુરુપણના (આમને ગુરુ માનવાજ નો)એ એ) ભાવને
સ્વીકારે, અસગ પ્રતિપત્તિ કહેવાનું કાણ એ છે, કે એ મહજ
સ્વભાવે પ્રવર્તતી હોઈને ભગવતે એને મોટી (ઉચ્ચ) પ્રતિ
પત્તિ કહી છે એમા ઔદયિક ભાવની એટલે કે રાગમોહનીય
આદિ કર્મના વ્યવસ્થા અપેક્ષા નહિ હોવાથી, દુઃખના ભાવ મારા

ગસા, ગુરુટ પ્રિજાહિઆ, માવમારા પિસેસઓ
મગવનગ્રહમાણેણ । ‘ જો મ પટિમન્નદ સે ગુરુ ’ તિ
નદાણા । અન્નદા કિરિઆ અફિરિઆ કુલટાનારી
કિરિઆમમા, ગરહિઆ નત્તવેઈણ અફલજોગઓ ।

અહ ગરહિના રહે છે કેમના ઉદયની અપસામા તો, એ પ્રદાનિત
ઉદય ન્દેજિત ધાય, તો એ મ રગ પ્રતિપત્તિ ચક્ષિત થઈ જાય
અને બદલે આત્માના રસભાવમા પ્રતિપત્તિ આવી, એટલે તો
રત્નપ્રકાશની જેમ વિગુદ્ધ અને સ્થિર (હયમી) બનવાની
ગુરુ તરીકે પ્રતિપત્તિ કરી, એટલે હવે ગુરુની ઈચ્છાએ પોતાની
પ્રતિપત્તિનું એન્જન બનશે, અથવા પ્રવૃત્તિરૂપ એન્જનનો અથવા
વનાર બનશે ગુરુના આદર્શો અને ઉત્તમ ભાવના તે પોતાના
બનશે આ ધાય તોજ નાચુ અને ઉંચુ બહુમાન થયુ ગણાય

આ ગુરુની જે મસ । ‘ ત્યા છે તે બહુજ ઉચ્ચ પ્રમાણની
મને મક્કમ ગટિની કાળી છે જેવી લાગતીથી પોતાના આત્મા માથે
નતે છે, તેથી અધિક રીતે મહાજ્ઞાને ગુરુ માથે વર્તે ’ આ અસંગ
પ્રતિપત્તિ તો મિત્યાત્વ અને કપાયના ઉમદા ક્ષયોપશમના
ધ ની હોવાથી, ભાવપ્રધાન-ઉચ્ચ ભાવવાળી છે એટલા માટે, કે
ગુરુની એ પ્રતિપત્તિમા વિશેષે કરીને અતિથિ ચિતામણિમમ
શ્રી અદિત ભગવતાના ઉપર બહુમાન છે, કેમકે, ભગવતાની
આના જે કે જે મને સ્વીકારે છે તે (અવશ્ય) ગુરુને સ્વીકાર
છે મા રીતે અજભાવે બહુમાનથી ગુરુપ્રતિપત્તિ કરવાનું
તત્ત્વ નિર્ણીત થયુ

આમ જિન જ્ઞા દોવા ન્તા, ગુરુબહુમાન કરવા જે તથા
ન પાય, તે જ કાંઈ પડિવેદજ્ઞાદિ ગાથ-વિહિત ક્રિયા કરે, તે

વિસંનનત્તી(૧)તિ)ફલમિત્ય નાય । આમદે મુ

તપ્ફલ અસુદાણુપદ્યે ।

આપઓ ગુરુવદ્માણો અવજ્ઞકારણત્તેણ । અઓ

પરમગુરુસજોગો । તઓ મિટ્ઠી અસમય ।

મત્ક્રિયા નથી તે તો કુલટા નાગીના ઉપવામાદિ ક્રિયા જેવી
ઠે પતિનુ મોહુ નાચવવા પતિની ચાકરી કરનારી, પણ પતિ
નનને ઉવધી પતિના એવા નીચે પરપુરુષ નાથે દુરાચારમા
નજા એવી શીનો ઉપવાન ઇંદ લાલ પમાડતો નથી તે પ્રમાણે
શુરુનુ મોહુ નાચવવા શુરુની ચાકરી પણ કરે, છતાં શુરુ પ્રત્યે
મહુમાન ન થરે, તો તેની ચારિત્રની નિવાળી પણ ક્રિયા ઇંદ
જગ મોક્ષ નથી અપતી, પણ ઉત્તરુ ભવભ્રમણરૂપી જગ આપ
ઠે એથી માવી ક્રિયા તત્ત્વનોથી નિવ્ર છે, તિન્નદાય ા

પ્રશ્ન-આગ્નિ ક્રિયાનુ જગ તો મોક્ષ ઠે, તો અદિ
પ્રદાય એ ક્રિયા ન મળે, પણ ઉવદુ મમાર જગ કેમ ?

ઉત્તર-એમા વિરાગની તૃપ્તિના જગનુ દષ્ટાત ા ઠે
એગવેનુ અન્ન ખાવાથી મળવાનું તૃપ્તિ થાય ખરી, પણ એ
નિરાજ નગીરમા તુર્ત પરિજમતા ભયકર નીરડે તેથી પુટિ દે
નથી થતી, પણ ઉવદુ નનો એ ચાડ ઠગણ મૃત્યુ નીપજે ા નેન
અહિ શુરુનુ મહુમાન ઠગવાની ને જિનાજા, તે વિરૂધ્ધાત્મક
માર જગ મ પજે છે આગ્નિ ક્રિયા આત્માને પેષક તુવ ા,
પણ જિનાનાની વિરાવના એ ઝેર ા એવથી વર્તક્રિયા નાજ
પામે ઠે, અને મોક્ષ વરે ઠે તેથી, જેમા પ્રાણીને કુન્નકુન્ન
આવર્મે છે, વિરામ વિના કરે-આથડે છે, એને નુનન એ
વિરાધના-વિનુ જગ છે એ મમાર પાગ મેડન વીધે અગ્ન

ભયો મુલોદય પમિદ્દમગણુપથે મયસાદિ-તેમિદ્દમી ।

બના અનુભવવાળા, એવો એ જાણી શકાય જોયોમા વિશ્વવંતી
દુદિસાળી મને છે ગુણગુમનના તાપ આપે નહા બધ કર છે ॥

દો જુઓ કે ગુનુ જુમન કેવુ મળાણ પામ છે ગુન
ઉપ જુમન અનુ ગુન પર અપણા દુલ્લભા વિશુદ્ધ ગુન
નુભાગનો મળાય અથવા બાવળી પ્રતિમથ, બાવળી મળ પ્રકરેવ
એ મળ વ એ આત્મ દીપ દિશક મળવી છે કેમકે બવાતે
પણ ગુ પ્રત્યે જુદા જાત પ્રાપ્ત થયામા વર્તમાન ગુ જુમન
૧ અથવા અમોઘ કારણ છે એમી એ ઉત્તરોત્તર બવમા વધ
ને વધાર જુમન લઈ જાય છે અને છેવટે તેમાથીજ પદ્યગુ
પરમાત્માનો ભોગ થાય છે એવું પરમા માને ૧ બદ્ધ એવો મો
નહી થાય છે એન, ગુજુમાન એ મેમનુ અર્થકારણ રોવાથી
એવું કેમ પેગરવામા પ્રતિજ્ઞાન (નર) વિનાનું અન્યથા મળ
ધરાવતું હોવાથી, ખુદ 'આત્મ' એવું મોક્ષ છે ગુનુ જુદું
માન ગુબનો ઉદય છે, કેમકે ગુબના ઉદય અમાગી જન્મે
ગુજુમાન એ ગુભોત્થનુ એનુ અપ્રતીમ કારણ છે કે એ
ગુબનો ઉદય એજવર ની જાય એન નહિ, પણ એ
ઉત્તરોત્તર ઉની ઉની આવાવના વધવાથી ઉથા ઉથા ગુબે
દયની પરધરાને જાપે છે આમ અસાધારણ અનુપમ કારણ
કાર્ય તરીકે બવદાર થોડા હોવાથી, કારણભૂત ગુજુમાન
કાર્ય ગુબાદય કહ્યુ છે ત. વૈવન્ય કહેવાથી કે, થી પગ જીવ
રોગ, તો કહેવાય છે કે એને નો 'માયુ ધૃતમ્' થી એ
આયુધ્ય (જીવન) છે કેમકે તે એ આયુધ્યનુ ખામ કાર
જન્યુ છે વગી શુભેદ્ય વધારીને ગુજુમાન એ નસા

ન દ્વઓ સુદર પર । ઉચ્ચા દૃત્ય ન વિજ્ઞટ ।

સ વ્યવર્ણો, વ્યવભાવે, વ્યવપરિણામે, અવ્યવર્ણિય, વ્યવર્ણો તેંડેસાવ દુવાલમમામિણ પરિઆવળ અદ્વિત્ય મન્દેવતેંડેસ—વ્યવમાત્ર મહામુર્તી ।

વ્યાધિનો ચિદિ સક બને છે ગુણબુદ્ધિમાનના નવનથી મના રોગનો અત આવે છે

શાલિભદ્રને પૂર્વે મગનગોપળના ભવમા ગુણબુદ્ધિમાન થવાથી ગુણનો ઉદય એવા થયો, કે આ બનમા ગુણોદય અને ગુણબુદ્ધિમાન એવ વધના અપૂર્વ દીવ્ય મહિમ વૈભવનાય ગુરુ શ્રી મહાવીરપ્રભુ ઉપરના બુદ્ધિમાને એને અણિતરાગનુસ્વામિત્વ પ્રુપ્ત્યુ, પ્રભુ પર બહુમાન વધુ ઉચ્ચ લોગનભવનીતતા નમા મુખોને તથા પ્રભુના ચરણે ચાલિ લીધુ ગુણોદય એવો તેજ થયો કે ત્યાથી કાળ કડી અનુત્તર વિમાનમા પહોંચ્યા, જના ગુરુ બહુમાનની વૃદ્ધિ એવા, કે ગુરુની જેમ સતત નિવિકાર અને વીતરાગપ્રાય દશામા રમવાનુ । ત્યાથી વિદેહમા જઈ મોમે જશે આમ ગુ બહુમાને અપભવે સસાર રોગનો અત આવે

આવા મુક્તિદલની ઉપવેલથી સમા ગુરુબહુમાનથી અધિક મુદર બીજી કાંઈ નથી ગુરુ તો ગુ, પણ સમાનતા માટેય આ જગતમા એવી કોઈ ઉપમા પડી નથી, કે એથી એને સમાનતાએ સરખાવી શકાય આનુ કારણ એ છે કે ગુરુનું બહુમાન એવો સુદૃઢ આત્મગુણ છે, કે એ ઠરવામા શ્રી અરિ હત પન્માત્મા પ્રત્યે બહુમાન કર્યું જણાય છે એટલે કે પર માત્મા પ્રત્યેના બહુમાનથી એને જુદુ નહિ પાડી શકાવાથી, ગુ બહુમાન એ ભગવદ્-બહુમાનજ થયુ, અર્થાત બને એ

તે બને વચ્ચે ઉપમા કરામી પ્રગવતી ભાવનુ-મુખાને એ
તે જગતમા સર્વમુદ અને અનુપમ છે, તેની જ, તં પ શુદ્ધ
મુદુમાન પણ નિર્ગુણ અને અનુપમ બન્યું

તે દીક્ષિત આત્મા(૧) નિર્મલ વિરેચી રૂપ શું-બંદુ
માનાદિનુ વસ્તુસ્વરૂપ મને તત્વતાદિ અંગે એજ પ્રત્યક્ષ
વિગિદ્ધનિર્દયરાગો બનેતો, અથવા (૨) તથાવિધ નાનાવનાય
કર્મના ઉપે તેનો વિરેક ન હી શકે, તોય શુદ્ધ માનિદ્યથી
નભાવે એવા પ્રારના ગુભભાવરાગો બનેતો, અથવા (૩)
શુદ્ધતા અભાવે પણ તથાવિધ તથોપશમથી માપતુરની જેમ
એવા પ્રારના આત્મપરિણામવાગો બનેતો એમા રી પતન પામ્યા
વિના તેોદેશ્યારી રહે છે અર્થ કરુ છ કે આમુને શામના
નભાવે વિગિદ્ધ વિરેચ આવે, શુદ્ધપાણે ગુભ ભાવ આવે, અને

અથ અભાસ હોય, તોન કમના મયોપશમે માત્રમામા આનિ
ના પરિણામ હોય જ એથ ન હોય તો કર્મનો હયોપશમ જ
નથી થયો, તો ની રા ની ? આ પરિક્ષામ, ભાન, અને વિરેચ
એ ઉત્તરાત્તર ઉચ્ચ ઉચ્ચ શુભો છે પશિણામમા, તે તે શુભની
પશિણિ રૂપ અર્થાત્ શુભને અનુદ્રવ આત્મદ્ર ર બની રૂપ
અવમર નામની મગતા શુભ પ્રગટ દેખાય ગુભભાવમાં, એ
પરિણામ ઉપરાન, નામની તથા અનનર મતવાથી, પ્રગટ શુભમા
વિગિદ્ધ ઉપાના શુભ ભાવ રજિય છે એમા વગી, જ્ઞાન
રામ્મિની શામ્મિગોષ રયો, એનો તો અનુભુત વિરેક પ્રાપ્ત છે
વિવે મા, સાધના અમૃતાનુગ્રાનના ધરની થાય છે રત્નુ એના
હનુ, એનુ નિશિદ્ધ સ્વરૂપ અને એના દ્વલથી નિર્મીત થાન
જે, એથી, સાધના આત્માના મરજ નભાવમા ઉતરે છે

એમ મ્મી તેજે વેદ્યાએ રધના, મહામુનિ શ્રી મહાવીર

નજો સુધે સુકામિજાઈ મરડ । પાય ટિળા
કમ્માણુપદે ચરડ લોગસળ્ળ । પટિમોઅગામી અણ
મોઅનિચિત્તે ।

પ્રભુ ભગવતી નત્રમા ડહે છે ૩ બાજુ મામના ચારિત્ર પર્યાય
(મવ-થાડાગ) તરી તે તે નર્વ દેવનાની તેજો લેગ્યા (ચિત્ત
મુખાનુભવ)ને લી જાય ૮ તે આ જીને - ચારિત્ર લાગે આરા
ધના એકેડ માસ વધીથી બાજુ માનમા તો કમનર ૦૨૧૦-ભનનવા
સિદ્ધેવ-અમુક ધન્ધ-ન ગાદિદેવ-અર્ધ સર દેવ-નોધ મધ્યાન- ૧૧૧
કુમારમાહિદ્ર પ્રકાશાતક-શુકમહાચાર- માનતપ્રાણતઆરત્રા મધુત-
નવમ્રેનેયક અને અનુત્તરનામિ દેવની ઉચી ઉચી તેજોવેગ્યાને લી,
એથી ૮ થા નિચિ ઠાર ચિત્તમુખના પ્રાગ્નાન્તનાગરમા ઝીલે છે
તથી તે ગુફવ, અને આગળ વધીને ગુફલાભિજાત્ય અને છે

શુદ્ધ એટલે નિર્મલ ચારિત્રવાળો, પોનાથી હીન, અધિક
કે હરિદ્ર પ્રત્યે તિન્ન-ઠાર ઈર્ષ્યા કે આગ ગળ્યા વિના, કમનર ૦૨૧૦,
પ્રમોદ અને પ્રેમવાળો ઠાઈના લીધેલા ઉપદ્રાગની ઠઠ કરનાર,
મત્ર ઠાઈમા ઉગોગી (અનરમા નહિ), અને ૮ થાણની પ
પરાવાળો છે જનારે, શુક્લામિત્રાસ્ય એટલે તે શુભોને અતિ
તેજવી કરી ગુફલ શુભોમા મુખ્ય-માગળ પડતો અને છે

વગી, પ્રાય ઠરીને એના ઝોના અનુમધ ઠેઠાઈ ગયા
ટાય છે અર્થાત્ એ રહે તે તે કર્મવિધાને વેદતા તેવા પ્રનામના
નવા કર્મને પ્રાય નથી બાધતો ' પ્રાય ' એટલા માટે કહ્યુ
કે કર્મોની ગદ્ગિત મળિન્ત્ય છે તેથી કેમકવાર ઠાઈ-અમથ
માનુષ્ય ઠર્મ રંગી ગયુ હેય, તો તેને તા કરી તેવુ ઠર્મ
બાધે પણ છે આ અનુબધનો ઉદ્દેશ પૂરે ઠેલી તેજો

તમ આરાત્મે મામણ્ણસ, જહાગહિઅપરુણે,
મન્નોપહાસુદ્ધે, સપ્ત સુદગ મય મમ્મ અભવસાત્તગ
ભોગકિરિઆમુસ્વાટ્કપ્પ । તઓ તા સપુણ્ણા પાટ
ળા અગિત્તેહ ભાવઓ અસકિલિટ્ઠસુહસ્સાઓ અપ
રોવનાવિણો સુદરા અણુબધેણ ।

નિગુદ્ધ ભવ બનવાનો, કે જે નમ્યુ સર્વથા શુદ્ધક્રિયા કરવા વડે
નીને અભવ (ભોક્ષ) સાધક બનશે અર્થાત્ એ ભવ પછી કોઈ
ભવ નહિ, પણ અમર મોલ થવાનો નિદ્ધ થવાના શુદ્ધ ભવ
વિના અભવ (મોલ) નિદ્ધ થઈ શકે નહિ શુદ્ધ ભવથીજ અભવ
વાય જેમકે, સુરૂપાદિ (સુરૂપ વગેરે લોગ માધન) વિના સ પૂર્ણ
ભોગક્રિયા બને નહિ, પણ સુરૂપાદિથીજ મળ્યાં ભોગક્રિયા બને
રૂપ, વય, વિચક્ષણતા (ચતુરાઈ) મૌભાબ્ય (જેનાથી બીજાને ગમી
એતે) મધુરતા (ગમગમીઠા સ્વભાવ), અન્ધય (સ ચત્તિ માનમર્તાઓ
પ્રતિષ્ઠા વગેરે) એને લોગના માધન કહ્યા કે એવા સારા રૂપ વગેરે
આપનાને સમથ એવા ભવ થઈ સ પૂર્વા ભોગક્રિયાઓ મળે છે કેમકે,
મળ્યાં ભોગક્રિયાઓ પ્રત્યે આ મામત્રી અખંડ કારણતા (નિમિત્ત
ભાવ) થાય છે તે એવી પચ્ચિણ્ણા (ભોગક્રિયા) હોય છે કે બીજાકુલ
દુઃખેશ રહિત મુણરૂપ હોય કે અહિ ગૂન્યતા હોવાથી સ કલેશ
રોતો નથી (ગૂન્યતા તુ એ ચોક્કસ સમજાતુ નથી અત્યંત પૂર્ણ
નામત્રી હોવાથી 'અખના, અધીરાઈ, એને લીધે ગૃહિ વગેરે
દુઃખો ની રહિતપણુ' એવો અર્થ લાગે છે) એવી રીતે પૂર્વા ભોગ
ક્રિયાઓ બીજાને સતાપ કરનારી હોવી નથી તે અહિ વિચક્ષ
ણતા વગેરે ગુણોને લઈને શક્ય છે કેમકે, વિચક્ષણતા, મધુ
રતા વગેરે ગુણો કોઈને સતાપ નહિ થવા દે વળી એજ ગરુણો

ન ય અન્ના સપુણ્ણા, નત્તત્તગ્ગહોણ ।

૧ એઅ નાણ તિ વુચ્છ । ૨ અમ્મિ સુજ્જોગમિદ્ધી
ઉચ્ચિઅપહિવત્તિપહાણા ।

એ પૂર્ણ ભોગદિવાઓ અનુભવથી એવે પરપાત્રે પણ મુદ્દર
હોય છે, કેમકે, મનવેશથી કે પરપરિતાપથી એને આવરી
નથી આવા સ્વરૂપવાળી ભોગદિવા નિવાયની બીજી સફલેશ
વાળી પરમ્પરતાપક અને પરિણામે અમુદ્ધ એવી કોઈપણ ભો ।
દિવાઓ સર્વ નથી, કેમકે, એમાં સફલેશાદિને લઈને આવોક
પરલોક બંનેની અપેક્ષાએ ભોગદિવાનું સ્વરૂપ જ બદલે કદી
નાખ્યું છે ભોગદિવાનું સ્વરૂપ તો એવું નેકરે કે જે આ
લોકમાં સ્વાત્મસફલેશ અને પન્નાત્મપરિતાપથી અવગ્નિ મુખ
આપે, અને પરલોકમાં માનુષ્ય મુદ્દર મુખ આપે

ઈદ્ર વસ્તુતત્ત્વને જણાવનાર જે જ્ઞાન એજ જ્ઞાન કહેવાય
છે માથી જ્ઞાનદશામાં મુખયોગ મિદ્ધ થાય છે, અર્થાત્ બંને
લોકમાં ઈન્દ્રિયતાવહ મુખ પ્રવર્તન નીપજે છે એ મુખ યોગના
મમ્યદ્જ્ઞાનદશાના અવલોકને ભિત્તિભિન્ન મનુષ્ય થો અને નિધુના
નિગીક્ષણ થનું હોવાથી, નરે ઉચિત વાતવસ્તુનો ની જ મુખ
હોય છે, એથી કોઈ અનુચિતનો સ્વીકાર નથી નવામાં આવતો
તોજ એ જ્ઞાનદશાનો મુખયોગ ગણાય

પ્રશ્ન—જ્ઞાનની આટલી બધી કડક ઉચ્ચ ભૂમિ । ન આવડે ?

ઉત્તર—જગતમાં જ્ઞાનવાળો ટાલો જુદો જુદો હોય છે, કે
જે સ્વવિનાશનરી કાપિલા પ્રયાગ ન ર અનુગ્રિતનો સ્વાગ અને
ઉચિતનો સ્વીકાર વિના વિનાશ દોષે નહિ

દ્વત્વ માત્રો પચ્ચત્તો । પાપ વિગ્ગો ન વિઙ્ગ
નિગ્ગુર તાસુદ્ધકમ્મ માવેણ । અસ્મિન્તાઓ દમે જાગા
માયારાજ્ઞાઓ ।

આવી પ્રજ્ઞાન જ્ઞાનયુક્ત પ્રવૃત્તિમા કાણુ પ્રવર્તિ? માપ
ભાવ એવું પવિત્ર અભિન્યાસ । દય, પણ મોહ નહિ એવા શુભ
ભાવથી આચરણ કર્યું । આ આવા ઉપાયના યોગે પ્રાય આ
જ્ઞાનમાધનામા વિમ્મ નથી અનુ જાનું મળ્યા એ ઠેકે, કેટલું
મનુભ કર્મો ઉપમા આનંદ, તે વિમ્મરૂપ નહિ, પણ અનુભવ અને
અનુમતિ વિના કા હોય છે વિમ્મનું કાર્ય તો શુભ સાધનાથી જીવ
જી મનુભ પ્રવૃત્તિમા તાણી જાનું દોષ, જેથી અશુભ કર્મ
જાધાર પાડે અહિં તો અનુન અનુભવ છે નહિ, તો તે
જાવના એ વિમ્મ તરીકે આગ્રહ્યું જેનું મહત્ત્વ ? નવી ઉપમા જે
મનુભ કર્મ માટે તેય આ મનાન ગુણોને વિમ્મજન નહિ
પણ અનુકુળ બની જાય છે એવી રીતે ચારિત્ર લીધું, એવે
માર્ગે તત્ત વીતર । નવી ચક્ર ધર્મ, અશુભ મોહ ઉદયમા અવી
જાય છે, જ્ઞાન તે માધનાને જાધર બનીને પરપરા નથી રાખી
જાતો તો જ ત એવી ઠે આવો નિરુણધનાઓ ન હોય તેને
માનુભધ અશુભ કર્મવાળા તો મજાન શુભયોગમા નથી પ્રવર્તી
શકેતા એવાને તો માત્રી નિષ્કાજ નથી દોષી માત્રી પ્રમજ્ઞા તો,
જે કહેલા પાપપ્રતિધાન વગેરે કર્મથી મેળવેલી પ્રમજ્ઞાને પાલ
નની બતાવેલ વિધિથી મારાને તો સિદ્ધ થય પછી ભલે એમ
કાધતા અનેક જીવન પણ પસાવ વાય માટે અહિં કહે છે -
આ પ્રમજ્ઞાના જ્ઞાનવશનાશા શુભ યાપા (યોગો) વિમ્મ અહિં
યારે જ આત્મામા સ્વીકૃત અને સ્થાપિત થાય છે, કે જ્યારે તેથી

તદા તઓ સમ્મ પવસટ, નિષ્કાયટ અણાડલે ।
 ન્વ ફિરિઆ સુફિરિઆ, ણ્ગનનિકલ્લા, નિકલ્લ
 કલ્પમાહિજા, તદા સુજાણુયયા ઉત્તરુત્તરજોગસિદ્ધિણ ।

પહેલાં આગમના ઠગી હોય, અર્થાત્ પૂર્વજન્મમા એનાપર બહુ માન
 મત્પ્રશમાદિ ડેગલ્યા હોય, અને પાપપ્રતિઘાત વગેરે કમનર મિદ્ધ
 ક્યાં હોય ગુભમેગોની આ ગીતે પ્રાપ્તિ વધુ એટલે તો તે નિયમા
 મમ્યકુ યોગોમા પ્રવતાને છે, અને આકુલવ્યાપ્તવતા વિના ઇષ્ટકળે
 પહોંચાડે છે

ભાવ-આગમના પદ ૨૨ ની ૧૨લ પ્રવજ્યાના સજ્ઞાન ગુભ
 યોગોની ઉપર કહેલા પ્રકાર ક્રિયા એ સત્ક્રિયા બને છે એમ, એ
 સમ્યક ધીને જાણીને ઉચિતતા જર્જ આભાયેની, મેવાયેની હોય
 છે વળી એ અતિચાતુર્ય હિત હોવાથી એકાન્ત નિષ્કલક એવે ડ
 ઇધ-અનુદ્ધિ નિગાની હોય છે ઉપરાત, નિષ્કલક પદાર્થ જે મોન
 તેને માધી આપનારી તે બને છે, ન્યારે ક્રિયા, જવ કવાગી મુક્રિયા
 કે મોક્ષ તર્ક પ્રયાણ નિષ્કલકારી ક્રિયા મોન નથી માધી આપતી

જે કારણ થતી જરાય વિન્ડે ડ વ્યાધાત વિના નિરત
 ઉત્તરેત્ત ગુભયો । નિદ્ધ થતા હોય છે અને એવી એ મુક્રિયા એ
 રીતે ગુભ અનુબધનાળી બને છે તથા તવી અનુબધનાગી મુક્રિ
 યાનો માધક દીક્ષિત આત્મા મુખ્ય એવા નત્ય પદાયને સાગી ગીતે
 (વિપરીતના વિના) સાધી રહ્યો છે, એમ કહેવ ય છે અદ્ધિ 'મત્ય' શુ?

ઉ—મત્ એ આત્મા, તેને યોગ્ય તે 'નત્ય' અર્થાત્ ઉત્તરેત્ત
 મોમ પય તની આત્મવિનુદ્ધિ, આ મશક્તિઓનો વિમસ, આત્માના
 ક્ષાયોપશમિક્ષાયિષ્ ગુણોનો પ્રાહ્લાવ, -એ મત્ય પદાર્થ દરેનાય
 પરાર્થ પણ કહેનાય તેને માધવામા કુશળ બની ગયા પછી તો તે પ્રજ્ઞ

તઓ સે માહટ પર પરત્વ મમ્મ, તમ્કુસલે મયા,
તેહિં તેહિં પગારેહિં સાણુવધ મનોદગ ધીજર્વાજાદિદ્દા
રણેણ, કત્તિપિરિઆડ્જુત્તે, અવદ્ધસુદ્ધેદે મમતમેદ

જિત તે તે પ્રકારના ખીજના ખીજનું અને અનુર વોરનું (ખીજ
એવે મોક્ષખીજ અમ્યકૃત્વ, તેનું ખીજ, તેની આકર્ષક સામન પ્ર
શ ૧૧, જિનાનાની પ્રગ સા પડી અનુર નગે, તેનું) ખીજએના
આત્મધેત્રમા સ્થાપન કરવા વડે અનુબંધવાળા પન્ના મત્યાર્થની
નાવના કરે છે ૧૧મ- આત્મા પરના પરાર્થને માધતો મહાન
ઉદય(ઉન્નતિ)વાળો અને એ અન્યમા મત્યાર્થને મિદ્ધ કરવામા ઉપ
યોગી એવાક તૃબુત(માધ્ય)નક્રિય વીર્યને ધરાવતો તે તેની અમાધ
(નરણ) પ્રકૃતિમા પ્રાય વીન રહે છે આવો ધયેલો તે મર્વાગરે,
મ પદ્મ ધવાધી 'સમન્નાભદ્ર' એવે મર્શાકૃત્યાણ આકૃતિવાળો
બનવાધી મર્વાગીતે કૃત્યાણ દેનારો અને, એમા ગી નવાઈ? હવે
કોઈવાતે પણ ન્યનતા નહિ હોનાવી, પ્રણિધાન-નવન્તિ-વિમ્મજમ
નિહિ-નિનિયોગનો જન્માનનારો મને છે

મોહના (કુમતિ-કદામકુના) અધકારને દૂર કરવાના
સ્વભાવવાળો બનનાથી તે હીપકકથ બન્યો એમ, રાગરૂપી રોગની
ચિન્તિસા કરવામા મમર્થ એવા શુભ યોગ વડે એ વૈદ્ય બન્યો
છે કેવળ દાવાના જુજવાની શક્તિએ ડરીને મમુદ્રસમાન
બન્યો છે અને, તે તે નિમિત્તો વડે મ વેગને ઉત્તમ રીતે મિદ્ધ
મરનારો બને છે હવે તો અન્ય જીવોના પણ પરમમુખને
નાધ્ય બનનાથી એ અચિત્ત ચિતામહિરત્ત લેવો થયો છે
એની મમતભદ્રતા જોનારના મોહને ધુબરી ઉપજાવે, રાગને
બગાડે, અને કેવળે હારે છે, આત્મપ્રદેશમા મુમતિ અમ્યકૃત્વના

સુષ્પણિદાણાડહેડ,
મોહનિમિરદીવે, રાગામયવેજે, દોસાળજલગિદી,
સવેગસિદ્ધિફરે, હૃદ અર્ચિનર્ચિનામણિકુપ્પે ।

પ્રમગ પાથરે છે, વિગગનુ આગમ્ય વિકસાવે છે, ઉપશમની શીતલતા મર્જે છે, અને મવેગની મધમધતા કરે છે પોતાની આત્મપ્રાપ્તિ, વસ્તુમાનુ નિર્વેપ (ઉદામીન) દર્શન, ઉપરીમહ-ઉપસર્ગમાય આત્માની નિવિનર સ્થિતિ, અને યોગ્યતા, ભાવદયા, ગંભીરતા, પશિતિ, પ્રોઢભાવ, સવેગજરતી ધર્મની કોમલ મધુર વાણીએ દેશના, નિન્વાર્વની પરાદાષા-આ બધુ હવેમા મવેગને જ માધી સવેગને વધારે છે

પ્રમજિત ઉત્તમ પુરુષ મુખ્ય ભવ્ય દોષ તના પ્રમરના કરુણાદિભાવોથી ધર્મનુ દાન કરીને ઉત્તરોત્તર વિશિષ્ટ વિશિષ્ટ પરાર્થનો પણ માધક બનતો, અને જન્મોની સાધનાએ ઠરીને જ્ઞાનાવરણીય વગેરે કર્મોથી રહિત બનતો જાય છે, અને સવેગાદિ શુભભાવોથી વધતો તે અનેક ભવોની પારમાર્થિક આરાધના વડે મર્વાશ્રદ્ધ એના તીર્થ કર ગણધર વગેરેના ભવને પામે છે

પ્ર-વધતો સવેગ એટલે શું ?

ઉ-જેમ સૂર્યને આપો હૃતરોવાર જોવા છતાં, નરી નવારે સૂર્યમા વ્રમ રોજીદોજ જોઈએ હીએ, એજ પ્રમાણે આત્મામા સવેગ પ્રતિદિન નવો ને નરે આત્મા વધતોજ જાય

પ્ર-તો શું નવા સૂર્યના દર્શનની વચમા રાત્રિના અધકાની જેન, અહિ વચમા અસવેગ લાવવો ?

ઉ-ના, એમ નહિ, પણ મરેગીએ નવુ નવુ મમ્યગ્નાનાદિ મેળવે જોઈએ કે 'માગ હૃદયમા હૃદય' નાદિ મેળવે

સ ઇવ પરપચ્ચમાદા નહાકરુણાટમાવજો,
 ઝણેમેઈ મેઈ વિમુચ્ચમાણે પાચકમ્મુણા, પવહ્મણે
 અ સુદ માવેઈ, અણેમમચિઆ આરાદના પાંડણ
 મપુન્નમ મત્ત ચરમ, ઝચરમમચેહં, અગ્ગિલપર

મોતુ અધાડે! અને મને ઠી ઉત્તમ મો (માર્ગની સુગમ)
 મળી છે! એ મળ્યા પછી મેં હ નો મોડ દાખ્યો, હેટલો ધર્મ
 વધાર્યો અને હું મોવ દ્યારે પામીશ? એમ વિચા ના ની
 ધગ્યા, નહુ તમ નરેમનુ વધે

આ પચ્ચેષ્ઠ ભવ એ હરે મન્યારમા છે લો જન્મ-જે
 ઠમડ એ નનામ થઈને છે લા કે પહેલા દાર્ જાતના ભવ
 વિનાના મોધને આપનારા છે આ ઉત્તમ જન્મ અતિ ઉત્તમ
 યજ્ઞ-માત્રેય-નાભાચ્ચ-નુન્ન-વગેરે પુણ્યના થોભાગો હોવા
 પડના પણ જખડ નત્યાવનુ નિમિત્ત બને છે માધ્ય અર્થ
 મળા માગ્યોને ઉચિત નધ્યુ કલ્પ પૂર્ણ કરે છે, અને પદ
 વતમાનમા બધાથી કમરજને અને પરે ન બહેલ કર્મમગ
 દૂર મ્મી ચવહા થી કમજ સિદ્ધ, ભુદ્ધ, મુખ્ખ, પરિનિર્વા
 ણ્ય છે, તમજ નર્વ દુષ્ણોનો અત કરે છે નિશ્ચયનયથી
 આત્મા સદા નિ જન નિરાનાર છે, પણ ચવહારથી કમવાર
 અને દુષ્ણી છે તેથી ચવહા થી એને હેરાવેના મ્મો નિ
 માય છે એવે, નામાન્યથી અણિમા લખિમાદિ લખિધ્યો
 અવય મેદરે છે એટલે હેરાવનાવ જા અર્ધાત્ત મર્વાસ, મુ
 મેટલે બનમા પે રી રાખનારા અધાતિ કર્મોથી રહિત, અ
 પરિનિવૃત્ત એવ નર્વધા નમથી રહિત બની હરે ભવિષ્ય
 મર્મમગમા મેદને માટે દુષ્ણોનો અત નર છે મિદ્ધ વ

પરત્થનિમિત્ત । તત્થ ક્ષાઉણ નિરવસેસ કિલ્લ વિદ્
અરયમલે સિઝ્ઝદ્, વુઝ્ઝદ્, મુલ્લદ્, પરિનિન્વાદ્,
મન્વદુસ્સાણમત કરેદ્ ।

(ડા અ પવજ્ઞાપરિપાલણાસુત્ત સમત્ત)

પદોનો બીજો અર્થ એ છે, કે એ મિલ્લ થાય છે એટલે મર્વ
કાર્યને ત્રમાસ કરે છે, બુદ્ધ થાય છે એટલે અમનિહત અનત
જ્ઞાનથી નાની બને છે, મુદ્ધ થાય છે એટલે સકલ કર્મથી મુદ્ધ
છે, અને પરિનિર્વાણ પામે છે એટલે મર્વમુખની પ્રાપ્તિ કરે છે
એ રીતે, મર્વદુ ખોનો અત કરે છે તર્વંતુ આ નિશ્ચિન
પરિણામ કહ્યું બીજા નયના એવાન્ત અભિપ્રાયનું નિરાકર
કરવા આ આમ કહ્યું, કેમકે નિશ્ચય નયથી તો આ મ્હ
નશ્ચિદાન દપણ છે, તો તેને મિલ્લ બુદ્ધ વગેરે સમાનુ કુ

— સૂત્ર ચોથું ત્રમાસ —

૫-પ્રવજ્યાફલસૂત્રમ્ ।

મ એમભિસિદ્ધે પરમતમે મગલાલ્પ જન્મજરા
મરણરહિત પરીણાસુહે અણુઅણુસત્તિગ્જિત સપત્તનિ

સૂત્ર-૫ પ્રવજ્યાનુ કલ

આથા સૂત્રમા પ્રવજ્યાનુ (દીક્ષિતની) અર્થા દહી, જ્યારે
અહિ એનું દન જતાવવા એમ કહે છે, કે તે પ્રવજ્યાનુ
પાવક પૂર્વે જ્યાં મુજબની ઉત્તરોત્તર મુખની, પરંપરા પ્રતિ
કરનાના ક્રમે કરીને, સિદ્ધ બન્યા થકા, પરમ પ્રકાર (એકા
ગુદ્ધ આત્મા-પરમાત્મા) ન્વરૂપ બને છે, કેમકે હવે એ મહા
શિવ બવાત ઠાયમ માટે કોઈપણ જાતના ઉપદ્રવ વિનાનાં
કુલસ્ફાર, કર્મ બન ગિરતિના ઉપદ્રવથી પીડાતાને પરમાત્મા
ની રીત રહેવાય? પરમાત્મા પોતાના માટે મહાશિવ બનવા ઉપર
એમનામા અનંતગુણો વિકસવ- થઈ જવાથી એ બીજા મ
પણ અશિવ ઉપદ્રવ દ્વ- કરે એના મગજનું ધર બની
છે વગી હવે કોઈ કર્મ કે કાયાક્રમ નિમિત્ત ન રહેવાથી,
જન્મ જરા મરણ વિનાના બની જાય છે કહ્યું છે કે ન
અત્યંત બગીને શેકાઈ એવા બીજાથી દહિય બકુરો ન
કુતો તેમ કર્મબીજ બગી જયેથી આમારિક જન્મરૂપ અ
દુટતો નથી એમણે અશુભનો એકાન્તે (અત્યંત) કાય
હોવાની, અનુભના અનુભ ધને યોગ્ય ભાવિ બ ધની પણ શકિત
ની નથી કહો ડ બધા અનુભને એના ગાસડા પોટલા
વિલય કર્યા છે એથીજ આત્માએ અનંત ન્યોનિમય

પમરૂવે । અકિરિણ સજાપસઠિણ અણતનાણે અણત
દમણે । સે ન મદે, ન રૂવે, ન ગથે, ન રસે, ન ફાસે ।

અનત આનદમય પોતાનું સ્વરૂપ પ્રાપ્ત કર્યું છે જીવ કમ
રહિત એકાગ્રી બન્યો, તેથી હવે એને ગમનાગમન વગેરે કાંઈ
જાતની ક્રિયા કરવાની નહોતી નથી

પ્ર૦-અમથે નમથે પલગતા પ્રિથ્વને જોના જાતાવાની ક્રિયા
તો છે, તો અક્રિય શી રીતે ?

૮૦-અક્રિય એ રીતે, કે પ્રિયા નના મરણીય કાંઈ પરિશ્ર
મની ક્રિયા નથી કેવળજ્ઞાન તો આત્માનો નિમલ સ્વરૂપ જેનો
સ્વભાવ છે, જેમા પ્રિથ્વના પદાર્થો મહાજ્ઞાને પ્રતિબિંબિત
ભામિત થાય છે કર્પણમા પ્રતિબિંબ પડે, તેમા હપણમા રહી
ક્રિયા ? એટલે, આત્મા હવે નવાસ્થાવિક ધર્મવાળો બન્યો કર્મો
વ્યથી નીપજતા મને વિશ્વાસ-ધર્મો નાશ પામી ગયા માટેજ
નય(જાણુવા યોગ્ય)અને દૃશ્ય અનત પદાર્થોના જ્ઞાતા અને સાચાત્
દદા એ બન્યા હવે જીવ ગ્રન્થપુનમના નિર્મળ અદ્રની જેમ
સાચિક ભાવથી વિશુદ્ધ સ્વભાવે રહ્યો છે કહ્યું છે કે જ્ઞાન એ
અદ્રના પ્રકાશ (જ્યોત્સ્ના) જેવું છે, અને એને ગેઠનાર કમના
આવરણ એ વાદળ જેવા કહેવાય છે મિદ્ધ આત્માની ડેવી
સુદર અને ડેવી અનુપમ કન્યાના અવસ્થા ।

અમારમા જીવને કનુ નિલનિદ્ધ નહિ, એટલે, (i) અનત
મજ્જુરી કરવા જતાય એને દુઃખી દુઃખી સાધનાનું કરવાનું જાણી, (ii)
પન્માત્મદગ્ધાને બદલે દેહ ઔચરેદ્ધાલ જેવી અજ્ઞાન, દુઃખી,
દુર્બલ અને નિરાધાર અવસ્થા, (iii) અપમ ગવ હમવે પગલે,
(iv) જન્મ મરણનો પાર નહિ, (v) અદ્વયક અશુભના ધાડ,

ભાવિ માટે અશુભનો અખટ વારસો ! (૧૧) -વ-વરૂપ-
 ૧ બદલે ૪૩ પુરુષના રૂપ અને રમતની શુભામી, (૧૧)
 તા એવી કે એક ભવથી બીજી ભવમા, એક ભાવથી બીજા
 ૧૧, એક જડથી બીજા જડ તરફ, એક ચિતાથી બીજી
 ૧૧ - ઇત્યાદિમા કૂટબોલની જેમ જીવની દેકારેક
 ૧૧ સ્થિતિ, (૧૧૧) કમોદયને પરાધીન વિભાવદશા, (૧૧)
 મૂળતા એવી કે જ્ઞાતનુજ જ્ઞાન ન મળે, અને ની ચીખમુને
 એક બનાજ ઉપાયમા પ્રવૃત્તિ ! અહાહા ! આ કેવી દારૂભ
 ૧૧ દશા !

પણ હવે આ સ્થિતિનો મૂલ્યુધ ટવગાડના 'મકાશનો વધ
 ૧૧ પછી શા શા રૂ એ હૃદયગમ મોક્ષનો માર્ગ માધવા
 ૧૧ બીજી કાઈ ટરુજ ? મહેનત તો આગેય કયા બોલી
 મહેનત તો તે કરવી કે જેના પરિણામે આત્મા એ જ જા
 ૧૧ મુક્ત થઈ એથી ઉવડુ પ્રગટપણે 'મહામિદ્, સદાગિવ,
 ૧૧ ગણમય, અક્ષય, અશુભાતીત, શુદ્ધસ્વરૂપી, અચિર અદ્વિય
 ૧૧ શાધીન અને અનંત જ્ઞાનાદિમય બને

આવી સિદ્ધ અવસ્થા પ્રગટયા પછી આત્મા કોઈ શબ્દ,
 ૧૧ રમ, ગધ, સ્પર્શ સ્વરૂપ નથી, કેમકે શબ્દાદિ તો જડ
 ૧૧ જગવના ધમ છે પહેલા જડ કર્મ અને શરીરના મબધને
 ૧૧ ઉપચારથી પણ જીવને શબ્દ, રૂપ વગેરે હતા, પણ આત્મા
 ૧૧ તે તો જડમયોગથી (૪૩ના અનુવેધથી) અલ્યન્ત મુકાયેલો છે તેથી
 ૧૧ પદાદિસ્વરૂપ નથી ત્યારે શુ આત્મા શૂન્ય છે ? ના, આત્માની
 ૧૧ જ્ઞાનની જેમ, અરૂપી નિચિતિ છે તેથી એવું નથી કે એ
 ૧૧ માવા પ્રગટ રહેલા સસ્થાનવાળો છે એને જડની માફક કોઈ
 ૧૧ પ્રકૃતિ નથી હવે એમની અવસ્થા અનંત વીર્યમુક્ત છે તે

અરુચી સત્તા, અણિત્યત્થસઠાણા, અણનવિરિઆ,
કયફિલા, સન્વથાલાવિગ્ગિઆ, સન્વથા નિરવિક્કયા,
થિમિઆ, પસતા ।

ખાદ્ય નિમિત્તની અપેક્ષા વિના સ્વભાવે કરીનેજ કૃતકૃત્ય છે એમના સઘળા કૃત્યો અર્થા હોવાથી કયંશક્તિ બધે પડી જાય છે વગી દ્રવ્યથી અને ભાવથી-ખાદ્ય અને અબ્યતર સર્વ પ્રકારના નડનરથી-પીડથી રહિત બન્ય છે એમની નિયતિ હવે સર્વથા અપેક્ષા રહિત છે કેમકે એવી અપેક્ષા રાખવાની શક્તિ હવે રહી નથી વગી નિરપેક્ષ હોવાથી ઉગતા મોજા વિનાના પ્રસાત સ્થિર મહાસાગરની જેમ સિદ્ધ અવસ્થા સ્થિર અને સુખની સંપ્રેરિતતાથી પ્રસાન્ન છે, એકાન્ત અનુભવ કે સુખની ઓઝાશ હોય તો કોઈ વિષ પેથી હંચુ ખજાલજેને ?

સિદ્ધ ભગવાનનો પૂર્ણ આનંદ કોઈ પણ દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર કાલ કે માધના સ્વયંગતી અવધા વિજ્ઞાનો છે એટલાજ માટે એજ ખજા વાસ્તવિક આનંદ તરીકે ઈષ્ટ છે પણ એ અહિં અનુભવમા આવવો મુશ્કેલ છે કોઈ રોગી, જ્યાં સુધી સોજાનો લાલી હોય, ત્યાં સુધી આરોગ્યની લાલી કયાર્થી અનુભવે ? તે પ્રમાણે જ્યાં સુધી સંયોજનો આનંદ છે ત્યાં સુધી અસંયોજનો આનંદ કયાર્થી રહે ? ખરૂં જોતા જડસંયોજની અપેક્ષાવાળું સુખ એ સુખજ નથી કેમકે અપેક્ષા એજ આનંદનો અભાવ છે ‘અપેક્ષે-ની-વી-’ ક્યારે મળે ! પુરી કેમ મળે ! ચિરકાળ કેમ રહે !’ વગેરે ઉત્સુન્તા આત્માને પ્રતાપવાની, એજ દુખ ઈષ્ટ મળ્યા પછી પણ પાછો એનો વિયોગ અવશ્ય થવાનો એ દુખ ન યોગનો સ્વભાવ કે એ વિયોગમા પરિણમેજ છે

અસજોગિણ ગમાડણદે, અઓ ચેવ પરેમ્મ ।
 સ્ત્રા અણાણદે ।

ન ચે ગથી થનુ રૂગ એ રૂગ નથી, કેમકે સાયોગિ કળ
 પામના, પળિખામે નહેવાનું નથી આમ છતા મોહથી
 ન લોખને આના સાયોગિ, કળ (લાભ) બહુ ગમે કેમકે
 મોહથી સાયોગની મનાતન વિશ્વ યાથી વસ્તુનિવૃત્તિ ઉપર
 માયામણા કરી મતિ-વિપર્યાયથી અટલને વિષે કળના
 રાખે છે પત્રી એ બુદ્ધિમત્તથી મત વિનાના અનર્થો
 છે સાયોગિક સુખાભાસ ખાતર અસત્ પ્રવૃત્તિઓ કરી
 મનુષ્યધરાળા અનર્થો એ મર્જે છે, કે જે અનર્થો વેઠના
 પછુ એનો મત ન આવતા અનર્થોની અખડ ધાન
 નહે

ત માન્યુ - કે સમાવીજ સુખ, તો મમા લઈ આવે
 મા, અનત્ય અનીતિ વગેરેથી, અને પાછો તેમા કુલાય લોડો
 પોતાની બહાદુરીની વાત કરે, 'મા કમાવા એવે
 મોગી વાત? આપણે તો આમ અપગી વગાડતા ઢગલો પેમા
 આના,' વગેરે તેમ, પેમા નાળ્યો તો લા થો, પ્રસ્તુ પાછો
 કેર કે રમડી થાય, અથવા મોર આરભવિવામર્મો
 વપણે પેના ઠાને આડા રમ્યા થનાવે તેવીજ રીતે અનેક
 કરી પોતાના માનપાન ઠેલા પ્રે, અને એ માટે નર્જનને
 ને શુભવાનનેય વગોવે કે હાડે આની રીતે બીજીય અમત્
 વૃત્તિ કે અર્થાત્ અમત્ પ્રવૃત્તિથી આ લોકમા રાજદડ, અપ
 તિ, કવડ, ઝનનભન વગેરે અનર્થ, કે પરલાકના ભયકર
 અર્થ આવે, ત્યાય અનર્થમજ - સખી નવી અમત્ પ્રવૃત્તિઓ

સજોગો વિઓગકારણ । અફલ ફલમેઆઓ ।
ત્રિણિવાયપર સ્તુ ત વહુમય મોહાઓ અવુદાણ ।
જમિત્તો વિવજ્જઓ, નઓ અણત્યા અપજ્જવસિઆ ।
એસ માગરિજ પરે ।

આચર છે આ બધું શાથી ? મયોજાનીન મુખના મૃગજામા
મુખ મનાવના મોહુને લીધે

તેટનાજ માટે શ્રી વીર્ય કર લાવતે આ મોહને આત્માના
પગ ઉત્કૃષ્ટ દુશ્મન કહ્યા ॥ મોહ એટલે અજ્ઞાન, મિથ્યામતિ
તેનાથી થકી-ગતો છુનોનો બીજો કાંઈ સત્ય નથી ઠમક દુલભ
માનવભવ મુખી ઉચે આનેલા છવાન પણ અસત કાય મા
નેડી ચારે ઠોરથી પ્રશુભ એવા ભય કર અનર્થોની ઉડી ખાઈ
એમા ગભડાવના એ છે આ બધાથી નિદ્ર ભાવાન પડે
તેમને મોહ નવી, વિપર્યાન નથી, કાંઈ અસત પ્રવૃત્તિ નથી,
કોઈ અનર્થ નથી, કે મુખાભાન નથી એમને તો અમાયોગિય
અનત આનંદ છે

અહિ પ્રશ્ન થશે કે તા પત્રી જે સયોગ માત્ર દુષ્ટજ ॥
તો સિદ્ધ ભગવતને આકાશ સાથેના મયોગ ઠેમ દુ ખડાથી નહિ ?

ઉ તેમને આપશ માથે સયોગજ નથી, તે તો પોતાના
આત્મ-સ્વરૂપનાજ રહેલા ॥

પ્ર આધાર વિના કેવી ગીતે ગ્થિતિ-વસ્તુનતા હોય ?
C એમ બીજા કોઈ આધાર મા આકાશ નથી ગેરતુ, કતા
એની મત્તા છે, તેમ સિદ્ધ ભાવાન અગે રમજવુ આમા
યુક્તિ પણ છે

નાગાસેણ જોગોઽવસ્સ । સે સરુવસટિઙ્ગ । નાગા-
મયણત્થ । ન મત્તા મદન્તરમુવેદ ।

એક મત્ પદાર્થની મત્તા (નિધિતિ) કદાપી બીજા મત્ પદાર્થ
સ્વરૂપ નથી બનતી કદિય જડ એ ચેતન નથી બનતું, અને
ચેતન દ્રવ્ય એ જડ નથી બનતું અર્થાત્ એ મત્તા તદન પલટાઈ
નથી જતી, અર્થાત્ બીજા-જ રૂપે નથી બનતી, એટલે કે ભાવ
એ અભાવજ નથી બનતો, એમ એ બીજા-જ વસ્તુ નથી બની
જતી હા ત દ્રવ્ય દ્રવ્ય મટીને શુભ નથી બનતું તેવી રીતે કોઈ
વસ્તુ બીજામાં નથી રહેતી, પોતાના સ્વરૂપમાંજ રહે છે જો
એક વસ્તુ બીજામાં ગૂંધી શકતી હોય, તો પ્રશ્ન થાય કે એમાં
નર્વાશે રહે કે દેશથી (અશે) રહે ? મર્વાશે રહે તો તદ્દુર
બની જાય, તેના શુભ સ્થાય એ પોતાના બની જાય, કેમકે
નર્વાશે એટલે મધીજ રીતે રહેવાતું માન્યું છે દેશથી રહે
તો પાછો પ્રશ્ન થાય કે એ દેશ મર્વાશે રહે કે દેશથી ? એમ
તત્ત્વ નિર્ણયજ ન થાય તેથી માનવું પડે કે વસ્તુમાત્ર બીજામાં
ન રહેતા, પોતાના સ્વરૂપમાંજ રહે છે

પ્રસ્તુત આ વિષય અચિન્ત્ય છે એના સ્ફુર્યને કેવળ
નાની નવ શ્રેષ્ઠ જાણી શકે છે એ નિશ્ચય નયનો અભિપ્રાય છે
યવદાર નયનો મત તો બીજા રીતે ॥ અર્થાત્ એ મતે
એક વસ્તુ બીજા આધાર વસ્તુમાં સયોગ પામીને રહે છે—એ
સ્પષ્ટ અનુભવાય છે આમ હોવા છતાં સિદ્ધોને આકાશ સાથે
નયોગ નથી એ નિશ્ચય મત પણ મારી રીતે મુક્તિયુક્ત
છે જ, કેમકે ત્રિદ્વ યથેલામાંથી સયોગની શક્તિ નાશ પામી

અર્ચિતમેઝ કેવલિગમ્મ તત્ત, નિચ્છયમયમેઝ ।
 વેજોગય ચ જોગોત્તિ ન ણમ જોગો । મિણ્ણ લક્ષણ
 નેઅસ્મ । ન દટ્થાપિક્કમા । મહાસો મ્હુ ણ્મો, અગત
 મુદ્દમહાવકપ્પો ।

હે, માર રૂપે કહીયે તો ન યોગ વિયોગવાગો હોય છે એના
 માટે નિદ્ધ અને આકાશનો એ સ્વયોગ નથી; અને જે, સ્વયં
 છે, તેનું લક્ષણ મુદ્ધ છે તેમા મિદ્ધને કોઈની અપેક્ષા નથી
 તો પછી પ્રશ્ન થાય કે વોકના છેડે આકાશમા નિદ્ધનું મમન
 અને સ્થિર નિશ્ચલ બેસાનો થો । કેવી રીતે ?

હું એ છુનદ્ધ ન્યો કર્મલપથી પ્રમદ થયે અનત રૂપના
 સ્વભાવની લેખ એક સ્વભાવ છે એ માટે કેટલું દુર અપેક્ષા
 ગમવાની હોતી નથી તેથી અપેક્ષા પર નમ્મ સચે ન મુદ્ધા,
 અને સ્વભાવ પર નમતો મિદ્ધનો હોતો પેલ જુલો ।

સ્વભાવના ધરની વસ્તુ આનંદ ની અપેક્ષાથી સ્વતી
 વસ્તુ એ ક ગામ અને અમાર છે મુદ્ધ અનેક ઉપમા અનત
 જ્ઞાને, અનત મુખ કિર્ધી । મન, હેતુને કારણ નિશ્ચિત,
 અનર-અમરતા વગેરે બધું નવારે અને છ સ્વભાવવાર્ગાની
 જાણદારી યાત્રી ।

અપેક્ષાવાગા પદ્યોનિ કેવી મુદ્ધતા । સાપેર નાનને
 પ્રયોપધમ અને ઉપયોગની પાઈન્ટ । નિશ્ચયને વિષય
 અને એના નાધનોની કા થી મુદ્ધા નમનને કર્મની અને
 કાયથો । ની, અવચાનને નિદ્ધક જ્ઞ અને અન્યની મીન
 નાનરની, ધડપણને રોમ્મ સ ક નચન અને વમાણા રસામ

ઉવમા હત્ય ન વિજ્ઞઙ । તન્માવેષ્ણુમાવો પર તસ્સેવ ।

હુની, મુ મુને અટકાવવા આયુધ્યના ટકવાની--એમ અનેકની
 હુ ખાદ શુભાની ! એ કન્ના જ્ઞાતાય, અપેક્ષાવાળી વસ્તુનો પછે
 અવન્ય વિન્હ ! એથી કારમો ઉદ્દગ અને ચોડ ! આટલું હતા
 આ વસ્તુના અનુક્રમે તો અપેક્ષામા જીવવાનું અને અપેક્ષામા
 મરવાનું જરાય ન સ્વટકે ! અપેક્ષેની ચીજ મળી એટલે ભોઈ ટ્યો
 ભાડોનો ઉવાળ ! એનું આવે તો ધન્ટી પર પોતાનો પગ ન
 અડવા હે ! અદ્વરને અદ્વજ આવે ! બીજાને અદ્વ શખે !
 કમ જાણે વૈભવ એના એકવા પાનેજ હશે ! અને તેજ વૈભવ
 કદિય એને છોડવાનોજ નહિ હોય ! તથા છોડવા વખતે રૂઢન
 અને એ પછી દુર્ગંતિના દુખ દેખવાનાજ નહિ હોય !
 'અપેક્ષાયા મહદ્ દુઃખ, નિરપેક્ષો મહાસુખી' ।

મિદ્ધને મકલ્પ કર્મક્ષયથી અનંત સુખનો સ્વભાવ પ્રગટ
 થઈ ગયો, તે સુખને કોઈ સાથે સરખાવી શકાય એમ નથી
 જેમ મહાસાગર કેવો ! મહામાગર જેવો તેને બીજું ઉપમા
 નથી એવું આમા કુમારિકા સ્ત્રીને પ્રથમ સંયોગે થતા આનંદ
 હની જેમ અનંત સુખમય પરમ ધ્રુવનો આનંદ એ તો પોતા
 નાજ અનુભવથી અનુભવી શકાય તે સુખનો બીજા અનુભવી
 કોઈ પછે કે એ સુખ કેવું હોતું હશે ? તો કહેવાય કે એ
 ઉપમાતીત છે એ તો તુ જાતે અનુભવ કરીને જાણશે મહા
 યોગી મિદ્ધ ભગવતન ભોગવિનાનું સુખ બ્રોગી એવા
 ભોગીઓ ન સમજી શકે ભોગીઓનો અનુભવ તો અપેક્ષાવાળા
 સુખનો છે, એ સિદ્ધના સ્વભાવસુખને શું સમજી શકે ?
 જન્મનો આધણો એ ઘડાનો ચો પ્રત્યક્ષ અનુભવ કરી શકે ?
 સિદ્ધના સુખનો અનુભવ તો સિદ્ધનેજ થાય સમાધીને નહિ

આણા ઇસા જિણાણ સઘણૂણ । અવિનિર્મલ ઇમ
તઓ । ન ચિનહત્તે નિમિત્ત । ન ચાનિમિત્ત કજ્જનિ ।

નિદસણમિત્ત તુ નવર—સઘમત્તુકગ્ગ, મઘગાહિ-
વિગમે, મઘત્થસજોગેણ, મઘિચ્છાસપત્તીજારિમમેઅ,
હત્તોણત્તગુણ ।

પ્ર એવું છે એ ગી ગીતે જણાય ?

■ શ્રી નર્વજ વીતરાગપ્રભુનું એ વચન છે, એથી જણાય
કે એ સર્વજનનું વચન હોવાથી એકાન્તે મત્ત છે હેશ પણ અસત્ય
નથી કેમકે અસત્યના કારણભૂત જે રાગદ્વેષ કે અજ્ઞાન, તેમાનું
એમનામા કાઈ નથી રાગથી, દ્વેષથી કે મોહથી જૂઠું વાક્ય
બોલાય છે જેને એ દાવો નથી તેમને જૂઠના કારણોજ નથી,
તો જૂઠ રૂપી કાર્ય પણ કયાથી મળવે ? કાણું વિના કાર્ય
જન્મીજ ન શક આવું શ્રી જિનનું કથન છે

સિદ્ધનું મુખ સ્વસવેલજ છે, એવો આત્મ (આદેય) પુર
પોનો ઉપદેશ છે હતા એનું દ્વાર, એ મિદ્ધિના મુખનો
આદેખ્યાલ આ પ્રમાણે—નર્વ શત્રુઓ જે બચકર જીવન
શુભાન્તા હતા, તે બધા નારા પામી ગયા હોય, મર્વ રોગ જે
વર્ષો થયા મખત પીડા કરતા હતા તે નધગાય તદન નાશુદ
થઈ નય, આમઆદ્ય દુખ શત્રુઓનું અને આતર રુદ્ર
રોગોનું, એ નધજીવ દુખ દૂર થવા ઉપરાત, સર્વ પ્રમાન્તા
અર્થની (વિષયો અને એની માધનમામગ્રીની) પ્રાપ્તિ થઈ જ્ય
અને તેથી જન્મથી માહી આજ મુધી થતી લાખો દુઃખો
બધીય મારી ગીતે પૂર્ણ થઈ બાય તો જેવું મુખ અનુજવ

ત તુ ભાવસત્તુક્ષ્ણયાદિનો । રાગાદઓ ભાવ
સત્તુ । કમ્મોદયા વાણિજો ।

એના કરતા અનતગુણ સુખ સિદ્ધાંત છે તે અનતગુણ એટલા
માટે કે તે ભાવગત અને ભાવરોગના નાશથી તથા ભાવઅર્થ
અને ભાવ ાની સ પૂર્તિથી થયેલું છે દ્રવ્યશત્રુ અને દ્રવ્ય
રોગો એટલે કે આ જીવગીમાના બાહ્ય શત્રુઓ અને શરીરના
રોગો એ તો નાશ પામ્યા, પરંતુ રાગરોષ વગેરે આતરશત્રુઓ
અને વિવિધ કર્મના ઉદયરૂપી ભાવ વ્યાધિઓ ઉભી છે ત્યા
મુખી અનતગુણ સુખ નથી કેમકે માની લ્યો કે પુણ્યના
જો બહાર કોઈ શત્રુ નથી રહ્યો એટલે નિર્ભય થઈ ફરે છે
પરંતુ આત્માના મહાન અપકાર કરનારા અદ ના રાગરોષ જો
શત્રુની જેમ ચિંતા કરાવે છે, દોડધામ કરાવે છે, પીડે છે પણ
ખરા, હેરાન કરે છે, શાંત ગીતે જપવા નથી દેતા, અને પરિ
ણામે પણ મહાન અપકાર કરે છે, તો અનત સુખ કયા ?

એમ જીવને જ્યાં મુખી કર્મના ઉદયો વ્યાધિની જેમ પીડે
છે, ત્યાં મુખી અનત સુખ કયા ? તાવની અશક્તિ તો હજી
રસાયણો, ભસ્મો, ઔષધો અને પચ્યસંવનથી મિટાવાય, પણ
વીર્યાતરાય કર્મના ઉદયથી આવેલી અશક્તિ શે મિટાવાય ?
અથવા શારીરિક રોગો તો ઉપગમ્યા, પણ કર્મના ઉદયો રોગો
કરતાય બાં વેડ, પરાધીનતા, હાથવોય, કે નિમાદ વગેરે અહિ
કગવતા હોય, અને એથી ઉપારોલા નવા કર્મના લેય ભર્વાતો
ભયાનક ગીતે પીડના હોય ત્યાં, મુખી અનત સુખ શા ? ખરૂં
કુખજ રાગરોષોહનું અને કર્મના લેયનું છે એ બાર પીડા

પામ્પ્લીઓ દે અટ્ટા । અગિયેચ્છા કચ્છા ।

એ તરિકે ત્યાં કુચી અવત મુખ નહિ રાખે વિમળે અને
કર્ણના કાચની મુટની નાચી બે મુખ વચ તેને અધ પણ
ચિત્તેથી ખાખના અને ખાંની શુવાનીબધાં જનનમા ભેવા
મધી મળે ।

૧લી વિષય અને એના સાધનરૂપ અર્થ એ તે અનર્થ
છે, એના મન નહિ છુપે તો એકલગિયો નવરૂપ અર્થ મા છે,
કેમકે ભેદીય પદ મધ / પદવન એ અર્થ-૧૫૫૪ એટલે
પ્રીતના ઉપાર્થ, એટલે કે પદાપક અને પદાર્થ એટલે એક
અથ એક એવી રીતે ખરી ઈલા તે અનિર્ણયની (અનપૂર્ણાની)
કે જાઉં, જે, પણ વાપરી શાયત અનિર્ણય મળી, તેથી હવે મં
અમુલ્ય હુ ખનુ તામ નહિ, અને મુજને જન નહિ કેમકે
જગતના પદોની તરફ ઈલા અર્થે જુએ હું જાએ, તેથી
અર્થે જાએ જનનના પદોથી નથી રહ્યું એ પદ અવિધ્યમા
કે જાએ અવધ્યમાની અ. હવે એવે એવે નથી કે તેણે ભૂત
કેળમા વત્ત મેળામુ ભેગ પુછે, નેદે હવે અર્થે અનિર્ણય નહિ કરે ।
એ એમ નહિ ખાને કે 'કે છે, કેવલે જનન જાએ ભેધુ
જે, માટે અમુક વસ્તુ નહિ નથી તે અટ્ટો વર્તમાનની તરફ
હવે એ જ વસ્તુ અનિર્ણયને અર્થે જાએ એ છે જાએ
જાએ કેવલની મહા હવેની અર્થે અટ્ટો એ છે કેમકે
૧૫૫૫ની અર્થે એ એવું નિર્ણય જાએ પદોથી મળ્યા,
પણ ૧૫૫૬ની અર્થે નિર્ણય નહિ જાએ, તેથી અનપૂર્ણ નથી
મળે. મુજાક નહિ જાએ કેવલે, હવેની જાએ અર્થે

નવી યઈ, ત્યાં તો નવી ઇન્દ્રિય ઉત્પન્ન થઈ મતાપેની અંધકાર ધાર ચાલુ રાખે છે ! જેમ મઈનો દીકરો જીવે ત્યાં સુધી શીવે, મધના મોની લુહાગને રોજ એજ એરણ ને એજ હથોડી પાળે લખાયેલી, એનો અતજ ન આવે તેમ ન નારી જીવે જન્મે જન્મ ઇંડાઓ ડર જરાની મને એને પૂરવા ડાહ્યે જવાનું ! જુઓ વિદ્યારણ ! તેને બદલે નિષ્પૃહપણની જે નિષ્પૃહા, એ પૂરાય તો નિષ્પૃહપણુ મિદ્ધ થાય, પડી તો કાઈજ ન તાપ નહિ, બમ પન્મ ગાતિ અને અપાર મુખ

પહેલા નિષ્કારનો કામના નહેતી, પણ હવે એ નિષ્કામ પણની ભાવના થાઓ, કે 'મારે એમ પણ કામના ન જોઈએ' ત્યારે આ નિષ્કામતાની ઈન્દ્રિય પૂર્ણ થાય એજ તો તે નિષ્કામ બની ગયો. હવે તેને કોઈ વિષયની કે કોઈ કથાની જરૂર નથી, તેથી તે અનત મુખ મેળવે છે

આત્માના અનિન્દાની ઈન્દ્રિય ક્યારે સિદ્ધ થાય ? તે વીતરાગ બને ત્યારે વીતનગતા વિરાગ વિના ન આવે, અને વીરાગમા અશે પણ ઈન્દ્રિયો આછી થવી જોઈએ તેનું પહેલું પગથીયું મામાન્યત પહેલે શુદ્ધિથી ગરૂ થાય છે, અને વિશેષત વિશ્વેશ્વર તે માતમે શુદ્ધિથી બને છે

જગતમા સર્વં શનુના ક્ષયમા, સર્વં જ્ઞાપિના નાશમા, સર્વં અર્થોની પ્રાપ્તિમા, અને સર્વં ઇન્દ્રિયો પૂર્ણ થવામા જે મુખ નથી, તેથી અનતમુખ મુખ ભાવશત્રુબૃત રાગાદિના ક્ષયમા ભાવરોગમૂત કર્મના નાશમા, ભાવોપકાર કરનાર શ્રેષ્ઠ કેવળ જ્ઞાનાદિની પ્રાપ્તિમા અને અનિન્દાની ઈન્દ્રિય પૂર્ણ થવામા છે આ દિપરથી અમનય એવું છે કે આનો અનુભવ કેવળ કરી શકે ?

एव -सुहृममेअ न तत्तओ इयरेण गम्मइ, जट-
सुह व अजडणा, आरुग्गसुह व रोगिणत्ति विभासा ।

સમજવા માટેય આ એટલી મૂઝમ વસ્તુ છે, એટલુ બધુ સૂક્ષ્મ તત્વ છે, કે જેવા તેનાથી એ યથાર્થપણે નહિ નમળાય એનુ દષ્ટાત અસિદ્ધનુ એટલે મુક્ત નહિ એવા મ મારી જીવનુ મળે છે જેમકે યતિ યતિપણાના પાલનથી જે આનંદ અનુભવે છે, તે શ્રદ્ધસ્થ નહિ અનુભવી શકે, અને ભોગલ પત્તો મમજીય ન શકે, પછી અનુભવી તો શુ ય શકે ? મ યમીનો આનંદ અસ યમીને કયાથી હોય ! કેમકે એ આનંદના અનુભવ માટે વિશિષ્ટ એનો ચારિત્ર મોહનીય ડર્મનો કાયોપશમ જોઇએ એ માત્ર વેપધારી યતિનેય નહિ થાય એમ આરોગ્યનો આનંદ રોગીને થઈ શકતો નથી. સન્નિપાતનો દર્દી મનિપાત વિનાની નિરોગી સ્વચ્છતાથી થતો આનંદ કયાથી અનુભવે, કે સમજી શકે ? એમ ભાવશત્રુ-રાગા દિમા આનંદિત રહેનારો એના કાયથી યતુ મુખ શુ' સમજે ? તે તો જિન વીતરાગજ જાણે

એ પ્રમાણે જગતના દષ્ટાન્તથી મિદ્ધસુખની વિભાષા (પરિભાષા, આદી નિવેચના) કરવી બાકી એની ઉપમા નહિ મળે સિદ્ધ ભગવતનુ મુખ સ્વરૂપે સર્વથા અચિત્ત ॥ તે એટલા માટે કે આપણી પાને જે મતિજ્ઞાન છે, તેનો એ વિષય નથી જમે તેવા સૂક્ષ્મ ચિત્તનથી પણ એ મુખ બરાબર કળાય એવુ નથી તે મુખ એક મિદ્ધની અપેક્ષાએ પ્રારભવા ॥ છે, છતાં સિદ્ધોની પરપરાની દૃષ્ટિએ કાળથી અત વિનાનુ ॥ પ્રવાહથી તો અનાદિ કાળથી ચાલી આવતાં સકલ સિદ્ધ ભગવતેના

અર્ચિતમેઝ મમ્વણ, માઢ અપજ્જેવસિઝં ણ
 સિદ્ધાવેમ્વાણ, પવાહો અણાઈ । તેવિ મગવતો ણ
 તહા મન્વત્તાહ માવઓ । િચિત્તમેઝ તહાફલભેણ ।
 નાિચિત્તે મહ્કારિમેઓ । તદવેમ્વો તઓ ત્તિ,
 અણેગતયાઓ તત્તવાઓ ।

નમુદાયની અપેક્ષાએ તે મુખ અનાદિનુ છે આ રીતે તે સિદ્ધ
 પરમાત્મા પણ નિદ્ધ સ્વરૂપે પ્રત્યેકની દૃષ્ટિએ માહિ અને અક્ષય
 છે અને મમ્કપર પરાની દૃષ્ટિએ અનાદિ અનંત છે

પ્ર -નિદ્ધ વનાર તો ભ ય હવેજ હોય છે, અને ભ-યોમા
 ભ-યત્વ એક સરખું છે, તો પછી નિદ્ધ થવામા જુદો જુદો મગ,
 જુની જુદી મામત્રા વગેરે શાથી ?

ઉ -સામા થઈ ભવ્યત્વ નમાન છતા ભ-યોમા તથા ભ-યત્વ
 અર્થાત્ વૈયક્તિક ભ યત્વ જુદુ જુદુ હોય છે તથા ભવ્યત્વ એ
 જુદી જુની રીતે મોખનો મામત્રા અને મોક્ષરૂપી કળમા પરિપાક
 પામનાર હોય, કે, માટે તે હવદીઠ જુદુ જુદુ હોય કે, કેમકે
 મગ વગેરેની સિત્તતાને અનુમરીને મોખ થાય છે

પ્ર -તથા ભવ્યત્વ જુદુ ન હોય છતા જુદા જુદા મહાયક નિમિત્ત
 કારણોને લઈને મોક્ષક મ જુદી જુદી રીતે પામે એવું કેમ ન બને ?

ઉ -સહાયક મ જોમા સિત્તતા શાથી આવે છે ? કહેવું
 પડે કે તથા ભ યત્વાદિની સિત્તતાને લ ને કેમકે સહાયકોને
 એ સ્વભાવ છે કે તથા ભવ્યત્વાદિના આધાર ચાલવું નહીંતર તે

। સ ચલુ પ્ય, ઇહરહેગતો । મિચ્છત્તમેસો, ન
ઇતો વચ્છા, અણારિઅમેઝ ।

તે નહાયકો ચો નરૂપે આની મળે નહિ આનુ કાણુ એ
છે કે કોઈની અપેક્ષા વિના નિમિત્તો મળી જતા હોય તો
પ્રથમ એ વાચ કે સર્વ બન્ય છુતોને તે એની માટે કેમ ન મળે ?
અથવા કોઈને કહિયે ન મળે એવું કેમ ન બને ? વસ્તુસ્થિતિએ
બંનેમાથી એકે વાન બનતી નવી બને નો એ છે કે અમુક
અમુક ચોક્કસ ગ્રીતે અમુક અનુક ચોક્કસ સમયે તે નિમિત્તો
આપી મળે છે તે સમાન નહિ પણ વિચિત્ર પ્રકારના તથાભવ્ય
તવા નો આધાર રાખતા હોનાવી બને છે

અનેકોતવાદ એ તત્ત્વવાદ છે અનેક ન્તથી થતુ પદાર્થનુ નિરૂ
પણ એજ તત્ત્વનુ નિરૂપણ છે કેમકે અનેકોતવાદ મધ્યાય મન્થોનુ
કાર્ય પ્રત્યે મામર્શ્ય ઘટાવે છે એકોતવાદ તેમ કંઈ શકતુ નથી
એ તો એક પક્ષિજન ન્થિતિ માનશે એથી ભિન્ન ભિન્ન જાતના
અનેક કારણોને ન્યાય નહિ આપી શકે તેથી જ્ઞે ભવ્યત્વાદિ બધાને
નર્વાચા સરખા માને, તો એ એકાન્ત થયો ગણાય અને એકાન્તવાદ
મિથ્યાવાદ છે ; કેમકે એકોતવાદથી વસ્તુની વ્યવસ્થા નથી થઈ શકતી
ભવ્યત્વમા જો ભિન્નતા ન હોય અર્થાત્ એકાન્તે ભવ્યત્વ સમાન
માનીએ, તો કાળ વગેરે સહકારી જુદા જુદા મળે છે તે સાથી ?
પ્રત્યુત્તમા અનેકોતવાદ એટલા માટે ઘટી રાકે છે કે જુદી જુદી
જાતના તથાભવ્યત્વે માનવામા આવ્યા છે તેથી એના બળે
સહકારી અનેક પ્રકારના ઘટી શકે છે એમ હોવાથી ઠાળભેદ ઘટે,
અને એના યોગે નર્વા ભવ્યોનો મોક્ષ એક સાથે થવાનો પ્રસંગ
ન આવે ભવ્યતા એટલે મોક્ષભવનની યોગ્યતા મોક્ષભવન એટલે

સસારિણો ડ મિટ્તન । નાડનદ્વસ્મ સુત્તી મદત્થરહિઆ

માણ પ્રાપ્તિ, એને ચોખ્ખ ભવ્યજીવ એ એનું કૃતિ (ભવ્ય શબ્દ
વિધ્યર્થ કૃત એ ચ પ્રત્યય કર્મતા નૂચવે છે) વ્યાકરણની દૃષ્ટિ
-મ' એ જ ગરકમાનુ એ-કારક છે, અને જ-સ એ ક્રિયામા કાન
(હિતુ) હોય છે નસ્તુમા મૂળમા મ્નનાનજ જુદો ન હોય,
મહારી ભેદ કાર્ક ન ઠરી રહે છે ત ઘઉં ચોખાના ખીન

સિદ્ધ થવાનું અનાદિ કાળની ચાનું છે, એમા જેમ ભ
જોની વિચિત્ર વિચિત્ર તથાજ ચતા મિદ્ધ થય છે, તેવી રી
જોના અનાદિ કાળથી શુદ્ધ સિદ્ધ બુદ્ધ મુખ્ત નથી, પણ ક
મલલી વેપાચેવ હોનાથી સનાગી છે, અમિદ્ધ છે, અબુદ્ધ
અમુક્ત છે, એ પણ સિદ્ધ વાય છે કેમકે જે સ સાગી હો
એન્દે કે અમિદ્ધ હોય, એનેજ સિદ્ધ થવાનું હોય, બીજાને ન
મૂળવીજ મિદ્ધ હોય, એને જુ મિદ્ધ થવાનું હોતુ ? જે પ
ખ ધાયેલ) હોય, એને જ વનથી છૂટી મુખ્ત થવાનું હોય, એ
મુક્તિ વાન્તવિક ગણાય બાદી કહિય જે બદ્ધ નથી, એની મુ
વાસ્તવિક ન ગણાય બધ જ નહિ દોવાથી એનામા મુક્તિ શ
નો અર્થ ન થટે કહાય એનામા મુક્તનો વ્યવહાર ઉપચાર
કરેના હોય તો અનવી મુક્તિ તો પ્રકૃતિ વગેરે કા) બીજા
માનીને, એનો ઉપચાર આત્મામા કરવામા આવતો હોય
બને, -આ સાખ્યાદિનો મત છે, પરતુ તે ખોટો છે કેમકે પ્ર
બદ્ધ છે, તો પ્રકૃતિ ભવે દુ ખી દોય, કિ તુ શુદ્ધ સ્વરૂપી આત્
શુ ? પછી મુક્તિ માટેનો પુરુષાર્થ પણ આત્માએ શા માફ કર
'પ્રકૃતિના કાર્યનો પોતાનામાથી જમ ટાળવા માટે'—એમ જો
વામા આવે તો એ જમવાની દશા પુરતો પણ આત્મા અનુદ્ધ
બદ્ધ ણણશે જ તોજ પછી 'આત્મા શુદ્ધ અને મુક્ત બન્યો' એ

અળાટમ વધો પરાહેણ, અર્ધઅકાલ્તુલ્યો ।

માર્થદ વચ્ચે અળાટની મુક્તિ ધની હોય, તો અળાટ ૪૬ માકા શાદિની પણ મુક્તિ કેમ ન વાય ?

પ્ર - અ. પી અમત માત્રા પર મૂર્ત કર્મપુરુષવનો બધ કેની રીતે મરે ?

ઉ - માકા શની જેમ કેવળ શુદ્ધ મ. પી આત્મા પર કપીનો બધ ન પડી શકે એ વાત માની છે પરંતુ અહિં તો પૂર્વ કાગરી મા મા મર્મના લેપે વેપાયેલો હોનાથી કપી મૂર્ત જેવો છે તેથી જેના પર નવો કર્મબધ લાગી શકે છે રાગી પૂર્વે એ કેપ પર એના પૂર્વે આત્મા પીત કર્મવી વેપાયેલો જે હોતો, એના પર લા થો હોતો, અને એ દૂરપૂર્વની લેપાયેલી નિયતિ પણ એની પૂર્વભવમા આત્મા જેવી પૂર્વેથી લેપાયેલો આવેલો, તેના પર બનેલી એટલે એવો કાંઈ બતકાગ નથી કે જેમા હવે કર્મ બાધ વાની ક્રિયા ન કરી હોય

અહો ! હવની આ કેવી મર્મતા કે એજે કર્મ બાધવાનો એજે કે પોતાને મલિન કરવાનો બલો રાખાજી બનાવી દીધો ! હવની મહેદાડ, ખાડની મીઠાઈ, કે નાજીના કડવાગની જેમ કોઈ બનકાગમા બધની ક્રિયાના સ્વભાવ વિના હવ રહ્યો નહિ ! ખુબી તો એ, કે કર્મમગ સ્વય આવીને હવ પર ચોટવા નથી આવતો, હતા આત્મા એને નિમિત્ત આપીને પોતા પર ચોટાડ્યા વિના અને તેથી અનર્થ, હુ ખી બન્યા વિના રહ્યો નથી ! આમ મનતાનત કાલની ગા વાલ્લચેણી મયકરતાનુ પળ હજી પને માન નથી ધનુ, પ એક માનવપગમા કમનમીયો છે ! હવે તો બધની

અવદ્યવધને વાઙ્મુક્તી, પુણો વાપસગઓ, અતિ
સેસો અવદ્યમુક્તાણ ।

ક્રિયાનો અત લાવવો જોઈએ કે એ માટેજ માનવસવન્ય
નિર્માણ કે

આમ હું કે જ ધક્રિયા વ્યક્તિગત નવી ઉત્પન્ન થયેલી હતા, પૂર્વ
પૂર્વ વિચારતા જણાગે કે પ્રવાહો-પર પરાએ આત્મા પર અનાદિ
નાગથી ઈર્મબધન ચાલુ છે તે ભૂતકાળની જેમ મુક્તિયુક્ત પણ
છે કેાઈ પૂછે કે ભૂતકાળ ક્યારથી શરૂ થયો ? તો કહેવાય કે દરેક
ભૂતકાળ પ્રારબ્ધવાળો હોવા છતાં, પૂર્વપૂર્વ પ્રવાહની દૃષ્ટિએ
ભૂતકાળ અનાદિથી ચાલે છે તેમજ વર્તમાન કાળ અનુભવવાનું
પણ અનાદિથી છે કેમકે, ભૂતકાળ તેનું નામ, કે જે કાળ વર્ત
માનતા પામી ચક્રયો છે અને ભવિષ્યકાળ તેનું નામ કે જે વર્ત-
માનતાને પામશે જ્યારે ભૂતકાળ અનાદિનો છે તો પછી એના
બીજાભૂત વર્તમાન પણ અનાદિવાળો કે વ્યક્તિગત અનાદિ
એટલે પોતેજ અનાદિથી હોય પ્રવાહવી અનાદિ એટલે પોતે
નહિ પણ પોતાની જાતનો કેાઈને કેાઈ અનાદિથી હોયજ

મામ બધ જો અનાદિ ન માનીએ, અર્થાત્ જાહું પૂર્વે આત્મા
તદૂન અબધ માનીએ અને પછીથી આત્મા પર જ બધ શરૂ થયો,
એમ માનીએ તો આત્માની ઈદી મુક્તિ એટલે કે શાશ્વત સિદ્ધ
પાનું થઈ શકે નહિ કેમકે આત્મા ભવે અહીં એકવાર કદાચ
ઈર્મબધ તોડી નાખે, તો પણ હવે અબધ બન્યો હોવાથી
અને અબધને બધન તમારા મતે લાગતું હોવાથી, પૂર્વની જેમ
નવો બધ કા શરૂ ન થાય ? અને જો એ થઈ જકે છે, તો મુક્તિ

અળાદ્જોમેષ્ટિ વિઆગો કચળોરલનાળા ।

અમ ભવિત બની એથી બધું અને બધેનથી મુક્તની વચ્ચે નાત્તિક કાચમી શો તમાવત પડ્યો ? કહો કે કાચનું નહિ

પ્ર-તો પછી, એમ તો આત્મા નાથે કર્મનો સ બધો બને અનાદિનો છે, તો તે આભાવિક ક્યો તેથી તેનો કદીય અત ન આપે, તેથી મોક્ષ થઈ ન શકે જેમકે, આકાશ અને મેઝનો મ બધો અનાદિનો છે, તે કદી તેનો અત આવનાર નથી

ઉ-દૃષ્ટા તમા મ બધું પ્રવાહથી અનાદિ નહિ કિંતુ વ્યક્તિત્વ સ્વરૂપે અનાદિ છે, તેથી તે ભવે શશ્વત હોય પણ કર્મનો મ બધો તો તે તે વ્યક્તિત્વે પ્રા ભવાળો છે, તેથી તેનો અત આવી શકે છે. આમા મુવર્ણ-માટીનું દૃષ્ટાત છે ખાણમા જ્યારથી મુવર્ણ ઉત્પન્ન થયું, ત્યારથી માટીના સ બધાનું જ ઉત્પન્ન થયું હોય છે છતાં અગ્નિ તેજબળ વગેરેથી એ સ બધો અત આવી શકે છે, અને મુવર્ણ મળથી જ તદ્દન મુક્ત બની શુદ્ધ થઈ શકે છે એવી રીતે કર્મબધના હેતુથી જ હેતુઓ મળે, તેથી મુવર્ણની જેમ આત્મા તપે, તો જૂનો કર્મમળ દૂર થઈ જાય માથે નવા બધના હેતુ ન તેવી બધને અટકાવી દેવાય, તો આત્મા સર્વથા મુક્ત વર્તી શકે

પ્ર-અનાદિ બદ્ધ માનવાને બદને અનાદિથી અબદ્ધ એવા છારને પાછળથી બધું થયો માનીએ તો શો વાધો ? બદ્ધમાંથી મુક્ત થયેલાને ફરી બધું આ રીતે નિવાગી રાકાશે પૂર્વે કદી બધું નહોતો થયો તે વખતનો આત્મા તે અબદ્ધ આત્મા અને બધાયા પછી મુક્ત થયેલ આત્મા તે બદ્ધમુક્ત

ન વિદિક્ષ્યા અકરણસ્ત ।

મનાદિ અણદ આ મા તેને દિ લા થાય કે દિ-યા એટલે મત્વ
રજન-તમ । એ ત્રિગુણ પ્રકૃતિને જોવાની દિ-યા પ્રકૃતિએ જ
જાતનું મળે છે તે જોવાની ઈન્દ્રિયાથી આત્મા જ ધ્યા
મ આજ ન જ કેમક પ્રકૃતિમાથી નીપજતું મહત્તરત્વ ન
નિકટપણ જેવું નિર્મળ હોવાથી તેમા પુષ્પ-ત્રુએ છે, અને તેમ
પડતા પાતાના પ્રતિમિજ માથે લામમાત પ્રકૃતિના કળત
નાત્વાદિ ધમેને આત્મા પોતાના માની લે છે, તેવી અનેક ભાવે
કપી ન સારના મજન વાય છે એમા વિરોધ્યાતિ (ભેદજ્ઞાન)-
કમશ આત્મા મુક્ત થાય છે હવે એવા બદ્ધમુક્ત આત્મા
દિ ના વતી નથી કેમક તેણે પ્રકૃતિ જોઈ લીધી છે, તેથી
તૃપ્ત છે દિદ્શા નવી તેથી બધાવાનું નવી, એટલે બદ્ધમુક્ત
હવે બધ કહી નહિ થાય તો બધ અનદિનો શા સાદે માનવે

C-જે બધ આદિવાળો માનીયે તો બધ થવાની પૂ
ન્યાગે આત્મા બદ્ધ નથો ત્યારે તેને ઇન્દ્રિય નથી, શરીર નથ
મન વગેરે કાઈ નહીં, તો દિ લા થાય ન કેવી રીતે? બધ વિ
કરણ એટલે ઇન્દ્રિય નહિ તે વિના દિ લા નહિ દિદ્શા વિ
બધ નહિ, એટલે ન સાર નહિ બીજી પણ એમ વાત એ છે
ન નદિક્ષમિ ષસા—(૧) અહિ અષ્ટ શબ્દમાનો પ્રત્યક્ષ ક
અધ મા લઈએ અને સાતમી વિલક્ષિત સતિ મપ્તમી ।ણીમ,
એ અર્વા થાય કે જો કોઈ દ્રષ્ટા ન હોય, તો દિ-યા જ ન થ
શકે જોવાની ઈન્દ્રિયા તે દિદ્શા જોનાર વિના જોવાનું કેને
અનાદિ અણદ આત્મા ઇન્દ્રિય શરીર આદિવાળો નથી કે જેવી એ
જોનાર દ્રષ્ટા કહેવાય તો પછી એને દિ-યા શી? વિના કા

ન યાઽદિદ્દમિ ણમા । ન મહજાણ નિરિત્તી । ન
નિરિત્તીણ આયટ્ટાણ । ન યઽણ્ણહા નસ્સેસા ।

દ્રષ્ટા માનો તો નિત્ય દ્રષ્ટા બને (૨) અદિદ્દમિમા પ્રત્યય કર્મણિ નુ
તદ્વસ્તનો શ્રદ્ધાએ મને આત્મા વિભક્તિ વિષય મર્થમા લક્ષ્ય,
તા એ અથ થાય કે જે સ્ત્રી-૪ બિવદ્વલ્લ અ હ છે, પ્રેર્યે ક જે
વન્તુ કદીય નવી પ્રત્યય લેઈ, જે નથી નાવાળી એ વિષયની
દિવ્ય નથી થતી એથી અ ન્દ્ર અવન્થામા તદ્વન ન જોયેલ કે
ન નાજોલ જે નૃતિ, તેને જોના જાણવાની ઈન્દ્રિય ન જ થઈ
શકે જોવાની ઈન્દ્રિય તે દિ શ્ય

આમ છતાં વિના કરણે પણ દિવ્ય કાચ એમ કહો, તો ત
આત્માનો સ્વાભાવિક શુદ્ધ માનસ થઈ તે સ્વભાવ દોવાથી
અનાદિ કાળથી જ હોય તેથી મધ્ય રૂપે પણ અનાદિના માનવા
પરે આમ દિવ્ય મહત્ત્વ માનવા જતા શાશ્વત માનવી પડશે,
તેમ અથ પણ શાશ્વત તેથી તો મોક્ષનો અભાવ થઈ જશે
સંનયની જેમ આભાસિક દિવ્યમાનો કદીય નાગ ન થઈ શકે
જાના જે દિવ્યમાનો નાશ માનો તો તન્મુદ્ધાવનૂત આત્માનુ પદ્ય
નિ સ્વમાનસ (નાશ) માનવુ પડે દિવ્યમાને તમે આત્મ-અનુનો
સ્વભાવ કહો છે, તો સ્વભાવ ગયા પછી વસ્તુનુ સ્થાન શુ ?
અનુ કયાથી ઈન્દ્રિય રહે ? અણ્ણહા-છતાય જે આત્મા ઉભો રહે
છે, તો એમ કહો કે દિવ્યમાનો સ્વભાવ નવી એમ કહેતા તો
દિવ્ય આત્માની જોરો જ નહિ કેમકે અણેદ સ અથ વિના
છીને મ અથ (યોગ) આત્મા માથે દિવ્યમાનો ઘમી શકે નથી
તેથી આત્માને દિવ્ય થઈ એમ નહિ કહેનાય સ અથ વિના આ અનુ

ન મવત્તતુલ્લા નાળા । ન કેવલજીવરૂપમે
 ન ભાવિજોગાવેશ્યાળ તુલ્યત્ત, તયા કેવલત્તેણ મપ
 વિસેમઓ । તદામજાપરુપ્પણમપ્પમાણમેવ ।

માની છે એમ કમ કહેવાય ?

પ્ર-ભલે અભેદ મળે છે માનીતું પરંતુ આત્માથી અવિ
 રહીને જેમ ભવ્યત્વ અનાદિ દેવા હતા મોક્ષ વખતે નાશ પામે
 ત્યાં આત્મા નાશ ન પામતા હોયો રહી ગયે છે, તેમ દિશ્વા
 નિવૃત્ત થાય હતા આત્મા દક્ષી શુદ્ધો

ઉ-આયને અનુમારે દિશ્વા ભવ્યત્વ જેવી નથી કેમકે ભવ
 શુદ્ધ અમદ્દ ભવસ્વરૂપ નથી, ત્યારે દિશ્વાને તો તમે
 અભદ્દ આત્મસ્વરૂપ કહો છો

પ્ર-એ કીને તુલ્યતા ભલે ન હોય, પરંતુ ખીલ રીતે પુન
 આત્માવી પ્રતિમા મહત્તત્ત્વાદિ ચિકિત્સાના જે બદ્ધિધ્મા દ
 કરાશે, તે ભાવિ યોગની અપેક્ષાએ સમાનતા તો છે જ ભવ્ય
 પણ સ્વનામક એવો ભાવિ સુક્ષિણો યોગ છે, તેમ 'દિશ્વાને
 ભાવિ દર્શનનો યોગ થઈ, સ્વનામક કેવલ અવસ્થાનો યોગ
 તો ભવ્યત્વ ॥ જેમ દિદશ્વા ભવમા સ્વાભાવિક કેમ ન માનવી

ઉ-કેવલ અવસ્થા થઈ ત્યાં પછી ભાવિ યોગ ગહેતો ન
 તેથી પાછી અવિશિષ્ટ એટલે પૂર્વના જેવી અભદ્દ અવ
 આત્માની બની એથી સદ્ગત થતી એવી દિદશ્વા કોઈ એક કે
 અવસ્થા થઈ ગયા પછી પણ પાત્રી કેમ ન બની થાય ? એવું
 તો સાધ્યત સુક્ષિણ નહિ બને

પ્રશ્ન દોસો પરિકલ્પિત આળ ।

પ્ર-દિદક્ષાનો એવો સ્વભાવ માનશું કે એ એકવાર મહત્ત્વ તત્ત્વાદિ વિકારોના દર્શન થતા પછી કેવલ્ય અવસ્થામાં નાશ પામી જાય છે પછી કયા આપત્તિ છે ?

ઉ-મહત્ત્વ તત્ત્વાદિ વિગતોની પૂર્વેના અનાદિ વિશુદ્ધ કાળ માંની કેવલ્ય અવસ્થા, અને વિવેકપ્રાપ્તિથી એ વિકારના દર્શન પછી થતી કેવલ્ય અવસ્થા,—એ બે કેવલ્યની શુદ્ધ અવસ્થામાં કાંઈજ ફરક નથી તેમ છતાં, એમાં (પૂર્વમાં) દિદક્ષાનો મદ્દ ભવ માનવો, અને બીજી પાછળની કવચ-અવસ્થામાં દિદક્ષાનો અભાવ માનવો—એવા બે નિરૂદ્ધ સ્વભાવ સ્વરૂપ એ પ્રમાણુવિરુદ્ધ છે હતાય એમ માનવા જતા દિદક્ષાને આત્માથી ભિન્ન માનવી પડશે કેમકે પ્રકૃતિ એ પુરુષ(આત્મા) કરતા અધિક છે, તેથી એજ દિદક્ષા સ્વરૂપ બની જશે આત્માને અનાદિકાવધી નહિ, પણ કોઈ વચલા મવથી પ્રકૃતિવિકારો-મહત્ત્વ તત્ત્વાદિ પ્રગટે છે, ત્યારે દિદક્ષા પણ વચલા વાળથી ઉઠે છે તેથી આગન્ટુક દિદક્ષા આગન્ટુક પ્રકૃતિવિગમસ્વરૂપ માનવી હજી સુક્તિસુક્ત કરશે, પણ અનાદિસિદ્ધ પુરુષથી તો એ તદન જુદીજ સાબિત થશે તેથી દિદક્ષા મર્વાકાગ શુદ્ધ એવા પુરૂષને કાંઈજ ન કરી શકે, તો પછી બધે મોક્ષ કોના ?

માટે દિદક્ષાની કવચનામાં આજ દોષ છે, તેથી આ કવચનાજ અપ્રામાણિક છે અર્થાત માત્ર કવચેલી દિદક્ષા એ કવચનાથી વધીને કોઈ વસ્તુ નથી, તેથી તેમાં ગ્રી રીતે કોઈ પણ પ્રમાણુ હોય ? પ્રમાણુવિનાની વસ્તુ વસ્તુજ નથી, તેથી દિદક્ષા અમાન્ય છે ત્યારે પ્રમાણુથી નગત (માન્ય) શું છે ? આત્માના

પરિણામમેઆ ય ગાઠમેઓ ત્તિ, માહ, મધનય
વિસુદ્ધીય નિકુચરિઓમયમાવેણ । ન અપ્પમૂઝ
કમ્મ । ન પરિકપ્પિઅમેઝ ।

ભિ । ભિજ્ઞ પર્ણિણામ(અનમ્મા)ના અનુમારે ધતી બધ બને
મોક્ષની વિત ભિ । પન-થા એ પ્રમાણુ નિહ છે આત્મામા
ને કોઈ થા । પ્રારની અનમ્મા પરદાય નહિ, તો છવ 'છવતો છે',
'મરી ગયો', 'મા મા તિય ચ મરી મનુચ્ચ ધયે', 'મનુચ્ચ મરી
દેવ વયો', વગેરે મુખ્યપણે વ્યવહાર વાય નહિ 'આત્મા પૂર્વે
બધાયેલો હતો, હવે મુક્ત થયો' વગેરે વ્યવહાર પણ અવસ્થા દર્શાવે
વિના ન બને બને આ મા નાથે જાણ કોઈ બીજી વસ્તુન
વાસ્તવિક સંયોગ-વિયોગ વિના આત્મામા અવસ્થાના પરિવ
ર્તન મનારમાની મુક્તિ, અનાદિ અમાર, એ બધુ ન્યા
દૃષ્ટિએ ન થતી શકે મવનયથી વિશુદ્ધ એવા મને સંગત
વાય કેમકે બધ મોક્ષ ઉભય એ ઓપચારિક નથી પર
મુખ્ય-વાસ્તવિક છે

આ દ્રવ્યસ્થિતિક મતના હિમાને પ્રરૂપણા થઈ અર્થાત્
અનાદિબદ્ધ આત્મદ્રવ્ય અને મુક્ત આત્મદ્રવ્ય એ પ્રમાણુ સિદ્ધ છે
એ કહ્યુ હવે પર્યાવાસ્થિતિક મતની અપેક્ષાએ બધ-મોક્ષ પય
યને વાસ્તવિક જણાવે છે તે એમ કહે છે કે બધતા કમ
એ પુરુ આત્મા નથી, મર્યાદ બોધસ્વરૂપ નથી અથવા, કે
કર્મ કે એ વાસનાદિ કલ્પિત પણ નથી કેમકે, એ જો કલ્પિત
હોય, તો આત્માને ભિજ્ઞ સિન્ન જાતના ભાવ શી રીતે થાય ? કર્મ
વાસનાને માન આત્માસ્વરૂપ કે કલ્પિત માનવા જતા તો શુ

ન ઇય મવાદિમેઓ. ન મવામાગો ડ સિદ્ધી. ન તદુચ્છેદેડુપ્પાઓ, ન ઇય સમજસત્ત, નાડનાદમતો મવોદેન, ડફલમાવો.

જ્ઞાનથી એ કાઈ જુદા ન હયાં તેથી ક્ષણે લિખ બિગ હોવા છતાં મુક્તિની અનેક મણોમા જેમ વિચિત્ર અનેક ભવ નથી, તેમ અહિં મંસાની ક્ષણોમા પણ અનેક વિચિત્ર ભવ નહિ બને તેથી તો સ સાર અને મોક્ષ વચ્ચે કાઈ તફાવત નહિ રહે માટે કેમ-વા રના વગેરેને પણ પ્રમાણસિદ્ધ માની બધમોક્ષને જીવના વાસ્તવિક પર્યાય માનવા જોઈશે.

મ-એ માટે ભરૂં સ સાર અનાદિનો હો પરંતુ એ ક્ષણ સતતિ જુઠઠં ગયેલા દીવાની જેમ અત્યંત ઉચ્છિન્ન થઈ જાય એ-૪ મોક્ષ, એવું કેમ નહિ? પછી પાછા કશુંય બાકી શા માટે રહેવું જોઈએ?

ઉ-જો કાંઈ બાકી ન રહે તો એનો અર્થ એ થયો કે એક એક વખતની સત્ વસ્તુ હવે કાંઈ પણ સ્વરૂપે સત ન રહી, પણ સતનો અત્યંત વિસ્તેષ થવાથી અસત થઈ ગઈ.

મ-એમ થાય તો તો મુક્તિ પછી પણ ફરી સ સાર નહિ-૪ ઉત્પન્ન થાય એવું શા માટે? ફરી પણ ઉત્પન્ન થશે-૪ કેમકે, જ્યાં સતનો તદ્દન વિસ્તેષ થઈ શકે, તો મુક્તિ પછી તદ્દન અગત્ય એવા સ તાનની (ભવોની) ઉત્પત્તિય કેમ ન થાય? જો સત અમત થાય, તો એક વખતનું તદ્દન અસત્ એ ફરી સત પણ થઈ શકવું જોઈએ.

પ્ર-થાઓ, એમ મોક્ષ પછી પણ મતાનની પુન ઉપત્તિ કદાચ માની લઈએ તો ?

ઉ-એ ન્યાયયુક્ત નહિ હો કેમકે એથી તો પૂર્વે પણ સ સાર (મતાન) અનાદિ નિદ્ર નહિ થાય કારણ કે સર્વથા અસત એ ઉત્પન્ન નથી થતું, માટે તો સ સાર અનાદિ સિદ્ધ થાય છે પણ જ્યારે સવથા અમર પણ ઉત્પન્ન થઈ શકે છે એમ કહે છે, તો પૂર્વે સતાન જમે ત્યારે વચમાન અસ્તિત્વમા આ પુ એવું માની શકાયે, પછી ૨૧ સાદું અનાદિ અસ્તિત્વ માનવું !

પ્ર-તો તો વધુ સરસ ! કેમકે અનાદિ માનવાની ખટખટ મટી !

ઉ-શુ રાખ નરસ ? એમ તો જગતપ્રમિદ્ધ કાર્યકાન્ધ ભાવનો લોપ થઈ જશે કેમકે અક-માત્ર થતા સતાનની પહેલી ક્ષણે ડોઈ પણ કાન્ધા મળ્યા વિના જન્મી, એટલે કે કારણ રહિત કાર્ય થયું એમ માનવું પડ્યું ત્યારે મતાનની છેદી ક્ષણતુ કાર્યજ ન રહ્યું, અને એ ક્ષણ નાશ પામી એમ માનવું પડશે ખરી રીતે કાર્યકા લુની વ્યવસ્થા સનાતન છે કારણ વિના કાર્ય નજ જન્મે નહિતર 'દહિ માટે દૂધ' વિના બાકે ભોજન વિનાજ તૃપ્તિ થઈ જાય પ્રકાશ વિનાજ અધકાર ટળી જાય' એવું શું ન બને ?

સ હોપમા, કાલ્પનિક નહિ પણ વાસ્તવિક એવા કર્મનો અનદિ કાગથી આત્મા પર મયોગ થવાથી મ સાર, અને કર્મનો તદન વિયોગ થવાથી મોક્ષ થાય છે આ મયોગ વિયોગ એ આત્માના તેવા તેવા પરિણામ ઘટે છે આત્મા, કર્મ, ખંધ, મોક્ષ, ઇત્યાદિમાનુ કશું કા પનિડ નથી, સધળું વાસ્તવિક છે. જેઓ આત્માને દીપક જ્યોતિની જેમ જ્ઞાનાધારા અવરૂપ માને છે, અને એ

તસ્મ તદ્વાસહાવકપ્પણમજુત્ત । નિરાહારઽન્નયકઞ્જો
નિઞ્જોગેણ ।

તદન જુઝંઈ અટકી જાય, અમત્ત થઈ જાય એને મોશ ઝહે છે,
એ જોગ છે જ્યેતિ જુઝાયા પછી પણ એની કાજળના પુટ
ગલી આકાશમા બાપી જાય છે, તે કાયમ છે એમ અત્તિ
વિચિત્ર ભયોના પરિણામની ધારા ભલે અટકી, પરંતુ એને
અનુભવનાર આત્મા હવે મોખમા શુદ્ધ સ્વરૂપે કાયમ છે નહિ
તો તો જો નત્ત અમત્ત થાય, તો અમત્ત મત્ત કેમ ન થઈ શકે ?
અમત્ત કદીય મત્ત નથી થતુ માટે તો મ માગ અનાદિ કાગથી
ચાલે છે તેમ સત્ત પણ કદી અત્યંત અમત્ત ન થઈ શકે માટે
સર્વનાશ એ મોક્ષ નહિ, કિંતુ કર્મનાશ અને શુદ્ધ આત્મા એ મોક્ષ

સર્વનાશ એ મોક્ષ, એમ માનવામા બધું અમત્ત થઈ
જાય તે આ ગીતે—ચરમ ક્ષણ અકારણ જનવાથી કોઈ કાર્ય
કરનારી ન રહી, એજે કે અધિક્રિયાકારી ન રહી માટે તે
ચરમ ક્ષણ અસત્ત જની તેથી તો પૂર્વ પૂર્વની ક્ષણે પણ અમ-
ત્તની કારણ હોવાથી અઘણુ અસત્ત કરશે આમ મોક્ષ એટલે
ક્ષણસંતાન (પરપગ)નો અત્યંત ઉચ્છેદ, એવું નહિ માની
શકાય

હવે બીજા એકાત પર્યાયાગ્નિક મનુષ્ય ખડન કરવા કહે
છે કે એ 'મતવાળાએ તો 'તસ્ય તથાસ્તમાય' એટલે વસ્તુ
માત્રનો બીજાજ ક્ષણે નિવૃત્ત (નષ્ટ) થવાનો સ્વભાવ માનવો
એ અધુકત છે કેમકે, જો ક્ષણે ક્ષણે તદ્દન નવી ને નવીજ
વસ્તુ ઉત્પન્ન થતી હોય, પરંતુ પૂર્વ ક્ષણની વસ્તુમાત્ર કાઢ

મણ બીજી ક્ષણની વસ્તુમા ઉતરતુંજ ન હોય, તો તો પૂર્વે ક્ષણે દેખાતા ગુણોનો બીજી ક્ષણની વસ્તુમા અન્વય (અનુગમ) અર્થાત્ ઉતાર ન જની શકે. ગુણોનો અન્વય તો કોઈ આધારમૂળ દ્રવ્યને લઈનેજ જની શકે, પરંતુ નિરાધાર નહિ હતા તમે નિર્ધાર અન્વય જે કરો, એ તો નિયોગથી એટલે કે વિના યુક્તિએ માત્ર જણાવ્યારથી, તમારી આના માનથી કયો ગણાય

તમારે ત્યાં પર્યાય સિદ્ધાંત તે પર્યાયનો કોઈ ચિત્તર આધાર નથી તેથી અભાવનો અર્થ - 'અ' એટલે કોઈ દ્રવ્યનો, 'ભાવ' એટલે ધર્મ, એવો નહિ થઈ શકે કિન્તુ અભાવ એટલે પોતાની સત્તા (અસ્તિત્વ) એનો અર્થ ક'વો પડશે પછી નિવૃત્તિ અભાવ એટલે નિવૃત્તિ (નાશ) એ પોતાની સત્તા એવો અર્થ થનાથી, બીજી ક્ષણે પોતાની સત્તા બીજી કાંઈ નહિ, પરંતુ માત્ર નિવૃત્તિ રહેવાની એથી નિરાધારતા આથી આધાર વિના ગુણો બીજી ક્ષણના દ્રવ્યમા નહિ ઉતરી શકે, તો બીજી ક્ષણનું દ્રવ્ય ગુણે કરીને પ્રથમ ક્ષણના દ્રવ્યની મમાન રી રીતે બને? એમ છતાં માત્ર ગુણોનો પોતાના અન્વયિ દ્રવ્ય વિના અન્વય માનવો, એ નિરાધાર છે, એટલે કે અપ્રામાણિક છે. એથી ખરી રીતે અન્વયનો અભાવ આવી પડશે અન્વય નહિજ જની શકે કેમકે 'તસિવૃત્તેસ્તત્વાન્' - વસ્તુની નિવૃત્તિ એજ, તમારે ત્યાં, સ્વતાવ છે ત્યાં મર્વ નિવૃત્ત-નષ્ટ થયું, ત્યાં અન્વય કોનો?

હા ત, સોનાનો કડામાંથી કુટલ બનાવ્ય ત્યાં કડામાંનું સુવર્ણ દ્રવ્ય કાયમ રહી કુટલમાં દિતરે છે, અર્થાત્ એજ અન્ય સુવર્ણના કુટલ બને છે તેથી-કડામાં દેખાતા કુટલાક ધર્મો-

તસ્મેવ તદાભાવે જુત્તમેઅ । સુદુમમદ્વપયમેઅ ।
વિચિન્તિઅધ મહાપળ્ળાણત્તિ ।

પીછુ રૂપ, અમુક વ્ય, કઠીન અર્થ, વગેરે સુવર્ણરૂપી આધારને લધને કુડવમા ઉતરે છે પરંતુ જો કડાની ઉપર કોઈ રમાયની પ્રયોગ થવાથી તે ભન્ન બની ગયું હોત, તો હવે સુવર્ણન નહિ હોવાથી પીછુ રૂપ, વગેરેના અન્વયનો પ્રમ જજ નહિ ઉભો વાત, બાદ્ધમતે તો, જો આમેય ઠડું બીજી સજ્જે મર્વાયા નિવૃત્ત થવા છતાં પીછુ રૂપ વગેરે પછીના કુડવદ્ર થમા અન્વિત થઈ શકે છે, તો ભન્નમા કેમ અન્વિત ન થાય ?

પ્ર - એમ તો તમારા આધાર અન્વયવાદની અપેક્ષાએ, ભન્નમા દેખાતા ધર્મનો દ્યાથી અન્વય થયો ?

ઉ - કડાની અવસ્થામાં સુવર્ણ દ્રવ્યની જેમ, એજ સુવર્ણની અવસ્થામાં સ્થૂણ અણુઓ રૂપી દ્રવ્ય છે, તે કાયમ રહી ભન્નમા ઉતરે છે, તેથી તેના ધર્મોનો અન્વય થાય છે

આથી, તમે તો નિરાધાર અન્વય નિયોજથીજ જે લીધો, એ સૂચવે છે કે એ તર્કગિદ્ધ નથી કેમકે વસ્તુસ્વરૂપે પૂર્વોત્તર ક્ષણમા એક આધારભૂત દ્રવ્ય છેજ, નહિતર, 'આ કારણુનુ આ કાર્ય' એ શબ્દોનો કોઈ અર્થજ ન રહે જેવું ચરમ ક્ષણે મર્વાયા મહા ધનાનું પરિણામ વિચાર્યું, તેવું પ્રથમ ક્ષણે સર્વથા અસત્તની ઉત્પત્તિ અંગે વિચારવું બને વિચારણામા એકાંત પર્ચાયાદીને ઉપર કહેવા બનેકે દ્રવ્યો લાગુ થાય છે, તેથી નીચે મુજબ સૂચવે છે

• 'તસ્મેવ તદાભાવે' - પ્રથમ ક્ષણનું દ્રવ્યજ બીજી ક્ષણે કાયમ રહી નવી અવસ્થાવાળું બને છે, એમ નો માનો, તો વસ્તુનો બીજી

અપજ્ઞવસિઅમેય મિદ્ધસુમ્મય । ઇત્તો ચેવુત્તમ દ્ધમ,
મઘ્ઞા અણુસ્સુમ્મત્તેણ્ણન માવાઓ । લોગતસિદ્ધિવા
સિણોળ્ણ । જત્થય જત્થ ય ણ્ણો, તત્થ નિયમા અગ્ગા ।

હાલો નિવૃત્ત વચાનો નજાન માનનો મુક્તિમુક્ત હોયો કેમકે,
નન્તુ દ્રવ્યસ્વરૂપે સ્થિત રહીને પૂર્વ અનન્યારૂપે નિવૃત્ત થઈ,
એમ કહી ન શકે

આ બધું સક્ષમ પદાર્થોની વિચારણાનું સ્થાન છે માટે, મહા
પ્રના એટલે નિશાન તત્ત્વબુદ્ધિથી એ વિચારણીય છે, નહિતર તે
પદાર્થો જાણના અશક્ય છે

હવે મૂળ નિયમ સિદ્ધ-અવ-ધા ઉપર આવે

ઉપર કહેવ ગીતિ અનુના મિદ્ધ અવસ્થાનું મુખ નિયમ
અપર્યાવસિત છે, અતઃ નજ પામનારૂ છે, માટેજ એ સર્વશ્રેષ્ઠ
છે ત્યા સવધા ઉત્સુકતા ન હોવાથી, એ મુખ અનત છે
એક મુખ મળ્યું, હતા ખીજની એ ઉત્સુકતા છે, કે જાગી,
તો મુખ ખડિત વધાનું સવધા ઉત્સુકતા દહે સોજ સુલ
સદા મલ્લિક્ષિત દેવે । એ સિદ્ધ ભગવતો ચોદ શાસ્ત્રલોકના અતે
મિદ્ધિ નામના મુદ્ધર સ્થાનમા એટલે કે મિદ્ધશિલ્પાની ઉપર
લોકના ઠેક મથાળે રહ્યા છે ત્યા એક સિદ્ધ છે, ત્યા તેજ
આકાશપ્રદેશના એવમા નિયમા ખીજ અનતા સિદ્ધ ભગવાન
છે એ મામારિક ભવોનો અત્યંત હય કુચી નિત્ય મુખત થયેલા
છે, અને સર્વશુભને પામી એકાતે મુખી જનીને એકખીજને
જરાય નહતર કયાં વિના ત્યા રહેલા છે કેવો સપ !

પ્ર-સકલ ક્રમનો જ્યારે હય થઈ ગયો, ત્યારે અહિંથી
એમને લોકાતે કોણે પહોંચાડ્યા ?

જત્ય ય યગો તત્ય નિયમા અણતા । અરુમ્મુણો ગર્હ
પુષ્પઓગેણ અલાટપ્પમિહનાયઓ । નિયમો અઓ
ચેર અફુસમાણગર્હણ ગમણ । ઉરિસિસિસેસઓ ટ્ઠાં ।
અચુચ્છેઓ મેઘાણ અણતમાવેણ ।

ઉ-અઠ જાતની માટીના લેપથી લેપાઈ, પછી પાણીમાં
નખાઈ તળીએ રહેતુ તુણુડુ જેમ માટીના મર્વ લેપ નીકળી
જતા મહુજ ઉપર આવવાના સ્વભાવનાં છે, તેમ તુણડા વગેરેના
દ્રવ્યોને આઠેય કર્મથી રહિત બનેલા જીવનું પૂર્વ પ્રયોગને લઈને
સહજભાવે લોકના અતે ગમન થાય છે પૂર્વ પ્રયોગથી એટલે કે
નોથી હલગે હોઈ, જીવ ઠેઠ ઉપર રહેવાના સ્વભાવનાં હોવાથી,
તેમાં અગ્રાવનાર કર્મનો પ્રતિબંધ દૂર થતા સહજભાવે ઉપર જાય
છે એથીજ એ નિરમ છે કે એ અમ્પૂરણગતિએ ઉપર જાય છે

પ્ર-ત્યાવી પાણી નીચે આવતુ, પાણી ઉપર જતુ, એમ
પારવાર ગમનાગમન કેમ નથી થતુ ?

■-એજ તુણડાના દ્રવ્યોનાથી કરી નીચે આવનાનું નથી થતુ,
પરંતુ 'એજ સમયમાં એકજ નારઠેઠ ઉપ જવાનું,' વગેરે નિયમો
સંવધાય છે

પ્ર-અહિંથી સાત તાલલોક જેટલે ઉંચે એજ સમયમાં
જવાનું શું ઠમળાની નો પાખડી વીધી જનાર આવનાના દ્રવ્યોને
બંધનું હશે ?

ઉ-ના, ભાલો તો પ્રત્યેક પાખડીને બંધને જાય છે, તેથી એને
અંતર્ય સમય લાગે છે પરંતુ ચુકત જીવ એકજ સમયમાં લોકોને

અમળનાળતય, સમયા દત્ત્ય નામ । સંવત
જોગયામિત્તમેઝ કેમિચિ પઢિમાજુગ્ગદારુનિદસણે

જે પહોચે છે તે વચવા આકાશ પ્રદેશોને અડક્યા વિના પહોચે છે
આને અસ્પૃશ્ય-ગતિએ ગમન કહે છે

પ્ર-વચમા થઈને જાય છે, છતાં અડકે નહિ એ કેમ અને ?

ઉ-ગમનના આમ ૮૮ પંથી આમ બની ગયે છે જેમ સામા
વેગ કરતા ત્રિગિષ્ટ અડપથી થતા ગમનમા વિશેષતા હોય છે, તે
અતિ ઉંચા વેગનાળા ઉકુદ ગમનમા અસ્પૃશ્ય અવસ્થાની વિ
પતા ધરી શકે છે

પ્ર-નિદ્ર થયેલા પાદા તો આવતા નથી, અને સિદ્ધ થવ
અનાદિમળથી ચાલુ છે, તથા ૭ છ માને બહુધા અનેક સિદ્ધ
કરે છે, તો પછી ભલ્ય છનો સ સારમાથી ખૂટી કમ ન જાય

ઉ-ભલ્યોની સ ખ્યા અનત છે, તેથી ખૂટે એમ નથી

પ્ર-વનસ્પતિમા અનતકાગની પણ નયસ્થિતિનો ક્ષય
વાય છે, તો નિદ્ર થતા થતા, અન તી ભવ્યગણિનો પણ અ ત
ન આવે ?

ઉ-ભલ્યોની અન તની સ ખ્યા ‘અનતાનત’સ્વરૂપ છે,
‘યુક્ત’ અનતાદિ સ્વરૂપ નથી સ ખ્યાશાસ્ત્રમા નવ અમ ખ્ય
ન ખ્યા પટા પી આગળ વધતા, નવ અન તામા પહેલા ત્રણ અ
તે ‘પરિત’ અનતા, પછી આગળ વધતા બીજા ત્રણ તે
અન તા, અને તેથી આગળ ‘અન ત’અન તા આવે, ભલ્યોની
અનતાનન્ત સ ખ્યામા ત્રણે કાગના સમયેનુ દૃષ્ટાન્ત છે
જેમ સમયો પ્રત્યેક ક્ષણે વહી જાય છે, છતાં એ કદી ખૂટે

નથી તેમ કહી બે થો ખૂટે એમ નથી અહિં પાછું એવું નથી કે
વહી ગયેલ સમય પાછા આવતા હોય તેથી કાળ અખન્દિતો હોય

પ્ર-વહી ગયેલ કાળ પાછો ન આવે તો પછી એમ કેમ કહે
વાય છે ? કે 'ગયેલી સત્તુ પાછી આવે છે, મય પામેવો નહીં પુન
આવે છે, અર્થાત્ એક વાર શુક્ર પમ વીત્યા પછી પણ કૃષ્ણ પક્ષ
પુરો થયે ફરી શુક્ર પમ આવે છે, પરંતુ વહી ગયેલ નદીનું પાણી
કે માણસનું આયુષ્ય પાછું ફરતું નથી '

ઉ-અહિં સત્તુ વગેરે નમયનું પાછું અવતારનું કહ્યું, તે વ્ય
વહારથી અમજનું અર્થાત્ નિશ્ચયથી તો બીજો નવોજ સત્તુકાળ
આવે છે, પણ જૂનો નહિ કેમકે નિશ્ચયથી પણ જો એનો એજ કાળ
પાછો ફરતો હોય, તો તો બાનકાળ વગેરે નિવૃત્તજ ન થાય
અર્થાત્ પુરી ન થતા એની એજ બાદ્યાદિ અવસ્થા ચાલતી રહી
જોઈએ, કાળનું કે, પમ વગેરે કાળનો સ્વભાવજ બાદ્યાદિ અવ
સ્થા ઠરવાનો છે અને જો કાળ એનો એજ રહે પણ ફરે નહિ,
તો એ અવસ્થા પતા ન ફરી શકે

દ્વેકમા, કાળ ફરે છે, ચાલુ કાળ વહી બાય છે અને નવો
આવે છે, છતાં કાળ ખૂટતો નથી, તેમ જાણ્યો પણ મોક્ષ જના
છતાં ખૂટતા નથી

બીજી એ પણ વાત છે કે મનં ભવ્યોનેય સિદ્ધિ મળવાનો
પ્રશ્ન નથી ઉભો થતો તે એટલા માટે, કે કેટલાએક ભવ્ય છવોમા તો
માત્ર યોગ્યતા (મિદ્ધ ધર્મ શકવાની લાયકાત) રૂપ ભવ્યત્વ છે, કિંતુ
ભવ્ય છતાં પણ તે ડ્યારેય સિદ્ધ નથી થવાના, કેમકે સદા નિર્ગો
દમા રહેવાથી એમને મોક્ષ પામવાની સામગ્રીજ કદી મળવાની

નથી આવ્યા બેયોને જાતિભવ્ય કહેવાય છે એમનામાં
ભવ્યત્વને મનના જોઈ રહે છે જુઓ છે

પ્ર-તો પછી જાતિભવ્ય અને અભવ્યમા શાથી ફેર ?

ઉ-પ્રતિમા ઘડાવા અ કાષ્ટનાયો દૃષ્ટા તે ફેર છે પ્રત્યેક
ઘડવાનું ભવે સમાન હોય છતાં મહાકાષ્ટમા ફરક હોય છે ગાંઠ
વગેરેથી સજ્જિત હોવાથી તે કાષ્ટ પ્રતિમાને યોગ્ય ગણાય છે
ત્યારે તે વિનાનું કાષ્ટ પ્રતિમા-યોગ્ય ગણાતું નથી આ વસ્તુ
મોના પડિત કે અજ્ઞાન સ્ત્રીઓ પણ મમતે છે

ખીજાઓમાં ભવ્યત્વ મોમે જવાની યોગ્યતા રૂપ, તે તેના
દાર્ય ઉપગ્રી કંપી શકાય છે યોગ્યતા જ ન હોય તો સામગ્રી
ગમે તેવી મળે, ઇત્યાદિ મોક્ષ નજ સાય વળી આ યોગ્યતા
પણ જીવમા અનાદિ કાળથી હોય છે

અહિં એ વિવાદાસ્પદ બને છે કે જે ભવ્યત્વ લાખે
કરોડો ગમે ઉપાય યોજવા ઇત્યાદિ ઘડ્યું ઘડાતું નથી, કે મેળવ્યું
મેળવાતું નથી, પણ અનાદિસિદ્ધ હોય છે, તે જો આપણને
મળી ગયું છે, તો આપણા સહજાગ્યની કોઈ અવધિ છે
ખિન્નારો અજ્ઞાન અને તવાર નરકની કારમી ખીડા ભોગવી આવે
કે અનતવાર પ્રભુના મમવમરણ જોઈ આવે, તો પણ
ભવ્યત્વ નજ પામી શકે, અને તેથી જ કદીય નરક નિર્ગે
દાદિના કારમા ત્રાસમય સસારમાંથી છૂટી જ ન શકે, એ
મહામુકુ ભવ્યત્વ આપણને સહજ મળ્યું છે, કારણ કે મ
ખરબ્યા વિના મળ્યું છે, કોઈ ચરિત્રમ કયાં વિના મળ્યું છે તો, પણ
એનું મહત્ત્વ આપણે કેટલું મમજીએ છીએ ? એ ભવ્યત્વ મૂકી કમ
એટલે કાર્યસાધક બનાવવા કેટલી ગરજ, કેટલી કાળજી, અ

ઘવજારગયમેઝ

કે વી મરે નત લઈએ છીએ ? જે ચિ તામણિને ફલોન્મુખ (ફળ સાધક) કરવાથી મહામુખ મળતા હોય, તેને વીયરે બાધી પાખી, કારના દુઃખ પાછળ કારમી મજુરી કરી રાટલો મરચુ ઉમાજનારે કેવો મૂખ અને ભવ્યલીન ગણાય ? ચિ તામણિ ચાની ગયા પછી એ શુ કરી શકવાનો ? એવી રીતે ભવ્યત્વને પકવવાના આ કુદ-કાળમા એ ક્યાં વિના જે છવન શુભ વે, પછી ભવ્યત્વ પકવવાની મથે જ મામમી વિનાના ભવમા એ બેકાર શુ સાવી શકવાનો ? ભવ્યત્વ એ ચિ તામણિ છે, એને આરાધો ભવ્યત્વ એ બીજ છે, એને પકવો બીજાઓ મોઝે ગયેલા સાબળીને, 'ત્યારે, મારો મેક્ષ થશે કે નહિ' આ પ્રમાણે થતી ગકા પણ પોતાનામા ભવ્યત્વને સાબિત કરે છે 'એમ મારા આત્મામા નિશ્ચિત થયેલા ભવ્યત્વને, અહો ! હુ કેમ જલદી પકવુ !' એ તમન્ના બોધે

મ-ભવ્યત્વ નિવૃત્ત થવાના સ્વભાવવાળું છે કે નિત્ય છે ? નિત્ય હોય તો મોક્ષમા પણ ભવ્યત્વ રહે, અર્થાત્ મોક્ષ ગમન યોગ્યતા રહે, તેથી તો વસ્તુત મોક્ષ થયો જ ન ગણાય ત્યારે જો ભવ્યત્વ નિવૃત્ત સ્વભાવ હોય તો ક્યારતુ ય નિવૃત્ત થઈ જવું બોધે જો એમ કહો કે કારચુ સામમી પાખીને નિવૃત્ત થાય છે, તો મજુ નિવૃત્ત થનાગ એવા ભવ્યત્વને છવનો સ્વભાવ કેમ કહેવાય ? સ્વભાવ તો તે કહેવાય કે જે વસ્તુ માથે કાયમ રહેતો હોય તેથી આ રીતે તો ભવ્યત્વ અસિદ્ધ નહિ બને ?

ઉ-ના, ભવ્યત્વ અગે ઉપર મુજબ વિકૃત્ય ઠાવવા

ધન થાય છે અર્થાત્ મારી મવમા મજ્જકતારા યવા ત્રિગુહ માવાનુ, આ ચારિત્ર્યથી ઘટતર થવા માટે છે ઈચ્છુ,

(૨) બળેગતમિત્તીમો-નિશ્ચયની સાથે વ્યવહારન પ્રથમ પહે માનવાથી જ મનેકાલવાદ પ્રમાણસિદ્ધ થઈ છે, તેવી જ રીતે

(૩) નિઃકલમભાવેણ-વ્યવહારથી ચારિત્ર વગેરેનું પાલન કરતા કરતા, આંતર પુરુષાર્થ ગુદ્ધ બનીને અપૂર્વકરણાદિ નિશ્ચય નાધના પ્રાપ્ત થાય છે—આમ આ ત્રણ પ્રમવ હેતુએ વ્યવહાર પણ મોક્ષા છે કિન્તુ, એટલું જ્ઞાન ધ્યાનમ રાખવા જેવું છે કે ગુદ્ધ વ્યવહાર એજ જ્ઞાનાનુસારી પુદ્ધ લક્ષ્યન છે અર્થાત્ નિશ્ચયધર્મની પ્રાપ્તિ માટે ગુદ્ધ એ વ્યવહારનું આલબન પદ આલબન ગણાય, અથવા ગુદ્ધ જ નહાર નિશ્ચયકથી પુદ્ધ આલબનનાજો ગણાય અશુદ્ધ વ્યવહાર તો આ જ્ઞાન બનત કયાં, છતાં એ સર્વથી જે કાર્ય ન સિદ્ધ્યુ, તે કાર્ય નિશ્ચયના ધ્યેય 'સથેના શાસ્ત્રોક્ત ચારિત્રાદિ વ્યવહારથી મિદ્ધ થાય છે

નિશ્ચય ચારિત્ર ત્રીજી કપાયની ચોકડીના કથોપકથાથી પ્રગટતા આત્માના ગુદ્ધ પરિણામો કહે છે એનું સ પાદક, સ વર્ધક અને સ રક્ષક વ્યવહાર ચારિત્ર છે અર્થાત્ સ સાગ્ના સ બ ધો વેસિ રાવી, રમેહરણાદિ સાથે, પ્રભુ મમક્ષ, ગુરુપામે ચારિત્રની પ્રતિજ્ઞા કરી, જ્ઞાનાદિ પચાચારનું પાલન, શાસ્ત્રાધ્યયન, પરીસદ્ધ ઉપસર્ગાત્

૧ આત્મા અપ્રમત સર્વવિસ્તિના બ વધી આગળ વધી ક્ષયકે એવી પર ચાલ જે અમૃતપૂર્વ આત્મભીર્વ ફેરવે છે, તે અપૂર્વકરણ કહેવાય એથી આગળ વધી અનિરૂપિતક જુ મોહકશક્તિ પ્રાતિકર્મનો નારા વગેરે નિવા સાધના કરે છે કેવળજ્ઞાન પામી શૈવશીકરણ મરી મુક્ત થાય છે

અમા આળા રૂઠ મગરઓ સમનમદા નિકોડિ
પરિસુઢીળ, અપુણવધગાટગમ્મા ।

અહીં વગેરે કરતુ, એ જે અનહાર ચાલિ રહે, તે જ નિશ્ચયિક
પ્રવાયકયોપગમ અને નિરતિભાવ રૂપી નિશ્ચય ચારિત્રમા આત્માને
અનો શખે છે બાણમા પી નેવી રોણને નેયા પ્રવાયી તૃપ્તિ
ન થાય તૃપ્તિ તો એને હાયમા લઈ મોમા મૂંડી આવી પેટમા
હતા ના વગેરેના અનહારથી જ ધાય ઉપગ્રેષ્ઠ કે દનિના દ્વંદ્વમા
મે તેના ઉપગ્રેષ્ઠ કે નિશ્ચય રમતા હતા એ ઉચ્ચાર કે વેખનરેપ
વ્યવહારમા ન ઉતરે ત્યાં મુખી બીજા એનો નિશ્ચય કયાથી અનુભવે ?
વસ્તુ કે અસ્તિત્વ પર પ્રેમ હોના હતા ને એના પર ગોળા શણગાર
અંકે, તો એ જોઈ પ્રેમ જે નથી જાય છે, અનહારનો જ મહિમા
સૂરો છે ઉમાર્ગે ચઢી ગયેવાને મત્તમાગમ, પરમાત્મભાગ્ય, નિશ્ચય
વૈશ્વવ્યવહાર, ધાર્મિક અનુષ્ઠાન, કર્તવ્ય-પાનન ના અનહાર
મળે છે, તો તે નિશ્ચય મનમાર્ગ પામે છે એ અનહારમા
ન આવનારા અને તેવીજ હકિયશુભામી, લોભલપટતા, ધન
લોભ, પ્રવાયી ચેષ્ટા વગેરેમા લીન રહેનારા એ આત્મામા શુભ
ભાવ નથી જગાડી શકતા, એ પ્રત્યક્ષ દેખાય છે એ નિશ્ચયને
શુ યોમે ? નિશ્ચયની પ્રાપ્તિ વ્યવહારથી નિશ્ચયનું શોધન
અનહારથી, નિશ્ચયની પૂર્ણતા અનહારથી તેમા શુદ્ધિવાન
કને મતે યોગોનો નિરોધરૂપી અવહાર માંડવાવી જ નિશ્ચય
આત્મપ્રદેશરૂપ નિશ્ચયની પૂર્ણતા થાય છે

અહિં શ્રી અગ્નિહૃત લગવતની ઉભયનયગર્ભિત અર્થાત્
નિશ્ચય-અવહાર ણને નયને પ્રરૂપનારી આ આજ્ઞા, અવવા
આ પચસૂત્રમા અનુવાદ કરેલી નવ આના સમતેલદ્ર છે-

સર્વ રીતે નિર્દોષ છે કેમકે એ કષ, છેદ અને તાપની ત્રિકોટિ-પરિક્ષામા શુદ્ધ સાબિત થયેલી છે જેમ મુવર્ણને ક્રોમોટીએ કમી વચ્ચેથી કાપી જરૂર પડે અગ્નિપર તથાવી પારખવામા આવે છે, તેની રીતે શાસ્ત્રવચનની પરીક્ષા કરાય છે તેમા અવિરુદ્ધ કલ્પવ્યના વિધાન, અને વિરુદ્ધ કાર્યોના નિષેધ, જે શાસ્ત્રે દ્વરમાખ્ય હોય, તે શાસ્ત્ર 'કષ' પરીક્ષામા નિર્દોષ કથું વગી એ વિધિનિષેધની પ્રાપ્તિ કે પાલના કરાવે એવી ક્રિયાઓ બતાવનાર શાસ્ત્ર 'છેદ' પરીક્ષામા પમાર ગણાય તથા એ વિધિનિષેધમા કારણ બની શકે અર્થાત્ વિહિતનો સ્વીકાર અને નિષિદ્ધનો ત્યાગ, એ બનેમા પરિણતી શકે, પરિણામ પામી શકે, એવા સ્વરૂપના પદાર્થોને કહેનાર શાસ્ત્ર એ 'તાપ' પરીક્ષામા શુદ્ધ નીવડયું કહેવાય શ્રી તીર્થ કર દેવના વચનો આ ત્રિવિધ પરીક્ષામા મસાર છે, કેમકે, ૧એમા મમિતિશુષ્પિતયુક્ત ચારિત્રાદિના વિધાન છે, અને સૂક્ષ્મ જીવની પણ હિમા વગેરેના નિષેધ દ્વરમાવેલા છે, ૨એ વિધિનિષેધને એકને કે તે ચારિત્રાદિ-સ્વીકાર અને હિસાદિ-ત્યાગને પમાડે અને સર્વે એવી નિર્દોષ ભિક્ષાચર્યાદિ ક્રિયાઓ ઉપદેશી છે, અને ૩એ વિધિનિષેધમા પરિણતી શકે એવા નિત્યાનિત્ય આત્માદિ પદાર્થો આહવાહ-મિદ્ધા-તથી કહેલા છે નિષિદ્ધ હિમાદિને ત્યજને વિહિત ચારિત્રાદિ પામવાનું પરાવર્તન એકાન્તે નિત્ય અપરાવર્ત્ય આત્મામા ક્યાથી ઘટી શકે ? તેમજ એકાન્તે અનિત્યમા પણ ન ઘટે, કેમકે હિસાદિ ત્યજનાર તો મર્વયા નાશ પામ્યો, અને ચારિત્ર પામનાર કેડ બીજો

નયોજન નહોતો, એટલે ત્યાગ અને પ્રાપ્તિ બંને પરિણામ પામનારો એકજ આત્મા ન બન્યો ત્યારે, નિત્યાનિત્ય ઉભય સ્વરૂપવાળોજ આત્મા એ બંનેમા પરિણમી શકે

આવા ત્રિકોટિપરિશુદ્ધ સત્ય જિનવચન સઘળાય બે મધ્ય દોય, અર્થાત્ લભ્ય અને યથાર્થ જણાવા યોગ્ય હોય તો તે અપુનબન્ધકાદિ આત્માને અપુનબન્ધક એટલે સિત્તર કોડા કોડી વગેરે ઉત્કૃષ્ટી કર્મની સ્થિતિને હુરે ફરી કદીય નહિ આધવા (ઉપાર્જવા) રૂપે અપાવનાર આત્મા એજ જિનવચનના બોધને યોગ્ય છે આદિ ગણદથી માર્ગાભિમુખ, માર્ગપતિત વગેરે આત્માઓ લેવા અહિં ‘માર્ગ’ ગણદથી મમ્યકત્વ (જિન વચનની પ્રદા)ને પમાડનાર માર્ગ લેવો, એટલે કે વિશિષ્ટ શુદ્ધ મ્ધાન (મમ્યકત્વ)ની પ્રાપ્તિ કરાવવામા તત્પર એવો અશુભધાતિ કર્મનો અમુક હથોપશમ લેવો તેથી ચિત્તનુ તત્વશ્રદ્ધા મન્મુખ જે સ્વર્ગ ગમન નીપજે છે, એ પણ માર્ગ કહેવાય એ માર્ગમા પ્રવેશેવો તે માર્ગપતિત, અને માર્ગપ્રવેશને યોગ્ય બનેવો તે માર્ગાભિમુખ

પ્ર-તે કેમ ઓળખાય ?

■-એમના આચારવિચાર પરથી એ ઓળખાય જેમકે એ લીધેલી પ્રતિજ્ઞાને દૃઢપણે પાળનાગ દોય છે, ચત્તુતરનના ચિત્તક-પરીમક હોય છે, ઘોર સસાર પર બહુમાન વિનાના હોય છે ઇત્યાદિ

આવા જીવોજ જિનાસા પામવાને યોગ્ય હોય છે, પણ લવાભિનદી જીવો નહિ, કેમકે એ તો અપુનબન્ધક કરતા ઘણી પાછની દશ્યમા છે બવાભિનદી જીવોને તો કોઈ જિન વચન મળળાયે, તો પણ તેથી તેમને માત્ર વિષયપ્રતિબામ

નાન થાય છે, કિન્તુ પરિણતિ જ્ઞાન નહિ એટલે કે એ ઇન્દ્રિયોને કદાચ વિષયો આત્મચાતક છે એવું જિનવચનથી માત્ર પ્રતિજ્ઞામ રૂપે જાણી રહે છે ખરા પણ એ જાણકારી 'એ વિષયો દ્વેષ છે, તિર-મર્ષ છે' એવું સ્વહૃદયને લગાડી શકતી નથી એવું લાગે તે પરિણતિ જ્ઞાન કહેવાય.

પરિણતિ જ્ઞાન જટલે મનને ચમકારો કરે તેવું જ્ઞાન 'પાડોશીનો ઢાકેરા પડી ગયો' એવું સાબળીને હૃદયને કાર્ષ્ણ્ય આચળ ન કરાવે તે પતનનું પ્રતિજ્ઞામ જ્ઞાન પરંતુ 'ના, ના, પાડોશીનો નહિ, એ તો તમારા છોકરા પડ્યો', એમ સાબળતા હૃદયમાં પ્રાસંગિક માથે 'હિ ! હે ! શું બીધું ? ક્યા પડ્યો ! કેમ પડ્યો !' વગેરે ચમકાસ કરાવે તે પતનનું પરિણતિ જ્ઞાન અમારે રન્ટે જતા દાકે પીધેલાને કાર્ષ્ણ્ય કહે, 'અ-ચા ! આ બાણુ ચાવ નહિતર તે બાણુ દૂવો છે, તેમાં પડીશ' ત્યારે તેને દૂવો હોવાનું જણાય તો ખરૂં, પણ દિવને કોઈ કંઈ નહિ તે કુવાનું પ્રતિજ્ઞામ જ્ઞાન ત્યારે ઘેન વિનાના સાવચેત માણસને દૂવો હોવાનું સાબળતાજ 'હે ! ચો ! બાપરે ! હુમણા મરન' ! એ ચમકાસવાળું જ્ઞાન થાય તે કુવાનું પરિણતિજ્ઞાન જવાબિન હી છવ એટલે મોહમદિરાથી દાકટો બનેલો દાકેડીયો એને વિષયો ભય કર એવું સાબળવા દતા વિષયો પ્રત્યે ગર્હદ્વેષ ન થાય તેથીજ જિનવચનને એ યથાર્થ પામ્યો ન જણાય અશ્વઘાણુ આત્મા જિન વચનને અમહનારા નામને યથાર્થ રીતે પામી સમજી શકતા નથી પ્ર-તો પડી તે બીજાને સી રીતે કેટલીજવાર તારનારા બને, છે ?

ઉ-જેમ દર્પણમાના મેના પણ પ્રતિબિંબ થઈ એટલે કે

અપિઅત્ત સત્ત્વ ઇત્ય ઈગ ઓચિત્તિપચિત્તિવિ
સેજ સવેગસાત્ત્વ નિઅમા ।

એને જોડે પડી આણુમ પોતાના ચોન્ન સાધનદ્વારા નિર્મળ
ખની શબ્દ છે તેમ

સૂત્રજા મહર્ષિ આનાપ્રિયતાને અપુનર્જન્વડાદે આત્માનુ
લિંગ (ચિહ્ન, રૂપ) કહે છે આજ્ઞાની પ્રિયતાની સાથે આજ્ઞાનુ
અવળા અને અભ્યાસ પશુ વિગ તરીકે નમજી લેવા ભવા
ભિનની અનુચ્છા વટાવીને આ અનુચ્છા પામનાર આજ્ઞાપ્રિયતા
મા આપે છે ત્યાં એને એમ થાય છે, કે 'અટો! ભગવતની આજ્ઞા
અચવાનો, ભણવાનો અને આદરવાનો આ અહિં અવગર
મળ્યો છે જો અહિં એ ચૂડીત, તો ફગી દના મળનાર છે?'
જિનાપાયાલનનુ જ જ્ઞાન અનતુ કેવળનાન પમાડે છે, જિના
જાપાલનમાજ ખચેલ શક્તિ અનતુ વીચ પ્રગળાવે છે, જિના
જાપાલનમાજ મ્હાણેલુ મુખ અનતુ મુખ ફેખડે છે હવતમા
આજ્ઞાનો વિગુહ પ્રેમ આભ્યાનુ ઔચિત્યથી પ્રવર્તવામા
જણાય છે કેમકે ઔચિત્યને (ચો ય વર્તાવને) ભળવવામાજ
આજ્ઞા પર બહુમાન રહે છે ઔચિત્યનો ધગ કરીને પ્રવર્ત
ધામા તો આજ્ઞાપ્રિયતા નથી કિંતુ મોહનો તાચ છે આજ્ઞા જે
મમત્ર જડ મસા ને અનાર, તુરુ કવિરનો કહે છે, એવા
મ માને જો જરાજર એવોજ સમજે, તો અવગરે એના પ્રવે
ભનને જતું કરે, પણ ઔચિત્યને નહિ જામ આચિત્યને
અખડ જાળવે, તો મનાય કે એ આજ્ઞા પર બહુમાન કનનારો
છે ત્યજો કે ઔચિત્યનો ભગ કોણ કરાવે છે? તુ છ સસા
રના વિષય કયાયના બહુમાન ને? એ બહુમાન જને છે એને
આજ્ઞાના આદર કયાથી હોય?

ન ઇસા અન્નેમિ દેઝા । લિંગત્રિવિજ્ઞયાઓ
તત્પરિણા ।

આથી સમજાવે કે જ્ઞાનાનો પ્રેમી જેમ અર્વાત્ર મન વચન કાયાએ ઉચિત વર્તાવનો ખપી હોય, તેમ નિયમા મરેગનો નાધ હોય તરંગ એટલે મોક્ષનો અને મોક્ષનાધક ત્રિનોકત ધર્મનો તીવ્ર અભિવાષ આજ્ઞા પામવા છતાં જો આત્મામાં મરેગ નથી, તો વસ્તુત તે હૃદયમાં આજ્ઞા પામ્યોજ નથી સંવેગીને તો આજ્ઞાના પ્રતાપે સન્માન, મમૃદ્ધિ કે સ્વર્ગાદિ મળે, તોય ત્યાં એ ઔચિત્ય સાથે મરેગ ત્રિગતમાં લીવતો હોય તેથી એને ભવમૃદ્ધિ કે દુર્ગતિ ન થાય પરંતુ મરેગ વિનાના ભવાભિનદીને તો સન્માન મમૃદ્ધિ મળતા સંવેગાદિના અભાવે એ એવા ઘોર પાપમાં પડે છે, કે તેથી એને દીર્ઘ દુર્ગતિના ભવો સર્જાય માટેજ અપુનર્મન્ધકાદિ મિવાયના બીજા જે અસંવેગી અને અનુચિતકારી એવા ભવાભિનદી છડે તેને શ્રી જિનભગવતની સદ્જ્ઞા આપની નહિ, અર્થાત્ શાસ્ત્ર રહસ્યો છહેવા નહિ, તેમજ આજ્ઞાએ આદેશેલ માર્ગ આપવો નહિ

પ્ર - એવા અયોગ્ય છડે શી રીતે ઝોળખાય ?

ઉ - અપુનર્મન્ધકાદિ છડે કરતા ઉવગ એવા, તીવ્ર અનાદિસ જ્ઞા, મુક્તિ પ્રત્યે દ્વેષ, અનુચિતકારિતા વગેરે, ચિહ્નોથી એ ઝોળખાય હૃદ્રતા, લોભરતિ વગેરે એના લક્ષણ તો 'પૂર્વે' ઠહેવાઈ ગયા છે

કોઈને એમ દયા આવે કે 'એવો છવ સંસારમાં અવગતો કુટાલો માટ મ કે મનુષ્ય ભવ પામ્યો છે, તો એ જિયારાને જિનાજ્ઞા આપોને' પણ ના નજ અપાય એને જિનાજ્ઞા ન

તપણુગગદ્વાળા આમકુમ્ભોદગનાસનાળ્ળા ણસા

કરુણત્તિ યુદ્ધઈ ણ્ણતપરિસુદ્ધા,

આપવામા એની દયા કરી કહેવાય, કેમકે એનું ચિત્ત પ્રશાન્ત નથી જેમ નવા આવેલા તાવમા એ ત વને શાન્ત કરવાનું ઔરધ સનેપ ત વગેરે વધુ ખાળી કહે છે, તેમ અશાન્ત (વિરયકપાયથી વિહવ) મતિવાગાને શાસ્ત્રના મમ્મ [બારોનું કહ્યું પ્રતિપાદન એને નુકસાન કરનારૂં બને છે બીજી પક્ષુ વ્યાન્ત કા રા ઘડાનું છે જેમ કાચા ઘડામા નાખેનું પાણી ઘડાને નાશ કરે છે, તેમ જિનોન્ત સિદ્ધાન્તનું રહમ્ય નાના (મયોગ્ય) પાત્રમા નખાય, તો તે અપાત્ર જીવનો ઉન્માદ વધનાથી વધુ વિનાશ થાય છે તેથી અયોગ્યને આવી ઉચી જિનાશા ન આપવી, એ એની દયા છે એવી દયાજ એકાન્તે શુદ્ધ છે કેમકે એથી પૂર્વે કહેલા અપાત્રદાનના નુકસાન નિવારણ છે એવી શુદ્ધ દયાજ મમ્મગુ વિચારપૂર્વકની હોવાથી પોતાને અને સામાને વિરાધનામાથી બચાવી લેનારી બને છે નહિ કે દયાળામ બચાવી શકે । અયોગ્યને જિનાશા આપવાની દયા એ તો જિમારને અયોગ્ય પથ આપવાથી થતી ઉપવ્ર દેખાવની દયાની જેમ દયાલાસ છે, ખોટી દયા છે એ દયા વિરાધનાથી બચાવતી નથી ત્યારે અપાત્રને જિનાશા ન આપવા રૂપી શુદ્ધ દયા જિનાશાની વિરાધનાથી બચાવતી હોવાથી, અને એમ કરવામાજ ત્રિનોક નામ શ્રી તીર્થ કરદેવ ઉપરનું બહુમાન અખડ રહેતું હોવાથી, એ મોક્ષમાધક બને છે અર્થાત્ લલાલિનદીને જિનવચન ન આપનારો સ્વયં વિરાધનાથી બચી મોક્ષ સાધી શકે છે આની સાચી દયાનું સ્વરૂપ કહેનારા શ્રી પરમ મા ઉપર બહુમાન ધરનારો એ જ ગણાય છે

અવિરાહણાકુલા, નિલોગનાહૃદમાણેણ નિસ્સે
અમસાહિગતિ પવજ્ઞાફલસુત્ત । (હતિશ્રીપદ્મસૂત્રક્રમ) ।

તાત્પર્ય એ છે કે જેને જિનોત્ત આગમોનો પરિહાર
બાધ નથી થયો, એ એની સાચી દયા નથી નાચવી શક્તા, કિંતુ
જેમને આગમ પરિહાર છે, એ જ એવી વ્યાખ્યાની શકે છે પરિ
હારમણ એટલે કે પવણ તેને કહેવાય કે જેનાથી મનકમ વધે, પદ
મહાજ્ઞના વિચારો ન વાય આગમને પચાવી પરિહારમાથી શકતાને
તે, કે જેને એનાથી બીજા ત્રીજા વિદ્યાની જેમ અપાત્રતાનું સાહુમ
દૂટી દષ્ટિ, આગમ વચનની ઉપરવટતા વગેરે વિચારો પદ ન વાય
આવાને જગદ્ગુરુ ઉપર આતર ભક્તિ પૂજા હોય જ, એમા નવ
નથી અને એથી જ એ આગમ પરિહારિવાળો આવી ન
નાચી વ્યા કરે, તે દયા ધણ અનુભવનારી સુપ્રતૃપ્તિ થઈ, અર્થાત્
સમ્યક્ પરમાર્થમય પ્રવૃત્તિઓની પરપગ દાગ મોક્ષને પ્રવર
માધી આપે છે

આ ત્રીસે પ્રવચના ફલ સૂત્ર સમાપ્ત થયું એથી પચમૂ
ત્રની યાજ્યા પણ સમાપ્ત થઈ વ્યાખ્યાની સાથે પચમૂ
પૂર્ણ થયું હવે દીપમંત્ર મહર્ષે નીચે મુજબ વદન વાળા કરે છે

તુતની અધિ કારી શ્રી મરુત્વતી દેવીને નમસ્કાર હો નમસ્કાર
કરવા યોગ્ય સધાયાને નમસ્કાર હો સર્વે વદનીયને હું વદન કરું છું
નર્વે ઉપકારીઓના વૈયાવચ્ચ (સેવા)ને હું ઈચ્છું છું એ મવન
પ્રજાને ઔચિત્યના પાવન પૂર્વક ધર્મમા મારે
મર્વે છોડો મુખી થાઓ નવે છોડો મુખી
મુખી થાઓ

હતિશ્રીપ્રિયનાચાર્ય
હરિમદ્મહિરહિતદીકાનુસારે

